Viktor Pelevin

Buda'nın Serçe Parmağı

Çeviren: Bülent O. Doğan

roman

Victor Pelevin

Buda'nın Serçe Parmağı

Çeviren Bülent O. Doğan

Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

Atların ve insanların yüzlerine,
irademin gücüyle büyüyen ve şimdi günbatımı
kızıllığındaki stepten hiçliğe doğru atılan
bu sınırsız yaşam seline bakarken sık sık düşünürüm;
bu akışın içinde benim yerim neresi?

cengiz han

ÖNSÖZ

1920’li yılların başlarında İç Moğolistan’daki manastırlardan birinde yazılmış olan bu elyazmasının gerçek yazarının adı, pek çok nedenden dolayı, verilemeyecek; eser onu yayına hazırlayan editörün ismiyle yayımlanacaktır. Orijinalde bulunan bazı gizemli işlemlerin tarifleri bu baskıya alınmadı, anlatıcının devrim öncesi Petersburg’da ki hayatını (Petersburg Dönemi olarak geçer) uzun uzadıya anlattığı bölümler de bu baskıdan çıkarıldı. Yazarın bu eserin türünü “özgür düşüncenin olağandışı kanat çırpışları” olarak adlandırması da göz ardı edildi; bunun ancak bir şaka olarak kabul edilebileceği gayet açık görünüyor.

Yazarın anlattığı hikâye, bazı sanatsal özellikler içermekle beraber sanatsal olmanın ötesinde hiçbir iddia taşımayan psikolojik bir günlük olarak değerlendirilmelidir; yine de, yazar zaman zaman bizce kesinlikle aşılmış olan bazı konuları tartışmaya açmayı görev bilmiştir. Anlatımın biraz spazmodik olan yapısı bu metnin yazılmasındaki asıl amacın, bir “edebi eser” yaratmak değil, “iç dünya” olarak bilinen şeyden tam ve kesin olarak arınmak için bilincin mekanik döngülerinin kaydedilmesi olduğunu gözler önüne sermektedir. Daha da kötüsü yazar, sözcüklerin yarattığı büyüyü anlaması için okuyucuyu zorlamaktansa bir iki yerde okuyucunun zekâsına doğrudan hitap etmeye çabalamıştır ve maalesef bu çabasıyla edebiyat camiasında yer edinemeyeceği çok açıktır. Eleştirmenler bu anlatıyı incelediklerinde, geçtiğimiz yıllarda pek moda olan eleştirel tekbenciliğin yeni bir ürününden başka bir şey bulamamaları ihtimali hayli yüksek; ancak bu belgenin gerçek değeri başka bir yerde yatıyor. Elinizdeki eser, kültür tarihinde, Moğol mitolojisindeki Sonsuz Dönüşsüzlüklü sanatsal bir biçim içinde somutlaştırmayı deneyen ilk çalışmadır.

Şimdi kısaca kitabın kahramanını tanıtalım. Bu metnin editörü bir gün bana Puşkin’den bir tanka okumuştu:

İşte bu hüzünlü senede yitirdik
Cesur, fedakâr, güzel kurbanları,
Unuttu bile onların adını,
Çobanların kısa şarkıları,
Tatlı ve yumuşak ağıtları.

Moğolca'ya çevirirken "cesur kurban" tuhaf bir çağrışım yapıyor, ancak bu konuyu incelemenin yeri burası değil; tek yapmak istediğimiz, bu şiirin son üç dizesinin, Vasily Çapayev'in öyküsüne büyük ölçüde denk düşebileceğine dikkatleri çekmektir.

Bugün bu adam hakkında ne biliniyor? Anlayabildiğimiz kadarıyla, sıradan insanların hafızasında onun hatırası tam bir mitoloji özelliği gösteriyor, Türk folklorunda ünlü Nasrettin Hoca neyse, bugün Rus folklorunda Çapayev odur. Çapayev, 1930'da çekilen ünlü filmden kaynaklanan birçok nüktenin kahramanı oldu. Bu filmde Çapayev, Beyazların ordusuna karşı savaşan bir Kızılordu Süvari Komutanı olarak gösteriliyordu; komiseri Petka ve makineli tüfekçisi Anka'yla uzun, samimi sohbetler yapıyor ve en sonunda Beyazların bir saldırısı sırasında Ural Nehri'ni geçmeye çalışırken boğuluyordu. Elbette gerçek Çapayev'in hayatıyla bu masalların hiçbir ilgisi yoktu - ya da bir bağlantı varsa bile, varsayımlar ve kinayelerle öylesine çarpıtılmıştı ki görmek imkânsızdı.

Bu karmaşa yumağı ilk olarak Çapayev adlı kitapla ortaya çıktı; bu kitap 1923'de Paris'teki bir yayınevi tarafından Fransızca olarak basıldı ve yıldırım hızıyla Rusya'da yeniden basıldı. Kitabın yanlışlıklarını göstermek için zaman kaybetmeyeceğiz. Özellikle bunu yapmak isteyen herhangi bir kişi, kitabın içinde yığınla uyumsuzluk ve çelişki bulacaktır; zaten kitabın ruhu da yazarın (ya da yazarların) boşuna tasvir etmeye çalıştığı olaylarla hiçbir ilgisi olmadığının en iyi kanıtıdır. Buna ek olarak, Bay Furmanov'un gerçek Çapayev'i en azından iki olayda şahsen görmüş olmasına rağmen, metnin devamında ortaya çıkacak olan sebeplerden dolayı, bu kitabın yazarı olmasına imkân olmadığını da belirtmeliyiz. İnanılması güç, ama ona atfedilmiş olan metin bugün bile birçok insan tarafından gerçek bir belge olarak değerlendiriliyor.

Çapayev hakkındaki gerçekleri Avrasya halkından olabildiğince uzun süre saklamak isteyen bol paralı ve hayli aktif güçlerin bu yetmiş yıllık sahtekârlığını su yüzüne çıkarmak hiç de zor bir iş değildir aslında. Şu an

elimizde bulunan elyazmasının keşfedilmesi de, bize göre kıtamızdaki güç dengelerinin nasıl değiştiğinin iyi bir göstergesidir.

Son olarak, yukarıda bahsedilen şarlatanlıkla karıştırılmasını önlemek için orijinal metnin başlığını (yani Vasily Çapayev) değiştirdik. Konunun özünü yeterince iyi ifade ettiği düşünülerek, *"Buda'nın Serçe Parmağı"* adı tercih edildi; editörün kendisi *"Iraksak Petka Bahçesi"* veya *"Siyah Simit"* adlarını önermiş olsa da ikna edilmesi uzun sürmedi.

Bu metin sayesinde elde edilen başarıyı tüm canlıların iyiliğine adıyoruz.

Om mani padme hum

— Urgan Jambon Tulku VII Nihai ve Tam Bağımsızlık için Budist Cephe (ntbb (b)) Başkanı

Buda'nın Serçe Parmağı

1

Tverskoi Bulvarı iki yıl önceki ziyaretimden bu yana hiç değişmemişti. Aylardan yine şubattı, her yanda kar yığınları ve her nasılsa gün ışığını sızdıran o tuhaf sıkıntı vardı. Bankların üzerinde aynı yaşlı kadınlar kıpırdamadan oturuyordu; daha yukarıda, ağaç dallarından örülü bir kafesin üstünde aynı gri gök; uyuyan bir tanrının ağırlığı altında yıpranmış, eski bir minder gibi yeryüzüne doğru sarkıyordu.

Bazı şeyler değişmişti elbette. Bu kış sokaklar, steplerden kopup gelmiş gibi görünen bir kar fırtınasıyla süpürülüyordu; ben de kendi adıma, gezintim sırasında bir çift kurtla yüz yüze gelsem bir an bile şaşırmayacaktım. Bronz Puşkin her zamankinden biraz daha üzgün görünüyordu - hiç şüphesiz nedeni göğsüne yapıştırılmış olan kızıl yaftaydı: "Yaşasın devrimin birinci yıldönümü." "Yaşaması" istenenin bir "yıldönümü" olması ve "devrimin" kelimesinde bir yazım hatası olması bile bende alay etme isteği uyandırmadı. Kızıl fon üzerine yazılmış bu tip özlü saçmalıkların arkasına gizlenen şeytansı yüzü görme fırsatını bulmamın üzerinden pek bir zaman geçmemişti daha.

Hava kararmaya başlıyordu, ama yağan karın beyazlığı içinde Strastnoi Manastırını hâlâ seçebiliyordum. Önündeki meydanda, kasaları parlak kırmızı kumaşla kaplanmış iki kamyon duruyordu; kamyonların çevresinde bir insan güruhu itişip kakışıyor, konuşmacının sesi bulunduğum yere kadar geliyordu. Kelimeleri zorlukla anlıyordum, ama sesinin tonundan, "proletarya" ve "terör" kelimelerinin makineli tüfek gibi takırdayan "r"lerinden konunun ne olduğu açık seçik anlaşılıyordu. Tüfek süngüleri omuzlarının ardı sıra hoplayarak gelen iki sarhoş asker geçti yanımdan. Aceleyle meydana doğru yürüyorlardı, ama biri arsız gözlerini bana çevirip adımlarım yavaşlattı ve bir şey söyleyecekmiş gibi ağzını açtı; neyse ki - hem onun hem de benim iyiliğimiz için- arkadaşı kolundan çekti de yürümeye devam ettiler.

Geriye dönüp bulvardan aşağıya doğru yürürken; bu pisliklerin nasıl olup da beni görür görmez şüphelendiklerini düşünmeye başladım. Ah, elbette. Son derece kötü ve zevksiz giyinmiştim; İngiliz kesimi kirli paltomun üzerine enli bir kemer takmıştım, kafama bir zamanlar II. Aleksander'ın taktıklarına benzer askeri bir kalpak (tabii armasız) ve ayağıma da subay çizmeleri geçirmiştim. Ancak, tuhaflığı yaratan yalnızca giysilerim olamazdı. Çevrede benden çok daha gülünç görünen bir sürü insan vardı. Mesela Tverskaya Caddesinde, altın çerçeveli gözlükleri olan, tamamıyla aklını kaçırmış bir adam görmüştüm; kucağında bir ikonayla karanlık, bomboş Kremlin'e doğru yürüyordu, ama kimse başını çevirip ona bakmadı. Oysa ben, gelip geçenlerin sürekli gözucuyla beni izlediklerini hissediyor ve her seferinde param ya da kimliğimi ispatlayacak bir belgem olmadığını hatırlıyordum. Önceki gün, tren istasyonunun tuvaletinde göğsüme bir kızıl kurdele takmaya çalışmış, ama çatlak aynadaki aksimi görünce hemen çıkarmıştım; kurdeleyi takınca yalnızca aptal görünmekle kalmıyor, iki kat daha fazla şüpheli görünüyordum.

Elbette insanların bana birbirlerine baktıklarından daha fazla bakmıyor olmaları, her şeyin yay gibi gerilen sinirlerimden ve her an yakalanma beklentimden kaynaklanıyor olması da mümkündü. Ölüm korkusu değildi hissettiğim. Belki de çoktan ölmüştüm ve üzerinde yürüdüğüm bu buz tutmuş bulvar da, gölgeler dünyasının eşiğinden başka bir şey değildi. Rusların ruhlarının ancak Styx[1] buz tuttuğu zaman geçmeye mahkûm olduklarını ve bilet ücretini de kayıkçıya değil paten kiralayan grili adama -elbette aynı ruhani özü koruyarak- vermeleri gerektiğini uzun zaman önce anlamıştım.

Birden, o an tüm ayrıntılarıyla zihnimde canlandı: Kont Tolstoy siyah külotlu çorap giymiş, kollarını sallayarak buzun üzerinde ufka doğru kayıyor - hareketleri ağır ve heybetli, ama hızla ilerliyor, peşinden kovalayan üç kafalı köpek boğuk boğuk havlıyor, onu yakalamasına imkân yok. Öbür dünyanın günbatımı, kederli bir kızıllıkla manzarayı tamamlıyordu. Sessizce gülmeye başladım; tam o anda omzuma bir el dokundu.

Cebimdeki revolverin kabzasını kavrayıp sertçe geriye döndüğümde karşımdaki yüzün Grigory Von Ernen'ye ait olduğunu gördüm şaşkınlıkla; çocukluktan bir tanıdığım. Ama, Tanrım, görünüşü! Tepeden tırnağa siyah

derilere bürünmüştü, kemerinden bir mavzer kılıfı sarkıyordu, elinde ise sapını sıkıca kavradığı gülünç bir ebe çantası vardı.

“Hâlâ gülebildiğine sevindim,” dedi.

“Merhaba, Grişa. Seni görmek ne tuhaf.”

“Neden tuhaf?”

“Tuhaf işte.”

“Nereden gelip nereye gidiyorsun?” diye sordu neşeyle.

“Petersburg’dan geliyorum,” diye cevapladım. “Nereye gittiğime gelince; bunu bilmeyi ben de çok isterdim.”

“Öyleyse bana gel,” dedi Von Ernen. “Hemen yakında oturuyorum, katın tamamı bana ait.”

Bulvardan aşağı yürürken karşılıklı bakıştık, gülüştük, anlamsız gevezelikler ettik. Son görüşmemizden bu yana, yüzünün soğan filizi gibi görünmesine neden olan bir sakal bırakmıştı; art arda birçok kış buz pateni yaparak sağlıklı kalmayı başarmış gibi sert ve kırmızıydı yanakları.

Aynı liseye gitmiştik ama o zamandan beri çok nadir görüşüyorduk. Ona birkaç kez Petersburg’daki edebiyat kulüplerinde rastlamıştım. Yazarın yalnızca kendisini tatmin ettiği için yüceltilen aykırı bir tarzda şiirler yazıyordu. Herkesin içinde kokain çekmesine ve sosyal demokrat çevrelerle olan bağlarını sürekli ima etmesine gıcık olurdum; ama kıyafetine bakılırsa o imalarında bir gerçek payı vardı. Bir zamanlar Teslis’in mistik Önemini açıklamakta gayet usta olan birinin üzerinde karanlıklar ordusuna ait olduğu tartışılmaz semboller görmek öğreticiydi benim için. Ama bu değişimde şaşılacak bir şey yoktu aslında. Mayakovski gibi birçok dekadan yeni iktidarın açık şeytani karakterini fark etmiş ve ona hizmet etmek için kuyruğa girmişlerdi. Bence bunu yapmalarının nedeni bilinçli bir satanizmden çok -böyle bir şey için fazla körpeydiler- estetik içgüdüleriydi: Ne de olsa kızıl yıldız sarı bir bluzun üzerinde olağanüstü güzel durur.

“Petersburg’da işler nasıl?” diye sordu Von Ernen.

“Sanki bilmiyorsun.”

“Doğru,” dedi Von Ernen birden ilgisini kaybetmiş görünerek, “biliyorum.”

Bulvardan bir caddeye saptık ve yedi katlı bir apartmanın önüne geldik. Apartman, önünde iki makineli tüfek yuvası olan Palace Oteli’nin tam

karşısındaydı; makineli tüfek yuvalarının kum torbalarına saplı duran çubukların ucundaki kızıl bayraklar rüzgârda dalgalanıyor, içeride sigara tüttüren denizciler bekliyordu.

Von Ernen kolumdan çekerek, “Şu tarafa bak,” dedi.

Başımı çevirdim. Apartmanın önündeki caddede, yolcular için küçük bir kabini ve içine kar birikmiş ön koltukları olan uzun siyah bir araba duruyordu.

“Ne olmuş?” dedim.

“Benim,” dedi Von Ernen. “iş için.”

“Haa, tebrikler.”

Apartmana girdik. Asansör çalışmadığı için, halısı hâlâ sökülmemiş karanlık merdivenlerden çıktık.

“Ne iş yapıyorsun?” diye sordum.

“Şey... Öyle tek kelimeyle anlatılacak bir şey değil. Bir sürü iş var... aslında çok fazla. Önce bir şey, sonra başka bir şey, sonra başkası, hiç durmadan çalışıyorsun. Önce bir yerde, sonra başka bir yerde. Hepsini yapmak gerek.”

“Kültürel cephede yani, değil mi?”

Her anlama gelebilecek bir şekilde başını yana eğdi. Daha fazla soru sormamaya karar verdim.

Beşinci kata vardığımızda, neredeyse tavana kadar yükselen bir kapının önünde durduk. Üzerinde, sökülmüş bir isim levhasının açık renkli dikdörtgen izi kalmıştı.

Kapıyı açtı, tam biz loş koridordan içeri girerken duvarda asılı telefon çalmaya başladı.

Von Ernen ahizeyi kaldırdı. “Emredin, yoldaş Babayasin,” diye gürledi abanoz ahizeye. “Evet, hatırlıyorum... Hayır, onları göndermeyin... Yoldaş Babayasin, bunu ben yapamam, çok gülünç olur... düşünün - denizcilerle, çok ayıp olur... Efendim? Emirlere uyacağım ama şiddetle itiraz ettiğim kayıtlara geçirilmelidir... Efendim?”

Gözucuyla bana baktı, onu utandırmamak için içeriye geçtim.

Yerlerde, çoğu epeydir yasaklanmış olan gazetelerin sayfaları seriliydi. Bu dairede yığınlarla eski gazete olmalıydı. Burada daha önce yaşayanların

hayatına dair başka izler de vardı: Duvarda muhteşem bir Türk halısı asılıydı, onun altında baklava şeklinde rengârenk minelerle süslenmiş bir sekreter masası duruyordu. Bunları görünce, daha önce bu dairede zengin bir burjuva ailesinin yaşamış olduğuna karar verdim. Karşı duvarda büyük bir ayna vardı. Hemen yanına *art-nouveau* tarzı bir İsa'lı haç asılmıştı, böyle bir sanat eserinin yaratacağı dini duyguların doğasını düşündüm bir an. Sarı perdelerle çevrili kocaman cibinlikli yatak, odanın büyük bir kısmını kaplıyordu. Tam ortadaki yuvarlak masanın üzerindekiler, belki de İsa'lı haça yakın durduklarından, ezoterik Hıristiyan motiflerinden oluşan bir tablo gibi göründü gözüme: Büyük bir votka şişesi, kalp şeklinde bir helva kutusu, birbiri üzerine konmuş kara ekmek dilimlerinden oluşan ve hiçbir yere ulaşmayan bir merdiven, üç tane bardak, haç şeklinde bir konserve açacağı.

Biçimleri yüzünden kaçak yollardan ülkeye sokulmuş olduğunu düşündüğüm bir sürü paket, aynanın yanında döşemenin üzerine yığılmıştı; odanın içi ekşi ekşi çorap ve bayatlamış içki kokuyordu, etrafta bir sürü boş şişe olduğu da gözüme çarpmadı değil hani. Masaya oturdum.

Az sonra kapı gıcırdayarak açıldı ve Von Ernen içeri girdi. İçindeki askeri elbiseyi göstermek ister gibi deri ceketini çıkardı.

"İş, iş, iş. Aklına getiremeyeceğin görevler veriyorlar," dedi otururken. "Telefondaki Çeka'ydı."

"Onlar için de mi çalışıyorsun?"

"Olabildiğince uzak kalmaya çalışıyorum."

"Her neyse, böyle bir işe nasıl karıştın?"

Von Ernen sırıttı. "Çok kolay oldu; Gorki'yle beş dakika telefonda konuştum."

"Sonra da sana bir mavzer, bir de Limuzin mi verdiler?"

"Beni dinle Petya, hayat bir tiyatrodur. Bunu herkes her zaman söyler zaten. Ancak, bu tiyatroda her gün başka oyunun sahnelendiğini herkesin her zaman söylediğini duyamazsın. Şimdi ise senin hayal bile edemeyeceğin türden bir gösteri hazırlıyorum."

Ellerini başının üstüne kaldırdı ve görünmez bir kesenin içindeki altınları şıngırdatır gibi havada salladı.

“Aslına bakarsan iş gösteride değil,” dedi. “Biz teşbihte hata olmaz diyelim ve devam edelim; eskiden canı isteyen herkes sahneye çürük yumurta fırlatabilirdi. Bugün ise aktörlerin seyircileri makineli tüfekle taramaları, hatta tepelerine bir bomba atmaları daha mümkün görünüyor. Bunu düşün, şimdi kim olmak istersin? Bir aktör mü, yoksa seyircilerden biri mi?”

Bu önemli bir soruydu.

“Ne diyebilirim ki? Şu sözünü ettiğin tiyatronun perdesi, senin söylediğinden çok daha uzun bir zaman önce açılıp kapandı, bana sorarsan. Ayrıca, geleceğin sinematografiye ait olduğunu düşünüyorum,” dedim Lenin gibi parmağımı havaya kaldırarak.

Von Ernen kıkırdayarak başım salladı. “Ne fark eder, sen yine de söylediklerimi düşün.”

“Buna söz veriyorum,” dedim.

Bardağına biraz votka doldurup kafasına dikti.

“Haa, şu tiyatro... Tiyatro Komiseri şimdi kim biliyor musun? Bayan Malinovskaya. Tanışıyor musunuz?”

“Hatırlamıyorum,” dedim biraz sinirlenerek. “Kim ki bu kahrolası kadın?”

Von Emen içini çekti. Ayağa kalktı ve sessizce odanın diğer yanına yürüdü.

“Petya,” dedi karşıma oturup gözlerimin içine bakarak, “şakalaşıp duruyoruz, ama bir şeylerin ters gittiğinin farkındayım. Ne oldu sana? Biliyorsun, biz eski dostuz, ama buna rağmen sana yardımım dokunabilir.”

Tehlikeyi göze almaya karar verdim.

“Açık konuşacağım. Üç gün önce Petersburg’da bazı misafirlerim vardı.”

“Nereden?”

“Şu senin tiyatrodan.”

“Nasıl yani?” dedi kaşlarını kaldırarak.

“Tam söylediğim gibi işte. Çeka’dan üç kişi gelmişti, biri kendisini bir tür edebiyat memuru olarak tanıttı, diğerleri kendilerini tanıtma zahmetine girmediler. Benimle kırk dakika kadar konuştular, en çok da edebiyat memuru olan konuştu; sonra da sohbetimizin çok ilginç olduğunu, ama

başka bir yerde devam etmemiz gerektiğini söylediler. O başka yere gitmek istemiyordum, çünkü... sen de biliyorsun, insan o yerden kolay kolay geri dönemez.”

“Ama sen döndün,” diye sözümü kesti Von Emen.

“Geri dönmedim, çünkü oraya hiç gitmedim. Kaçtım onlardan Grişa. Hani hatırlar mısın çocukken kapıcıdan kaçardık?”

“Ama neden seninle görüşmek istemişler?” dedi Von Ernen. “Politikayla hiçbir ilgin yok senin. Bir şey mi yaptın yoksa?”

“Hayır, hiçbir şey yapmadım. Yaptığım şey, sözünü etmeye bile değmez yani. Bir gazetede şiirim yayımlandı yalnızca, ama onaylamadıkları bir gazeteydi. Ayrıca kafiyelerden birini beğenmemişler: “Makineli tüfek’ ” ve “bu bir anlık gerçek”. İnanabiliyor musun?”

“Şiir ne hakkındaydı peki?”

“Şiir mi? Tamamıyla soyut bir konu hakkındaydı. Bugünün duvarını yıkayan zaman deresinden; böylece duvarın üzerinde yeni şekillerin oluştuğundan ve bizim bu şekillerden bazılarını geçmiş olarak adlandırdığımızdan bahsediyordum. Hafızamız bize dünün gerçekten varolduğunu söylüyor, ama tüm hatıralarımızın şafağın ilk ışıklarıyla ortaya çıkmadığından nasıl emin olabiliriz?”

“Tam olarak anlayamadım,” dedi Von Ernen.

“Ben de anlayamadım, boş ver” dedim. “ Söylemeye çalıştığım şey, politikayla hiçbir ilgisi olmadığı. En azından ben öyle düşünüyordum. Ama onlar başka şeyler düşünüyorlarmış, bana anlattılar. En korkuncu da, şefleriyle konuştuktan sonra nasıl bir mantık yürüttüklerini gerçekten anladım, öylesine iyi anladım ki... O kadar korkunçtu ki, beni sokağa çıkardıklarında onlardan değil, benliğimde oluşan bu yeni anlayıştan kaçtım...”

Von Ernen kaşlarını çattı.

“Tüm hikâye berbat bir saçmalıktan başka bir şey değil,” dedi. “Ne beyinsiz adamlar. Ama sen de pek aptalsın doğrusu. Moskova’ya neden geldin?”

“Ne yapabilirdim ki? Kaçarken ateş ettim. Ateş ettiğim şeyin korkularımın yarattığı bir hayalet olduğunu sana açıklayabilirim, ama bunu Çeka’ya açıklamam kolay değil. Hadi diyelim açıklayabildim. Ama bana

mutlaka Teki ne diye hayaletlere ateş ediyorsunuz? Yoksa Avrupa'da dolaşan hayaletleri beğenmiyor musunuz?' diye sorarlardı."

Ansızın Von Ernen'nin gözlerine bir sıkıntı çöktü. Ellerine baktı, sanki terini siler gibi masa örtüsüne sürtüyordu ellerini, sonra birden ellerini masanın altına sakladı. Yüzünde umutsuz bir ifade vardı, karşılaşmamızın ve anlattıklarımın onu hayli uygunsuz bir duruma ittiğini hissettim.

"Bu işleri kötüleştiriyor tabii," diye mırıldandı. "Ama bana güven duymana sevindim. Sanırım bunu halledebiliriz... Evet, evet eminim halledebiliriz... Gorki'ye bir telefon ederim... Ellerini başının üstüne koy."

Mavzerin namlusu masa örtüsünün üzerinde görününceye kadar son sözlerinin anlamını çözemedim. Ben hayretler içinde yüzüne bakarken, göğüs cebinden kelebek gözlüğünü çıkarıp burnunun üstüne yerleştirdi.

"Ellerini başının üstüne koy," diye tekrarladı.

"Ne yapıyorsun Grişa?" dedim ellerimi kaldırırken. "Hayır," dedi.

"Nasıl hayır?"

"Basbayağı hayır. Silah ve belgeler masanın üzerine."

"Ellerim başımın üzerindeyken nasıl onları masanın üzerine koyabilirim ki?"

Silahın horozunu kaldırdı.

"Tanrım," dedi "bu lafı ne kadar sık duyduğumu bir bilsen..."

"Pekâlâ, revolverim paltomun cebinde. Ne piçmişsin sen be! Gerçi ben bunu çocukluğundan beri biliyorum. Ne geçecek eline? Sana bir madalya vereceklerini mi sanıyorsun?"

Von Ernen gülümseyerek, "Koridora yürü," dedi.

Koridora geldiğimizde, silahının namlusunu üzerimden ayırmadan paltomun ceplerini araştırdı, revolveri çıkarıp kendi cebine koydu. Hareketlerinde sinsice bir acelecilik vardı, sanki geneleve ilk kez giden bir öğrenci gibi görünüyordu; belki de hayatında ilk kez bu kadar açıktan ve bayağı bir hainlik yapıyor olduğunu düşündüm.

"Kapının kilidini aç ve sahanlığa çık," dedi emreden bir sesle.

"Dur paltomu giyeyim," dedim. Kendi alçaklığının heyecanına kapılmış bu adama, olayların ürkütücü gidişatını değiştirmek için neler söyleyebileceğimi düşünüyordum bu sırada.

"Uzağa gitmiyoruz, sadece bulvarın karşısına geçeceğiz. Yine de giy bakalım." dedi Von Ernen.

İki elimle paltoyu askıdan aldım, kolumu geçirmek için hafifçe döndüm; bir an sonra paltoyu ona doğru savurduğumda -savurmakla kalmayıp yüzüne doğru fırlattığımda- kendim bile şaşırmıştım.

Bugüne kadar hep beni nasıl ıskaladığını düşündüm, ama olan olmuştu. Vücudumun ağırlığıyla yere düşerken tetiğe basabildi ancak, kurşun birkaç santim yanımdan geçip dairenin kapısına saplandı. Paltom hâlâ başını kapatıyordu, kalın kumaşın üstünden gırtlağını yakaladım. Silahı tutan elinin bileğini dizimle döşemeye yapıştırdım, ama parmakları açılmadan önce duvara doğru birçok kez ateş etti. Gök gürültüsü gibi patlayan seslerden neredeyse sağır oluyordum. Galiba boğuşma sırasında paltoyla örtülü suratına bir kafa atmıştım; çünkü iki atış arasında kelebek gözlüğünün hafifçe çatırdadığını çok iyi hatırlıyorum.

Çırpınmayı kesmesinden sonra bir süre ellerimi gırtlağından çekmeye cesaret edemedim. Ellerim bana itaat etmek istemiyorlardı; nefesimi yeniden düzenlemek için egzersiz yapmaya koyuldum, ama bunun tuhaf bir etkisi oldu ve kendimi hafif bir histerinin içinde buluverdim. Birden olayı dışarıdan bakan bir izleyicinin gözleriyle gördüm: Az önce boğduğu arkadaşının cesedi üzerine oturmuş; "İsida" günlüğünde tarif edilen Yogi Ramaçaraki yöntemine göre sürekli nefes alıp veren bir adam. Ayağa kalktığımda, biraz önce cinayet işlediğim gerçeğine yenilmiş durumdaydım.

Yetkililere tam olarak güvenmeyen herkes gibi ben de bir revolver taşıyordum ve iki gün önce de kullanmaktan çekinmemiştim. Ama, bu daha farklıydı, sanki Dostoyevski romanlarından fırlamış korkunç bir sahne gibiydi: Boş bir daire, İngiliz tarzı bir paltoyla örtülmüş bir ceset, bana düşman bir dünyaya açılan kapı - muhtemelen sesleri duyan meraklıların şu anda yaklaşmakta oldukları kapı. Bu düşünceleri zihnimden atmaya çalıştım. Dostoyevskivari atmosferi yaratan, ceset ya da üzerinde kurşun deliği olan kapı değil, başkasının pişmanlık biçimlerini özümseyen benim kendi bilincimdi.

Merdivenlere giden kapıyı hafifçe aralayıp kulak kabarttım. Hiç ses yoktu, onca kargaşalık içinde birkaç el silah sesi kimin dikkatini çekecekti ki zaten.

Revolverim hâlâ Von Ernen'nin pantolonunun cebindeydi, ama geri almayı pek istemiyordum. Onun mavzerini elime alıp incelemeye başladım.

Harika bir mekanizması vardı ve yepyeniydi. Kendimi zorlayarak ceketinin ceplerini kurcalamaya başladığımda, bir paket ‘İra’ marka filtresiz sigara, bir tane yedek mavzer topu ve Grigory Fanernıy adına düzenlenmiş bir Çeka üyesi kimliği buldum.

“Ne dokunaklı,” dedim kendi kendime, “ama daha çocukluğundan belliydi böyle itin biri olacağı.”

Yere oturdum ve doğum çantasının kilidini açtım. İçinde yığınla boş tutuklama emri olan resmi görünüşlü bir dosya, iki yedek mavzer topu daha, kokainle dolu bir teneke kutu, fena halde tatsız görünen pensler (hemen odanın bir köşesine fırlattım); bir tarafı gökkuşağı renklerinde yüz rublelik Duma banknotlarından, diğer tarafı dolarlardan oluşan kalın bir para tomarı vardı. Bütün bunlar çok işime yarayacaktı. Yaşadığım şoktan sonra biraz olsun kendime gelebilmek için, bol miktarda kokain alıp burnuma çektim. Kokain beynimi jilet gibi kesince bir anda sakinleştim. Kokainden hoşlanmam, beni çok duygusal yapıyor, ama o anda hızla kendime gelmem gerekiyordu.

Von Ernen’i koltuk altlarından tutup koridor boyunca sürükledim, odalardan birinin kapısını bir tekmede açtım ve tam onu içeriye itiyordum ki, kapının eşiğinde donup kaldım. Tüm yıkıma ve ihmalkârlığa rağmen, savaş öncesi hayatın kalıntıları duruyordu karşımda; burası bir çocuk odasıydı. Bir köşede hafif bambu parmaklıklarıyla iki küçük yatak, duvarda ise kömürle çizilmiş bir at ve bıyıklı bir yüz vardı (nedense aklıma Dekabristler geldi). Döşemenin üzerinde kırmızı lastik bir top duruyordu. Topu görür görmez kapıyı kapadım ve Von Ernen’i koridorda sürüklemeye devam ettim. Yandaki odanın kapısını açtığımda, bir cenaze törenine gayet uygun sadeliği karşısında telaşa kapıldım; ortada kapağı açık siyah bir kuyruklu piyano, önünde de bir döner tabure vardı. Başka hiçbir şey yoktu odada.

O anda tuhaf bir duyguya kapıldım. Von Ernen’i yarı oturur şekilde köşeye dayadıktan sonra (paltonun gri kumaşının altından yüzünün çıkmaması için onu çok dikkatli bir şekilde taşıyordum) piyanonun başına oturdum. Ne kadar garip bir durumdu; yoldaş Fanernıy hem burada, hem değil. Şimdi ruhunun nasıl bir değişim geçirdiğini kim bilebilir? Üç yıl önce *Yeni Satiricon*'da yayımlanan bir şiirini hatırladım: Bir gazetede, parlamentonun mu ne dağıtılmasıyla ilgili çıkan makalenin yeniden yazımıydı şiir, baş harflerini yukarıdan aşağı okuduğunuzda “Mane Tekel

Fares,” yani Kral Belshazzar’ın sarayının duvarındaki yazılar çıkıyordu. Bir zamanlar yaşıyordu, düşünüyor ve yazıyordu; ne kadar tuhaf...

Piyanoya döndüm ve Mozart’tan en sevdiğim Fa Minör fügünü yavaşça çalmaya başladım; bu parçayı çalarken, müziğe delicesine tutkun olan o büyük dehanın düşlediği gibi dört elim olmadığı için hep üzülürdüm. Şu an beni meşgul eden melodinin, Von Ernen ile yaşadığım tiksindirici olayla hiç ilgisi yoktu; gözlerimin önüne yan odadaki küçük bambu yataklar geldi, bir an başka birinin çocukluğunu, başka birinin günbatımına bakışını; tüm sözlerden daha derin, şimdi unutulmuşluğa doğru salınan başka birinin dünyasmı hayal ettim. Çok fazla çalmadım, gerçi piyanonun akordu da bozuktu; bir an önce oradan ayrılmam gerektiğini biliyordum. Ama nereye gidecektim ki?

Akşam ne yapacağımı düşünme zamanı gelmişti şimdi. Koridora döndüm ve kararsızca Von Ernen’in deri ceketine baktım, ama başka çare yoktu. Bazı yazınsal deneylerimdeki cüretkâr yapıya rağmen; artık bir kefen sayılan ve sırtında kurşun deliği olan bir paltoyu giyecek kadar dekadan olamamıştım daha. Ceketi askıdan indirdim, doğum çantasını yerden aldım ve aynalı odaya girdim.

Ceket tam bedenime göreydi, ölü adam ve ben hemen hemen aynı boydaydık. Kılıfla birlikte kemeri takıp aynaya baktığımda, karşımda dört başı mamur bir Bolşevik gördüm. Duvarın dibindeki paketleri açmaya başlarsam birkaç dakika içinde zengin bir adam olacağımı biliyordum, ama tiksintim üstün geldi. Silahı doldurdum, kılıftan hızla çekip çekemediğimi kontrol ettim ve tam odadan çıkıyordum ki koridorda sesler duydum. Tüm bu zaman boyunca dairenin giriş kapısı açıktı demek.

Hemen balkona fırladım. Balkon Tverskoi Bulvarı’na ve aşağıda yaklaşık yirmi metrelik çevrende döne döne yağan kar tanelerinden oluşan duvara doğru uzanan soğuk, karanlık bir boşluğa açılıyordu. Sokak lambasının aydınlattığı dairenin içinde Von Ernen’in otomobilini ve nereden çıktığı belli olmayan, Bolşevik miğferi takmış bir adamın ön koltukta oturduğunu görebiliyordum. Von Ernen’in telefonda konuşurken Çeka’yı çağırmış olduğuna karar verdim. Balkondan aşağı inmek imkânsızdı, bu yüzden tekrar odaya döndüm. Kapıya vuruyorlardı. Eninde sonunda bu başıma gelecekti diye düşündüm. Mavzeri kapıya doğrultarak bağırdım: “Gir!”

Kapı açıldı, gemici ceketleri ve fazlasıyla frapan İspanyol paçalı pantolonlarıyla iki denizci odadan içeri daldı; her yerlerinde şişe şeklinde el

bombaları asılıydı. Bıyıklı olanı orta yaşı aşmıştı, ama diğeri gevşek ve solgun yüzüne rağmen genç bir adamdı. Elimdeki silaha bakmadılar bile.

“Fanernıy sen misin?” dedi bıyıklı ve yaşlı olan.

“Benim,” dedim.

“İşte,” dedi denizci, ikiye katlanmış bir kâğıt parçası uzatarak.

Mavzeri kılıfına yerleştirdim ve kâğıdı açtım.

Yoldaş Fanernıy! Edebiyat anlayışımızı sergilemek için derhal Müzikli Enfiye Kutusu adlı kulübe gidiniz. Size yardım etmeleri için Zerbunov ve Barbolin’i gönderiyorum, deneyimli yoldaşlardır.

Babayasin.

Metnin altında silik bir mühür vardı. Ben ne söyleyeceğimi düşünürken masaya oturdular.

“Aşağıdaki sürücü sizinle birlikte mi?” diye sordum. “Evet,” dedi bıyıklı, “ama senin arabanla gideceğiz. Adın ne:

“Pyotr,” derken neredeyse dilimi ısırıyordum.

“Ben Zerbunov,” dedi yaşlı olan.

Genç olan da “Barbolin” diye kendini tanıttı. Sesi yumuşak, neredeyse kadınsıydı.

Karşılarına geçerek masaya oturdum. Zerbunov üç bardak votka doldurdu, birini bana doğru iteledi ve gözlerini yüzüme dikti. Anlaşılan bir şey bekliyordu.

“Pekâlâ, hadi dünya devriminin zaferi şerefine içelim,” dedim bardağımı kavrayarak.

Pek heyecanlanmış görünmüyorlardı.

“Zaferler iyidir tabii,” dedi Barbofin, “peki ya makyaj?”

“Ne makyajı?”

“Sen bizi aptal mı zannediyorsun?” dedi Zerbunov sinirlenerek, “Babayasin sana bir kutu verildiğini söyledi.”

“Haa, kokaini diyorsun,” dedim doğum çantasına uzanarak. “Makyaj, pek çok anlama gelebilir. Belki William James gibi biraz eter de istersiniz, ha?”

“O kim?” dedi Barbolin, kaba ve geniş avcuyla kutuyu kavrayarak.

“Bir İngiliz yoldaş,” diye yanıtladım.

Zerbunov şüpheyle boğazını temizledi, ama Barbolin’in yüzü bir an, on dokuzuncu yüzyıl Rus sanatçılarının ulusal tipolojileri yaratırken tasvir etmeye bayıldıkları ifadelerden birine büründü - hani uzakta bir yerlerde şaşırtıcı ve çekici şeylerle dolu büyük ve harika bir dünya olduğunu hissedersin; hiçbir zaman gerçekten oraya ulaşmayı umut edemesen bile dayanamaz, orası hakkında olanaksız hayaller kurarsın ya?

Oluşan gerilim, âdeta sihirle bir anda dağıldı gitti. Zerbunov kutuyu açtı, masadan bir bıçak aldı, bıçağın ucuyla beyaz tozdan yüklüce bir miktar alıp votkasına döktü. Barbolin de aynı şeyi önce kendi bardağına sonra benimkine yaptı.

“İşte şimdi dünya devrimine içilir,” dedi sonra da.

Yüzüm bana ihanet edip şüpheci bir ifade almış olmalıydı, çünkü Zerbunov kıkırdayarak, “Bunun kökü taa Aurora’ya dayanır kardeşim, en başa yani. ‘Baltık çayı’ derler buna,” dedi. Bardaklarını kaldırıp tek dikişte içtiler, bana da aynısını yapmaktan başka bir şey kalmıyordu. İçer içmez boğazım hissizleşti. Bir sigara yakıp ciğerlerime çektim ama dumanın tadını alamadım. Bir dakika kadar konuşmadan öylece oturduk.

Zerbunov birden, “Artık gitmeliyiz,” diyerek masadan kalktı, “yoksa İvan donacak aşağıda.”

Uyuşturucuyla hissizleşmiş bir halde kutuyu çantaya yerleştirdim. Koridora çıktığımda önce kalpağımı aradım, bulamayıp onun yerine Von Ernen’in kasketini taktım. Daireden çıktık ve loş merdivenlerden sessizce aşağı indik.

Birden sakinleşmeye ve rahatlamaya başladığımı, aşağıya indikçe daha sakin ve daha rahat olduğumu fark ettim. İleriyi düşünmüyordum, tehlikenin kapıya dayanmamış olması bana yeterli geliyordu, karanlık sahanlıklardan geçerken her seferinde büyülenmiş gibi pencerenin dışında savrulan muhteşem kar taneciklerini izliyordum. Sanki ben de o kar tanelerinden biriydim ve kaderin rüzgârı, siyah gemici ceketi giymiş başka iki kar tanesinin peşi sıra merdivenlerden aşağıya sürüklüyordu beni. Bu sırada benliğimi saran hezeyana rağmen, çevremde olup bitenleri ciddi bir şekilde değerlendirme yeteneğimi kaybetmemiştim ve ilginç bir şeyin farkına vardım. Petrograd’dayken gemicilerin şu ağır fişeklikleri nasıl taşıdıklarını hep merak ederdim. Çıplak bir ampulle aydınlanan üçüncü kat

sahanlığına indiğimizde, Zerbunov'un sırtında, sutyen askısını andıran makineli tüfek fişekliklerini bir arada tutan kopçaların pırıltısını gördüm. O anda Zerbunov ve Barbolin'in, bir sonraki katliam için hazırlanırken, hamamdaki iki genç kız gibi tuvaletlerinin bu karmaşık detayını birbirlerine giydirmeye çalıştıkları gözümün önüne geldi. Bütün devrimlerin kadınsı bir tarafı olduğunun yeni bir ispatıydı sanki bu. Aniden Alexander Blok'un tazecik hallerine içim ısındı, herhalde o sırada ağzımdan bir şey kaçırmış olacağım ki, Barbolin bana döndü:

"Bir de denemek istemiyordun, seni nonoş seni," derken parıldayan altın dişini gördüm.

Sokağa çıktığımızda Barbolin ön koltukta oturan askere bir şeyler söyledikten sonra kapıyı açtı ve içeri girdik. Araba hemen hareket etti. Yolcu kabininin bombeli ön camından, karla kaplanmış bir sırt ve kenarları keskin bir miğfer gördüm. Sanki arabayı Ibsen'in oyunlarında geçen trollardan biri sürüyordu. Dışarının her türlü pisliğine maruz kalan sürücü için otomobilin yapılış şeklinin çok rahatsız, hatta alçaltıcı olduğunu düşündüm; ama belki de yolcular pencerelerden manzarayı seyretmekle kalmayıp sınıf farkının da tadını çıkarsın diye, bilerek böyle yapılmıştı.

Yan camdan dışarı baktım. Cadde bomboştu, yola yağan kar olağandışı bir güzellik yaratıyordu. Geniş aralıklı sokak lambalarının ışığı altında, bir evin duvarına yapılmış cüretkâr bir yazılama gözüme çarptı: "lenine est merde."

Otomobil en sonunda durduğunda, kendimi daha normal hissediyordum. Bilmediğim bir caddede arabadan indik, karşımızdaki duvardan zorlukla ayırt edilen girişin önünde birkaç otomobil ve taksi diziliydi. Biraz daha ileride, makineli tüfek kulesi karla kaplanmış, ürkütücü bir zırhlı araba duruyordu; daha yakından bakma fırsatım olmadı, çünkü denizciler çoktan girişten içeri dalmışlardı bile. Anlatılamayacak kadar soğuk bir avludan geçerek bir kapının önüne geldik; kapının üzerinde, eski mağazalardaki gibi kenar süsleri ve melek resimleri olan demir bir gölgelik vardı. Gölgelikten küçük bir levha sarkıyordu: "MÜZİKLİ ENFİYE kutusu: edebi kabare."

Kapının iki yanında bulunan ve pembe perdelerle sıkıca kapalı birkaç pencere loş bir ışık saçıyordu; bu pencerelerin ötesinden, ne olduğu anlaşılmaz bir müzik aletinden çıkan, hüzünlü, bir o kadar da hoş bir melodi duyuluyordu.

Zerbunov hızla kapıyı açınca, sağına soluna kürk paltolar ve kaputlar asılmış kısa bir koridor çıktı ortaya, koridorun sonunda ağır bir kadife perde vardı. Sade bir Rus gömleği giymiş, hapishane kaçkınına benzeyen bir adam bizi karşılamak için taburesinden kalktı.

“Denizci vatandaşlar,” diye başladı, “ne yazık ki...”

Barbolin, sirk cambazı gibi çevik bir hareketle silahını omzundan indirip adamın kasığına dipçiği yapıştırdı, adam duvara çarptı ve oradan döşemeye kaydı, yüzündeki düşmanlık birden bıkkınlığa ve teslimiyete dönüştü. Zerbunov perdeyi çekti ve loş bir salona girdik.

Kendimi olağanüstü bir enerjiyle ateşlenmiş gibi hissederek çevreme bakındım. Bulunduğumuz mekân, şık olmaya çalışan sıradan bir lokantaya benziyordu, küme küme sigara dumanlarının arasında zorlukla fark edilen küçük, yuvarlak masalarda türlü türlü insanlar oturuyordu. Sigara kokusunu yer yer bastıran hafif bir afyon kokusu da almadım değil hani. Kimse başını çevirip bize bakmadı bile, biz de girişe yakın küçük masalardan birine çöktük.

Salonun bir duvarı pırıl pırıl aydınlatılmış bir sahneye ayrılmıştı. Sahnede, bir ayağı çıplak, temiz görünüşlü ve takım elbiseli bir beyefendi, siyah kadifeyle kaplı bir taburenin üzerinde oturuyordu. Sağ elinde tuttuğu yayı diğer elindeki dilme testeresine sürtüyordu. Dilme testeresinin alt tarafını ayağıyla yerde tutuyor, üst tarafını da sol eliyle bastırarak kavis verdiriyordu. Parlak çelik parçasının titreşimini azaltmak istediğinde çıplak ayağıyla ona bir an dokunuyordu. İçine bembeyaz bir çorap tıkıştırılmış küt burunlu parlak ayakkabısı hemen yanı başındaydı. Bu beyefendinin çaldığı aletten, bildiğimiz dünyaya ait olmayan, kederli ve büyüleyici bir ses çıkıyordu. Herhalde basit bir melodi çalıyordu, ama bunun önemi yoktu; önemli olan sesin tonu, sonsuzluğa doğru eriyen ve yüreğimi tam ortasından delip geçen tek bir notanın iniş çıkışlarıydı.

Girişteki perde aralandı ve Rus gömlekli adamın başı ve omuzları göründü. Karanlığın içinde bir yerlere doğru parmaklarını şıklattı ve masamızı işaret etti. Sonra bize döndü, resmi bir selam verdi ve yeniden perdenin ardında kayboldu. Hemen ardından, bir elinde tepsi, diğerinde bakır çaydanlıkla (diğer masalarda da aynı tipte çaydanlıklar vardı) bir garson belirdi. Tepside küçük böreklerle dolu bir tabak, üç fincan ve küçük bir düdük vardı. Garson fincanları önümüze koydu, çaydanlıktan doldurdu ve kıpırdamadan beklemeye koyuldu. Elimi çantama atıp bir banknot

çıkardım - herhalde bir on dolarlıktı. Önce tepsinin üstündeki düdüğün ne işe yaradığını anlayamadım, ama sonra yan masalardan birinden melodik bir şekilde düdük çalındığını ve sesi duyan bir garsonun hemen oraya koştuğunu gördüm.

Zerbunov, fincanından kocaman bir yudum aldıktan sonra yüzünü buruşturdu. Yine de kendi fincanımı dudaklarıma götürdüm. *Khanja'y*dı bu, *kaoliang*”dan yapılan berbat bir Çin votkası. Börekten biraz alıp çiğnemeye başladım ama tadını alamadım, kokainin boğazımdaki hissizleştirici etkisi hâlâ geçmemişti.

“Bu böreklerin içinde ne var?” dedi Barbolin ihtiyatla. “Bugünlerde insanlar kaybolup duruyor. Karnımı onlarla doyurmak istemem doğrusu.”

“Ben bir keresinde tadına bakmıştım,” dedi Zerbunov. “Dana etine benziyor.”

Daha fazla dayanamayarak teneke kutuyu çıkardım ve Barbolin fincanlarımıza biraz toz boşalttı.

Bu sırada resmi elbiseli beyefendi çalmayı bitirmişti, çorabını ve ayakkabısını zarif bir çabuklukla giydi, ayağa kalktı, selam verdi, tabureyi alıp tek tük alkışlar arasında sahneden indi. Sahnenin yanındaki bir masadan, keçi sakalına aklar düşmüş yakışıklı bir adam ayağa kalktı. Bir aşk ısırığını saklamak ister gibi boğazını gri bir eşarpla sarmalamıştı. Şaşkınlıkla onun şair Valery Briusov olduğunu fark ettim; yaşlanmış ve sıskalaşmıştı. Sahneye çıktı ve izleyicilere dönerek konuşmaya başladı:

“Yoldaşlar! Görsel bir çağda yaşıyor olmamıza rağmen, basılı kelimelerden oluşan satırların yerini dizi dizi şekillerin aldığı ya da... şey...” -burada sesini yükseltti- “gelenekler mücadeleyi bırakmadılar daha, yalnızca kendilerine yeni biçimler arıyorlar. Ölümsüz Dostoyevski ve romanı Suç ve Ceza, sallayacak baltaları olsa da olmasa da hakikati arayan gençlere ilham vermeye devam ediyor bugün. Eserin yaratıcısı olan oda şairi Ioann Pavlukin’in, tüm oyunun ruhunu eksiksiz temsil ettiğini söylediği küçük bir trajedi var sırada. Baylar bayanlar, *Raskolnikov ve Marmeladov* adlı küçük trajedi huzurlarınıza geliyor şimdi.”

Zerbunov, “Geliyor şimdi,” diye tekrarladı ve içkilerimizi kafaya diktik. Briusov sahneden indi ve masasına döndü. Askeri üniforma giymiş iki adam, bir platform üzerine oturtulmuş kocaman yaldızlı bir lir ve bir de tabure taşıdılar sahneye. Sonra bir masa getirip üzerine alt tarafı geniş bir

likör şişesi ve iki bardak yerleştirdiler, sahnenin kenarlarına, üzerlerinde “Raskolnikov” ve “Marmeladou” yazan (ikinci ismin yanlış yazılmasının hata değil, bir tür sembol olduğunu düşündüm) iki levha astılar; son olarak da, üzerine “yhvy” diye anlaşılmaz bir sözcük yazılmış bir levhayı sahne arkasındaki duvarın tam ortasına astılar. Tüm bu eşyaları yerleştirdikten sonra ortadan kayboldular. Yan taraftaki perdenin ardından uzun elbiseli bir kadın çıktı, tabureye oturarak parmaklarını lirin telleri üzerinde sükûnetle gezdirmeye başladı. Uzun siyah pelerinler içinde dört kişi ortaya çıkana kadar dakikalarca çalmaya devam etti. Adamlar tek dizlerinin üzerine çöküp pelerinleriyle yüzlerini izleyicilerden gizlediler. Birileri alkışladı. Diğer taraftaki perdenin ardından uzun potinleri, uzun beyaz cüppeleri ve suratlarında Yunan maskeleriyle iki kişi çıktı. Yavaşça birbirlerine doğru yürüdüler, ama iyice yaklaşmadan durdular. Bir tanesinin kolunun altında, sapı güllerle sarmalanmış bir balta vardı - o Raskolnikov olmalıydı. Balta olmadan da bunu anlamak zor değildi, çünkü adının yazılı olduğu levha onun durduğu tarafa asılmıştı.

“Marmeladou” levhasının yanında duran oyuncu yavaşça kolunu havaya kaldırdı ve altılık mısralar okumaya başladı.

— Ben Marmeladov. Açıkça söylersem Artık gidecek yerim yoktur benim.

Bu dünyayı dolaşıyorum epeydir

Ufku göremedi bu gözlerim,

Bakışından anlıyorum dostum

Halkın acısı yakıyor içini

Hadi içelim mi? Dökeyim?

— istemem.

Baltalı aktör elini Marmeladov’a doğru uzatarak cevabını şarkı söylercesine fakat daha kalın bir sesle verdi. Marmeladov seri bir hareketle bardağını doldurup maskesindeki deliğin içine boşalttıktan sonra söylevine devam etti.

— Nasıl isterseniz. Eh şerefe!

Nerede kalmıştık?.. Sizin çehreniz

Çok gizemli bir ışık saçıyor

O güzel ve suskun ağzınız

Gülümseyerek aralanıyor

Soluktur teniniz, kanlı elleriniz.

Bana gelince şöyle söyleyeyim

Yüzümün hareketsiz cildi altında

Boşluğun gururla çiçeklenmesi

Bunun da Tanrıya benzemesi için

Hiç nedenim kalmadı.

Anladınız mı?

— Sanırım, evet.

Zerbunov dirseğiyle beni dürttü.

“Ne diyorsun?” diye fısıldadı.

“Daha erken,” diye cevapladım ben de fısıldayarak. “İzlemeye devam et.”

Zerbunov saygıyla başını salladı. Sahnede Marmeladov devam ediyordu söyleşisine.

— İşte böyle. Tabii, bu olmadan da

Kar her sabah sanki kan içinde

Sanki -bunu bir düşünsenize-

Küt! Bir balta vurdu ensenize.

Anladınız mı dostum?

— Anladım.

— Binlerinin karanlık ruhuna

hiç bakmaya benim yok niyetim

Orası sanki eski bir çizme

Sanki kadın cesediyle dolu

Kasvetli, dar ve soğuk bir oda

Ne o, korktunuz mu?

— Sanırım evet.

Ne istiyorsunuz? Ne var? Söyleyin Konuşma amacını belirleyin

— Nasıl? Hemen mi?

— Tabii ki hemen

— Önce bir votka içsek birader

— Hayır dedik ya! Bu ne cesaret Ben gidiyorum!

— Bekle daha, kızma.

— Uf be... sıktı bu saçma konuşma Nedir derdin?

— ... Baltayı satsana.

Bu sırada salona da göz gezdiriyordum. Her yuvarlak masanın çevresinde üç ya da dört kişi oturuyordu; müşteriler çok farklı çevrelerdendi, ama insanlık tarihi boyunca hep olduğu gibi, çoğunluk domuz suratlı karaborsacılardan ve pahalı elbiseler içindeki orospulardan oluşuyordu; Briusov'la aynı masada, normal bir kravat yerine kocaman bir papyon takmış ve en son gördüğümden beri epey şişmanlamış olan şair Aleksey Tolstoy oturuyordu. Vücudundaki yağlar, bir deri bir kemik olan Briusov'dan çekilmiş gibi duruyordu, birlikte korkunç görünüyorlardı.

Daha ilerideki bir masada, üzerine çapraz kemerler takılı askeri gömlek giymiş ve bıyığı ters duran bisiklet gidonuna benzeyen garip bir adam dikkatimi çekti. Tek başına oturuyordu ve önünde çaydanlık değil bir şişe şampanya vardı. Büyük Bolşevik patronlardan biri olmalıydı. Sakin ve otoriter yüzünde bana garip gelen neydi bilmiyorum, ancak bir süre bakışlarımı ondan alamadım. Bir an gözlerimiz karşılaştı, ama adam hemen yüzünü sahneye, anlamsız diyaloğun devam ettiği yere çevirdi.

— Ne? Peki ne için?

— İşim için çok gerekli.

Tüm oluşun gizemli varoluş simgesi

Siz gerekirse çalarsınız bir tane daha

Tam işinize yarar çalınan bir balta.

— Ben de merak ediyorum - ne bu ima!

Siz oradaydınız! Tam perde arkasında!

— Siz, Rodion, biliyor musunuz aslında

Yok derinlik yürüttüğümüz mantıkta

Halbuki var elinizde gerçek bir balta.

Gerçi gençlik her işin nedenini veya özünü

Her zaman arar sonucunda

Gülüp sevmek gibi basit şeyler ister Sevgilisinin omzuyla hafifçe oynar Kaç para istersiniz?

— Ne için bir söylesen!

— Deminden beri anlatıp duruyorum

Güç bu, umut ve Kutsal bir Kadeh

Ölümsüzlük, Parlaklık ve Dalga

Ay ışığı, Yıldızlar - nerede bu balta?

Bir şey anlamadım.

Yine de buyurun alın.

İşte! Alev gibi parıldıyor.

Ne kadar dersiniz?

— Siz ne kadar veriyorsunuz

— Yeter mi ?

— On... On beş... bu bir hırsızlık

Fakat bir şey seziyorum

Sanki para ile değil bu mesele

Sanki bir şey değişiyor havada

Ah bir yıkıntı var gibi içimde

Neyin rüzgârı esiyor bu ruhumda?

Kimsiniz? Ah Tanrım, bir maske var senin yüzünde

Bu iki göz sarı yıldızlar

Siz bir alçaksınız! Hadi çıkartın şunu!

Marmeladov uzun ve ürkütücü bir ara verdi konuşmasına.

— Hadi çıkartın dedim!

Marmeladov tek bir hareketle diğerinin maskesini yüzünden çekti. Maskeyi çıkarırken ona tutturulmuş olan cüppe de çıkınca; altından, dantelli külotu ve sutyeni, arkasında küçük bir kuyruğu olan beyaz, parlak perukasıyla bir kadın göründü.

— Tanrım!.. Yaşlı bir kadın bu! Ellerim ise boş...

Raskolnikov, bu son sözleri neredeyse duyulmaz bir sesle söyledikten sonra, potinlerinin üstünde dengesini kaybetmiş gibi devrildi.

Ondan sonra olanları görünce betim benzim attı. Sahneye iki kemancı fırladı ve çılgınca bir çingene havası çalmaya başladılar; bu sırada kadın-Marmeladov, cüppesini Raskolnikov'un üstüne attı, göğsünün üzerine oturdu ve dantelli kalçasını cilveli cilveli oynatarak onun gırtlağını sıkmaya başladı.

Bir an bu olanların canavarca bir entrika olduğunu ve herkesin beni izlediğini, bana baktığını düşündüm. Kıstırılmış bir hayvan gibi çevreme bakındım; gözlerim bir kez daha siyah asker gömleği giymiş adamın gözleriyle karşılaştı ve nasıl olduysa ansızın onun Von Ernen'in ölümünü, hatta hakkımdaki daha önemli başka şeyleri de bildiğini hissettim.

O an sandalyemden fırlayıp arkama bile bakmadan tabanları yağlamanın sınırına geldim ve masada oturmaya devam edebilmek için müthiş bir çaba harcamam gerekti. Kalabalıktan cılız bir alkış yükseldi, birkaçı sahneyi göstererek gülüyordu, ama izleyicilerin büyük çoğunluğu sohbet etmekle ve votkalarıyla meşguldü.

Perukalı kadın Raskolnikov'u gırtlakladıktan sonra sahnenin nin önüne sıçradı, çıplak bacaklarını yukarı doğru kaldıra kaldıra, baltayı havada sallayarak, çılgınca çalan kemanların eşliğinde vahşi bir dansa başladı. Oyun boyunca hareketsiz bekleyen dört adam, yüzü hâlâ cüppeyle örtülü olan Raskolnikov'u kaldırıp sahnenin dışına taşıdılar. Bu son sahnede, ölü prensi taşımaları gereken dört yüzbaşıdan bahsedilen Hamlet'in finaline bir gönderme yapıldığını sezer gibi oldum. Bu düşünce tuhaf bir şekilde aklımı başıma getirdi. Olanların bana karşı düzenlenmiş bir komplo olmadığını anladım; aradan geçen kısacık zaman içinde böyle bir şeyi kimse düzenleyemezdi. Sıradan, mistik bir meydan okumadan başka bir şey değildi bu. Derhal bu meydan okumayı kabul ederek tüm bunlar olurken kendi dünyalarına dalmış olan iki denizciye döndüm:

"Bir şeyler yapma zamanı geldi çocuklar. Bu ihanettir." Barbolin bön bön yüzüme baktı.

"Uzlaşmacı ajanlar iş başında," diye rasgele attım.

Bu sözlerin onun için bir anlamı olmalıydı, çünkü hemen tüfeğini omzundan indirdi. Onu durdurdum.

"Bu şekilde değil yoldaş, biraz bekle."

Bu sırada testereli beyefendi yeniden sahnede göründü, taburesine oturdu ve ayakkabı çıkarma ayinine başladı. Çantamı açarak bir kurşunkalem ve boş bir Çeka tutuklama formu çıkardım. Testerenin ağlamaklı sesi ruhumu canlandırdı ve aradığım ilhamı bulmamı sağladı, birkaç dakika sonra tam istediğim gibi bir şiir duruyordu önümde.

“Ne yazıyorsun?” diye sordu Zerbunov. “Birini mi tutuklayacaksın?”

“Hayır, birini alırsak hepsini almak zorunda kalırız. Bunu farklı bir şekilde çözeceğiz Zerbunov, emirleri unuttun mu? Yalnızca düşmanı ezmekle kalmamamız, edebiyat anlayışımızı da sergilememiz isteniyor, öyle değil mi?”

“Öyle,” dedi Zerbunov.

“İyi öyleyse, sen ve Barbolin sahnenin arkasına geçin. Ben sahneden edebiyat anlayışımızı sergileyeceğim. Bitirdiğim zaman işaret vereceğim ve ortaya çıkacaksınız. Sonra da onlara devrimin müziğini çalacağız.”

Zerbunov fincanına uzandı.

Sertçe müdahale ettim: “Hayır Zerbunov, işini yapamazsın sonra.” Zerbunov’un yüzünde bir güceniklik ifadesi dolaştı.

“Ne demek istiyorsun?” diye fısıldadı. “Bana güvenmiyor musun yani?. Neden... Ben... ben devrim yoluna baş koydum!”

“Biliyorum yoldaş, ama kokaini daha sonra alırsın. İşbaşına!”

Denizciler kalktılar, sanki parke döşemenin üzerinde değil de fırtınaya yakalanmış bir savaş gemisinin güvertesinde yürüyorlarmış gibi sert ve hantal adımlarla sahneye doğru ilerlediler; o an onlara karşı şefkate benzer bir şeyler uyandı içimde. Sahnenin kenarındaki merdivenlerden çıkıp yandaki perdenin ardında kayboldular. Fincanın içinde kalan kokainli khanjayı bir dikişte içtim, masadan kalkarak Tolstoy ve Briusov’un masasına doğru yollandım. İnsanlar beni izliyorlardı. Beyefendiler ve yoldaşlar, diye düşündüm garip bir şekilde genişletilmiş salonu geçerken, bugün kendi yaşlı kadınımı ayağımın altında ezme onuruna eriştim, ama onun hayali parmaklarıyla beni boğmayacaksınız. Off, biz Rusların peşini bırakmayan şu bitmez tükenmez Dostoyevski sapkınlıklarının canı cehenneme! Çevremizde başka hiçbir şey göremeyen biz Rusların da canı cehenneme!

“İyi akşamlar, Valery Yakovleviç. Rahat mısınız?”

Briusov başını kaldırdı ve birkaç saniye yüzümü inceledi, beni tanıyamamıştı anlaşılan. Sonra sıska yüzünde şüpheli bir gülümseme belirdi.

"Petya... bu siz misiniz? Sizi gördüğüme gerçekten sevindim. Gelin biraz bizimle oturun."

Masaya oturdum ve Tolstoy'a gelişigüzel bir selam verdim. *Apollo*'nun basıldığı yayınevinde sık sık karşılaşırdık, ama birbirimizi neredeyse hiç tanımıyorduk. Tolstoy ise burnunun ucunu bile görebilecek halde değildi.

"Nasılsınız? Son zamanlarda yeni bir şeyler yazdınız mı?" dedi Briusov.

"Artık buna zaman yok, Valery Yakovleviç," dedim.

"Haklısınız," dedi Briusov kaygıyla, gözucuyla deri ceketime ve mavzerime bakıyordu. "Çok haklısınız. Ben de aynı durumdayım... Ama sizin 'bizden' olduğunuzu bilmiyordum Petya. Sizin şiirlerinizi hep beğenmişimdir, özellikle de ilk kitabınız, *Kaptan Lebyadkinden Şiirler* ve tabii *"Ben" Krallığından Şarkılar* da. Yalnızca, şey... hiç tahmin etmezdim... Sizin ilgilendiğiniz hep şu atlar, imparatorlar ve Çin..."

"*Conspiration*, Valery Yakovleviç, gizlilik..." dedim.

"Anlıyorum, şimdi anlıyorum. Yemin ederim sizde bir şeyler olduğunu sezmiştim. Ama, değişmiş görünüyorsunuz Petya. Yanaklarınız kıpkırmızı... Gözleriniz parıldıyor... Neyse, Blok'un '*On İkiler*'ini okuma fırsatınız oldu mu?"

"Bir göz atmıştım," dedim. Briusov devam etti: "Ne düşünüyorsunuz peki?"

"Finaldeki sembolleri tam anlayamadım. İsa neden Kızılordu askerlerinin önünde yürüyor? Blok, devrimi çarmıha germek mi istiyor dersiniz?"

"Evet, evet, Alyoşa ve ben de tam bunu konuşuyorduk," dedi Briusov çabucak.

Tolstoy, isminin söylendiğini duyunca gözlerini açtı ve fincanını ağzına götürdü, ama fincan boşalmıştı. Beceriksizce, masanın üzerinde bir şeyler arandı, en sonunda düdüğü buldu ve dudaklarına götürdü, ama daha düdüğü çalamadan başı yeniden göğsüne düştü.

"Finali değiştirdiğini duydum," dedim. "Şimdi askerlerin önünde devrimci bir denizci yürüyormuş."

Briusov bir an düşündü, sonra gözlerinde bir ışık yandı. “Evet, bu daha uygun,” dedi. “Daha sahici olmuş. İsa da onların arkasında yürüyor! Görünmeden arkalarında yürüyor, savrulan kar fırtınasının içinde eğrilmiş çarmıhını sürüklüyor! ”

“Evet, ama aksi istikamette ilerliyor,” dedim.

“Öyle mi dersiniz?” dedi Briusov.

“Bundan hiç kuşkum yok,” dedim. Sohbetimizin uzayıp gitmesi yüzünden Zerbunov ve Barbolin’in sahnenin arkasında uyumaya başlayabileceklerini düşünerek devam ettim: “Valery Yakovleviç, sizden bir şey isteyeceğim. Şair Fanernıy’nin devrimci bir şiir okuyacağını ilan edebilir misiniz izleyicilere?”

“Fanernıy mi?”

“Partideki takma adım,” diye açıkladım.

Briusov başını salladı. “Tabii, tabii, ne kadar da iyi düşünmüşsünüz! Ben de dinlemekten zevk duyacağım.”

“Pek tavsiye etmem. Hemen ortadan kaybolsanız daha iyi olur. Bir iki dakika sonra silahlar konuşacak.”

Rengi solan Briusov tekrar başını salladı. Sonra tek kelime konuşmadık, testerenin sesi kesilip züppe müzisyen ayakkabısını giydiğinde, Briusov masadan kalkıp sahneye çıktı.

“Bugün sanat alanındaki en son biçimlerden bahsettik. Şimdi aynı konu çerçevesinde şair Fanernıy sahneye çıkacak,” -kendini tutamayarak yine aptalca sözcük oyunlarından birini yapmak üzere gözlerini tavana çevirdi- “Şey... Sürprizi bozmak istemem, ama bu şiire bir tür... eee... ön sevişme diyelim isterseniz. Devrimci şiirini okuyacak olan şair Fanernıy geliyor şimdi huzurlarınıza!”

Hızla salona indi, bana doğru suçlu suçlu gülümseyerek omuzlarını kaldırdı, sonra da beceriksizce direnmeye çalışan Tolstoy’u kolundan tutup çıkışa doğru sürüklemeye başladı; bunu yaparken, asi ve aptal bir av köpeğinin tasmasını çekiştiren emekli bir öğretmen gibi görünüyordu.

Sahneye çıktım. Orada bırakılmış olan kadife kaplı tabure de iyi denk gelmişti. Çizmemi taburenin üstüne koyup şimdi iyice sessizleşmiş olan salona bir göz gezdirdim. Sanki tüm yüzler tek bir yüze dönüşüyordu; yaltaklanan, arsız, aşağılık bir kendini beğenmişlikle buruşmuş bir yüze.

Hiç şüphe yok, o tefecinin, o yaşlı kadının ölü gibi bembeyaz, ama şeytan kadar canlı yüzüydü bu. Sahnenin yakınında bir yerde monokl takmış uzun saçlı bir hilkat garibesi gibi görünen Ioann Pavlukhin oturuyordu; hemen yanında, fare tüyünü andıran saçlarına kocaman kırmızı kurdeleler takmış şişman, sivilceli bir kadın börek yiyordu; Tiyatro Komiseri Madam Malinovskaya olmalıydı. O an Öyle nefret ettim ki onlardan!

Mavzeri kılıfından çıkardım, başımın üzerine kaldırdım ve boğazımı temizledim. Şiir okurken her zaman yaptığım gibi ifadesizce gözlerimi tam karşıya diktim; hiçbir tonlama kullanmadan, yalnızca dörtlükler arasında kısa soluklanmalarla, Çeka tutuklama formunun üzerine yazdığım şiiri okudum:

Devrimci Askeri Şûra

Savaşan yoldaşlar! Acımız durmak bilmiyor.

Yoldaş Fanernıy haince vurulmuş yatıyor.

Çeka durgun şimdi, solgun ve hasta

Seçkin bir Bolşeviği yitirmenin acısıyla.

Adi bir şüphelinin sorgusundan geliyordu Bir sigara yakmak için yolda durdu

O anda bir Beyaz, bir karşı-devrimci

Uğursuz silahının namlusunu ona çevirdi.

Yoldaşlar! Silah vahşice patladı,

Deldi kurşun cesur yoldaş Fanernıy’nin alnını.

Silahına davranmaya kalmadan yığıldı yere pat diye

Kapandı gözleri, kalakaldı düştüğü yerde.

Savaşan yoldaşlar! Safları sıklaştırın ve hep birlikte türkü söyleyin,

Devrimin dehşetini Beyaz domuzlara gösterin!

Son mısrayı okurken avizeye ateş ettim, ama ıskaladım. Hemen sağ tarafımdan başka bir silah patladı ve avize parçalandı; silahın namlusuna yeni bir mermi süren Zerbunov’un yanımda olduğunu gördüm. Bir dizinin üstüne çöktü ve insanların çığlıklar atarak yere kapaklandığı ya da sütunların arkasına saklanmaya çalıştığı salona birkaç el daha ateş etti; sonra Barbolin de perdenin arkasından çıktı. Sallana sallana sahnenin kenarına geldikten sonra bir nara patlattı ve elindeki el bombasını salona

attı. Kör edici bir parıltıyla birlikte korkunç bir patlama oldu, bir masa ters döndü, sessizliğin içinde birinin dehşetle soluduğu duyuldu. Uygunsuz bir duraksamaydı bu, kısmen de olsa sessizliği bozmak için tavana birkaç el daha ateş ettim, tanı o anda yine asker gömlekli garip adamı gördüm. Soğukkanlılıkla masasında oturmuş içkisini içiyordu, yüzünde bir gülümseme var gibiydi. Birden kendimi aptal gibi hissettim.

Zerbunov salona bir el daha ateş etti. “Ateşi kes!” diye gürledim.

Zerbunov, “sen bana emir verecek kadar büyümedin daha,” gibisinden bir şeyler geveledi ama tüfeğini indirip yeniden omzuna astı.

“Geri çekil,” diyerek perdenin ardına doğru yürüdüm. Perdenin oraya saklananlar bizi görünce dört bir yana kaçıştılar. Zerbunov ve ben karanlık koridoru geçtik, birçok köşeyi döndükten sonra asıl kapıya ulaştık ve yine insanların bizi görünce sağa sola kaçtığı sokağa çıktık. Otomobile doğru ilerledik. Sigara dumanlarına boğulmuş küf kokulu salondan sonra buz gibi temiz hava bende eter etkisi yaptı; başım dönmeye başladı ve içimde karşı konulmaz bir uyuma isteği uyandı. Sürücü hâlâ ön koltukta kıpırdamadan oturuyordu, tabii kalın bir kar tabakası birikmişti adamın üzerinde. Kabinin kapısını açtıktan sonra başımı geriye çevirerek sordum:

“Barbolin nerede?”

Zerbunov kıkırdadı: “Şimdi gelir, halledilmesi gereken son bir iş daha vardı da...”

Arabaya bindim, sırtımı koltuğa yaslar yaslamaz uyuya kaldım.

Kadın çığlıklarıyla uyandım. Yan sokakta Barbolin göründü; dantel külotlu oyuncu kızı kucaklamış getiriyor, kız da sözüm ona direniyordu; kuyruklu, beyaz perukası yüzüne doğru kaymıştı.

“Yana kay yoldaş,” dedi Zerbunov kabine çıkarak. “Takviye birliği geliyor.”

Koltuğun öbür ucuna kaydım. Zerbunov bana doğru eğilerek, beklemediğim kadar samimi bir sesle konuşmaya başladı: “İlk başta seni tam olarak anlayamamıştım Petka. Kalbinin içindekileri görememiştim. Ama sen iyi birisin. Çok iyi bir söylev çektin.”

Cevaben bir şeyler mırıldandıktan sonra yeniden uykuya daldım.

Uykumun arasında kızın cilveli cilveli güldüğünü, frenlerin gıcırdadığını duyuyordum, Zerbunov’un sesi ağır küfürler ediyor, Barbolin bir yılan gibi

tıslıyordu; zavallı kız için kavga ediyor olmalıydılar. Az sonra otomobil durdu. Başımı kaldırdığımda Zerbunov'un bulanık ve âdeta ona ait olması imkânsız yüzünü gördüm.

Yüz homurdanmaya başladı: "Uyu Petka, biz burada iniyoruz, hâlâ yapılması gereken işler var. İvan seni eve götürür."

Pencereden dışarı baktım. Tverskoi Bulvarı'nda, vilayet binasının arkasındaydık. İri kar taneleri yavaşça yere doğru süzülüyordu. Barbolin ve titreyip duran yarı çıplak kızcağız dışarı çıkmışlardı bile. Zerbunov elimi sıkıp arabadan indi. Tekrar hareket ettik.

Beni Çeka'ya sevk etmek ya da çapraşık sözlerinin kara büyüsüyle zihnimi bulandırmak için yanıp tutuşan alçaklarla dolu bu buz gibi dünyada nasıl yapayalnız ve savunmasız olduğumu hatırlayınca içimi bir hüzün kapladı ansızın. "Yarın sabah beynime bir kurşun sıkmalıyım," diye düşündüm. Bilinçsizliğin kara boşluğuna kendimi tamamen bırakmadan önce gördüğüm son şey, otomobil köşeyi dönerken penceremin hemen yakınında beliren, üzerine kar birikmiş parmaklıklardı.

2

Daha doğrusu, parmaklıklar pencereye yakın olmaktan öte, pencerenin bir parçasıydı; güneş ışınları küçük pencereyi bölen bu demirlerin arasından süzülerek, doğrudan yüzüme vuruyordu. Diğer tarafa dönmeye çalıştım ama yapamadım. Bir elimi yere bastırıp sırtüstü dönmek istediğimde ellerimin arkaya bağlanmış olduğunu fark ettim. Kefene benzeyen bir elbise giymiştim ve bu elbisenin uzun kolları arkadan bağlanmıştı.

Neler olduğu hakkında en ufak bir şüphem yoktu. Denizciler davranışlarımı şüpheli bulmuşlardı ve ben arka koltukta mışıl mışıl uyurken araba Çeka'ya gelmişti. Solucan gibi kıvrılarak dizlerimin üzerine kalktım ve sırtımı duvara dayayarak oturdum. Çok garip bir hücredeydim; tavana bitişik küçük bir parmaklıklı penceresi vardı -güneş ışınları oradan girip beni uyandırmıştı- onun dışındaki her yer, duvarlar, kapı, döşeme, tavan, kalın ve yumuşak bir maddeyle kaplıydı. Dumas'nın yazdığı türden romantik bir intihar (... bir adım daha atarsanız lordum, kafamı duvara vurup parçalarım), söz konusu bile olamazdı. Çekacılar böyle hücreleri onurlu konukladı için özel olarak hazırlamış olmalıydılar, bunu düşününce bir an koltuklarımın kabardığını itiraf etmeliyim.

Önceki günün korkutucu ayrıntılarını düşünerek karşıdaki duvarı seyrettiğim birkaç dakikadan sonra nihayet kapı açıldı.

Kapıda duranlar Zerbunov ve Barbolin'di, ama Tanrım, ne kadar da değişmişlerdi! Beyaz doktor önlükleri giymişlerdi ve Barbolin'in cebinde sahici bir steteskobun ucu görünüyordu. Yoo, bu kadarı fazlaydı; kokainle kavrulmuş boğazımdan hırıltılı öksürüklerle birlikte histerik bir kahkaha yükseldi. Önde duran Barbolin, Zerbunov'a dönüp bir şey söyledi. Beni döveceklerini düşünerek hemen gülmeyi kestim.

Ölümden kesinlikle korkmadığımı söylemeliyim. Benim durumumda ölmek, sıkıcı bir gösterinin ortasında, alevlerin sardığı bir tiyatrodan çıkmak

kadar doğal ve anlamlıydı. Yine de, neredeyse hiç tanımadığım kimselerin tekmeleri ve yumrukları arasında son yolculuğuma çıkmayı hiç istemezdim doğrusu - ruhumun derinliklerinde bunun için yeterince Hıristiyan olmadığımı hissediyordum.

“Baylar,” dedim, “bir gün sizi de öldüreceklerini bildiğinizden şüphem yok. Bu yüzden, ölüme saygılı olmanızı -benimkine değilse bile en azından kendinizinkine- gereksiz rezilliklere başvurmadan bu işi hemen bitirmenizi rica ediyorum. Ne yaparsanız yapın size anlatacak bir şeyim yok zaten. Sıradan bir vatandaştan başka bir şey değilim ben ve...”

“Ne kadar mütevazı,” dedi Zerbunov bir kahkaha patlatarak. “Ama dün çektiğin söylev pek öyle değildi. Hele okuduğun şiir! Onları hatırlıyor musun?”

Sesinde tuhaf bir münasebetsizlik, ne bileyim, bir acayiplik vardı, o sabah yine Baltık çayı içmiş olmalıydı.

“Hafızam mükemmeldir,” dedim yüzüne dimdik bakarak.

Gözlerindeki boşluğu delip geçmek imkânsızdı.

“Ne diye bu gerzekle konuşup kendini yoruyorsun ki?” diye tısladı Barbolin ince sesiyle. “Bırak Timuriç uğraşsın, bunun için maaş alıyor.”

Zerbunov, “Gidelim,” diyerek sohbeti sona erdirdi. Yanıma gelip kolumdan tutarak beni kaldırdı.

“En azından ellerimi çözemez misiniz?” dedim. “Ne de olsa iki kişisiniz.”

“Ne demezsin! Peki birimizi boğmaya çalışırsan ne olacak?”

Yumruk yemiş gibi olduğum yere çöktüm. Her şeyi biliyorlardı. Zerbunov’un başımdan aşağı kaynar sular gibi dökülen sözleri, derimi yakıp kavuruyordu sanki.

Barbolin diğer kolumdan tuttu. Beni kolayca ayağa kaldırıp loş ve tenha bir koridora çıkardılar. Koridorda, kan kokusundan pek de farklı olmayan belli belirsiz bir hastane kokusu vardı. Direnmeye çalışmadım; birkaç dakika sonra beni büyük bir odanın içine iteledilerve tam ortada duran bir tabureye oturtup çekildiler.

Tam önümde bürokrasi kokan dosyaların yığılı olduğu büyük bir masa vardı. Masanın ardında Zerbunov ve Barbolin gibi beyaz doktor önlüğü giymiş, entelektüel görünümlü bir beyefendi oturuyordu. Omzuyla kulağı

arasına sıkıştırdığı siyah abanozdan telefon ahizesini dikkatle dinlerken, elleriyle mekanik bir şekilde masanın üzerindeki kâğıtları karıştırıyordu; ara sıra bir şey söylemeden başını sallıyor, bana bakmıyordu bile. Yine beyaz doktor önlüklü, kırmızı şeritli yeşil pantolon giymiş başka bir adam, tozlu panjurları indirilmiş iki yüksek pencerenin arasındaki bir sandalyeye kurulmuş oturuyordu.

Odanın düzeninde tanımlayamadığım bir şeyler, vatansever gazeteciliğe umutlu ama acemice bir giriş yaptığım 1916'da sık sık ziyaret ettiğim genel KM'yi (komuta merkezi) hatırlamama neden oldu. Ama, beyaz önlüklü beyefendinin arkasındaki duvara, imparatorun (ya da en azından, Avrupa'daki krallıkların yarısında unutulmaz izler bırakan riyakâr Karl'ın) portresi yerine, dudağımı ısırmama, kanımın çekilmesine neden olan korkunç bir şey asılmıştı.

Rus bayrağının renkleriyle basılmış ve büyük bir mukavvanın üzerine yapıştırılmış bir posterdi bu; üzerinde Rus şimali mavi bir adam tasviri vardı. Göğsü yarılıp açılmış, kanlı beynini göstermek için kafatasının tepesi kesilmişti. İç organlarının karnından çıkarılıp Latince rakamlarla numaralanmış olmasına rağmen, adamın gözlerinde kayıtsız bir ifade vardı; yüzünde ise huzurlu bir gülümseme dolaşıyordu sanki, ama belki de, yüzüne açılmış geniş yaranın altından Alman diş tozu reklamlarındaki kadar kusursuz dişlerinin ve damaklarının görünmesi yüzünden gülümsediği izlenimine kapılmıştım.

Beyaz önlüklü adam, "Tamam, öyle devam edin o zaman," diye âdeta havlayarak ahizeyi yerine koydu.

"Affedersiniz," dedim ona bakmak için bakışlarımı arkasında asılı tablodan çekerken.

"Sizinle uğraşırken edindiğim deneyimleri düşünürsek, tabii affederim, niye affetmeyecekmişim? İzin verirseniz size kim olduğumu hatırlatayım: Adım Timur Timuroviç."

"Pyotr. Gördüğünüz sebepten dolayı maalesef elinizi sıkamıyorum."

"Buna gerek yok. Eveet, evet Pyotr. Böyle bir pisliğe bulaşmayı nasıl başardınız?"

Beni izleyen gözlerde dostluk, hatta şefkat vardı; karşımdaki adam, keçi sakalıyla liberal reform hareketinin idealist bir taraftarı gibi görünüyordu

ama Çeka’nın aldatıcı oyunlarını iyi bildiğimden kalbimde en ufak bir güven duygusu bile uyanmadı.

“Belirli bir pisliğe bulaştığımı sanmıyorum,” dedim. “Ama olanları böyle görmek istiyorsanız, bunu kendi başıma yapmadığımı bilmenizi isterim.”

“Kiminle yaptınız o zaman?”

Sorgu başlamıştı.

“Doğru'anladıysam, size isimler ve adresler vermemi bekliyorsunuz, ama korkarım sizi hayal kırıklığına uğratacağım. Çocukluğumdan beri hep başkalarından uzak kalmaya çalıştım, bu bağlamda başka insanlardan ancak genel kategoriler düzeyinde söz edebilirim, bilmem anlatabildim mi?”

“Çok iyi anlattınız,” diyerek bir kâğıt parçasının üzerine bir şeyler karaladı. “Ona ne şüphe? Ama söylediğiniz şeyde bir çelişki yok mu sizce de? Önce şu anki durumunuza tek başınıza gelmediğinizi söylüyorsunuz, sonra da başka insanlardan kaçtığınızdan bahsediyorsunuz.”

“Demek ki anlatamamışım,” diye cevap verirken, zorlukla koruduğum dengemi tehlikeye sokmak pahasına ayak ayak üstüne attım. “Bu çelişki yalnızca olgusal düzeyde var. İnsanlardan kaçmak için ne kadar uğraşırsam, o kadar başarısız oluyorum, diyebiliriz. Bunun nedenini daha kısa zaman önce bir rastlantı sonucu fark ettim. St. Isaac’ın önünden geçerken başımı kaldırıp gök kubbeyi seyretmeye başlamıştım -nasıl olduğunu bilirsiniz; buz gibi bir gece, parlayan yıldızlar ... İşte o zaman anladım.”

"Neymiş peki anladığınız şey?” diye sordu.

“Başkalarından kaçmaya çalışan bir kişi, bunun için ne kadar paralanırsa paralansın, onların omuz başında yürümekten kurtaramaz kendini. Kaçmak, nereye kaçtığını bilmeni gerektirmez, yalnızca neden kaçtığını bilmen gerekir. Bu yüzden, kaçan kişinin gözlerinin önünden kendi tutsaklığının hayaleti bir an için bile kaybolmaz.”

“Evet,” dedi Timur Timuroviç. “Gerçekten öyle. Sizinle nasıl baş edeceğimi düşündükçe ben de dehşete kapılıyorum.”

Omuz silktim ve gözlerimi başının üstündeki postere doğru kaldırdım. Yok canım, bu poster dâhiyane bir mecaz olamazdı, basit bir tıbbi eğitim şeması olmalıydı, belki de anatomi atlasından alınmış bir resimdi.

“Çok deneyimli olduğumu biliyorsunuz,” diye devam etti Timur Timuroviç. “Burada elimden çok adam geçti.”

“Bundan kesinlikle şüphe etmiyorum,” diye cevap verdim.

“Öyleyse, şimdi söyleyeceklerimi dikkatle dinleyin. Benim çalışmalarımda biçimsel teşhisler değil, kişiyi normal sosyo-psikolojik konumundan uzaklaştıran içsel olaylar ön plandadır. Anladığım kadarıyla sizin vakanız kategorize edilmeye müsait. Yalnızca yeniyi benimsemek istemiyorsunuz. Kaç yaşında olduğunuzu hatırlıyor musunuz?”

“Elbette, yirmi altı yaşındayım.”

“Yaa, gördünüz mü? Tek bir sosyo-kültürel paradigma içinde yaşamaya programlanmış, ama kendini tamamıyla farklı bir ortamda bulmuş bir neslin üyesisiniz. Söylediklerimi anlıyor musunuz?”

“Kesinlikle,” diye yanıtladım.

“Bu yüzden sizin vakanız bir *prima facie* iç çatışma. Bu sorunla karşı karşıya olan tek kişinin siz olmadığınızdan emin olabilirsiniz. Benim de böyle bir sorunum var.”

“Gerçekten mi?” dedim, biraz alaycı bir sesle« “Peki siz nasıl aşmaya çalışıyorsunuz bu sorunu?”

“Beni daha sonra tartışırız, önce sizin sorununuzu tam olarak belirleyelim isterseniz,” dedi. “Az Önce söylediğim gibi, bugünlerde hemen hemen herkes bilinçaltında aynı çatışmayı yaşıyor. Bunun yapısını doğru kavramanızdan başka bir şey istemiyorum sizden. Sizin de bildiğiniz gibi; çevremizdeki dünya bilincimizde yansıyarak zihinsel faaliyetimizin bir nesnesi haline gelir. Gerçek dünyayla kurduğumuz bağlar koptuğunda, bu zihin kendi yansımasını nesne olarak alır. Sonra buna benliğimizin içindeki muazzam miktardaki psişik enerjinin salınması da eklenir. Küçük bir atomik patlama gibi düşünün. Ama asıl sorun patlamadan sonra enerjinin hangi kanala yönlendirildiğidir.”

Konuşma iyice acayip bir hal almaya başlamıştı.

“İzin verirseniz hangi kanallara yönlendirilebileceğini sorabilir miyim?”

“Temel olarak alırsak iki kanal vardır. Birincisinde psişik enerji dışarı doğru hareket edebilir, yani dış dünyadaki bazı nesnelere yönelir, mesela... şey... Bir deri ceket ya da lüks bir otomobil diyelim. Çağdaşlarımızın çoğu...”

Von Ernen’i hatırlayarak ürperdim. “Anlıyorum. Lütfen devam etmeyin.”

“Harika. İkincisinde ise, herhangi bir nedenden dolayı bu enerji içeride kalır. Bu durumda olaylar daha düzensiz bir yol izler. Müzenin içinde kilitli kalmış bir boğa düşünün...”

“Mükemmel bir benzetme.”

“Teşekkür ederim. İçinde kırılgan ve muhtemelen sanatsal değeri olan eserlerin sergilendiği bu müze sizin kişiliğiniz ya da iç dünyanız. İçeride oraya buraya saldıran boğa da sizin başa çıkmayı başaramadığınız serbest kalmış psişik enerjiniz. İşte bu yüzden buradasınız.”

Gerçekten zeki bir adamdı, ama sözlerine bakılırsa pisliğin tekiydi!

“Dahası var,” dedi Timur Timuroviç. “Bazı insanların yeni bir hayata başlayacak kuvveti nereden bulduğunu uzun zamandır düşünüyorum; bu insanları daha iyi tanımlamak istersek, her ne kadar bu terimi kullanmaktan nefret etsem de, onlara ‘Yeni Ruslar’ diyebiliriz.”

“Gerçekten de çok iğrenç bir terim. Ayrıca eksikli; eğer geçen yüzyıldaki devrimci demokratlardan bahsediyorsanız, Çernişevski’nin ortaya attığı ‘yeni insan’ terimi daha uygun düşer.”

“Olabilir. Ama sorun yine aynı; neden bazı insanlar yeni olana etkin bir şekilde tutunurlarken, ki öyle oldu, diğerleri yok olmuş bir dünyanın gölgeleriyle olmayan bağlarını açığa çıkarmakta direniyorlar?”

“Bu ifade gerçekten muhteşem. Siz gerçek bir şairsiniz. Tıpkı Balmont gibi etkileyici cümleler kuruyorsunuz.”

“Tekrar teşekkür ederim. Bence bunun cevabı gayet açık; hatta korkarım biraz ilkel bulabilirsiniz. İsterseniz adım adım ilerleyelim. Bir insanın, bir ülkenin, bir kültürün hayatı sürekli dönüşümlere maruz kalır. Kimi durumlarda bu dönüşümler belli bir zaman sınırını aşarlar ve artık fark edilmez olurlar, bazı durumlarda da sizin vakanızda olduğu gibi köşeli biçimler alırlar. Kültürler arasındaki temel farklılıkları belirleyen şey de tam olarak bu dönüşümlere karşı alınan tavırlardır. Örneğin, sizin delicesine tutkun olduğunuz Çin kültürü...”

“Neden öyle düşünüyorsunuz?” diye sorarken, arkamdan sıkıca bağlanmış ellerimi yumruk yaptığımı fark ettim.

Masanın üzerindeki en kalın dosyayı eline alarak, “Dosyanızda yazıyor,” dedi Timur Timuroviç. “Az önce sayfalarını karıştırıyordum.”

Dosyayı yeniden masanın üzerine bıraktı. “Evet, Çin. Onların tüm dünya görüşünün, dünyanın sürekli olarak altın çağdan karanlığa ve çürümeye doğru gittiği ilkesi üzerine kurulmuş olduğunu hatırlıyor olmalısınız. Onlara göre mutlak ideal çok geçmişte kaldı ve dünya sürekli olarak bu idealden uzaklaştığına göre yeni olan her şey kötüdür.”

“Özür dilerim,” dedim, “ama bu genel olarak insan kültürünün tipik bir özelliğidir. Hatta dilde bile kendini gösterir. Mesela İngilizce’de, biz geçmişin *descendant*'larıyız, denir. Bu sözcük hareketin aşağıdan yukarıya doğru değil yukarıdan aşağıya doğru olduğunu gösteriyor. Yani, *ascendants* değiliz.”[2]

“Olabilir,” dedi Timur Timuroviç. “Latince dışında yabancı dil bilmem. Ama sorunumuz bu değil. Bu tip bir bilinç tekil bir kişilik tarafından benimsenirse, söz konusu kişi çocukluğunu kayıp bir cennet gibi algılamaya başlar. Nabokov’u ele alalım. Hiç durmadan hayatının ilk yılları üzerine derin düşüncelere dalması, söylediğim şey için tipik bir örnek oluşturuyor. Onun vakası, bilincin yeniden gerçek dünyaya odaklanması yoluyla -ben buna kontrsublimasyon diyorum- aynı zamanda iyileşmeye de tipik bir örnek oluşturur; hiçbir şekilde yeniden var olamayacak ulaşılmaz bir cennete duyduğu özlemi, küçük bir kıza, bir çocuğa karşı duyulan basit, dünyevi ve bir anlamda gayri meşru bir aşka dönüştürmeyi çok iyi başardı. Yine de başlarda...”

“Affedersiniz,” diye sözünü kestim, “Ama hangi Nabokov’dan bahsediyorsunuz? Anayasal Demokratların lideri mi?”

Timur Timuroviç zoraki bir nezaketle gülümsedi. “Hayır, oğlundan bahsediyorum.”

“Tenişevski’de okuyan küçük Vovka’dan mı? Onu da mı aldığınızı söylemeye çalışıyorsunuz? Ama o Kırım’da! Hem küçük kızlar hakkındaki bu saçmalık da neyin nesi?”

“Tabii, tabii. O, Kırım’da,” dedi Timur Timuroviç sabırsızlıkla. “Kırım’da, ama biz Çin’den bahsediyorduk. Klasik Çin anlayışına göre her ilerleme bir bozulma olmak zorundadır. Ancak, başka bir anlayış daha var, dil hakkında bana ne söylerseniz söyleyin, Avrupa tarihi boyunca korunan bir anlayıştır bu. Batıyla kadersiz bir simyevi evlilik bağı kurmak için tekrar tekrar ileri atılan Rusya’nın korumaya çalıştığı bir zihniyettir.

“Olağanüstü.”

“Teşekkür ederim. Bu zihniyete göre ideal olan geçmişte bırakılmış bir şey değil, gelecekte potansiyel olarak var olan bir şeydir. Böyle bir anlayış varoluşa bir anlam verir. Beni anlıyor musunuz? Gelişme, ilerleme, kusurlu olandan daha kusursuz olana doğru hareket etme fikridir bu. Tekil kişilik düzeyinde de aynı şey meydana gelir. Bireysel ilerlemenin, insanın evini yeniden döşemesi ya da yeni bir araba alması gibi önemsiz biçimlerde gerçekleşmesi bu durumu değiştirmez. Böylece hayatı sürdürmek mümkün hale gelir - ama siz hayatı sürdürmenin bedelini ödemek istemiyorsunuz. Sözünü ettiğimiz mecazi boğa yoluna çıkan her şeyi devirerek ruhunuzda koşturup duruyor, bunun tek nedeni de gerçekliğe boyun eğmeye hazır olmamanız. Boğayı dışarı salmak istemiyorsunuz. Zamanın değişmesiyle ortaya çıkan, uyum sağlamamız gereken koşulları hor görüyorsunuz. Sizin trajedinizin nedeni kesinlikle bu.”

“Söyledikleriniz elbette ilgi çekici, ama hayli karmaşık,” dedim pencerenin oradaki asker pantolonlu adama yan yan bakarak, “ve şu anda ellerim tamamen uyuştu, ilerleme meselesine gelince, size bunun ne olduğunu kısaca anlatabilirim.”

“Anlatın, lütfen.”

“Çok basit aslında. Söylediklerinizi özetleyecek olursak, bazı insanların değişime diğerlerinden daha kolay uyum sağladığı gerçeğine ulaşırız. Ama tüm bu değişimlerin neden meydana geldiğini kendinize sordunuz mu hiç?”

Timur Timuroviç omzunu silkti.

“Sormadıysanız söyleyeyim. Bir adam ne kadar kurnaz ve ne kadar şerefsizse hayatının o kadar kolay olacağını reddetmeyeceğinizden eminim.”

“Hayır, reddetmem.”

“Hayatı daha kolaydır çünkü değişime daha kolay ayak uydurur, öyle değil mi?”

“Belki.”

“Demek ki ortada bir şerefsizce kurnazlık düzeyi var sevgili bayım. Bu düzeye ulaşan bir insan daha değişim tamamlanmadan sonuçlarını tahmin edebiliyor ve bu sayede herkesten önce uyum sağlayabiliyor. Daha da kötüsü, bu alçakların en duyarlıları daha değişim başlamadan uyum sağlıyorlar aslında.”

“Eee, ne olmuş?”

“Aslını isterseniz, dünyadaki tüm değişimler bu aşırı duyarlı alçaklar yüzünden meydana geliyor. Çünkü, gerçekte yalnızca geleceği tahmin etmekle kalmayıp, rüzgâr nereden esecekse oraya doğru sürünerek geleceği bizzat kendileri şekillendiriyorlar. Böylece rüzgârın oradan esmekten başka seçeneği kalmıyor.”

“Nedenmiş o?”

“Bunun nedeni apaçık ortada. Az önce söylediğim gibi; en namussuz, en ikiyüzlü ve utanmaz alçaklardan bahsediyorum. Bu insanların, ki insan demeye dilim varmıyor, rüzgârın tam da onların yerleştikleri yerden estiğine herkesi inandırma yeteneğine sahip olacağını kabul edersiniz tabii, öyle değil mi? Özellikle de sözünü ettiğimiz rüzgâr yalnızca bizim bu konuşmamız içinde esiyorsa... Ama, boşuna nefesimi tüketiyorum. Dürüst olmak gerekirse, son vuruşa kadar sessiz kalmayı düşünüyordum.”

Pencere tarafında oturan subay aniden boğazını temizledi ve Timur Timoviç’e anlamlı bir bakış fırlattı.

“Sizi tanıştırmadım,” dedi Timur Timuroviç. “Bu Albay Smirnov, kendisi bir askeri psikiyatristtir. Burada başka işleri vardı, ama sizin vakanız ilgisini çekti.”

“Onur duydum, Albay,” dedim, başımı onun bulunduğu tarafa doğru hafifçe eğerek.

Timur Timuroviç telefona uzandı ve bir düğmeye bastı. “Sonya, her zamanki gibi 4 cc lütfen,” dedi alıcıya doğru. “Burada, ofisimde, gömlek üstündeyken. Evet, sonra da doğruca koğuşa.”

Timur Timuroviç bana dönerek üzüntüyle içini çekerken sakalını sıvazladı.

“İlaç tedavisine devam etmek zorundayız,” dedi. “Doğrusunu istersen, bunu bir yenilgi olarak alıyorum. Küçük, ama yine de bir yenilgi. İyi bir psikiyatristin ilaç kullanmaması gerektiğine inanırım, bir tür... nasıl desem... makyaj malzemesi gibi görünür gözüme. Çünkü hiçbir sorunu çözmüyor, yalnızca sorunları gözlerden saklıyor. Ama senin vakanda şimdilik daha iyi bir çözüm aklıma gelmiyor. Bana yardımcı olmalısın. Boğulan bir adamı kurtarmak için yalnızca ona elini uzatmak yetmez, onun da elini uzatması gerekir.”

Arkamdaki kapının açıldığını ve birinin sessizce yaklaştığını duydum. Narin kadın elleri omzumdan yakaladı ve deli gömleğinin kumaşının üzerinden batırılan soğuk bir iğnenin etime girdiğini hissettim.

Timur Timuroviç, ellerini sanki ısıtmak ister gibi ovuşturarak, "Söylemeden geçemeyeceğim, tımarhane lügatında sana yaptığımız bu iğneye "son vuruş" denmez. O deyim, sulpazin geçişi için kullanılır, yani dört enjeksiyon bir... Ama, bizim o aşamaya hiç gelmeyeceğimizi umuyorum."

Enjeksiyonu yapan kadına bakmak için başımı bile çevirmedim. Posterdeki o parçalara ayrılmış kırmızı-beyaz-mavi adama baktım, o da bana bakıp gülümsemeye ve göz kırpmaya başladığı sırada, kulağıma sanki derin bir kuyudan konuşuyormuş gibi gelen Timur Timuröviç'in sesini belli belirsiz duydum:

"Evet, doğruca koğuşa. Hayır, sorun yaratmaz. En azından biraz etkisi olur... Yakında kendisi de o koltukta oturacak."

Bazı eller (yine Zerbunov ve Barbolin'e ait olduğunu tahmin ediyordum) üzerimdeki gömleği çıkardı, koltuk altlarımdan tutarak beni bir patates çuvalı gibi sedyenin üzerine bıraktı. Sonra kapı eşiği gözlerimin önünden geçti ve kendimi koridorda buldum.

Hissiz bedenim, üzerinde numaralar olan beyaz kapılar boyunca yüzüyordu; doktor gömleği giyen denizcilerin artık dalgalanarak bana yetişen seslerini ve kahkahalarını duyuyordum; bol bol küfür ederek kadınlar hakkında sohbet ediyorlardı galiba. Sonra Timur Timuroviç'in üzerime eğilmiş suratını gördüm - anlaşılan ben sedyede giderken arkamdan gelmişti.

"Siz Pyotr, şüphesiz Puşkin değilsiniz, fakat biz yine de sizi tekrar üçüncü koğuşa koymaya karar verdik," dedi gülerek. "Şu an dört kişi daha var burada, sizinle beş oluyor. Kanaşnikof grup terapisi hakkında bir şey biliyor musunuz? Yani benim grup terapim?"

"Hayır," diye mırıldandım zorlukla.

Önümden geçip duran kapıların görüntüsü dayanılmaz olmuştu, gözlerimi kapadım.

Timur Timuroviç konuşmaya devam ediyordu: "Özet olarak, hastaların iyileşme çabalarını ortaklaştırdıklarını söylemek yanlış olmaz. Sorunların bir süre için ortak sorunlar haline geldiğini düşünsenize, belli bir süre

boyunca seansa katılan herkes sizin koşullarınızı paylaşacak. Bir anlamda kendilerini sizin yerinize koyacaklar. Sizce bunun sonucu ne olur?”

Cevap vermedim.

“Çok basit,” dedi Timur Timuroviç. “Seans bittiğinde, katılımcılar biraz önce gerçek olduğuna inandıkları durumdan hep beraber çıktıkları zaman bir özveri reaksiyonu oluşur; insanın içindeki sürü psikolojisinden tıbbi amaçlar için yararlanmak da diyebiliriz bu yönteme. Sizin fikirleriniz ve ruh haliniz seansa katılanlara bir süre için bulaşabilir, ama seans sona erdiğinde kendi manik saplantılarına dönerek sizi yalnız bırakacaklardır. Eğer katarsis süreci sonucunda patolojik psişik malzeme yüzeye doğru itilirse, o anda hasta kendi ürkütücü düşüncelerinin keyfi öznelliğinin farkına vararak onlarla özdeşleşmeyi bırakabilir. Bu noktadan sonra iyileşmek çok kolaydır.”

Sözcüklerin anlamını çözemiyordum, bir anlamı varsa tabii. Ama yine de aklıma bir şeyler giriyordu. Enjeksiyonun etkisi giderek artmıştı. Artık çevremdeki hiçbir şeyi göremiyordum, bedenim tamamen duyarsızlaşmıştı, ruhum yoğun ve karşı konulmaz bir kayıtsızlığa gömülüyordu. Bu yeni durumun en tatsız yanı, beni değil diğer kişiyi, yani enjekte ettikleri malzemenin beni dönüştürdüğü kişiyi etkiliyor olmasıydı. Bu diğer kişinin gerçekten iyileştirilebileceğini hissederek dehşete kapıldım.

Timur Timuroviç beni onayladı: “Elbette iyileşebilirsiniz, sizi tedavi edeceğimizden şüpheniz olmasın. Tımarhanede olduğunuz fikrini kafanızdan atmalısınız. Bunları ilginç bir macera olarak değerlendiriniz. Özellikle de edebiyatçı olduğunuzu düşünürsek... Burada kâğıda dökülmesi çok ilginç olabilecek olaylarla karşılaşırım. Mesela az sonra duyacaklarınız... Birazdan sizin koğuşunuzda tamamıyla büyüleyici bir olaya şahit olacaksınız; Maria’yla bir grup terapisi. Kimden bahsettiğimi hatırlıyor musunuz?”

Başımı iki yana salladım.

“Tabii, tabii, hatırlamıyorsunuz. Ama bu olağanüstü ilginç bir vaka. Gerçek Şekspiryan uzanımları olan bir psikodrama olduğunu düşünüyorum; Brezilya dizileri, bir Hollywood starı, bizim genç ve köklerden yoksun Rus demokrasimiz gibi, birbirinden farklı oldukları gayet açık olan nesnelerin birbi-riyle çarpışıp karıştıkları bir vaka. *Yalnız Maria* adlı Brezilya dizisini hatırlıyor musunuz? Eminim onu da hatırlamıyorsunuzdur. Pekâlâ, kısaca anlatayım: Hastamız bu dizideki kahramanla, yani Maria’yla kendini

özdeşleştiriyor. Rusya'yla bilinçaltından özdeşlikler içermesine anal dinamikler taşıyan bir Agamemnon kompleksi ekleniyor olmasa, çok sıradan bir vaka olduğunu düşünebilirdim. Yani, tam benim alanıma giren bir bölünmüş sahte kişilik vakası. "

Tanrım, bu koridorlar ne kadar uzundu böyle.

Timur Timuroviç'in gevezeliği bitmek bilmiyordu: "Tabii şu anda terapiye katılacak durumda değilsiniz, bu yüzden uyumanıza izin veriyorum. Ama bir gün sizin de kendi hikâyenizi anlatma sıranız gelecek, bunu unutmayın."

Sanırım odaya girmiştik - bir kapı gıcırtısı ve yarıda kesilen bir konuşmanın son sözlerini duydum. Timur Timuroviç çevredeki karanlığı selamlayınca birkaç ses ona cevap verdi. Bu arada, ben de göremediğim bir yatağa aktarıldım, başımın altına bir yastık kondu ve üzerime de bir battaniye atıldı. Kulağıma çalınan bedensiz sözcükleri anlamaya çalıştım. Timur Timuroviç binlerine benim neden uzun süredir orada olmadığımı açıklıyordu; sonra çevremde olanlarla bağlantım koptu ve çok özel, çok anlamlı bir halüsinasyon sardı benliğimi.

Vicdanımla ne kadar baş başa kaldım bilmiyorum ama bir ara Timur Timuroviç'in monoton sesi yeniden dikkatimi çekti,

"Topu dikkatle izle Maria. İyice gevşiyorsun. Ağzının kuruluğu, verilen ilacın etkisinden başka bir şey değil... Birazdan geçer. Beni duyabiliyor musun?"

İnce bir kadın sesi beklerken, tok bir erkek sesinin "Evet" dediğini duyunca irkildim.

"Kimsin?"

"Maria," dedi ses.

"Soyadın nedir?"

"Yalnız Maria."

"Kaç yaşındasın?"

"Hep on sekizinde göründüğümü söylerler."

"Nerede olduğunu biliyor musun?"

"Evet, bir hastanedeyim."

"Peki buraya neden geldin?"

“Çarpışma yüzünden, başka neden olabilir ki? Nasıl hayatta kaldığımı bilmiyorum. Onun öyle bir adam olduğunu nereden bilebilirdim ki?”

“Neye çarptın?”

“Ostankino televizyon kulesine.”

“Anlıyorum. Bu olay nasıl oldu peki?”

“Uzun hikâye.”

Timur Timuroviç’in sevecen sesi biraz ısrarlı bir hal aldı: “Hiç önemi yok, dinleyecek zamanımız var. Olaylar nasıl gelişti?”

“Her şey nehrin kenarındaki kaldırımda yürürken başladı.”

“Daha önce neredeydin?”

“Daha önce hiçbir yerde değildim.”

“Tamam, devam et.”

“Pekâlâ, yürüyorum, yani öylesine yol boyu yapıyorum çevremde garip bir duman var. Ben yürüdükçe duman fazlalaşıyor...”

Birden, sözcükleri duymak için ne kadar çabalarsam söylenenleri takip etmemin o kadar zorlaştığını fark ettim. Sanki sözcükler ve anlamları birbirine iplerle bağlıydı da bu ipler durmadan uzuyordu. Konuşmayı takip etmem gittikçe zorlaşıyordu ama bunun önemi yoktu, çünkü aynı zamanda manzaranın dalgalanan genel hatlarını görmeye başlıyordum: Dumanlar içindeki kaldırımda yürüyen, kaslı ve geniş omuzlu bir kadın - ki, kadından çok, kadın gibi giyinmiş bir erkeğe benziyordu. Adının Maria olduğunu biliyor ve hem onu görebiliyor, hem de aynı anda dünyaya onun gözleriyle bakabiliyordum. Biraz sonra, onun düşündüğü ve hissettiği her şeyi, bir şekilde algıladığımı fark ettim. Ne kadar çabalarsa çabalasın, bu yürüyüşün bir yere varmayacağını düşünüyordu. Bu acılar dünyasına ulaştığı güneşli sabah, şimdi böyle berbat bir karmaşaya dönüşmüştü; her şey o kadar kendiliğinden olmuştu ki farkına bile varamamıştı.

Havada bir yanık kokusu vardı. Maria, bir yerlerde sararmış yaprakların yakılmakta olduğunu düşündü. Sonra bu kokuya yanık lastik kokusu da eklendi; Maria, kaldırım boyunca devam eden demir parmaklıklar ve çevredeki birkaç metrelik alan dışında her şey gözden yitene kadar yoğunlaştıkça yoğunlaşan, sise benzer koyu bir duman tarafından yutuldu.

Bir sanat galerisinin uzun salonunda yürüdüğü izlenimine kapıldı. Çevresindeki dünyanın en sıradan öğeleri bile, her yanı saran dumanın içinde zaman zaman göründüklerinde acayip şekiller verilmiş modern sanat eserlerini andırıyorlardı. Üzerinde "Döviz Bürosu" yazan tabelalar, her yanı çakıyla kazınmış banklar, yeni neslin her şeye rağmen birayı tercih ettiği gerçeğinin tanıkları olan boş bira kutuları, dumanın içinde yüzüyor gibiydi.

Sisin içinden otomatik tüfek taşıyan telaşlı adamlar fırladı, sonra kayboldular. Maria'yı görmezden gelmişlerdi, Maria da aynını yaptı. Maria'yı hatırlayacak ve düşünecek yeterince insan vardı zaten. Ne kadardı... milyonlar mı? On milyonlar mı? Tam sayılarını bilmiyordu, ama kaderin "Maria" adını kazıdığı yürekler aynı anda çarpsa, çıkacak olan sesin, nehrin karşı kıyısındaki kulakları sağır edici patlamalardan çok daha yüksek olacağından emindi.

Maria çevresine baktı ve neler olduğunu anlamaya çalışarak ışıltılı gözlerini masumca oğuşturdu.

Zaman zaman yakınlarda bir yerlerde -duman yüzünden tam yerini göremiyordu- gök gürültüsü gibi bir patlama oluyor; patlama sesinin ardından köpek havlamaları ve stadyumda gol atıldığında seyircilerin çıkardığı sese benzer haykırışlar duyuluyordu. Maria bunu neye yoracağını bilemedi. Belki nehrin diğer kıyısında bir macera filmi çekiliyordu, belki de yeni Ruslar, hangilerinin daha yeni olduğunu tartışıyorlardı. Umarım bu tartışmalar fazla uzamadan her şeyi bölüşüp bitirirler, diye düşündü. Daha kaç tane genç ve yakışıklı erkeğimizin vurulup düşmesini, yüreğinden akan al kanların asfalta yayılmasını izleyeceğiz?

Güneşi ve göğü kapatan bu kara kara duman halkalarının içine hapsolmuş, kimbilir hangi sebepten dolayı acıyla kıvranan bu çaresiz insanlar için hayatın dayanılmaz yükünü nasıl hafifletebileceğini düşünmeye koyuldu. Berrak, aydınlık ve basit görüntüler geliyordu aklına: Üzerinde sade bir elbise, ev sahiplerinin sevgili misafirleri için özene bezene temizledikleri mütevazı bir daireye giriyordu. İşte orada oturmuşlar, üzerine bir semaver koydukları masanın başında sevgiyle ona bakıyorlardı. Bir şey söylemesine gerek olmadığını biliyordu, tek yapması gereken karşılarına oturmak ve kameranın vızıltısına aldırmamaya çalışarak şefkatle onlara bakmaktı. İşte insanların her

yanları sargılar içinde rahatsız yataklarda yattığı bir hastane koğuşu ve orada herkesin görebileceği bir yerdeki televizyonda onun ekrandaki görüntüsü. Yattıkları yerden onu izlerken, acılarını, ağrılarını, sızılarını unutuyorlar...

Tüm bunlar çok güzeldi, ama içinden bir ses bunun yeterli olmadığını söylüyordu. Bu dünyanın sert, acımasız, gerektiğinde şeytana karşı koyabilecek kadar yenilmez bir güce ihtiyacı vardı. Ama böyle bir güç nereden bulunacaktı? Bulunsa neye benzerdi acaba? Maria bu sorulara cevap bulamıyordu, ama acılar içinde tükenen bu şehrin ortasından geçen nehrin kenarında, bir kaldırımda yürümekte oluşunun tam da bu ihtiyaçtan kaynaklandığını hissediyordu.

Maria'yı saran duman hafif bir rüzgârla biran dağıldı, bir güneş ışını tam üstüne vurdu. Yüzünü korumak için elini kaldırırken birden cevabı nerede araması gerektiğini anladı. Tabii ya, cevap onu çağıran ve burada, bu dumanlı kaldırımın üzerinde vücut bulduran sayısız yürekte ve zihindeydi. Televizyon ekranlarına bakan milyonlarca çift göz, tek bir bilinç okyanusunda erimişti ve bu engin okyanus önünde uzanmış, görülmeyi bekliyordu. İlk başlarda bu okyanusun içinde işine yarayacak bir şey göremedi. Ama hayır, iyiliğin yenilmez gücüne ihtiyaç duyan sayısız bilincin yarattığı bir görüntü mutlaka vardı ve çoğu bilincin ortaklaştığı bazı özellikler taşıyor olmalıydı: Bordo renkli kruvaze bir spor ceket giyen; uzun, basık bir otomobilin yanında bacaklarını iki yana hafifçe açmış biçimde ayakta duran, küçük kafalı ve geniş omuzlu genç bir adam görüntüsü. Otomobil biraz silik, biraz bulanıktı. Çünkü Maria'nın ruhlarını gördüğü insanların her biri farklı bir otomobil modelini hayal ediyordu. Genç adamın yüzü de aynıydı; çok genel bir yüzdü. Hafifçe dalgalanan, Amerikan tarzı kesilmiş açık kestane rengi saçları ise biraz daha belirgindi. Ama, ceket çok keskin hatlarla çizilmişti, Maria biraz daha yaklaşsa altın düğmelerin üzerindeki yazıları bile okuyabilirdi. Ama buna zahmet etmedi. Düğmelerin üzerinde ne yazdığının önemi yoktu, önemli olan, Maria'nın uysal ve tatlı sevgisiyle iyiliğin yenilmez gücünün birleşebileceğiydi.

Maria durdu ve nehir tarafındaki parmaklıkları birleştiren alçak granit direklerden birine yaslandı. Ona güvenen yürekler ve zihinler için bir cevap bulması gerekiyordu yine, ancak bu kez -Maria'nın

bundan hiç kuşkusu yoktu- düşüncelerin en küçük ortak böleni (okek) yeterli olmayacaktı. Şimdi gerekli olan...

Oralarda en azından bir tane akıllı kadın olmalı, diye düşündü.

Akıllı kadın hemen ortaya çıktı. Maria onun kim olduğunu, hatta neye benzediğini bilmiyordu; yalnızca yüksek kütüphane dolaplarını, kâğıt yığınlarıyla dolu masayı, daktiloyu, masanın ardındaki duvarda asılı duran, kocaman sarkık bıyıklı ve keskin, umutsuz bakışlı bir adamın fotoğrafını gördü. Görüntü karıncalı ve siyah-beyazdı, sanki odanın bir köşesinde duran, ekranı sigara paketi büyüklüğünde antika bir televizyondan izliyordu bunları. Ama bu manzara o kadar hızlı görünüp kayboldu ki, Maria gördüklerini anlayamadı ve çok geçmeden başka başka fikirler sardı benliğini.

Gözlerinin önünde dönüp duran bu fikirler girdabından hemen hemen hiçbir şey anlamıyordu; daha da kötüsü, uzun süredir dokunulmamış bir sandık odasını temizlemeye kalktığınızda oluşan toz bulutu gibi küflü ve bunaltıcı bir havası vardı bu fikirler girdabının. Aşırı düzensiz ve biraz anormal bir bilinçle karşı karşıya olmalıydı, az sonra bu girdaptan kurtulunca çok rahatladı. Ruhundaki pembe boşluğun ağına takılıp kalanlar ise anlamları pek açık olmayan kelimelerden ibaretti. Biran için “güzel bayan” (kim olduğu gayet açıktı), “egzotik bir kadın” (burası da tamam) gibi ibareler göründü, daha sonra "Damat” kelimesini (nedense büyük harfle başlıyordu) görür gibi olmuş, peşinden “Misafir” kelimesini (yine büyük harfle başlıyordu) fark etmiş, ardından anlaşılmaz “simyevi evlilik bağı” deyimini duymuş; ondan sonra da anlaşılmaz birtakım sözler kulağına çalınmıştı: “tüm dayanaklar boş, kapıları çalıyorum.” Böylece düşünceler sona ermiş; az önce fotoğrafını gördüğü adam, burnunun hemen altından başlayan bir sakala benzeyen uzun, sarkık bıyıkları ve hülyalı bakışlarıyla yine bir an görünüp kaybolmuştu.

Şaşkınlıkla çevresine bakındı. Hâlâ duman bulutlarının arasındaydı, ama çalması gereken kapı yakınlarda bir yerlerde olmalıydı, karanlığa doğru birkaç çekingen adım attı. Sonra birden tamamıyla karanlıkta kalıverdi, o kadar korktu ki, hâlâ birazcık ışığın olduğu kaldırıma doğru telaşla geri çekildi.

Peki çaldığım zaman gerçekten de birileri kapıyı açacak mı?.. Sanmıyorum.

Maria, arkasında bir araba motorunun sessizce çalıştığını duydu. Nehir tarafındaki parmaklıklara sırtını vererek dumanın içinden ne çıkacağını korkuyla beklemeye başladı. Saniyeler birbirini izledi, sonra uzun, siyah bir otomobil yavaşça yanından geçti. Rengârenk kurdelelerle süslenmiş son model bir "Çayka" - bu bir düğün arabasıydı. İçinde sessiz, ciddi görünüşlü insanlar vardı; pencerelerden dışarıya birkaç otomatik tüfek namlusu doğrultulmuştu ve arabanın üstünde iç içe geçmiş iki sarı yüzük parıldıyordu; biri büyük, biri küçük.

Maria, "Çayka"nın uzaklaşmasını izledi, sonra birden elini alnına vurdu. Tabii ya, şimdi anlamıştı. Evet, bu oydu. Birbirine bağlı iki yüzük - Damat, Misafir, Sponsor, Simyevi Evlilik. Gerçi simyevinin ne demek olduğunu hâlâ anlamamıştı, ama uygunsuz bir durum ortaya çıkarsa güvenebileceği iyi bir avukatı vardı ne de olsa. Maria başını iki yana sallayarak gülümsedi. Ne kadar da basitti, nasıl olmuştu da bu kadar zaman en önemli şeyi görememişti? Başka ne olabilirdi ki?

Bir an çevreye bakındıktan sonra, güneşi ardına alarak Batı'ya doğru kollarını kaldırdı - nedense Damadın o yönden geleceğinden kuşkusu yoktu.

"Gel!" diye fısıldadı ve hemen o anda dünyaya yeni bir varlığın geldiğini duyumsadı.

Şimdi tek yapması gereken karşılaşmanın gerçekleşmesini beklemekti. Damatla arasındaki uzaklığın giderek azaldığını hissedince neşeyle koşmaya başladı. Damat da onun gibi nehir boyunda yürüyordu, ama ondan farklı olarak acele etmiyordu, çünkü acele etmek onun doğasında yoktu.

Dumanın içinde ansızın ortaya çıkan kapaksız mazgal deliğinin üzerinden bir mucize eseri atlamayı başardıktan sonra, ansızın yavaşladı ve telaşla ceplerini karıştırmaya başladı. Yanında ne ayna ne de makyaj malzemesi olduğu aklına gelmişti. Biran umutsuzluğa kapıldı, hatta yansımasını görebileceği bir su birikintisinin yanından geçip geçmediğini hatırlamaya çalıştı. Ama sonra, sevgilisine nasıl isterse öyle görünebileceğini hatırlayınca, umutsuzluk geldiği gibi hızla yok olup gitti.

Biraz düşündü: Gencecik bir kız görsün karşısında, kızıl saçları başının iki yanından örülü olsun, yüzünde çiller olsun... vee... son bir

dokunuş, saf ve sevimli bir ayrıntı - küpe nasıl olur? Ya da bir beyzbol şapkası? Neredeyse hiç zamanı kalmamıştı; son anda, yanaklarındaki ateşli allığın devamı gibi görünen pembe bir kulaklık takmaya karar verdi. Sonra da başını kaldırıp ileriye doğru bakmaya başladı.

Hemen önünde, duman bulutlarının arasında metalik bir parıltı yanıp söndü. Sonra daha yakında yeniden parladı, ama yine dumanın içinde kayboldu. Ani bir rüzgâr dumanı iyice dağıttı ve Maria ona doğru yavaşça ilerleyen uzun boylu, parlak bir cisim gördü. Cismin her adımında toprağın titrediğini o anda fark etti ya da düşündü. Metal adam ondan çok daha uzundu, soğukkanlı ve yakışıklı yüzünde en ufak bir duygu izi yoktu. Maria korkuyla geriye doğru sendeledi - arkasında açık bir mazgal deliği olduğunu hatırladı, ama sudaki küçük bir buz kütlesine yaklaşan dev bir destroyer gibi kendisine doğru ilerleyen metal gövdeden gözlerini ayıramıyordu.

Tam bağırmaya başlayacağı sırada, metal adam hayret verici bir şekilde değişmeye başladı. İlk önce parlak kalçaları hızla evde giyilen türden çizgili bir külotla kapandı, sonra beyaz bir fanila göründü üzerinde; parlak metal, buğday tenli bir insan rengi aldıktan sonra kanarya sarısı bir pantolon, gömlek, kravat ve altın düğmeleri olan bordo renkli muhteşem bir spor ceketle örtüldü. Bunlar, Maria'nın korkularını gidermeye yetti. Ama, biraz sonra bordo ceketin muhteşem görüntüsü uzun, gri bir yağmurluğun altında kaldı. Misafir'in ayakları siyah ayakkabılarla kaplandı ve yüzünde kapkara bir güneş gözlüğü belirdi. Açık kestane rengi saçları Amerikan tarzı kesilmişti. Maria, damadın Arnold Schwarzenegger olduğunu anlayınca sevinçten neredeyse kalbi duracaktı - ama başka kim olabilirdi ki?

Adam, hiçbir şey söylemeden, dikdörtgen güneş gözlüğünün ardından ona bakıyordu; dudaklarında belli belirsiz bir tebessüm vardı. Maria onun gözlüğünde kendi yansımasını gördü ve kulaklığını düzeltti.

"Ave Maria," dedi Schwarzenegger sakince.

Bunu söylerken yüzünde belirgin bir ifade yoktu, ama sesi biraz duygusuz olsa da manalıydı.

"Hayır, tatlım," dedi Maria; gizemli bir gülümseme takındı ve ellerini göğsünün üzerinde birleştirerek, "yalnız Maria," dedi.

“Yalnız Maria,” diye tekrarladı Schwarzenegger.

“Evet,” dedi Maria. “Sen de Arnold’sun değil mi?”

“Sure,” dedi Schwarzenegger.

Maria konuşmak için ağzını açtı, ama söyleyecek hiçbir şeyi olmadığını fark etti. Schwarzenegger gülümseyerek ona bakmaya devam ediyordu. Maria gözlerini yere indirirken kızardı, sonra Schwarzenegger nazik ama karşı konulamayacak kadar güçlü bir hamleyle onu tutup kendine çekti. Maria başını kaldırarak ünlü aptal-gizemli bakışıyla ona gülümsedi. Schwarzenegger elini Maria’nın omzuna koydu. Maria, elinin ağırlığı altında hafifçe eğilirken ansızın hafızasında beklenmedik bir görüntü canlandı: Komünist Cumartesilerden birinde kiriş taşıyan Lenin posteri. Posterde, Lenin’in omuzları üzerindeki kirişin yalnızca ucu görünüyordu ve Maria belki de taşıdığı şeyin bir kiriş olmadığını düşündü, belki de bu, Lenin’in başını kaldırıp savunmasız bir gülümsemeyle bakmaktan başka bir şey yapamayacağı güçlü bir yaratığın eliydi; şimdi kendisi de başını kaldırmış, aynı gülümsemeyle Schwarzenegger’e bakıyordu. Çok geçmeden, böyle düşüncelerin ne yeri ne de zamanı olduğunu fark etti ve hepsini zihninden attı.

Schwarzenegger ona döndü.

Aynı monoton ses tonuyla, “Gözlerin, Aivazovsky’nin tablolarını andırıyor,” dedi.

Maria şaşkınlıkla irkildi. Böyle kelimeler beklemiyordu, Schwarzenegger bunu hemen anladı. Sonra tuhaf bir şey oldu - belki de olmadı, Maria, Schwarzenegger’in gözlük camlarının üzerinde, televizyon ekranından geçen yazılar gibi hızla geçen kırmızı harfler gördüğünü sandı, kafasının içinden de sanki bir bilgisayarın harddiski çalışıyormuş gibi vızıltılar geliyordu. Maria bir an korktu, ama sonra Schwarzenegger’ın da kendisi gibi o anda kendisini düşünen binlerce Rus’un bilincinde örülen tamamen uydurulmuş bir varlık olduğunu ve bu insanların her birinin onun hakkında farklı düşünceleri olabileceğini hatırladı.

Schwarzenegger boş elini öne uzattı ve sanki doğru kelimeleri arıyormuş gibi parmaklarını oynattı. En sonunda, “Hayır, gözlerin göz

değil birer mücevher!” dedi. Maria ona iyice yaslandı ve sonsuz bir güven duygusuyla başını kaldırıp yüzüne baktı.

Schwarzenegger, sanki Maria’nın gözlüklerinin ardını görmesini engellemek ister gibi boynunu içeri *çekti*.

“Burada çok duman var, neden bu kaldırımda yürüyoruz?” dedi.

“Bilmiyorum,” dedi Maria.

Schwarzenegger yön değiştirerek Maria’yı parmaklıklardan uzaklaştırdı ve doğrudan dumanın içine götürdü. Birkaç adım sonra korkmaya başladı Maria; duman iyice yoğunlaşmıştı ve hiçbir şey göremiyordu, Schwarzenegger’i bile göremiyor, yalnızca omzunu tutan elini hissedebiliyordu.

“Bu duman nereden geliyor?” diye sordu Maria. “Yanan bir şey yok gibi.”

“c-n-n,” diye cevap verdi Schwarzenegger.

“Yani sence bir şey mi yakıyorlar?”

“Hayır, gösteriyorlar.”

Hah, diye düşündü Maria, herhalde onu ve Schwarzenegger’i düşünen herkes o anda cnn’i izliyorlardı, CNN’de de dumanlı bir görüntü vardı. Amma da uzun sürmüştü bu haber.

Görünmeyen Schwarzenegger konuştu: “Merak etme, birazdan biter.”

Oysa, dumanın sonu yok gibiydi ve nehir kıyısından gittikçe daha fazla uzaklaşıyorlardı. Maria, birkaç dakikadır yanında Schwarzenegger’in değil de bir başkasının yürüyor olabileceğini düşündü birden ve dehşete kapıldı, belki de o resimde Lenin’in omzuna kolunu atmış olan varlıktı bu, o kadar korktu ki, kendiliğinden bir hareketle kulaklıklarını ayarladı ve müziği açtı. Uyumsuz bölümlerden oluşan tuhaf bir müzik duydu. Gitarlar ve trompetler eşliğinde tatlı bir aşk şarkısı başlıyor, hemen ardından kurt ulumasına benzeyen elektronik bir cayırtı kopuyordu. Sonra yine aşk şarkısı başlıyor, ama hemen peşinden işkence tekrarlanıyordu. Yine de patlama seslerini ve belli belirsiz insan bağrışmalarını duymaktansa her şeyi dinleyebilirdi.

Birden dumanın içinden bir adam fırlayıp Maria’ya doğru atıldı ve onu şiddetle göğsünden itti. Maria korkuyla bir çığlık attı. Adamın

yeşil-kahverengi desenli kamuflaj giysisi ve otomatik tüfeği vardı. Maria'ya bakarak bir şey söylemek için ağzını açtı ama Schwarzenegger elini Maria'nın omzundan çekip adamı kafasından yakaladı ve nazikçe kafasını yana çevirdikten sonra cesedi dumanın içine geri fırlattı. Elini yeniden Maria'nın omzuna koyduğunda, Maria onun dev gövdesine bu kez daha bir güvenle yaslandı.

"Ah erkekler, siz yok musunuz siz," diye mırıldandı en tatlı sesiyle.

Duman yavaş yavaş dağılmaya başladı. Maria önce Schwarzenegger'in yüzünü, sonra da örtüsünün açılmasını bekleyen bir heykel gibi yağmurluğun gri kumaşının altına gizlenmiş dev gövdesini gördü.

"Nereye gidiyoruz Arnold?" diye sordu.

"Bilmiyor musun?" dedi Schwarzenegger.

Maria kızararak başını önüne eğdi.

Peki nedir bu simyevi evlilik bağı, diye düşündü. Acaba beni incitecek bir şey mi? Yani, daha sonra. Bugüne dek ne çok kırıldı bu masum yüreğim.

Başını yukarı kaldırdığında Schwarzenegger'in gülümsediğini ve yanaklarındaki ünlü gamzelerin ortaya çıkmış olduğunu gördü. Gözlerini kapadı, omzundaki elin yönlendirmesiyle yürümeye devam ederken, bu denli mutlu olabileceğine inanmaya bir türlü cesaret edemiyordu.

Schwarzenegger nihayet durduğunda Maria gözlerini açtı, duman neredeyse tamamen yok olmuştu şimdi. Granit cepheli eski evlerin arasında, tanımadığı bir caddede duruyorlardı. Uzakta, dumanlar içindeki nehir kenarında amaçsızca koşturup duran otomatik tüfekli adamlar dışında kimseler yoktu caddede. Schwarzenegger, ne yapacağını bilmez bir halde tuhaf tuhaf çevresine bakınıyordu. Maria onun dayanılmaz bir şüphenin acısıyla kıvrandığım hissetti ve bu şüphenin kendisiyle ilgili olduğunu düşünerek korkuya kapıldı.

Hemen romantik sözler söylemeliyim, diye düşündü. Ama ne söyleyebilirim? Amaan, ne fark eder ki?

Ona iyice yaslanarak konuşmaya başladı: "Biliyor musun Arnold, birden bire... bilemiyorum, belki aptalca gelecek... ama seninle açık

konuşabilirim değil mi?”

Kara gözlüklerini ona çeviren Schwarzenegger, “Elbette,” dedi.

“Seninleyken gökyüzünde süzülmek geliyor içimden! Sanki gökyüzü çok yakınımdaymış gibi hissediyorum!”

Schwarzenegger başını kaldırıp yukarı baktı.

Gerçekten de dumanların arasından parlak mavi göğü görebiliyorlardı. O an özellikle yakın görünmüyordu ama çok uzak da değildi.

Ne saçma şeyler söylüyorum, diye düşündü Maria. Ama durmak için çok geç artık.

“Sen ne dersin Arnold, sen de gökyüzünde süzülmek istemiyor musun?”

Schwarzenegger bir an düşündükten sonra, “Evet,” dedi.

“Beni de yanına alır mısın? Biliyorsun, ben...” -Maria utangaçça gülümsedi- “maddi dünyaya o kadar bağımlıyım ki.”

Schwarzenegger birkaç saniye daha düşündükten sonra, “Okey,” dedi, “seni göğe çıkaracağım.”

Yalnızca kendisinin görebileceği işaretleri bulmaya çalışıyormuş gibi çevresine bakındı; hemen bulmuş olmalıydı ki kararlı bir şekilde Maria’yı kolundan tuttu ve sürüklemeye başladı. Şiirsel bir soyutluktan, maddi dünyaya böyle paldır küldür inmek Maria’yı telaşlandırdı ama gerçek erkeklerin böyle davranması gerektiğini hatırlayınca rahatladı.

Schwarzenegger onu Stalin döneminden kalma bir apartman bloğunun önünden geçirdi. Maria birkaç dengesiz adımdan sonra onun hızlı yürüyüşüne ayak uydurmuş, yağmurluğunun koluna sıkıca tutunarak koşar adım arkasından gidiyordu. Adımlarını bir an bile yavaşlatırsa, tutunduğu zarif sevgili kolunun onu kaldırımda amansızca sürükleyecek çelik bir mengeneye dönüşeceğini hissetmişti; bunu düşününce, karnının derinliklerinden çıkıp sımsıcak dalgalar halinde bedenine yayılan sınırsız bir mutluluk hissiyle doldu.

Binanın köşesine geldiklerinde, Schwarzenegger onu bir kemerin altına doğru götürdü. Bir avlu kapısından içeri girdiklerinde, sanki başka bir şehre geçmişler gibi geldi Maria’ya. Burada sabahın sakinliği

bozulmamıştı henüz ve *dumandan* hiçbir iz yoktu; yakınlarda bir yerlerde otomatik tüfekleriyle ateş ederek koşturan çıldırmış insanların olduğuna inanmak o kadar güçtü ki artık.

Schwarzenegger, Maria'yı nereye götürdüğünü çok iyi biliyor gibiydi. İçinde salıncaklar olan küçük bir çocuk bahçesinin çevresini dolandılar ve paslı garaj kapılarının arasındaki dar patikalardan oluşan bir labirente daldılar. Simyevi evlilik bağının buralarda bir yerde çabucak ve biraz münasebetsizce kurulabileceğini hisseden Maria'nın kalbini tatlı bir korku kapladı. Maria bunları düşünürken labirent bir anda sona erdi ve renk renk, boy boy demir panolarla çevrili boş bir avluya çıktılar.

Avlu pek boş sayılmazdı aslında. Yerler, oraya buraya atılmış şişelerle kaplıydı ve bir köşeye eski araba tekerlekleri, bir Lada'ya ait gibi görünen çarpılmış bir otomobil kapısı ile daima garajların yanında biriken türden değersiz makine parçaları yığılmıştı.

Bu hurdaların yanı başında da bir uçak duruyordu.

Neredeyse tüm avluyu kaplamasına rağmen, Maria'nın dikkatini en son o çekmişti. Belki de birkaç saniye için beyni onun bir halüsinasyon olduğunu varsayarak algılamayı reddetmişti. Maria korkmaya başladı.

Buraya nasıl uçak iner? diye düşündü, Schwarzenegger nasıl indiyse öyle iner. Ama yine de çok tuhaf.

“Nedir bu?” diye sordu.

"Dikey iniş-kalkış yapabilen bir Harrier A-4 avcı uçağı,” dedi Schwarzenegger.

Schwarzenegger gülümseyince o ünlü gamzeleri gördü yine. Maria, hafifçe kaşlarını çattı; camdan ve metalden oluşan bu dev böceğin Schwarzeneggerın kalbinde en az kendisi kadar önemli bir yer kapladığı düşüncesiyle, korkusu kıskançlığa dönüştü.

Schwarzenegger uçağa yaklaştı. Düşüncelere dalan Maria, elinden çekilene kadar olduğu yerde durmaya devam etti - sanki Schwarzenegger bir traktördü ve kendisi de ona bağlanmış bir tür tarım makinesiydi.

Kokpit camının üzerinden içeriyi gördüğü zaman, “Ama burada bir kişilik yer var,” dedi.

“Merak etme,” dedi Schwarzenegger. Tek harekette onu kolayca kaldırdı ve uçağın kanadına oturttu.

Maria bacaklarını topladı ve eğik alüminyum yüzeyin üzerinde ayağa kalktı. Bir esintiyle etekleri uçuşurken, romantik rollerin kendisine ne kadar yakıştığını hatırladı gururla.

"Sen ne yapacaksın?” diye sordu Maria.

Ama, Schwarzeneggerçoktan kokpite girmişti bile. Hareketleri o kadar hızlı ve çevikti ki, Maria bunun bir montaj ya da film hilesi olduğunu düşündü. Schwarzenegger kokpitin içinden kafasını uzattı, başparmağıyla işaret parmağının uçlarını birleştirip bir halka yaparak gülümsedi; Maria, bunu evlilik yüzüğü olarak algıladı.

“Gövdeye otur ve ayaklarını kanatların üzerine koy,” dedi Schwarzenegger. “Hiç korkma, bunun bir atlı karınca olduğunu, atlardan birinin üzerine bindiğini farz et.”

“Yani, şimdi...”

Schwarzenegger başını salladı.

Kara gözlükleri Maria’nın ruhunun derinliklerine işledi ve Maria kaderinin şimdi, burada belli olacağını anladı. Bunun bir sınav olduğundan hiç şüphesi kalmamıştı: Schwarzenegger’le başrol oynayacak kadının sayısız bölüm boyunca devam eden üçüncü sınıf aşk maceralarında başarılı olması yetmezdi. Ölümcül tehlikelerle karşı karşıya geldiğinde bile yüzündeki gülümsemeyi hiç kaybetmemeli, duygularını kontrol edebilmeliydi. Maria hemen yüzündeki ifadeyi değiştirmeye çalıştı, ama yine de alelacele takındığı gülümsemesini biraz yapmacık buldu.

“iyi fikir, ama ya üşütürsem?”

“Uzun sürmez,” dedi Schwarzenegger. “Haydi otur.”

Maria omuzlarını kaldırdı, bir balığın sırtı gibi kanatların arasından yükselen gövdeye doğru dikkatle yürüdü ve terbiyelice oturdu.

“Kaliforniya’daki çiftliğime gittiğimiz zaman yan oturabilirsin,” dedi Schwarzenegger. “Şimdi normal bir şekilde binmen gerek, yoksa rüzgâr seni uçurur.”

Maria bir an duraksadı. “Başını çevir.”

Schwarzenegger, dudaklarında yarım bir tebessümle başını çevirdi. Maria bir ayağını alüminyum gövdenin üzerinden geçirdi ve gövdenin üzerine bindi. Altındaki metal soğuktu ve sabah çiğiyle nemlenmişti, montunun kenarını altına almak için hafifçe kalktı; birden, vücudunun en hassas yerlerinin, sırtüstü yatan metal bir adamın kasıklarına değdiği izlenimine kapıldı - değişim rüzgârlarıyla devrilmiş olan demirden Dzerzhinsky heykeliyle cehennemden gelen robot arasında bir şeydi bu. Maria ürperdi, ama bu halisünasyon birden yok oldu ve yerini, buzdolabından yeni çıkardığı kızartma tavasının üzerinde oturduğu duygusu aldı. Olanlar kendini gittikçe daha kötü hissetmesine yol açıyordu.

“Bunu yapmamız gerektiğinden emin misin Arnold?” diye seslendi.

Bu sözleri tamamen farklı koşullar için saklasa da şu anda tam yerinde söylenmiş gibi duruyorlardı.

“Gökyüzünde süzülmek isteyen sen değil miydin? Eğer korkuyorsan...”

Maria korkusunu bir yana atarak, “Hayır,” dedi, “kesinlikle korkmuyorum. Yalnızca sana zahmet verdiğimi hissediyorum.”

“Zahmet ne demek... Şimdi çok ses çıkacak, kulaklığını taksan iyi olur. Bu arada, ne dinliyordun?”

“Cihat Kızıl,” dedi Maria pembe kulaklıkları yerleştirirken.

Schwarzenegger’in yüzü bir an dondu kaldı. Oksijenle açılmış gibi duran saçları rüzgârda dalgalanmasaydı, Maria çekim ekibinden binlerinin gerçek Schwarzenegger’ın yerine bir manken koyduklarını düşünebilirdi.

“Bir şey mi oldu?” diye sordu korkuyla.

Schwarzenegger bir süre için hiç kıpırdamadı. Kara gözlüklerinde tuhaf, kırmızı bir ışık yanıp söndü - Maria, garajın hemen arkasındaki akçaağaçlardan dökülen yaprakların yansıması olduğunu düşündü bu ışığın.

“Arni,” diye seslendi.

Dudaklarının kenarı birkaç kez seğiren Schwarzenegger biraz kendine geldi. Başını, içine kum kaçmış bir mekanizmayı döndürmeye çalışıyormuş gibi zorlukla çevirerek sordu:

“Kızıl Cihat mı?”

“Cihat Kızıl,” diye cevap verdi Maria. “Nusret Fatih Ali Han ve Ropert Fripp. Neden sordun?”

“Yok bir şey,” dedi Schwarzenegger.

Kafası kokpitin içinde kayboldu. Aşağıda, uçağın kocaman metal gövdesinin altlarında bir yerde, elektronik bir vızıltı duyuldu, sonra bu vızıltı korkunç bir kükremeye dönüştü. Maria yumuşak kulaklığın oluşan basınçla birlikte kulağına bastırıldığını hissetti. Sonra uçak yana doğru hafifçe eğilerek yükseldi ve Maria aşağı baktığında garajların çok uzaklarda kaldığını gördü.

Harrier, kayık gibi sallana sallana yükseliyordu - Maria uçakların böyle uçabildiğin! hiç duymamıştı. Gözlerini kapatırsa daha az korkacağını düşündü ama merakı üstün geldi ve bir dakika bile geçmeden gözlerini yeniden açtı.

İlk gördüğü şey, ona doğru yaklaşan bir pencereydi. Pencereye o kadar yaklaşmışlardı ki, odanın içindeki televizyon ekranından namlusunu onlara doğrultmuş olan bir tankı gayet net görebildi. Ekrandaki tankın ateş etmesiyle birlikte uçak aniden yan yattı ve duvardan uzaklaştı. Maria neredeyse aşağıya, kanada doğru kayıyordu; korkuyla bir çığlık attı ama uçak hemen düzeldi.

Schwarzenegger başını kabinden çıkartıp ona doğru elini sallayarak, “Antene tutun,” diye bağırdı.

Maria önüne baktığında, topuz şeklinde uzun, dik bir metal çubuk gördü - daha önce fark etmemiş olması ne kadar garipti. Dar bir dikey kanada benzeyen bu çubuğu görür görmez, Maria’nın aklına açık saçık şeyler geldi, hem de gerçeklerinden çok daha büyük olmasına rağmen. Bu kocaman çıkıntıyı görmesi korkusunu bastırmaya ve televizyonda ruhsuz Migueller ve sarhoş İvanlarla oynarken hep eksikliğini hissettiği hoş bir esin duygusu yakalamasına yetti.

Bu kez her şey farklıydı. Antenin topuzunun üzerindeki küçük delikler bir duş emziğini hatırlatıyordu; aynı zamanda, dünya dışı acayip yaşam ve sevgi biçimleri gelmeye başladı aklına. Maria anteni işaret ederek soran gözlerle Schwarzenegger’e baktı. Schwarzenegger başını sallayarak güldü, bembeyaz dişleri ışıl ışıl parlıyordu.

Başına gelenler, çocukken kurduğu bir düşün gerçeğe dönüşmesiydi sanki. Oynadığı dizilerin bazıları için, kitaplardaki peri masallarını okuyarak uzun saatler geçirmişti. Resimlere bakarken, bir ejderhanın ya da dev bir kuşun sırtında gökyüzünde süzülürken hayal etmişti kendini; işte şimdi gerçekten de süzülüyordu gökyüzünde. Gerçi tam olarak düşlediği gibi değildi ama, çelik anten çubuğunu kavrarken düşlerin her zaman istediğimiz şekilde gerçekleşmeyeceğini düşündü.

Uçak hafifçe yan yattı; Maria, bu hareketin antene dokunmasına verilen bir tepki olduğunu düşündü. Daha da tuhafı, inanılmaz derecede insansı bir hareketti bu - sanki uçak canlıydı ve anten de onun en hassas parçasıydı. Maria ellerini çelik çubuğun üzerinde gezdirdi ve topuzu avcunda sıktı. Harrier'in kanatları heyecanla sarsıldı ve uçak birkaç metre yükseldi. Maria, uçağın yatağa bağlanmış bir adam gibi davrandığını düşündü - onu kollarına alamıyor, gövdesini aşağı yukarı hareket ettirmekten başka hiçbir şey yapamıyordu. İki yana açılmış, olağanüstü kaslı, ama hareket edemeyen bacaklar gibi görünen kanatların arasındaki gövdenin üzerinde oturuyor olması benzerliği daha da artırıyordu.

Gerçekten eğlenceliydi, ama kafası karışmıştı doğrusu. Garajlar arasındaki boş avluya geldiklerinde bu dev çelik kuş yerine sıradan bir uyku tulumu görmeyi yeğlerdi. Sonra, Schwarzeneggeryanmdayken başka türlü olamayacağı geldi aklına. Kokpite bir göz attı. Kokpit camının üzerine güneş vurduğundan fazla bir şey göremiyordu ama Schwarzenegger orada oturuyor ve Maria'nın el hareketlerine uyumlu bir biçimde başını iki yana sallıyormuş gibi görünüyordu.

Bu sırada uçak yükseldikçe yükseldi. Evlerin çatıları çok aşağıda kalmıştı, artık Moskova'nın muhteşem manzarasını kuşbakışı görebiliyordu.

Dört bir yanda parıldayan kilise kubbeleri, bir sürü çiviyle süslenmiş dev bir motorsikletçi montuna benzetiyordu kenti. Aşağıda, nehir kıyısındayken düşündüğünden çok daha az duman vardı Moskova'nın üzerinde; yine de orada burada evlerin üzerinde duman kümeleri görünüyordu. Dumanın bir yangından dolayı mı, yoksa fabrika bacalarından dolayı mı oluştuğu, ya da yalnızca alçak bir bulut mu olduğu anlaşılmıyordu.

Tek tek parçaların mide bulandırıcı çirkinliğine rağmen, şehir bir bütün olarak olağanüstü güzeldi. Ama bu güzelliğin nedeni, insan aklinin alacağı türden bir şey değildi. Rusya'nın hep böyle olduğunu düşündü Maria, ellerini soğuk çeliğin üzerinde aşağı yukarı gezdirirken - uzaktan baktığınızda sizi ağlatacak kadar güzeldir, ama yakınına geldiğinizde yalnızca kusmak gelir içinizden.

Uçak birden sarsıldı ve topuzun başının yerinden oynamış olduğunu fark etti. Elini çektiği anda, üzerinde küçük delikler olan topuz anten çubuğunun üzerinden düşüp gövdeye çarptı ve aşağıya yuvarlandı; az önceki kocaman çıkıntı, vida şeklindeki ucunda kopmuş mavi-kırmızı kablolar görünen kısa bir boruya dönüşmüştü şimdi.

Maria kokpite baktı. Camın ardında Schwarzenegger'in hareketsiz, açık kestane rengi saçlarını görebiliyordu. Önce olanların farkına varmadığını düşündü. Sonra bayılmış olması ihtimali geldi aklına. Panikle etrafına bakınırken uçağın burnunun kararsızca sağa sola savrulduğunu görünce bundan emin oldu. Ne yapacağını bilemeden gövdenin üzerinden indi (bu sırada montu anten borusuna takılıp yırtıldı) ve kanatların arasındaki düz yerde kokpite doğru sürünmeye başladı.

Kokpit açıktı. Maria kanatın üzerinde hafifçe doğrularak bağırdı:

"Arni! Arni!"

Cevap yoktu. Korkuyla elleri ve ayaklarının üzerinde yükseldi, bir baş ve rüzgârda çırpınan bir tutam saç gördü.

"Arni!" diye seslendi yeniden. Schwarzenegger yüzünü ona çevirdi. "Tanrı'ya Şükür!" diye bağırdı Maria.

Schwarzenegger gözlüğünü çıkardı.

Hafifçe aralanmış sol gözünden, son derece net olarak olağanüstü karmaşık duygular okunuyordu: Yaşama isteği, güç, çocuklara karşı sağlıklı bir sevgi, Japonlarla olan zorlu mücadelesinde Amerikan otomobil endüstrisine manevi destek, cinsel azınlık haklarının tanınması, feminizme karşı hafif alaycı bir yaklaşım, demokrasinin ve Yahudi-Hıristiyan değerlerinin bir gün mutlaka dünyadaki tüm kötülüklerin kökünü kazıyacağına dair kesin bir inanç... Bu duyguların tümü de eşit oranlarda karıştırılmıştı birbirine.

Ama sağ gözü çok farklıydı. Hatta buna bir göz bile denemezdi. Derinin altından çıkan kablolarla yerine tutturulmuş yüksek teknoloji ürünü metal muhafaza içindeki yuvarlak bir mercek, kurumuş kan lekeleriyle çevrili bir oyuktan Maria'ya bakıyordu. Merceğin tam ortasından kör edici bir kırmızı ışık çıkıyordu - Maria ancak mercek gözlerinin içine bakınca bu ışığın farkına vardı.

Schwarzenegger gülümsedi. Gülümsediği zaman yüzünün sol tarafı Arnold Schwarzenegger'in yüzü nasıl görünürse öyle görünüyordu: Bu adamın hiçbir zaman kötü bir şey yapmayacağını açıkça gösteren, haylazlıkla kurnazlık arasında, tarif edilemez, çocukça bir özelliği vardı bu gülümsemenin; arada sırada birkaç hergeleyi öldürse bile, kamera onların ne derece şerefsiz pislikler olduğunu farklı açılardan tekrar tekrar göstermeden bunu kesinlikle yapmayan bir adam. Ama bu gülümseme yalnızca yüzünün sol tarafında görülüyordu, yüzünün sağ tarafında hiçbir değişiklik yoktu: Soğuk, hedefine odaklanmış ve dehşet verici.

Maria altüst olmuş bir durumda ayağa kalkarak, "Arnold, bunu neden yapıyorsun? Dur artık!" diye bağırdı.

Schwarzenegger cevap vermedi, uçak bir anda yan döndü ve Maria kanadın üzerinde yuvarlanmaya başladı. Yuvarlanırken birçok kez yüzünü çıkıntılara çarptı; sonra birden, artık onu tutan hiçbir şey olmadığını fark etti. Düşmekte olduğunu sanarak aşağıdaki ağaçların ve çatıların hızla yaklaştığını görmemek için gözlerini sımsıkı yumdu, ama saniyeler geçmesine rağmen bir şey olmadı. Maria motor gürlemesini hâlâ kulağının dibinde duyduğunu fark ederek gözlerini açtı.

Kanadın altında asılı kalmıştı. Ceketinin başlığı bir çıkıntıya takılmıştı, zorlukla başını kaldırdığında bu çıkıntının bir roket olduğunu gördü. Roketin yuvarlak ucu birkaç dakika önce tuttuğu anteni hatırlattı ona, Schwarzenegger aşk oyununa devam ediyor olmalıydı. Ama, bu kadarı fazlaydı-yüzünün her yanı sıyrıklar içinde olmalıydı, yırtılan dudağından akan kanın tadını alabiliyordu.

Kokpite doğru dönmek için kollarını öfkeyle oynatarak bağırdı: "Arnold, yeter artık! Bunu yapmak istemiyorum! Duyuyor musun? İstemiyorum!"

Nihayet vücudunu çevirmeyi başararak, kokpite ve Schwarzenegger’in gülümseyen yüzüne baktı.

“Bunu yapmak istemiyorum, duyuyor musun? Bu şekilde canım acıyor!”

“İstemiyor musun?” diye sordu Schwarzenegger.

“Hayır! Bin kere hayır!”

“O.K. You are fired,”[3] dedi Schwarzenegger.

Maria olağanüstü bir gücün etkisiyle ileriye doğru fırlarken Schwarzenegger'in yüzü hızla uzaklaştı; birkaç saniye sonra uçak küçücük bir gümüş kuşa dönüşmüştü ve Maria ile arasındaki tek bağ uzun bir duman çizgisiydi. Maria nereye gittiğini görmek için başını çevirdiğinde Ostankino televizyon kulesinin kendisine doğru dönen dev antenini gördü. O bakarken, antenin ortasındaki şişkin kısım hızla büyüdü ve çarpışmaya bir saniye kala, bir masanın ardında oturan bazı beyaz gömlekli ve kravatlı adamların, kalın bir camın ötesinden hayretle kendini izlediklerini net olarak gördü.

Kırılan bir cam sesi duyuldu ve ağır bir şey yere çarptı. Biri hüngür hüngür ağlamaya başladı.

“Dikkat et, yavaş. Tamam, bu daha iyi,” dedi Timur Timuroviç.

Her şeyin bittiğini anlayınca gözlerimi açtım. Bu kez bir şeyler görebiliyordum. Yakınımdaki şeyler netti ama, daha uzaktakiler bulanıktı ve uçuyor gibiydi. Sanki dev bir fanusun içinde oturuyordum ve çevrede olan şeyler fanusun iç yüzeyine çizilmişti. Timur Timuroviç ve Albay Smirnov ikiz tepeler gibi belirdiler üzerimde.

Köşede duran biri, “İşte böyle tanıştı Arnold Schwarzenegger ve Yalnız Maria,” dedi.

Albay Smirnov boğazını temizledi ve Timur Timuroviç’e dönerek konuştu: “Hastanın her yerde penisler görmesinin belirgin fallik uzanımlarına dikkatinizi çekmek isterim. Dikkat ettiniz mi? Anten, roket ve Ostankino kulesi.”

“Siz askerler olaylara çok yüzeysel bakıyorsunuz,” diye cevap verdi Timur Timuroviç. “Her şey o kadar basit değil. Söyledikleri gibi, Rusya akıl yoluyla anlaşılmaz, ama her şeye rağmen sadece cinsel nevroza

indirgenebileceğim de sanmıyorum. O kadar aceleci olmayalım. Burada Önemli olan, yetersiz de olsa olayın katartik etkisidir.”

Albay başını salladı. “Evet, hatta sandalye kırılmış da olsa.” “Kesinlikle,” dedi Timur Timuroviç. “Engellenmiş patalojik malzeme bilinç düzeyine çıktığında, etkin bir direnci yenmek durumundadır. Bu yüzden, az önce gördüğümüz gibi çeşitli türlerde katastrofik görüntüler ya da çelişkiler ortaya çıkar. Doğru yolda olduğumuzun en açık işaretidir bu.”

“Yalnızca patlamanın şoku olamaz mı?” dedi albay.

“Hangi patlamanın şoku?”

“Size bundan bahsetmemiş miydim? Beyaz Saray bombalanırken bazı mermiler bir pencereden girip başka pencereden çıktı. Bazıları da tam şey sırasında bir daireye girdi.”

Albay, Timur Timuroviç’e doğru eğildi ve “şey”in ne olduğunu kulağına fısıldadı. “Elbette...” -ancak bazı acayip kelimeler duyabiliyordum- “... parçalar... ilk başta cesetleri güvenli olarak... Sonra bir şeyin hareket ettiğini gördük... belli ki büyük bir sarsıntı, öyle değil mi?”

“İyi ama, bu kadar zaman bunu neden kendinize sakladınız sevgili dostum? Bu her şeyi değiştiriyor,” dedi Timur Timuroviç dargın bir sesle. “Uğraşıp durdum...”

Üzerime eğildi, kalın parmaklarıyla gözkapaklarımdan birini aralayıp içeri baktı. “Siz nasılsınız?”

“Emin değilim,” diye cevap verdim. “Gördüğüm en ilginç olay olduğunu söyleyemem, elbette, ama ben... nasıl söylesem bilmem ki... Gerçekliği birkaç dakika için çekilir kılan tüm bu çılgınca sayıklamaların düşsel doğasını anladım diyebiliriz.”

Timur Timuroviç, Albay Smirnov’a dönerek, “Peki buna ne dersiniz?” dedi.

Albay bir şey söylemeden başını salladı.

Timur Timuroviç tekrar bana dönerek, “Sevgili dostum, fikrinizi değil durumunuzu sormuştum,” dedi.

“İyiyim, teşekkür ederim,” dedim. “Ama uykum var.” Gerçek de buydu zaten.

“Uyuyun o zaman.”

Benden uzaklaştı.

Göremediğim bir hemşireyle konuşuyordu: “Lütfen yarın sabah hidrolik işlemlerden hemen önce Pyotr’a 4 cc Taurepam verin.”

Koğuşun köşesinden kısık bir ses duyuldu: “Radyoyu açabilir miyiz?”

Timur Timuroviç duvardaki bir düğmeye bastı, sonra da albayı kolundan tutup kapıya doğru götürdü. Gözlerimi kapadığımda, bir daha açacak gücümün kalmadığını fark ettim.

Adamın biri hüzünlü bir sesle şarkı söylemeye başladı: “Tüm askerlerimizin cesur olduğunu düşünürüm bazen / Kanlı tepelerde ve steplerde düşenler, / Yurtlarında mezara gömülmediler / Ama, gökte süzülen turnalara dönüştüler...”

Bu son sözlerle birlikte koğuşun içinde bir curcuna başladı.

Kulağımın dibinde biri bağırdı: “Serdyuk’u sıkı tutun! Kim açtı şu Allah’ın belası turnaları? Unuttunuz mu be?”

“Açmalarını sen istemiştin,” diye cevap verdi başka bir ses. “Kanalı değiştirelim.”

Yeniden düğmeye basıldı.

Tavandan gelen bir ses dalkavukça sordu: “Rus popunun köylücülükle eşanlamlı olduğu dönem bitti mi artık? İşte buna kendi başınıza karar vermeniz için bir fırsat: ‘Yumurtalık İltihabı’ ender bulunan türden bir Rus pop grubu, ‘T-90’ tankı kadar ağır sahne kıyafetleri giyen kadınlardan oluşuyor. Üstelik kadınların hepsi de lezbiyen. Aralarında iki kadın İngiliz streptokok virüsü taşıyor. Bu tip ultra modern özelliklerine rağmen, ‘Yumurtalık İltihabı’ genellikle klasik müzik çalıyor, ama kendi yorumlarıyla. Bu kızların, dinleyicilerimizin çoğunun Miloş Forman’ın filminden ve aynı ismi taşıyan kremalı likörden dolayı tanıyacağı Avusturyalı besteci Mozart’ın melodisini nasıl çaldıklarına bir bakın.

Bu arada bu likörü sponsorumuz ‘Üçüncü Göz’ şirketinden toptan sipariş edebilirsiniz.”

Hapishane bacasında uluyan fırtına sesine benzeyen vahşi bir müziğin başladığını duydum, ama neyse ki bilincim tam olarak yerinde değildi. Başıma gelenler ve gelebilecek olanlara dair ürkütücü düşüncelerin pençesinde bir süre kıvrandiktan sonra, zavallı Maria’nın anlattığı

hikâyenin devamı gibi görünen, kara gözlüklü Amerikalıyla ilgili kısa bir kâbus gördüm.

Amerikalı, uçağını bir avluya indirdi, sonra da uçağın üzerine benzin döküp tutuşturdu. Bordo ceketini, kara gözlüklerini ve kanarya sarısı pantolonunu alevlerin içine atarak üzerinde yalnızca külotuyla kaldı. Aşırı gelişmiş kaslarını oynatarak çalıların içinde bir şey arandı ama bulamadı. Sonra rüyamda bir boşluk oldu, onu tekrar gördüğümde hamile olduğunu fark ederek dehşete kapıldım. Anlaşılan Maria'yla olan macerasının bazı can sıkıcı sonuçları olmuştu. Ben bakarken ansızın değişim geçirdi ve yüzü olmayan metal bir eriyiğe dönüştü, kızgın güneş şişkin karnının üzerinde parlıyordu.

3

Kulağıma gelen müzik sesleri sanki merdivenden bana doğru yükseliyor, sahanlığa geldiğinde kısa bir süre için yerinde duruyor ve sonra da umutsuzlukla kendini merdiven boşluğuna atıyordu - işte o zaman sesler arasındaki kısa sessizlikler fark edilebiliyordu. Ama piyanistin parmakları melodiyi yeniden yakalayarak merdivene koyuyor, bir kat aşağıda aynı şey yeniden tekrarlanıyordu. Bu merdivenler, Tverskoi Bulvarındaki sekiz numaralı apartmanın merdivenlerine çok benziyordu, yalnız rüyamdaki merdivenler yukarıya ve aşağıya doğru göz alabildiğine uzanıyordu ve iki yöne doğru sonsuza dek gittiği açıktı. Birden, her bir ezginin kendine has bir anlam taşıdığını fark ettim. Örneğin bu melodi intiharın metafizik olanaksızlığının bir kanıtıydı - günah olduğundan değil, kesinlikle imkânsız olduğundan. Biz insanların, bilinmeyen bir piyanistin parmaklarının tuşlara vurmasıyla havaya yayılan seslerden başka bir şey olmadığımızı hissettim; kimsenin tamamını dinleyemeyeceği muhteşem bir senfoni içindeki kısa üçlükler, düz altılıklar, uyumsuz yediliklerdik yalnızca. Uykunun kurşun bulutlarından aşağıya düşerken, kalbimde iz bırakan derin bir üzüntüye sürükledi beni bu düşünce.

Gerçekte nerede olduğumu ve geçen yirmi altı yıl boyunca her sabah bilinmeyen bir gücün beni fırlattığı bu tuhaf dünyada neler olduğunu anlamak için saniyelerce çabaladım durdum. Üzerimde siyah deriden ağır bir ceket, bir binici pantolonu ve binici çizmeleri vardı, kalçama batan bir cisim canımı acıtıyordu. Yan dönerek bacağımın altına elimi attığım da, bunun belimdeki mavzer kılıfı olduğunu anladım, ancak ondan sonra etrafıma bakmaya başladım. Başımın üzerinde olağanüstü güzel sarı püskülleriyle ipek bir cibinlik vardı. Pencereden masmavi gökyüzü görünüyor, uzaklardaki çatılar kış güneşinin altında donuk kırmızı bir

renkle parlıyordu. Bulvarın diğer tarafında, tam penceremin karşısına denk gelen yerde, kurşun kaplı bir kubbe vardı; nedense kubbeyi görünce çocuk doğurmak üzere olan dev bir metal kadının karnı geldi aklıma.

Birden dinlediğim müziğin bir düş olmadığını fark ettim - duvarın hemen diğer tarafında gayet anlaşılır bir şekilde çalındığını duyabiliyordum. Oraya nasıl geldiğimi hatırlamaya çalıştım, ansızın elektrik çarpmış gibi, dünün anıları zihnimde canlanıverdi; Von Ernen'in dairesindeydim. Yataktan fırladım, kapıya doğru giderken bir anda donup kaldım.

Duvarın diğer tarafında, Von Ernen'in cesedini koyduğum odada, birileri yalnızca kuyruklu piyanoyu çalmakla kalmıyor, Mozart'ın kokain ve melankolinin etkisiyle dün akşam hafızamda canlanmış olan Fa Minör fügünü çalıyordu. Kadavranın, üzerine örttüğüm paltonun altından parmaklarını çıkardığını, ruhsuzca tuşlara vurduğunu düşününce aklım başımdan gitti; dünkü kâbusun henüz bitmemiş olduğunu anladım. Kapıldığım heyecan sözlerle ifade edilemez. Telaşla çevreme bakınırken, duvarda, üzerine küçük, zarif bir gümüş İsa heykeli iliştirilmiş olan büyük bir haçın asılı durduğunu gördüm. Heykeli görünce bir an için çok tuhaf bir *déjàvu* hissettim, sanki bu metal gövdeyi az önce bir rüyada görmüştüm. Haçı duvardan indirdim, mavzerimi kılıfından çıkardım ve parmak ucunda koridora doğru yürüdüm. Ölü bir adam piyano çalabilecek kadar canlıysa, haçtan korkma olasılığı yüksekti.

Piyano çalınan odanın kapısı aralıktı. Mümkün olduğu kadar sessiz hareket etmeye çalışarak, kafamı uzatıp içeri baktım, ama kuyruklu piyanonun köşesinden başka bir şey göremiyordum. Bir iki kez derin derin nefes aldıktan sonra bir tekmede kapıyı açıp içeri daldım, bir elimde ağır haç diğer elimde de ateşlenmeye hazır silahım vardı. İlk gördüğüm şey, odanın köşesine atılmış paltonun örtemediği bir çift çizmeydi; Von Ernen, gri renkli İngiliz kefeninin altında hâlâ huzurla uyuyordu.

Hemen piyanoya döndüm.

Taburede oturan kişi, bir gün önce Müzikli Enfiye Kutusu'nda dikkatimi çeken, siyah asker gömleği giymiş adamdı. Elli yaşlarında görünüyordu; bisiklet gidonuna benzeyen siyah, kalın bir bıyığı vardı ve şakaklarına aklar düşmüştü. Beni fark ettiğini gösteren hiçbir hareket yapmadı, kendini tamamen müziğe kaptırmış gibi gözlerini kapamıştı ve gerçekten mükemmel çalıyordu. Piyanonun kapağının üzerinde, kırmızı ipekten

şeridiyle en iyisinden bir kalpak, hemen yanında da ve muhteşem bir kının içinde duran tuhaf görünüşlü bir kılıç vardı.

"Günaydın,” dedim mavzeri indirerek.

Piyanonun başındaki adam gözlerini açtı ve beni baştan aşağıya şöyle bir süzdü. Kapkara gözlerinde tuhaf bir vahşilik vardı, neredeyse beni ezip yamyassı edecek kadar etkili bakışının baskısına dayanabilmek için epey çabalamam gerekti. Elimdeki haçı görünce yüzünde anlayışlı bir gülümseme belirdi.

“Günaydın,” dedi çalmaya devam ederken. “Bu kadar erken bir saatte ruhunuzu kurtarmak için uğraş vermeye başlamanız sevindirici.”

İsa’lı haçı piyanonun kapağının üzerine, onun kılıcının yanına dikkatle koyarken, “Burada ne yapıyorsunuz?” diye sordum.

“Gerçekten zor bir parçayı çalmaya çalışıyorum,” dedi, “Ama ne yazık ki bu parça dört el için yazılmış ve birazdan tek başıma çalmayı başaramayacağım bir kısma geleceğim. Belki bir iyilik yapıp bana yardımcı olmak istersiniz. Söz konusu kısmı bildiğinizi sanıyorum, biliyorsunuz değil mi?”

Transa girmiş gibi mavzeri kılıfına yerleştirdim, yanına geçtim ve parmaklarımı tuşlara yaklaştırmak için doğru anı beklemeye başladım. Çalarken neredeyse hiç uyum sağlayamadım ve birçok hata yaptım; sonra gözlerim yeniden Von Ernen’in ayaklarına takıldı ve aniden durumun ne kadar saçma olduğunu anladım. Yanımdaki adamdan ani bir hareketle uzaklaştım ve büyümüş gözlerle ona bakmaya başladım. Çalmayı kesip bir an hareketsiz kaldı, sanki derin düşüncelere dalmıştı. Sonra gülümsedi ve ellerini uzatıp İsa’lı haçı piyanonun üzerinden kaldırdı.

“Şahane,” dedi. “Tanrının, kendini neden çirkin bir insan suretiyle gösterdiğini hiçbir zaman anlayamadım. Belki de onun yerine mükemmel bir melodi kullanması daha uygun olur diye düşünmüşümdür hep - öyle bir melodi ki insan hiç bıkıp usanmadan hayatı boyunca dinleyebilmeli.”

“Kimsiniz siz?” diye sordum.

“Adım Çapayev,” dedi yabancı.

“Korkarım bu isim bana bir şey ifade etmiyor,” dedim.

“Tam da bu yüzden kullanıyorum bu ismi zaten,” dedi. “Tam ismim Vasily İvanoviç Çapayev. Eminim bu da size hiçbir şey ifade etmiyordur.”

Tabureden kalkarak şöyle bir gerindi. Bunu yaparken eklemlerinin gürültüyle çatırdadığını duydum. En pahalısından İngiliz malı *eau de cologne* kokusu çarptı burnuma.

Yüzüme dikkatle bakarak, “Dün çantanızı Müzikli Enfiye Kutusu’nda unuttunuz,” dedi. “İşte burada.”

Gözlerimi aşağıya çevirdiğimde, kuyruklu piyanonun ayağının dibinde Von Ernen’in siyah çantasının durduğunu gördüm.

“Teşekkürler, ama daireye nasıl girdiniz?”

“Zili çalmak istedim ama çalışmıyordu. Anahtarlar da kapının dışındaydı. Sizin uyuduğunuzu görünce beklemeye karar verdim.”

“Anlıyorum,” dedim, ama aslında hiçbir şey anlamamıştım. Nerede olduğumu nasıl öğrenmişti? Gerçekte kimi görmeye gelmişti - beni mi yoksa Von Ernen’i mi? Kimdi ve ne istiyordu? Aklımı en çok kurcalayan da, neden o lanetli fügü çaldığıydı. Bir şeyden mi şüpheleniyordu? (Köşede paltonun altında duran ceset şüphe uyandıracağından korktuğum en son şeydi - ne de olsa çoğu Çekacının dairesinde tamamıyla sıradan bir dekordu bu.)

Çapayev düşüncelerimi okumuş gibi konuşmaya başladı:

“Bu kadar yolu sadece çantanızı getirmek için tepmiş olamayacağımı tahmin ettiniz herhalde. Bugün doğu cephesine gidiyorum, orada bir tümene komuta edeceğim. Bir komisere ihtiyacım var. En sonuncusu... şey... kendisine duyulan güvene layık olamadı diyelim. Dünkü gösterinizi izledim ve gerçekten çok etkilendim. Bu arada Babayasin de çok memnun kaldığını söylememi istedi. Emrime verilen birimlerdeki siyasi işleri sizin yapmanızdan çok memnun olacağım.”

Bu sözlerin ardından gömleğinin düğmesini çözdü, dörde katlanmış bir kâğıt parçası çıkarıp bana uzattı. Kâğıdı açıp okumaya başladım:

Yoldaş Fanernıy’e. Siyasi propagandanın güçlendirilmesi için, yoldaş Dzerzhinsky’nin emriyle Asya Tümeni Komutanı Çapayev’in ekibine transfer edildiniz.

Babayasin.

Mesajın altında artık tanışık olduğum mor renkli silik bir mühür vardı. Mesajı okumayı bitirdiğimde aklım iyiden iyiye karışmıştı: Kimdi bu Babayasin?

“Gerçek isminiz nedir?” dedi Çapayev gözlerini oğuşturarak. “Grigory mi, Pyotr mu?”

Kuruyan dudaklarımı yalayarak, “Pyotr,” dedim. “Grigory, edebiyat çevrelerinde kullandığım bir takma addır. Hep karışıklığa neden oluyor. Bazıları alışkanlıktan hâlâ Grigory diyor, ama arkadaşlarımın çoğu Pyotr der.”

Başını salladıktan sonra kılıcını ve kalpağını kuyruklu piyanonun üzerinden aldı.

“Tamam o zaman Pyotr,” dedi. “Biraz uygunsuz görünebilir, ama trenimiz bugün kalkıyor. Bunu değiştirmek elimizde değil. Savaş zamanında yaşıyoruz. Moskova’da yarım kalmış bir işiniz var mı?”

“Hayır,” dedim.

“Öyleyse, daha fazla gecikmeden benimle birlikte çıkmanızı öneririm. Ivanovo dokumacılarının uğurlama merasimine katılmam gerekiyor, sizin de orada olmanızı isterim. Hatta bir konuşma yapmanız bile gerekebilir. Eşyanız çok mu?”

Çantayı göstererek, “Yalnızca bu,” dedim.

“Mükemmel. Subay vagonunda yerinizin hazırlanması için hemen gerekli emirleri vereceğim.”

Kapıya doğru yürüdü.

Çantamı alıp peşinden koridora çıktım. Kafamın içi karmakarışık olmuştu. Önümde yürüyen adamdan korkuyordum. Kim olduğunu anlayamıyordum bir türlü; hali ve tavrı Kızılordu komutanlarını pek andırmasa da, onlardan biri olduğuna şüphe yoktu. Bugün gelen emirdeki imza ve mühür dünküyle aynıydı, demek ki kana susamış Dzerzhinsky ve karanlık Babayasin’den öğle olmadan emir çıkartacak kadar etkili bir kişiydi.

Çapayev girişte durdu ve göğsüne parlak kırmızı ipekten şeritler geçirilmiş kocaman bir kaputu portmantodan indirdi. Kaputları böyle süslemek en son Kızıl Muhafız modasıydı, ama göğüsten geçen şeritler genellikle normal kumaştan yapılırdı. Çapayev kaputunu üzerine geçirdi,

kalpağını ve kenarından bir mavzer kılıfı sarkan kemerini taktı, kılıcını da yerine yerleştirdikten sonra bana döndü. Göğsünde garip görünüşlü bir madalya olduğu dikkatimi çekti, uçlarında küçük küreler olan gümüş bir yıldızdı bu. Madalyanın üzerinde hiçbir süs veya kelime yoktu.

“Yılbaşı süsü mü?” dedim madalyayı göstererek.

Çapayev candan bir kahkaha attı.

“Hayır, Ekim Yıldızı Nişanı,” dedi.

“Hiç duymamıştım.”

“Şansınız yaver giderse size de bir tane verirler. Hazır mısınız?”

Konuşmanın samimi tonundan faydalanmaya karar vererek, “Yoldaş Çapayev, bir soru sormak istiyorum, ama biraz tuhaf gelebilir.” dedim.

“Tüm dikkatimle dinliyorum,” dedi ve eldiveninin parmaklarını kılıcının kınına pat diye vurarak gülümsedi.

Dimdik gözlerinin içine bakarak, “Neden piyano çalıyordunuz? Ayrıca neden özellikle o parçayı çalıyordunuz?” dedim.

“Pekâlâ, odadan içeriye baktığımda sizin uyuduğunuzu gördüm, uykunuzda ıslıkla bu parçayı çalıyordunuz - korkarım pek de iyi çakmıyordunuz. Ben kendi adıma Mozart’a bayılırım. Bir zamanlar konservatuvara gitmiştim, niyetim müzisyen olmaktı. Fakat o zamandan beri hayatımda birçok şey değişti. İyi ama neden sordunuz?”

“Önemli değil, yalnızca garip bir rastlantı.”

Sahanlığa çıktık. Gerçekten de anahtarlar kapının dışındaydı. Mekanik hareketlerle kapıyı kilitledim, anahtarları cebime atıp Çapayev’in peşinden merdivenleri inmeye başladım; bir yandan da hayatımda hiç ıslık çalmadığımı, hele hele uykumda hiç çalmadığımı düşünüyordum.

Buz gibi aydınlık sokağa çıktığımda ilk gördüğüm şey, dün Müzikli Enfiye Kutusu’nun önünde dikkatimi çeken gri-yeşil zırhlı araba oldu. Daha önce hiç böyle bir araç görmemiştim - yok etme sanatının en son harikası olduğuna şüphe yoktu. Tüm gövdesi, yuvarlak başlı çivilerle tutturulmuş bir zırhla kaplanmıştı; ön tarafta, içinde motorun bulunduğu bir çıkıntı vardı, çıkıntının üzerine iki tane güçlü far yerleştirilmişti. Çelikten yapılmış yüksek siperliğinin ortasında bulunan iki yatay gözetleme deliği, Buda’nın kısılmış gözleri gibi tehditkâr bir şekilde Nikitsky Meydanı’na bakıyordu. Tavanda, namlusu Tverskoi Bulvarı’na doğrultulmuş olan silindir şeklinde

bir makineli tüfek kulesi vardı. Makineli tüfeğin gövdesi iki taraftan çelik plakalarla korunuyordu. Aracın yan tarafında küçük bir kapı olduğunu fark ettim.

Kimisi kızakla, kimisi de patenle gelmiş olan bir sürü çocuk aracın çevresine birikmişti; onları görünce, geri zekâl yetişkinler kendi yarattıkları bir dünyayı yeniden düzenlemeye çalışırken çocukların kar yığınları ve güneş ışınları arasında, donmuş göllerin kararmış aynalarında ve buz tutmuş avluların gizemli gecelerinde hâlâ gerçekliği yaşadıkları fikri uyandı zihnimde. Tüm Rusya'yı saran çılgınlık bakterisi onlara da bulaşmış olmasına rağmen (Çapayev'in kılıcına ve mavzerine bakışlarından bunu anlamak çok kolaydı), berrak gözleri çoktan unutulmuş bir şeyin hatırasıyla hâlâ parlıyordu; belki de tüm varoluşun büyük kaynağından aşağıya düşmüş olmalarına karşın, bu utanç ve yalnızlık dolu hayatın içine fazla batmamış oldukları gerçeğinin belirsiz hatırasıydı bu.

Çapayev zırhlı arabaya yaklaştı ve yan tarafına sertçe vurdu. Motor çalıştı, arabanın arkasından çıkan mavimtrak bir duman bulutu etrafa yayıldı. Tam Çapayev kapıyı açtığı sırada arkamda bir fren sesi duydum. Hemen yanımızda kapalı bir otomobil durdu ve içinden siyah deri ceketli dört adam fırlayarak biraz önce çıktığımız kapıdan içeriye daldı. Benim için gelmiş olabilecekleri düşüncesiyle kalbim çarpmaya başladı. Böyle bir düşünceye kapılmamın nedeni, bu dörtlüyü görünce dünkü oyunda Raskolnikov'un ölü bedenini sahnenin dışına taşıyan siyah pelerinli aktörleri hatırlamamdı herhalde. Gerçekten de adamlardan biri kapıda durdu ve başını bizden tarafa çevirdi.

“Çabuk olun,” diye bağırdı Çapayev zırhlı arabanın içinden. “İçeriyi soğutuyorsunuz.”

Çantamı içeri attım, ben de aceleyle girerek ve kapıyı arkamdan hızla kapattım.

Bu cehennem silahının iç dekorasyonu daha ilk bakışta beni büyüledi. Sürücü kabininden ayrılmış küçük bölmeye şöyle bir göz gezdirince, Nord-Ekspres kompartımanlarından birini hatırladım. Bölmede iki tane dar sedir vardı, sedirlerin arasına bir masa yerleştirilmişti, yerdeki kilim de bunlara eklenince biraz sıkışık, ama gayet konforlu bir oda olmuştu. Tavandaki yuvarlak delikten yukarı bakınca üzeri örtülmüş makineli tüfeğin mermi haznesini görebiliyordum; spiral bir merdivenden, ayak dayayacak yerleri olan döner koltuğa benzer bir şeye çıkılıyordu. Bölmenin içi bir elektrik

ampulüyle aydınlatılmıştı; ampulün ışığında, köşelerinden duvara perçinlenmiş bir resim dikkatimi çekti. John Constable'dan bir manzara resmiydi bu: Nehrin üzerinden geçen bir köprü, uzaklarda bir yağmur bulutu ve romantik harabeler.

Çapayev, haberleşme borusunun çan şeklindeki ağızlığına yaklaşarak konuştu: "İstasyona."

Zırhlı araba yavaşça hareket etti, içeride neredeyse hiç sarsıntı olmuyordu. Çapayev sedirlerden birine oturdu ve bana da karşısına oturmamı işaret etti.

"Olağanüstü bir makine," dedim tüm samimiyetimle.

"Evet, fena bir zırhlı araba sayılmaz. Ama genel olarak makinelerden hoşlanmam. Hele bir atımı görseniz... Bir tavla atmaya ne dersiniz?" Elini masanın altına sokup bir tavla çıkardı.

Omuzlarımı kaldırdım, ne sakıncası olabilirdi ki? Tavlayı açtı ve siyah-beyaz pulları dizmeye başladı.

"Yoldaş Çapayev, nasıl bir iş yapacağım? Ne tip sorunlar olacak?" diye sordum.

Çapayev bıyığını özenle düzelttikten sonra konuşmaya başladı: "Tümenimizin karmaşık bir organizma olduğunu biliyorsunuz Pyotr. Yavaş yavaş bu yaşama alışacağınızı ve tümendeki görevinizi kendi kendine keşfedeceğinizi umuyorum. Tam olarak ne yapacağınızı söylemek için henüz erken, ama dün yaptıklarınızdan sizin kararlı bir yapınız olduğunu, aynı zamanda olayların özünü kolayca algılayabildiğinizi çıkardım. Sizin gibi insanlara her zaman ihtiyaç vardır. Sıra sizde."

Ne yapacağımı, ne düşüneceğimi bilmez bir halde zarı attım. Onun gerçekten de bir Kızılordu komutanı olduğuna inanmakta hâlâ zorlanıyordum; bir şekilde onun da benim gibi çılgınca bir oyun oynadığını hissediyordum, ama çok daha uzun süreden beri, büyük bir ustalıkla ve kendi isteğiyle oynuyordu. Diğer yandan, tüm şüphelerimin kaynağı, konuşmasındaki zekâ pırıltısı ve hipnotik gözleriydi; oysa kendi başlarına bu etkenlerin hiçbir anlamları yoktu: Örneğin rahmetli Von Emen de kültürlü bir insan sayılırdı, Çeka'nın başındaki Dzerzhinsky de mistik çevrelerde ün kazanmış bir hipnotistti. Sonra kafamı kurcalayıp duran sorunun kendisinin ne kadar aptalca olduğunu düşündüm, gerçekten Kızılordu komutanı olan tek bir Kızılordu komutam var mıydı ki? Hepsi

ellerinden geldiğince şeytanın peygamberleri gibi davranmaya çalışıyorlar, aynı dün benim yaptığım gibi rol yapıyorlardı. Çapayev'e gelince, üzerindeki askeri elbiseye hiç yakıştıramıyordum onu, ama herhalde diğerleri benim gibi düşünmüyordu; Babayasin'in emri ve içinde bulunduğumuz zırhlı araba da bu düşüncemi destekliyordu. Benden ne istediğini bilmiyordum ama bir süre için onun kurallarına göre oynamaya karar verdim; hatta içgüdüsel olarak ona güvenebileceğimi hissediyordum. Nedendir bilinmez, o sabah rüyamda gördüğüm sonsuz varlık merdiveninde benden çok daha yüksekte durduğu düşüncesi uyanmıştı içimde.

"Bir şey mi düşünüyorsunuz?" dedi Çapayev zarı atarken. "Yoksa canınızı sıkan bir şey mi var?"

"Artık yok," dedim. "Söylesenize, Babayasin beni sizin emrinize vermeye istekli miydi?"

"Aksine, hiç istemiyordu," dedi Çapayev. "Size çok değer veriyor. Ben de sorunu Dzerzhinsky'e götürdüm."

"Yani, onunla tanışıyor musunuz?"

"Evet."

"Lenin'le de tanışıyor olabilir misiniz yoldaş Çapayev?" dedim hafif bir alayla.

"Hem de yakından," diye cevap verdi.

"Bunu bir şekilde kanıtlayabilir misiniz bana?"

"Neden olmasın? İsterseniz hemen şimdi."

Bu kadarını da yutmazdım doğrusu. Şaşkınlık içinde yüzüne baktım, ama yüzünde azıcık bir utanma bile yoktu. Tavlanın yanından uzandı, kılıcını kınından çıkararak masanın üzerine koydu.

Kılıcın görünüşü biraz tuhaftı. Uzun gümüş kabzasının yüzeyinde bir kabartma vardı - bir tavşan, onu çevreleyen bir halka, halkanın iki yanında da uçan kuşlar; geri kalan boşluklar da muhteşem işlemelerle süslüydü. Kabzanın sonunda yeşim taşından bir topuz vardı ve onun ucuna da mor püsküllü kısa ve kalın bir ipek kordon bağlanmıştı. Kabzayla çeliğin birleştiği yerde, siyah demirden yuvarlak bir koruyucu vardı; kılıcın parlak çeliği uzun ve hafifçe kavisliydi. Tam olarak tarif etmek gerekirse, bu normal bir kılıç değil, Uzak Doğu'da, belki de Çin'de kullanılan türden bir

kılıçtı. Yine de ayrıntılı olarak inceleyemedim, çünkü Çapayev lambayı söndürmüştü.

Zifiri bir karanlığa gömüldük. Hiçbir şey göremiyordum, yalnızca motorun mırıltısını duyuyor (bu aracın ses yalıtımı mükemmel yapılmıştı, sokaktan gelen sesler kesinlikle duyulmuyordu) ve hissettiğim hafif sarsıntılardan ilerlediğimizi anlıyordum.

Çapayev bir kibrit yaktı ve masanın üzerine tuttu.

“Kılıcı izleyin,” dedi.

Çeliğin üzerinde oluşan kızıl-sarı renklerdeki belli belirsiz yansımaya baktım. Yansımanın tuhaf bir derinliği vardı, sanki puslu bir camın ardından uzun ve loş bir koridora bakıyordum. Görüntüde hafif bir dalgalanma oldu ve düğmeleri açık askeri ceket giymiş olan bir adamın koridorda yürüdüğünü gördüm. Keldi ve tıraşsızdı; yanaklarındaki kızılımtrak kıllar dağınık sakalı ve bıyığıyla birleşiyordu. Yere eğildi ve titreyen elleriyle bir şeye uzandı. Bunun köşeye sinmiş, kocaman kederli gözleri olan bir kedi yavrusu olduğunu gördüm. Görüntü çok netti, ama sihirli bir küreden yansıyormuş gibi kenarlardan çarpılmıştı. Aniden boğazımdan bir öksürük yükseldi ve Lenin -o olduğundan hiç şüphem kalmamıştı- sesi duyunca ayağa kalktı, etrafına bir bakındıktan sonra gözlerini benim bulunduğum tarafa dikti. Beni görebildiğini fark ettim. Gözlerinde bir an için korkuyu gördüm, sonra onun yerini kurnaz ve biraz da suçlu bir bakış aldı. Belli belirsiz bir gülümsemeyle tehdit edercesine parmağını bana doğru sallayarak, “Pisi pisi! Neredesin?” dedi.

Çapayev kibriti söndürdü ve görüntü kayboldu. Son anda kedi yavrusunun kaçtığını gördüm, sanki bu şeyleri yalnızca kılıcın üzerindeki yansımadan görmüyordum, anlaşılmaz bir şekilde gerçekten oraya gitmiştim ve uzansam kedi yavrusuna dokunabilirdim.

Işıklar yandı. Kılıcı kınına koyan Çapayev’e büyülenmiş gibi bakmaya başladım.

“Vladimir İlyiç, Çehov’u tekrar okuyor,” dedi.

“O kimdi?” diye sordum.

Çapayev omuzlarını kaldırdı. “Tabii ki, Lenin’di.”

“Beni gördü mü?”

“Tam olarak değil. Yalnızca, birinin varlığını hissetmiş olmalı. Ama fazla şaşırdığını sanmıyorum. Böyle şeylere alışıktır. Onu izleyen çok kişi var.”

“Ama nasıl... ne şekilde... hipnoz muydu bu?”

“Diğerlerinden daha fazla değil,” diyerek duvarı işaret etti, duvarın ötesinde olanları kast ettiğini düşündüm.

“Gerçekten kimsiniz siz?” diye sordum.

“Bugün ikinci kez aynı şeyi soruyorsunuz. Adımın Çapayev olduğunu size söyledim. Şu anda size söyleyebileceklerim bundan ibaret. İşleri yokuşa sürmeyin. Bu arada, yalnız kaldığımızda bana Vasily İvanoviç diyebilirsiniz. ‘Yoldaş Çapayev’ fazla resmi bence.”

Tam başka açıklamalar istemek için ağzımı açacağım sırada, zihnimde uyanan bir düşünceyle duraladım. Daha fazla ısrar etmem hiçbir işe yaramayacaktı, hatta zararlı bile olabilirdi. Ama, en şaşırtıcı olanı bu düşüncenin benim olmamasıydı - nasıl olduğunu bilemiyordum, ama bu düşünceyi Çapayev’in aklıma soktuğunu hissediyordum.

Zırhlı araba yavaşladı ve haberleşme borusundan şoförün sesi duyuldu:

“İstasyona geldik Vasily İvanoviç!”

“Mükemmel,” diye cevap verdi Çapayev.

Zırhlı araba dakikalar boyunca ağır ağır manevra yaptıktan sonra nihayet durdu. Çapayev kalpağını başına taktı, sedirden kalkıp kapıyı açtı. Soğuk hava, kış güneşinin akşam kızıllığı ve birbirine karışmış binlerce sesin gürültüsü kabinin içine doldu.

Çapayev, “Çantanızı alın,” diyerek çevik bir hareketle aşağı atladı. Zırhlı arabanın sıcak ve keyifli ortamından sonra gözlerimi ovuşturarak arkasından indim.

Yaroslav istasyonu’nun önündeki meydanın tam ortasındaydık. Kare şeklinde nizama sokulmaya çalışılan, renk renk üniformalar giymiş gürültücü bir asker kalabalığı tarafından dört bir yandan kuşatılmıştık. Küçük rütbeli Kızılordu subayları, kılıç elde sıraların arasında dolaşıyorlardı. Çapayev’in ortaya çıkmasıyla bağrışmalar oldu, gürültü gittikçe arttı ve birkaç saniye sonra meydan “Hurraa!” sesleriyle yankılanmaya başladı.

Çapraz bayraklarla süslenmiş, inşaat iskelesine benzeyen ahşap bir platformun yanında durmuştu aracımız. Platformun üzerinde kendi

aralarında konuşan birkaç asker vardı, bizi görünce alkışlamaya başladılar. Çapayev hızla gıcırtılı merdivenlerden yukarı çıktı; ben de fazla geride kalmamaya çalışarak peşinden gittim. Subaylarla kısaca selâmlaşıldıktan sonra (subaylardan biri, üzerinden çaprazlama kemerler geçirilmiş kunduz kürkünden bir palto giyiyordu), Çapayev iskelenin parmaklıklarına yaklaşarak kalabalığı susturmak için sarı eldivenli ellerini havaya kaldırdı.

Sesini kalınlaştırarak bağırdı: “Çocuklar! Niye burada olduğumuzu hepiniz biliyorsunuz. Boşboğazlık etmeye gerek yok! Her şeyi göreceksiniz, her şeyi deneyeceksiniz. Başka türlü olabilir mi hiç? Ha? Artık kıçımızın üstünde oturmak yok... Süt çocuklarına göre değil gittiğimiz yer.”

Çapayev’in hareketlerine dikkat ettim; konuşurken düzenli olarak sağa sola dönüyor, sarı eldivenli ellerini havada savurarak sanki görünmeyen bir düşmana karşı kılıç sallıyordu. Hızlı hızlı söylediği sözleri anlayamıyordum, ama işçilerin duymak için boyunlarını uzattıklarına, başlarını salladıklarına, hatta bazen sevinçle sırıttıklarına bakılırsa, onların akıl erdirebileceği şeyler söylüyordu.

Biri arkamdan kolumu dürtükledi. Ürpererek arkamı döndüğümde, ince bıyıklı, yüzü soğuktan pembeleşmiş, bayatlamış çay rengi gözleri hırsla parlayan kısa boylu bir adam gördüm.

“Fu fu,” dedi.

“Ha?”

“Fu-Furmanov,” dedi kısa parmaklı yayvan elini uzatarak.

“Güzel bir gün,” diye cevap verdim elini sıkarken.

“Be-ben dokumacı alayının ko-komiseriyim. Bi-birlikte çalışacağız. Siz şimdi ko-konuşacaksınız. Elini-nizi çabuk tuttun. Ti-ti-tren kalkacak şimdi.”

“Elbette,” dedim.

Şüpheyle ellerime ve bileklerime bakarak, “Pa-pa-partili misiniz?” diye sordu.

Başımı salladım.

“Uzun süreden b-beri mi?”

“İki yıl oldu,”

Furmanov, Çapayev’e baktı. “Bi-bi kartal, ama gözlerini üzerinden ayırma. Ço-çok çabuk etkilendiğini söylüyorlar. Ama, as-askerler onu seviyor. Onu anlıyorlar.”

Çapayev’in sözlerini uysal uysal dinleyen askerleri işaret etti başıyla. Çapayev konuşmasının sonuna gelmişti: “Cepheye gitmekten başka yol yok. Ben de komutan olarak size el veriyorum işte... şimdi de komiser konuşacak.”

Çapayev parmaklıktan çekildi.

“Sıra sende Petka,” diye bana doğru seslendi.

Parmaklığa doğru yürüdüm.

Bu adamlara bakmak ve kaderin onlar için ördüğü korkunç ağı düşünmek ne kadar da acı vericiydi. Çocukluklarından beri kandırılmışlardı, ama şimdi de değişen bir şey yoktu aslında, yalnızca farklı bir şekilde kandırılıyorlardı. Ancak, kandırılışlarının kaba ve bayağı ilkelliği -hem eskisi hem yenisi için geçerliydi bu- kesinlikle insanlıkdışıydı. Meydanda duran bu insanların duyguları ve düşünceleri, giydikleri paçavralar gibi sefalet içindeydi. Ölüme bile onlarla hiçbir bağlantısı olmayan insanların yaptığı aptalca bir gösteriyle gönderiliyorlardı. Ama benim durumum onlardan farklı mıydı ki? Eğer ben de onlar gibi hayatımı kontrol eden güçlerin yapısını anlayamıyor, daha da kötüsü yalnızca anladığımı sanıyorsam; “Enternasyonalizm” kelimesi için ölüme gönderilen sarhoş bir proleterden ne farkım vardı? Hegel’i, Heine’yi, hatta Herzen’i okumuş olmam mı farklı kılıyordu beni? Ne kadar gülünç bir fikir!

Yine de, bir şeyler söylemem gerekiyordu.

“İşçi yoldaşlar!” diye bağırdım. “Komiseriniz yoldaş Furmanov olabildiğince kısa konuşmamı istedi, çünkü yola çıkmamız an meselesi. Sanırım daha sonra uzun uzun konuşmaya zamanımız olur, ama kalbimde yanan ateşi size kısaca tarif edebilirim. Bugün Lenin’i gördüm yoldaşlar. Hurraa!”

Meydan uzun süre ıslıklar ve sloganlarla inledi. Sesler kesilinceye kadar bekledikten sonra tekrar başladım:

“Yoldaşlar, şimdi yoldaş Furmanov bir veda konuşması yapacak!”

Furmanov gözlerinde minnettar bakışlarla, başını sallayarak parmaklığa yanaştı. Çapayev bizi tamamen unutmuştu; kunduz kürkü paltosu olan

subayı ikide bir dirsekleyip bir şeyler söylüyor, bir yandan da kıs kıs gülerek bıyığıyla oynuyordu. Benim geldiğimi görünce subayın omzuna vurdu, diğerlerine de başıyla selam verdikten sonra tribünün merdivenlerinden aşağı indi. Furmanov'un konuşması başlamıştı:

"Yoldaşlar! Yalnızca birkaç dakika kaldı. Son çanlar çalacak ve kudretli toprakların kayalık sahillerine, köprü başlarını tutacağımız uçurumlara doğru yelken açacağız..."

Hiç kekelemeden, hatta sesini gayet iyi kullanarak konuşuyordu.

Bizi görür görmez iki yana ayrılan işçi öbeklerinin arasından geçerek -yakından görünce onlara karşı duyduğum sempati hemen hemen tamamıyla yok olmuştu- istasyona doğru ilerledik. Çapayev hızlı hızlı yürüyor ben de zorlukla arkasından yetişmeye çalışıyordum. Kendisine selam veren olursa, seri bir hareketle sarı eldivenini kuzu derisi şapkasına kaldırıp indiriyordu. Ne olur ne olmaz diye ben de onun hareketlerini taklit ediyordum, biraz sonra o kadar ustaca selam veriyordum ki, istasyonun çevresinde dolanan bu üst-neandertallerden biri olduğumu hissetmeye başladım.

İstasyon platformunun kenarına geldiğimizde donmuş toprağın üzerine atladık. Makas hatlarının ve yan yolların üstünde karla kaplı vagonlardan oluşan bir labirent çıktı önümüze. Her yanda bizi izleyen yorgun insanlar vardı, umutsuzlukla asılmış suratları onları yeni bir insan ırkına dönüştürmüştü. Solovyev'ın bir şiirini hatırladım ve gülmeye başladım.

"Neler oluyor size?" diye sordu Çapayev.

"Yok bir şey. Pan-mongolizmin ne olduğunu anladım."

"Peki neymiş?"

"Cengiz Han zamanında Polonya'da çok popüler olan bir öğreti." diye cevap verdim.

"Amma da ilginç kelimeler biliyorsunuz!"

"Sizin kadar değil. Kelimelerden söz açılmışken el vermenin ne demek olduğunu açıklayabilir misiniz?"

"Neyin?" dedi Çapayev kaşlarını çatarak.

"El vermek, diyorum," diye tekrarladım.

"Nerede duydunuz bunu?"

“Yanılmıyorsam, az önce platformun üzerinde konuşurken komutanın el vermesinden bahsediyordunuz.”

“Haa,” dedi Çapayev gülümseyerek, “Onu soruyorsunuz demek. İnsan kitlelere seslenirken her söylediği sözü anlamasına gerek yoktur, önemli olan kitlelerin onu anlamasıdır. Konuşurken tek yapmanız gereken, kitlenin beklentilerine göre hareket etmektir. Kimileri bunun için kitlelerin konuştuğu dili öğrenir, ama ben daha doğrudan bir yöntem kullanırım. Başka bir deyişle, ‘el vermenin’ ne olduğunu öğrenmek istiyorsanız, bana değil, meydandaki kitleye sormalısınız.”

Galiba ne demek istediğini anlıyordum. Gerçekten uzun zaman önce ben de aynı sonuca varmıştım, aradaki tek fark monotonluğu ve anlamsızlığı yüzünden sıkıcı bulduğum sanat sohbetleri konusunda bunu yapıyor olmamdı. Edebiyat çevrelerindeki işlerim, kronik zekâ geriliği olan bir sürü insanla görüşmemi gerektirdiği için, tartışmalara katılmam gerektiğinde neyin konuşulduğuna hiç bakmadan “realizm,” “teurji,” hatta “teosofik fosil,” gibi anlamsız kelimeler kullanarak insanların kafalarını karıştırmayı öğrenmek zorunda kalmıştım. Çapayev’in terminolojisine göre bunun adı kitlelerin dilini öğrenmekti. Yine de, kendisinin bile söyleyeceği kelimeleri tek tek seçmekle uğraşmadığını fark etmiştim; elbette bunu nasıl yaptığını pek bilemiyordum. Belki de bir tür transa giriyor, kalabalığın beklenti titreşimlerini hissediyor ve bu titreşimleri onların anlayabileceği şekilde biçimlendiriyordu.

Yolun geri kalanında konuşmadık. Çapayev beni gittikçe daha uzağa götürüyordu, birkaç kez eğilerek boş ve cansız vagonların altından geçtik. Etraf sessizdi, zaman zaman uzaklarda çılgınca çalan buharlı lokomotif düdükleri dışında hiçbir şey duyulmuyordu. Sonunda, arkasına bir zırhlı vagon takılmış bir trenin önünde durduk. Vagonun bacasından ince bir duman tütüyordu, Çiçek bozuğu Orta Asyalı yüzüyle etkileyici bir Bolşevik duruyordu kapıda - bilmediğim bir nedenden ötürü ona Başkir ismini takmak geldi içimden.

Başkir’e bir selam verip yanından geçtik, vagona tırmandığımızda kendimizi kısa bir koridorda bulduk. Çapayev kapılardan birini işaret etti.

“Bu sizin kompartımanınız,” dedi saatini cebinden çıkarırken. “İzin verirseniz sizi biraz yalnız bırakacağım, bazı emirler vermem gerek. Bizi lokomotifle dokumacıların vagonları arasına koymaları gerekiyor.”

“Komiserlerinin tipini pek beğenmedim,” dedim. “Şu Furmanov’u yani. Gelecekte onunla uyum sağlayabileceğimden pek emin değilim.”

“Yaşadığınız anla ilgili olmayan şeylerle kafanızı meşgul etmeyin,” dedi Çapayev. “Sözünü ettiğiniz geleceğe ulaşmayı becermediniz daha. Belki ulaşacağınız gelecekte Furmanov diye biri olmayacak - belki ulaşacağınız gelecekte siz dahi olmayacaksınız.”

Bu garip sözlere nasıl cevap vereceğimi bilemedim.

“Biraz rahatlayın ve dinlenin. Akşam yemeğinde görüşürüz,” diyerek çıktı.

Kompartımanın huzurlu havası bana hayli şaşırtıcı geldi zırhlı duvardaki pencerenin perdeleri sıkıca kapatılmıştı ve küçük bir masanın üzerinde, içine karanfil konmuş bir vazo duruyordu. Kendimi tamamen tükenmiş hissediyordum; kanepeye oturdum, tekrar kalkacak gücü kazanmam bayağı uzun sürdü. Günlerdir yıkanmadığımı hatırlayarak koridora çıktım. İlk açtığım kapının banyo ve tuvalete ait olması çok garipti doğrusu.

Hemen sevinçle gidip sıcak bir duş aldım (suyu, bir kömür sobasıyla ısıtıyor olmalıydılar), kompartımanıma döndüğümde masanın üzerinde bir bardak tavşan kanı çayın beni beklediğini gördüm. Çayı içtikten sonra yatağa uzandım ve ütülü, tertemiz çarşafların uzun süredir unuttuğum kokusuyla gevşeyerek hemen uykuya daldım.

Uyandığımda hava hemen hemen kararmıştı. Tekerlekler rayların bağlantıları üzerinden geçerken vagon düzenli aralıklarla sarsılıyordu. Boş çay bardağını koyduğum masanın üzerinde şimdi de oraya nasıl geldiği belli olmayan bir bohça duruyordu. Bohçayı açtığımda siyah bir takım elbise, pırıl pırıl parlayan bir çift deri ayakkabı, bir gömlek, iç çamaşırı ve aralarında rahatça seçim yapabilmem için bir düzine kravat çıktı içinden. Artık olanlara şaşırma yetimi kaybetmiştim. Elbise ve ayakkabılar üzerime tam oturdu, kısa bir tereddütten sonra çok hoş siyah puanları olan bir kravat seçtim; duvardaki dolabın aynasında kendime baktığım zaman, birkaç günlük sakalım şıklığımı hafifçe bozuyor olsa da, görünüşümü çok beğenmiştim. Vazodan eflatun bir karanfil aldım, sapını kırdım ve çiçeği ceketin göğsündeki düğme iliğine yerleştirdim. Petersburg’daki eski hayatım bana ne kadar güzel ve ne kadar da ulaşılmaz göründü o an!

Koridora çıktım, en sondaki kapıya yaklaşıp çaldım. Kimse yanıt vermedi. Kapıyı açarak içerideki büyük salona girdim. Salonun ortasındaki

masaya üç kişilik bir akşam yemeği hazırlanmış, iki şişe de şampanya konmuştu; masanın üzerindeki mumların alevi, trenin sarsılmasıyla düzenli olarak titriyordu. Havada hafif bir puro kokusu vardı. Duvarlar, yaldızlı sarı çiçeklerle bezeli duvar kâğıtlarıyla kaplıydı; gecenin mavisi, masanın karşısındaki büyük pencereden içeriye vuruyordu.

Arkamda bir hareket olduğunu hissederek telaşla geriye döndüm. Vagonun önünde gördüğüm Başkir arkamda dikiliyordu. Hiçbir ifade olmayan yüzüyle bir an bana baktıktan sonra köşede duran gümüş kulaklı gramofona yaklaşarak kolunu çevirdi ve dönmeye başlayan plağın üzerine iğneyi indirdi. Şaliapin kesintisiz dökme-bronz bas sesiyle söylemeye başladı - sanırım Wagner'di. Masadaki üçüncü tabağın kimin için konduğunu düşünerek cebimdeki sigaraya uzandım.

Fazla düşünmeme gerek kalmadan kapı açıldı ve Çapayev'i gördüm. Siyah, kadife bir ceket giymişti, beyaz bir gömleği ve kaputuna dikilmiş olan kırmızı şeritlerle aynı parlak kumaştan yapılmış kırmızı papyonu vardı. Arkasından bir kız girdi içeri.

Saçları çok kısa kesilmişti - bunun bir tür saç modeli olduğunu söylemek çok zordu. Yeni çıkmış göğüslerini cömertçe sergileyen daracık siyah bir kadife elbise giymişti, boynunda iri inci tanelerinden yapılmış bir kolye vardı; omuzları geniş ve kaslı, kalçaları azıcık dardı. Gözleri biraz şehla bakıyordu, ama bu çekiciliğini biraz daha artırıyordu yalnızca.

Bu kızın bir güzellik abidesi olarak gösterilebileceğine hiç şüphe yoktu, ama, bu güzelliğin kadınsı olduğu pek söylenemezdi. Bu yüzü, bu gözleri ve omuzlan, bir sevgili yatağının şehvetli, sinsi karanlığıyla bağdaştırmak benim sınır tanımaz fantezilerim için bile çok fazlaydı. Hayır, Bunin'ın hayasız samanlıklarıyla bağdaştırılabilecek bir kız değildi o! Onu ancak bir buz pistinde kayarken hayal edebilirdiniz. Güzelliğinde ayıltıcı bir şeyler vardı, basit ve biraz hüzünlü bir şeyler; Petersburg'da daha savaştan önce herkesin bıktığı o göstermelik erdemden bahsetmiyorum. Bu gerçek, doğal ve kendine güvenen mükemmelliğin yanında şehvet duygusu, bir gece bekçisinin velveleli yurtseverliği kadar vulgar kalıyordu.

Bana şöyle bir baktıktan sonra Çapayev'e dönerken, çıplak boynundaki incilerin ışıldadığını gördüm.

"Yeni komiserimiz bu mu?" diye sordu. Sesi biraz yavan, ama yine de tatlıydı.

Çapayev başını salladı. “Sizi tanıştırayım: Pyotr, Anna.”

Masadan kalktım, soğuk elini elime alıp dudaklarıma götürmek istedim ama beni durdurarak Petersburglu bir *emancipee* havasıyla resmi bir şekilde elimi sıktı. Elini hemen bırakmak istemedim.

“Mükemmel bir makineli tüfekçidir, onu kızdırmamaya çalışın,” dedi Çapayev.

“Bu narin parmaklar gerçekten de ölüm saçabilir mi?” dedim, elini bırakırken.

“Ölümü tam olarak nasıl değerlendirdiğinize bağlı,” dedi Çapayev.

“Bu konuda farklı görüşler olabilir mi?”

“Kesinlikle.”

Masaya oturduk. Başkir, şampanyayı şaşırtıcı bir kolaylıkla açtı ve bardaklarımızı doldurdu.

Çapayev hipnotik bakışlarını gözlerime dikerek konuşmaya başladı: “Kadeh kaldırmak istiyorum; içinde doğmuş olduğumuz korkunç döneme ve böyle bir dönemde özgürlük için mücadele etmeyi bırakmayanlara!”

Tuhaf bir mantıktı doğrusu, çünkü bu dönemi korkunç hale getiren mücadelenin ta kendisiydi ya da onun deyimiyle, sözde “özgürlükleri” için mücadeleyi bırakmayanlardı - ama kimin özgürlüğüydü bu, neye rağmen kazanılıyordu bu özgürlük? Yine de karşı çıkmak yerine şampanyamdan bir yudum aldım - masada şampanya varken sohbet siyasi konulardan açıldığında uygulamaya alışık olduğum basit bir yöntemdi bu. Birden ne kadar aç olduğumu fark ettim ve yemeye koyuldum.

Hissettiğim şeyleri tarif etmek çok zordu. Olanlar o kadar olağandışıydı ki, artık sıradanlaşmıştı; rüya görürken de böyle olur, zihin bir fantastik görüntüler girdabına düştüğünde, aynı mıknatıs gibi gündelik hayattan tanıdığı bir ayrıntıya doğru çekilir ve tamamen ona odaklanır, böylece en karmaşık kâbuslar bile günlük hayatın bir benzerine dönüşür. Bir keresinde sinir bozucu bir olay sonucu Peter ve Paul Katedralinin tepesindeki bir meleğe dönüştüğümü görmüştüm rüyamda, keskin soğuktan kendimi korumak için ceketimin düğmelerini iliklemeye çalışıyordum, ama düğmeler bir türlü iliklere girmiyordu - o sırada kendimi gece vakti Petersburg semalarında asılı olarak bulmama değil, her gün yaptığım bu şeyi neden beceremediğime şaşırmıştım.

Şimdi de benzer bir şey yaşıyordum. Olanların gerçekdışılığı bir şekilde bilincimden uzaklaşmıştı; aslında çok normal bir akşam geçiriyorduk, vagonun hafif sarsıntısı da olmasa, Petersburg'da, pencerelerine otomobil farları vuran küçük bir kafede oturduğumu sanabilirdim.

Arada sırada Anna'ya kaçamak bakışlar atarak sessizce yemeğimi yedim. Top arabalarından ve makineli tüfeklerden bahseden Çapayev'e kısa yanıtlar veriyordu, ama konuşmalarının içeriğini anlayamayacak kadar Anna'nın görüntüsüyle büyülenmiştim. Güzelliğinin mutlak ulaşılmazlığı kederlendiriyordu beni; ona şehvetle yaklaşmaya çalışmanın, eline bir kova alıp günbatımına daldırmaya çalışmak kadar boş ve faydasız olduğunu görebiliyordum.

Yemek bittiğinde, Başkir tabakları kaldırdı ve kahveleri getirdi. Çapayev koltuğuna yaslanıp bir puro yaktı. Yüzü cömert ve biraz uykulu bir hal almıştı, bana bakarak gülümsedi.

"Pyotr, düşünceli görünüyorsunuz, hatta beni maruz görürseniz biraz aklınızın karışmış olduğunu sanıyorum. Ama bir komiser... biliyorsunuz ki insanları peşinden sürüklemelidir... Nasıl söylesem... çevik ve acımasız olmalıdır... Kendinden tam olarak emin olması gerekir. Her zaman."

"Kendimden tam olarak eminim," dedim, "Ama sizden tam olarak emin değilim."

"Nasıl yani? Sizi rahatsız eden nedir?"

"Samimi olmamı ister misiniz?"

"Elbette. Anna'nın ve benim eksiksiz bir güvenimiz var size."

"Sizin gerçek bir Kızılordu komutanı olduğunuza inanmakta güçlük çekiyorum."

Çapayev'in sol kaşı yukarı kalkıverdi.

"Gerçekten mi? Ama neden?" dedi. Gerçekten de şaşırmış görünüyordu.

"Bilmiyorum, tüm olanlar bir maskeli baloymuş gibi geliyor bana."

"Proleterlere sempati duyduğuma inanmıyor musunuz?"

"Hayır, inanıyorum... Gerçekten. Bugün platformun üzerinde konuşurken ben de benzeri bir duyguya kapıldım. Hâlâ da..."

Birden ne söylemeye çalıştığımı ben de karıştırmaya başladım. Masada bir sessizlik oldu, yalnızca Anna'nın kahvesini karıştırırken çıkardığı

şıngırtı duyuluyordu.

“Bu durumda, bir Kızılordu komutanının tam olarak neye benzediğini söyler misiniz?” dedi Çapayev, ceketinin eteğindeki puro külünü silkelerken.

“Furmanov’a,” dedim.

“Pyotr, kusura bakmayın, ama bugün ikinci kez bu ismi tekrarlıyorsunuz. Kim bu Furmanov yahu?”

“Hırslı gözleri olan adam, benden sonra dokumacılara hitap etmişti.” dedim.

Anna birden ellerini çırptı.

“Dokumacıları tamamen unuttuk Vasily İvanoviç. Çoktan onları ziyaret etmiş olmalıydık.”

Çapayev başını salladı.

“Evet, evet, çok haklısınız Anna. Ben de tam bunu önerecektim ama Pyotr beni öyle bir bilmecenin içine soktu ki unuttum gitti.”

Bana dönerek devam etti: “Anlattığınız konuya mutlaka geri dönmeliyiz. Ama, şimdilik bize eşlik etmeye ne dersiniz?”

“Tabii, olur.”

“O zaman, ileri,” dedi Çapayev, masadan kalkarak.

Subay vagonundan çıkıp trenin arkasına doğru yürüdük. Olanlar, bana gittikçe daha tuhaf görünmeye başlamıştı. İçinden geçtiğimiz vagonlar karanlıktı ve tamamıyla boş görünüyordu. Hiçbir yerde ışık yanmıyor, kapalı kapıların ardından tek bir ses duyulmuyordu. Çapayev’in purosunun kıvılcımları ceviz kapıların cilalı yüzeylerinde yansırken, bu kapıların ardında gerçekten de Kızılordu askerlerinin uyuduğuna inanamıyordum, ama bu konu üzerinde fazla kafa yormadım.

Vagonlardan birinin sonunda, diğerlerinde olduğu gibi küçük bir hol değil, bir kapı vardı; kapının penceresinden bakınca hızla gözlerimin önünden geçen bir kış gecesi manzarası gördüm. Başkir biraz kurcaladıktan sonra kapıyı açtı; tekerleklerin takırtısı ve insanın yüzüne iğne gibi batan kar taneleri bir anda içeriye doldu. Kapının dışında, tramvayların arkasındaki gibi tırabzanla çevrili, üstü kapalı bir sahanlık vardı. Sahanlığın hemen ötesinde de arkadaki vagonun dev gövdesi görülüyordu.

Sahanlıktan diğer vagona geçmek mümkün değildi, bu yüzden Çapayev'in yeni adamlarmı nasıl ziyaret etmeyi düşündüğünü anlayamamıştım. Diğerlerinin peşinden sahanlığa çıktım. Çapayev tırabzana yaslandı, rüzgârın kızıl kıvılcımlar kopardığı purosundan derin bir nefes çekti.

"Duyuyor musunuz? Şarkı söylüyorlar," dedi Anna.

Saçlarını rüzgârdan korumak için elini kaldırdı ama sonra hemen indirdi - saç modeli bu hareketini tamamen anlamsız kılıyordu. Kısa süre öncesine kadar farklı bir saç modeli olduğunu düşündüm. Bana dönerek, "Duyuyor musunuz?" diye tekrarladı.

Gerçekten de tekerlek seslerine karışan hoş ve ahenkli bir şarkı geliyordu kulağıma. Daha dikkatli dinlemeye başlayınca, sözlerini bile duydum:

Bizler demirciyiz, ruhumuz çekik Mutluluk anahtarı dökmek işimiz

Kalkar göklere bu ağır çekiç

Vurur çelikten gövdeye amansız

"Ne tuhaf, eğer onlar dokumacıysa, şarkıda neden demirciyiz diyorlar? Ayrıca neden çekikmiş ruhları?"

"Çekik değil, çekiç," dedi Anna.

"Çekiç mi? Haa, tabii ya. Demirci oldukları için - daha doğrusu gerçekte dokumacı olmalarına rağmen, şarkıda demirci olduklarını söyledikleri için. Ne kadar da saçma!"

Sözlerinin saçmalığına rağmen, kış gecesinin içinde çınlayan bu şarkının tanıdık ve büyüleyici bir havası vardı. Belki de bunun nedeni şarkının kendisinden çok; sayısız erkek sesinin, insanın yüzünü buz gibi kesen rüzgârın, karla kaplı tarlaların ve göğe saçılmış birkaç yıldızın tuhaf birleşimiydi.

Rayların hafifçe kıvrıldığı bir yerde, arkada uzanıp giden karanlık vagonları gördük -adamlar zifiri karanlıkta şarkı söylüyor olmalıydılar- bu son görüntü bütün manzarayı iyice gizemli ve olağanüstü bir hale getirdi.

"Belki bir İskandinav şarkısıdır," dedim. "Yani, onların bir tanrısı var; bu tanrı silah olarak sihirli bir çekiç kullanıyor. Sanırım eski Edda

destanlarında geçiyordu. Evet, evet, bakın her şey nasıl da yerine oturdu! Şu önümüzdeki buzlarla kaplı vagon neden Thor'un bilinmeyen bir düşmana fırlattığı çekici olmasın? Amansızca arkamızdan geliyor ve onu durduracak hiçbir güç yok!"

"Çok canlı bir hayal gücünüz var," dedi Anna. "Pis bir vagon nasıl oluyor da böyle düşüncelere sürüklüyor sizi?"

"Sürüklemiyor canım! Yalnızca konuşmuş olmak için söylüyorum. Aslında başka bir şey düşünüyordum."

"Ne düşünüyordunuz?" dedi Çapayev.

"Aslında insan da biraz trene benziyor. Aynı şekilde o da, kimbilir kendisine kimden kalan karanlık ve korkunç vagonları çekmeye mahkûm edilmiş. Rastlantısal olarak art arda dizilen umut, düşünce ve korkuların anlamsız gürültüsünü de hayatı olarak görüyor. Bu kaderden kaçmasının hiçbir yolu yok."

"Neden olmasın?" dedi Çapayev. "Bir yol var."

"Bu yolu biliyor musunuz?"

"Elbette."

"Bizimle paylaşmak ister misiniz?"

Çapayev, "Memnuniyetle," diyerek parmaklarını şıklattı. Başkir, bu işareti bekliyormuş gibi, hemen tırabzanın altından geçti ve karanlıkta göremediğim vagon bağlantılarını çözüverdi. Bir takırtı oldu, sonra Başkir yine aynı çeviklikle sahanlığa geri döndü.

Karşımızdaki vagon duvarı yavaş yavaş uzaklaşmaya başladı. Çapayev'e döndüm. Sakin sakin yüzüme bakıyordu.

Sanki hiçbir şey olmamış gibi, "Burası soğuk, hadi masaya dönelim," dedi.

"Birazdan gelirim," diye cevap verdim.

Sahanlıkta yalnız kalınca bir süre daha arkaya bakmaya devam ettim. Dokumacıların şarkısını hâlâ duyabiliyordum, ama vagonlar her geçen saniye biraz daha uzaklaşıyorlardı; birden, kaçan bir kertenkelenin kopmuş kuyruğu gibi göründüler gözüme. Çok hoş bir manzaraydı. Ah, keşke uzun yıllardır ruhumu yaralayan sahte kişiliklerimin kasvetli kalabalığını ardımda bırakmak da Çapayev'in bu adamları ardında bırakması kadar kolay olsaydı!

Az sonra üşümeye başladım. Vagona dönüp kapıyı arkamdan kapadım ve el yordamıyla ilerledim. Subay vagonuna vardığımda, ceketimdeki kar tanelerini silkelemeye bile mecalim kalmadığını hissettim. Dosdoğru kompartımanıma giderek yatağa yıkıldım.

Salonda Çapayev'in ve Anna'nın konuşup gülüştüklerini duyabiliyordum. Bir şampanya patlattılar.

"Pyotr!" diye bağırdı Çapayev. "Uyumayın! Gelin bizimle oturun!"

Sahanlıkta vücudumu donduran soğuk rüzgârdan sonra, kompartımandaki sıcak havayla gevşemiştim. Hatta çevremde hava değil de su varmış gibi bir duyguya kapıldım, sanki günlerdir hayalini kurduğum sıcak bir küvetin içindeydim. Bu duygu iyice gerçeğe dönüştüğünde, uyumak üzere olduğumu anladım - zaten gramofondan Şaliapin yerine ansızın sabah duyduğum Mozart fügü çalmaya başladığından beri bunun olacağını biliyordum. Kesinlikle uyumamam gerektiğini hissettim, ama artık direnmek için yapabileceğim bir şey yoktu; mücadele etmeyi bıraktım ve piyanonun yarımlık notaları arasında o sabah beni hayretlere düşüren sonsuz merdiven boşluğuna doğru paldır küldür yuvarlandım.

4

“Hoop! Hoop! Uyumak yok!”

Birisi hafifçe omzumu sarstı. Başımı kaldırıp gözlerimi açtığımda tanımadığım bir yüz gördüm: Tombul, yusyuvarlak, kıllı bir yüzdü bu. Tatlı tatlı gülümsüyordu, ama benim içimden gülümsemek gelmedi. Sebep, özenle şekil verilmiş keçi sakalı ve traş edilmiş kafasıydı kuşkusuz. Üzerime eğilmiş olan adam, savaşın başlamasından hemen sonra Petersburg’da pıtrak gibi çoğalan, ellerine ne geçerse satan şu karaborsacıları hatırlatmıştı bana. Sanki kesin bir kuralmış gibi hepsi de Ukraynalıydı ve ayırt edici özellikleri, bitmek tükenmek bilmeyen enerjileri ve başkentteki son mistik eğilimleri yakından takip etmeleriydi.

“Vladimir Volodin,” diye kendini tanıttı adam. “Sadece Volodin de diyebilirsiniz. Yine hafızanızı kaybetmeye karar verdiğinize göre, yeni baştan tanışmaktan başka çare yok herhalde.”

“Pyotr,” dedim.

“Ani hareketler yapmasanız iyi olur Pyotr,” dedi Volodin. “Uyurken size 4 cc Taurepam verdiler, yani bu sabah kendinizi biraz alacakaranlık kuşağındaymış gibi hissedebilirsiniz. Çevrenizdeki insanları ya da eşyaları biraz fazla iç karartıcı ya da tiksindirici bulursanız hiç şaşırmayın.”

“Ah dostum, ah, böyle şeylere şaşırmayı bırakalı o kadar uzun zaman oldu ki.”

“Hayır hayır, koşullar dayanılmaz derecede iğrenç görünebilir demek istedim. Anlatılmaz, insanlık dışı bir dehşet ve anlamsızlık. Hayata uyum sağlama yeteneğinizi tamamıyla yitirmişsiniz gibi gelebilir bir süre.”

“Ne yapmalıyım peki?”

“Aldırmayın. Enjeksiyon yüzünden oluyor.”

“Denerim.”

“Mükemmel.”

Birden adamın çırılçıplak olduğunu fark ettim. Dahası, ıslaktı ve vücudundan damlayan sular yerdeki fayansların üzerinde göl olmuş, o da oracığa çömelmişti. Bu korkunç manzaranın en dayanılmaz yanı; uzun ve kuvvetli kolunu bir maymunun o erişilmez sınır tanımazlığıyla fayansa koymuş olmasıydı. Kıllı ve iri adamların yapacakları en normal hareketin bu şekilde çömelmek olduğu bir dünyada yaşadığımızı; başka türlü düşünenlerin hayatı kesinlikle dayanılmaz bulacaklarını ilan ediyordu sanki bu rahatlığıyla.

Enjeksiyon hakkında söylediği şey doğru görünüyordu. Dünyayı algılayışımda gerçekten tuhaf bir değişiklik vardı. Volodin, saniyeler boyunca bir ikametgâh ilmühaberi vesikalığı gibi göründü gözüme; arka planı bomboş bir figür. Yüzünü ve vücudunu ayrıntılı olarak inceledikten sonra, birden nerede olduğumu merak etmeye başladım, ancak ondan sonra içinde bulunduğumuz yer cisimleşmeye başladı. Yani, en azından bana öyle geldi.

Her yanı beyaz fayanslarla döşenmiş, içinde yan yana dizilmiş beş tane demir küvet olan büyük bir odanın içindeydik. En sondaki küvetin içine uzanmış yatıyordum ve aniden tiksintiyle suyun biraz soğuk olduğunu fark ettim. Volodin, son kez cesaret verici bir şekilde gülümsedikten sonra hızla olduğu yerde döndü ve mide bulandırıcı bir çeviklikle zıplayarak yandaki küvete girdi; bunu yaparken neredeyse hiç su sıçratmamıştı.

Odanın içinde Volodin’den başka iki kişi daha vardı: Eski çağlardaki Slav şövalyelerine benzeyen, seyrek sakallı, uzun saçlı ve mavi gözlü bir sarışın; bir de, biraz kadınsı, solgun yüzlü ve olağanüstü gelişmiş kaslara sahip olan, siyah saçlı genç bir adam. Onlar da soran gözlerle bana bakıyorlardı.

Birkaç saniyelik sessizliğin ardından, “Gerçekten bizi hatırlamıyor gibi görünüyorsunuz. Ben Semyon Serdyuk,” dedi sakallı sarışın.

“Pyotr,” dedim.

En uzaktaki küvetin içindeki genç adam da, “Maria,” dedi.

“Efendim?”

“Maria dedim, Maria,” diye tekrarladı tedirginlikle. “Bir isim. Erich Maria Remarque diye bir yazar var ya, bilmiyor musunuz? Bana onun adını

vermişler.”

“Hiç duymadım,” dedim. “Yenilerden olmalı.”

“Bir de Rainer Maria Rilke var. Onu da mı duymadınız?”

“Yok canım, onu duydum. Hatta tanışmıştık.”

“Tamam o zaman. O Rainer Maria’ydı, ben de yalnız Maria’yım.”

“Affedersiniz, ama sesinizi bir yerlerden hatırlar gibiyim,” dedim. “Uçaklardan ve Rusya’yla Batı arasındaki simyevi evlilik bağından falan bahseden o tuhaf hikâyeyi anlatan siz olmayasınız sakın?”

“Bu doğru, ama tuhaf olan ne?”

“Genel olarak bir tuhaflık yok, ama nedense ben sizi kadın zannediyordum.”

“Bir anlamda haklısınız,” dedi Maria. “Patrona bakılırsa, sahte kişiliğim bir kadınmış. Heteroseksüel şovenist değilsiniz herhalde.”

“Yok canım, sadece o kimliğinizin gerçek olmadığını bu kadar kolay kabul etmenize şaşırdım; o kadar. Sahiden kabul ediyor musunuz?”

“Hiçbir şeyi kabul etmiyorum. Her şey başıma aldığım darbe yüzünden oldu. Patron tezini yazmaya çalıştığı için beni burada tutuyorlar.”

Bu adı ikinci kez duyuyordum; şaşkınlıkla sordum: “İyi ama, kim bu patron?”

“Timur Timuroviç. Departman şefi. Sahte kişilikler konusunda uzmandır.

“Eksik oldu,” diye karşı çıktı Volodin. “Tezinin başlığı ‘Bölünmüş Sahte Kişilikler’. Maria hayli basit bir vaka ve onun bölünmüş kişiliği olduğunu söylemek için terimi bayağı esnetmek gerekiyor. Siz onun için altın değerindesiniz Pyotr. Sahte kişiliğiniz öylesine belirgin ve ayrıntılı ki, gerçeğine ağır basıyor ve neredeyse onun yerini alıyor. Bölünme şekli gerçekten insanı hayran bırakacak kadar olağanüstü.”

Bir süredir sesini çıkarmayan Serdyuk, “Hiç de değil,” diye karşı çıktı. “Pyotr’un vakası o kadar karışık değil aslında. Temel olarak Maria’nın vakasından farkı yok. İkisi de kendilerini isimlerle özdeşleştirmişler, tek fark Maria’nın kendisini ilk adıyla, Pyotr’un da soyadıyla özdeşleştirmiş olması. Ama Pyotr’daki kişilik değiştirme daha güçlü. Gerçek soyadını bile hatırlayamıyor. Kendisine bazen Fanernıy diyor, bazen başka bir soyadı buluyor.”

“Peki soyadım nedir benim?” diye endişeyle sordum.

“Soyadınız Boşkov,” dedi Volodin, “deliliğiniz de, kendi kişiliğinizi reddedip kafanızda yarattığınız başka bir kişiliğe sığınmış olmanızdan kaynaklanıyor,”

Serdyuk da ekledi: “Tekrarlıyorum, temel anlamda sizin vakanız karmaşık değil.”

Gerilmeye başlıyordum - tuhaf bir psişizm sapığının bana vakamın karmaşık olmadığını söylemesine gücenmiştim.

“Doktorlar gibi akıl yürütüyorsunuz baylar,” dedim. “Bu söylediklerinizde mutlak bir çelişki var.”

“Ne çelişkisi?”

“Eğer beyaz doktor önlükleri giyiyor olsaydınız çok daha yerinde olurdu. İyi ama, her şeyi böylesine açık seçik anlıyorsanız, siz neden yatıyorsunuz burada?”

Volodin bir şey söylemeden bir süre yüzüme baktıktan sonra, “Ben talihsiz bir kazanın kurbanıyım,” dedi.

Serdyuk ve Maria kahkahalarla gülmeye başladılar. “Bana gelince,” dedi Serdyuk, “bende kişilik bozukluğu bile yok. Kronik alkolizmden kaynaklı sıradan bir intihar denemesi yalnızca. Beni burada tutmalarının sebebi, patronun üç kişiyle tez yazamıyor olması. Benim görevim yalnızca istatistiklerin tutmasını sağlamak.”

“Boşversene,” dedi Maria. “Garotte sırası sana geldi. O zaman görürüz şu alkolizm intiharını.”

Bu sırada suyun içinde donuyordum; işin garibi, Volodin’e göre her şeyin dayanılmaz olmasına neden olan enjeksiyon yüzünden mi üşüdüğümü, yoksa suyun gerçekten de soğuk mu olduğuna bir türlü karar veremiyordum.

Ben bu düşüncelerle boğuşurken kapının açılması ve beyaz önlüklü iki adamın içeri girmesi imdadıma yetişti. Adlarının Zerbunov ve Barbolin olduğunu hatırlıyordum. Zerbünov’un elinde büyük bir kum saati, Barbolin’in kucağında ise bir yığın çamaşır vardı.

Zerbunov neşeyle elindeki kum saatini sallayarak, “Çıkıyoruz,” dedi.

Kocaman tüylü havlularla hepimizi kuruladılar ve olayların bir gemide geçtiği imajını uyandıran enine çizgili bir örnek pijamaları giymemize

yardım ettiler. Sonra dışarı çıkarıp nedense tanıdık gelen bir koridordan geçirdiler - aslında tanıdık gelen koridor değil, havadaki belli belirsiz ilaç kokusuydu.

Hemen arkamda yürüyen Zerbunov'a dönerek, "Neden burada olduğumu söyler misiniz?" diye sordum.

Şaşkınlıkla baktı.

"Sanki bilmiyorsun."

"Hayır, bilmiyorum. Sağlıklı olmadığımı kabul etmeye hazırım, ama tam olarak sebep ne? Uzun süreden beri mi burada tutuluyorum? Ayrıca, beni tam olarak neyle suçluyorsunuz?"

"Sorularını Timur Timuroviç'e sakla," dedi Zerbunov. "Boş laflara karnımız yok."

Fazlasıyla canım sıkılmıştı bu duruma. Üzerinde '7' yazan beyaz bir kapının önünde durduk. Barbolin bir anahtarla kapıyı açtı ve duvar boyunca dört yatağın dizili olduğu büyükçe bir odaya girdik. Yataklar yapılmıştı, parmaklıklı pencerenin önünde bir masa, duvarın kenarında ise, oturanın ellerini ve ayaklarını bağlamak için deri kayışları olan sedirle koltuk arası bir şey vardı. Kesinlikle medikal bir görüntüsü vardı, hatta onu görünce aklıma "ürolojik sandalye" gibi saçma bir terim bile geldi.

Volodin'e dönerek sordum: "Affedersiniz, sözünü ettiğiniz garotte bu mu acaba?"

Volodin bir an yüzüme baktıktan sonra kapıyı işaret etti. İşaret ettiği yere baktığımda Timur Timuroviç'in kapıda durduğunu gördüm.

"Garotte mi?" dedi bir kaşını havaya kaldırarak. "Bildiğim kadarıyla garotte, ortaçağ Ispanya'sında insanların üzerinde boğularak idam edildikleri bir tür sandalyedir, öyle değil mi? Çevrenizdeki gerçekliğin ne kadar iç karartıcı ve can sıkıcı bir tasviri bu! Hadi size sabah enjeksiyon yapıldı diyelim Pyotr; sizin durumunuzda şaşılacak bir şey yok. Peki size ne demeli Vladimir? Çok şaşırdım, çok çok şaşırdım."

Bir yandan bize nutuk atarken, diğer yandan da Zerbunov ve Barbolin'e çıkmalarım işaret etti ve odanın ortasına doğru ilerledi.

"Bunun garotteyle hiç ilgisi yok. Grup terapisi seansları için kullanılan, tamamıyla sıradan bir sedir bu. İzolasyon hücresinden döndükten hemen

sonra bu seanslardan birine katılmıştınız Pyotr, ama durumunuz pek iyi değildi, o yüzden bir şey hatırlamamanız normal.”

“Sorun o değil, bir şeyler hatırlıyorum.” '

“Bu çok iyi. O zaman burada ne yaptığımızı kısaca anlatayım size. Benim geliştirdiğim ve uyguladığım yöntemi geçici olarak turbo-Jungian olarak kategorize edebiliriz. Jung’un görüşlerinden haberiniz vardır herhalde...”

"Anlayamadım, kim dediniz?”

“Kari Gustav Jung. Pekâlâ, şu anda zihinsel faaliyetlerinizin sahte kişiliğinizin etkin sansürüyle uğraşmakta olduğunu sanıyorum. Sahte kişiliğiniz 1918 ya da 1919’da yaşadığı için, Jung’u hatırlayamamanız pek şaşırtıcı olmamalı. Yoksa gerçekten de onun adını hiç duymadınız mı?”

Hiç bozuntuya vermeden omuzlarımı kaldırdım.

“Kısaca açıklamak gerekirse: Jung adında bir psikologdan bahsediyorum. Terapik yöntemleri çok basit bir prensibe dayanıyordu. Tanı koyarken kullanmak için, sembollerin hastanın bilincinin yüzeyine serbestçe çıkmasını sağlıyordu. Yani, sembolleri daha sonra çözüyordu.”

Timur Timuroviç’in yüzüne kurnazca bir gülümseme yayıldı. “Ama benim yöntemim biraz daha farklı,” dedi. “Gerçi temelde bir fark yok. Jung’un yöntemini uygulasaydık sizi İsviçre’ye, dağlarda bir sanatoryuma göndermemiz gerekirdi; orada bir şezlongun üzerine oturup bitmek bilmez sohbetlere girecek ve sembollerin yüzeye çıkması için kim bilir kaç yıl bekleyecektik. Böyle bir şey yapma imkânımız yok. Şezlong yerine sizi buraya oturtuyoruz,” -Timur Timuroviç bunu söylerken sediri işaret etti- “size küçük bir iğne yapıyoruz ve yüzeye çıkan sembolleri gözlemliyoruz. Sonra da geriye onları çözmek ve sizi iyileştirmek kalıyor. Yeterince açık mı?”

“Aşağı yukarı anladım gibi. Şey... peki onları nasıl çözüyorsunuz?”

“Bunu kendiniz göreceksiniz zaten Pyotr. Seansları cumaları yapıyoruz, yani üç... hayır, dört hafta sonra sizin sıranız gelecek. Bunu heyecanla beklediğimi saklamayacağım, sizinle çalışmak çok ilginç oluyor. Ama elbette bu hepiniz için geçerli dostlarım.”

Timur Timuroviç, içindeki sevginin sıcaklığını odanın her yanına yayarak gülümsedi, sonra hafifçe eğildi ve ellerini birleştirerek salladı.

“Şimdi de sınıf zamanı.”

“Ne sınıfı?” diye sordum.

Saatine bakarak, “Eh, saat neredeyse bir buçuk oldu: Pratik estetik terapisi.”

Beni uykudan uyandıran psikohidrolik prosedürü saymazsak, hayatım boyunca şu pratik estetik terapisi seansı kadar can sıkıcı bir şey yaşamamıştım, ama belki de enjeksiyon yüzünden böyle oluyordu. Egzersizler koğuşumuzun bitişiğindeki geniş, alacakaranlık bir odada yapılıyordu; köşedeki uzun masanın üzerine çeşitli renklerde hamur parçaları, sanata yeteneği olan çocukların yaptığı türden çirkin ve biçimsiz toprak atlar, kâğıttan gemi modelleri, kırık oyuncaklar ve küreler yığılmıştı. Masanın ortasında, alçıdan yapılmış büyük bir Aristoteles büstü vardı; dizlerimizin üzerine resim dosyalarını koyup, kahverengi muşambayla kaplı sandalyelere oturduk. Aristoteles, boş gözleriyle tam karşıdan bize bakıyordu. Estetik terapisi, dosyaya tutturulmuş ve yumuşak kauçukla kaplanmış kurşunkalemlerimizle büstün resmini çizmekten ibaretti.

Volodin ve Serdyuk çizgili pijamalarını değiştirmemişlerdi; Maria ise pijamanın üstünü çıkarmış, onun yerine, kaslı vücudunu neredeyse göbeğine kadar gösteren bir atlet giymişti. Hepsi de bu işe alışkın görünüyorlardı, sandalyelerinde sabırla oturup kurşunkalemlerini kâğıdın üzerinde gezdirmeye başladılar. Ne olur ne olmaz diyerek ben de kâğıda hızla bir şeyler karaladıktan sonra dosyayı bir yana koyup çevremi incelemeye başladım.

Enjeksiyonun etkisi daha geçmemiş olmalıydı - kendimi hâlâ küvetteki gibi hissediyor, çevremdeki gerçekliği bir türlü tam anlamıyla algılayamıyordum. Etrafımdaki nesneler onlara baktığım zaman ortaya çıkıyormuş gibiydiler ve onları yaratanın aslında benim bakışım olduğuna dair sersemletici bir duygu içindeydim.

Birden, odanın duvarlarına küçük resimler asılmış olduğu dikkatimi çekti, bazıları gerçekten ilginçti. Maria’ya ait olanlar hemen belli oluyordu. Bunlar hayli biçimsiz, neredeyse çocukça karalamalardı; hepsinde de dev gibi fallik uzuvları olan bir uçak teması işlenmişti. Bazı resimlerde uçak, kuyruğu üzerinde duruyor ve biraz saygısızca olduğu söylenebilecek türden Hıristiyanlık çağrışımları yaratıyordu. Maria’nın resimleri pek ilgi çekici değildi.

Başka bir grup resim ise bana çok ilginç göründü. Bunun tek nedeni ressamın tartışılmaz yeteneği de değildi. Bu resimlerde tuhaf, düzensiz bir şekilde işlenmiş Japon temaları vardı. Hepsi yedi-sekiz tane olan bu resimlerin çoğunda, ressamın sanki daha önce bir yerlerde gördüğü bir görüntü tasvir edilmeye çalışılmıştı: Boynuna bir taş bağlanmış, her iki elinde de birer kılıç tutan, vücudunun alt kısmı edepsizce çıplak çizilmiş, uçurumun kenarında dimdik ayakta duran bir samuray görüntüsüydü bu. Bunların dışında kalan iki üç resimde ise, uzaktaki dağlardan oluşan bir arka-planın önünde duran atlılar, olağanüstü bir beceriyle klasik Japon üslubunda tasvir edilmişti. Atların yularları ağaç gövdelerine bağlanmıştı; rengârenk ve dökümlü giysiler içindeki biniciler de atlarının yanında çimenlerin üzerine oturmuşlar, derin kâselerden bir şeyler içiyorlardı. Resimler arasında bence en çarpıcı olanının erotik bir teması vardı; minicik mavi bir takke takmış, kendinden geçmiş bir adam ve onunla sevişen, geniş elmacık kemikleri olan Slav yüzlü bir kadın. Kadının yüzünde korkutucu bir ifade vardı.

“Pardon baylar. Japon tarzı resimler kime ait?” diye sordum kendimi tutamayarak.

“Semyon, senin resimlerin kime ait? Hastaneye mi?” dedi Volodin.

“Bunlar sizin resimleriniz mi Bay Serdyuk?”

Serdyuk, parlak mavi gözleriyle yan yan bakarak, “Evet,” dedi.

“Çok güzeller, ama biraz kasvetli bulduğumu söylemeliyim.”

Cevap vermedi.

Volodin’e ait olduğunu tahmin ettiğim üçüncü tür resimler çok soyut ve izlenimci tarzdaydı. Bunlarda da sürekli tekrarlanan bir tema vardı: Alevler içinde kalmış bir cismin çevresinde üç belirsiz karaltı ve tam üstlerinden gelen bir ışık demeti. Kompozisyon olarak, ateşin çevresinde oturan üç avcıyı tasvir eden ünlü Rus tablosuna benziyordu, ancak bu çalışmada söz konusu olan ateş değil, patlayan bir bombanın oluşturduğu alev topuydu.

Gözlerimi karşı duvara çevirdiğimde şaşkınlıkla irkildim.

Belki de hayatım boyunca duyduğum en yoğun *déjà-vu* hissiydi bu. Panonun üzerinde duran, rengârenk küçük figürlerden oluşmuş iki metrekarelik kâğıdı görür görmez, bu tuhaf resimle aramızda derin bağlar olduğu hissine kapıldım. Sandalyemden kalkıp resme yaklaştım.

Kâğıdın üst tarafını incelemeye başladım, tarih kitaplarına çizilen türden savaş planı gibi bir şeye benziyordu. Tam ortasındaki mavi oval çerçevenin içine büyük harflerle “schizophrenia” yazılmıştı. Yukarıdan aşağıya doğru oval çerçeveye yaklaşan üç kırmızı ok vardı; biri doğrudan üzerine gidiyor, diğerleri çevresinde dönüp yanlardan giriyorlardı. Bu okların üzerinde sırayla, “insülin”, “aminazin”, ve “sulphazin” kelimeleri vardı. Ovalden aşağıya doğru kesikli bir mavi ok iniyordu ve okun sonunda “hastalığın geri çekilmesi” yazıyordu. Bu şemayı iyice inceledikten sonra dikkatimi arka plandaki resme yönelttim.

Resimdeki sayısız karakter, kalabalık kompozisyon ve ayrıntılı çalışma, Tolstoy’un *Savaş ve Barış’*ındaki, tüm karakterleri ve romanın geçtiği her yeri kapsayan bir illüstrasyonu hatırlattı bana. Aynı zamanda çok çocuksu bir resimdi bu; tıpkı çocukların resimlerinde olduğu gibi mantık ve perspektif kuralları tümden ihmal edilmişti. Resmin sağ tarafında büyük bir şehir vardı. St. Isaac’ın parlak sarı kubbesini görünce bunun Petersburg olduğunu anladım. Bazı caddeler ayrıntılı olarak çizilmiş, diğerleri bir haritada olduğu gibi çizgilerle belirtilmişti; birinin hayatında gittiği yerleri göstermek için olsa gerek, şehrin caddeleri oklar ve noktalı çizgilerle doldurulmuştu. Petersburg’dan çıkan bir noktalı çizgi, benzeri bir şekilde çizilmiş olan hemen yanındaki Moskova’ya gidiyordu. Moskova’da yalnızca iki yer gerçekten ayrıntılı çizilmişti: Tverskoi Bulvarı ve Yaroslavl İstasyonu. İstasyondan dışarıya doğru çift çizgili tren yolları çıkıyor, kâğıdın merkezine doğru genişleyip üç boyutlu bir hal alıyordu; burada resim az çok perspektif kurallarına uymaya başlıyordu. Demiryolu, parlak sarı buğday tarlalarının uzandığı bir ufka doğru uzanıyordu, rayların üzerinde duman ve buhar bulutlarıyla sarmalanmış bir tren vardı.

Tren gayet ayrıntılı çizilmişti: Lokomotife birkaç bomba isabet etmiş olduğundan, kazanda açılan deliklerden buharlar fışkırıyordu ve makinistin cansız bedeni pencereden dışarı sarkmıştı. Lokomotifin arkasındaki açık yük vagonunun üzerinde bir zırhlı araba duruyordu -onu görünce kalbim hızlı hızlı çarpmaya başladı- arabanın makineli tüfek kulesi sarı buğday tarlalarına çevrilmişti. Kulenin kapağı açıktı ve Anna’nın kısa saçlı başını görebiliyordum. Makineli tüfeğin namlusu buğday tarlasına doğru ateş ediyordu; kalpağı ve boynundan ayaklarına kadar düğmeleri iliklenmiş siyah kaputuyla Çapayev, zırhlı arabanın yanında durmuş, kılıcıyla makineli tüfeğin ateş ettiği buğday tarlasını işaret ediyordu. Duruşu biraz yapmacık gibi geldi bana.

Resimdeki tren, büyük bir kısmı kâğıdın sınırları dışında kalan bir istasyona birkaç metre kala durmuştu. Tek görebildiğim, istasyonun kenarı ve üzerinde “Lozovaya Kavşağı” yazan bir levhaydı.

Anna’nın ateş ettiği düşmanları görmeye çalıştım ama buğday başaklarının arasına gizlenmiş belirsiz karaltılardan başka bir şey göremiyordum. Eserin yaratıcısının, bu askeri harekâtın kime karşı ve neden yapıldığı konusunda pek bir fikri olmadığı izlenimine kapıldım. Eserin yaratıcısına gelince, maalesef bu konuda hiç şüphem kalmamıştı:

Resmin altında büyük harflerle şunlar yazıyordu:

“LOZOVAYA KAVŞAĞI SAVAŞI”

Hemen yanına başka bir el yazısıyla,

“ÇAPAYEV KILIÇ SALLIYOR, PETKA SAYIKLIYOR”

yazılmıştı. Diğerlerine döndüm.

“Baylar! Hey! Baylar, sizce de terbiyeli insanlar arasındaki kabul edilebilirlik sınırını aşmıyor mu bu hareket? Bende aynı şeyleri yapmaya başlarsam ne olacak, ha? Söyleyin ne olacak?”

Volodin ve Serdyuk bakışlarını kaçırdılar. Maria duymamış gibi yaptı. Bu alçakça işi kimin yaptığını anlamak için bir süre daha gözümü dikip onlara baktım, ama hiçbiri tepki vermedi. Gerçi, dürüst olmak gerekirse ben de olayı pek önemsemiyordum ve biraz yalandan öfkelenmiştim. Daha çok resimle ilgileniyordum, ilk gördüğüm andan beri eksikli olduğu izlenimi uyanmıştı bende. Yeniden panoya dönerek beni huzursuz eden şeyin tam olarak ne olduğunu anlamaya çalıştım. Galiba sorun, savaş planıyla tren arasında -teknik olarak gökyüzünün olması gereken yerde- kâğıdın büyük bir kısmının bembeyaz olmasıydı. Bu beyazlık nedense, özellikle bırakılmış ve her şeyi içine çeken bir boşluk gibi göründü gözüme. Masaya giderek üzerindeki yığını biraz karıştırdım ve bir parça kan kırmızısı, bir parça da siyah boya çubuğu buldum.

Sonraki yarım saatimi buğday tarlasının üzerindeki boşluğa patlayan bombalar ve dağılan şarapnel parçaları çizerek geçirdim. Hepsini aynı

şekilde çiziyordum: Siyah renkli küçük, yoğun bir bulut ve arkalarında koyu kırmızı izler bırakarak her yana dağılan parçalar.

işimi bitirdiğimde, Van Gogh'un adını hatırlayamadığım ünlü bir tablosuna benzemişti resim. O tabloda da bir buğday tarlasının üzerinde, özensizce çizilmiş 'V' harflerine benzeyen kargalar vardı. Sanatçının bu dünyada ne kadar umutsuz bir durumu olduğu geldi aklıma: Önce bu fikrin gururumu okşadığım hissettim, ama sonra bu fikrin sahteliği bir tokat gibi çarptı yüzüme. Yalnızca bayağılık değil, kurumsal denebilecek bir adilik vardı bu düşüncede: Sanatla uğraşanlar bunu bir şekilde hep tekrarlıyorlar ve kendi fildişi kulelerinden başlarını uzatıp aşağıya bakmaya zahmet bile etmiyorlardı. İyi ama bir makineli tüfekçinin ya da mesela bir asistanın hayatının sonucu farklı mıydı? Anlamsızlıklar onlara daha mı az acı veriyordu? Varolmanın muazzam trajedisi gerçekten de insanların hayatları boyunca uğraştıkları işlerle bağlantılı mıydı?

Oda arkadaşlarıma döndüm. Serdyuk ve Maria, Aristoteles büstüne dalıp gitmişlerdi (Maria o kadar yoğunlaşmıştı ki dili ağzının bir kenarından dışarı sarkıyordu), ama Volodin resmin üzerinde yaptığım değişiklikleri dikkatle izliyordu. Ona baktığımı görünce yüzünde meraklı bir gülümseme belirdi.

"Volodin, size bir şey sorabilir miyim?" dedim.

"Ne demek, buyurun sorun".

"Mesleğiniz nedir?"

"iş adamıyım, bugünlerde taktıkları isimle, Yeni Rus'lardanım yani. En azından öyleydim. İyi ama, durup dururken niye sordunuz?"

"Öylesine sordum. İnsanlar sanatçının trajedisi, sanatçının trajedisi deyip duruyorlar. Peki neden özellikle sanatçı? Pek adil bir durum değil bence. Aslında sanatçılar çok göze çarpan kişiler ve bu yüzden hayatta karşılaştıkları sorunlar da halk arasında fazla yayılıyor... Ama insanlar hiç düşünüyorlar mı?.. Şey... Bir iş adamı da göze çarpar ama... mesela bir şoförü hatırlarlar mı? Hayatı ne kadar trajik olursa olsun, bundan kimin haberi olur ki?"

"Bence soruna bakış açınız tamamıyla yanlış Pyotr," dedi Volodin.

"Ne demek istiyorsunuz?"

“Kavramları karıştırıyorsunuz. Sanatçının ya da şoförün hayatında trajedi olmaz. Sanatçının ya da şoförün zihninde gerçekleşir trajedi.”

“Efendim?”

Volodin, “Tamam, tamam,” gibi bir şeyler mırıldanarak resmine geri döndü.

Volodin’in sözleri ancak saniyeler sonra kafamda bir anlam kazandı, fakat enjeksiyonun zihnimde yarattığı bulanıklık herhangi bir tepki vermemi engelledi.

Ben de resmime geri döndüm, siyah boyayı bitirinceye kadar tarlanın üzerinden yükselen siyah duman sütunları çizdim. Şarapnel patlamalarının siyah noktalarıyla duman sütunları birleşince resim iyice yılgın ve umutsuz bir havaya büründü. Birden kendimi kötü hissettim ve saldırganları biçmek için ufuktan kopup gelen minik atlı figürleri çizmeye başladım.

“Hayatınızın fırsatını kaçırmışsınız, siz bir savaş ressamı olmalıydınız,” dedi Volodin. Zaman zaman dönüp yaptığım resme bakıyordu.

“Bunu sizin söylemeniz çok hoş doğrusu,” dedim. “Kamp ateşindeki patlamayı çizip duran ben miyim sanki?”

“Ne kamp ateşi, ne patlaması?”

Resimlerinin asılı olduğu duvarı işaret ettim.

“Onun kamp ateşindeki patlama olduğunu mu düşünü' yorsunuz. Ne diyeyim ki ben size? Artık hiçbir şey paklamazsizi.

Alınmış görünüyordu.

“Ne öyleyse?” diye sordum.

“Cennetin nurunun dünyaya inişi. Yukarıdan aşağıya doğru geldiğini görmüyor musunuz? Özellikle öyle çizdim ben onu.”

Bu sözleri bana bir sürü şey düşündürdü.

“Sizi cennetin nuru yüzünden burada tutuyorlar, diyebilir miyiz?”

“Diyebiliriz.”

Kesinlikle nezaketimden ödün vermeden devam ettim: “Hiç şaşırmadım. Sizin sıradan bir insan olmadığınızı hemen anlamıştım zaten. Peki sizi tam olarak neyle suçluyorlar; bu nuru görmekle mi, yoksa nuru gördüğünüzü başkalarına anlatmaya çalışmakla mı?

“Bu nurun kendisi olmakla. Genellikle böyle olur.”

“Bunu şaka olarak alıyorum. Gerçekte neyle suçlanıyorsunuz?”

Volodin omuz silkti.

“Sizin yaşlarınızda iki yardımcım vardı,” dedi. “Bilirsiniz işte; gerçekliğin lağımcıları, bugünlerde onlarsız bir iş yapmak mümkün değil. Resimlerde de varlar zaten - bakın, şu iki gölge. Her neyse, onlarla derin felsefi düşüncelerimi paylaşmayı âdet edinmiştim. Bir gün ormana gittik ve orada -nasıl açıklanır bilemiyorum ama- her şeyin nasıl olduğunu gösterdim onlara. Hatta ben göstermedim, onlar kendileri gördüler. İşte resimlerde de o an tasvir ediliyor zaten. Bunun Öyle bir etkisi oldu ki, bir hafta sonra koşa koşa gidip beni ihbar ettiler. Geri zekâlı herifler, her birinin en az onar tane leşi vardı, ama yine de ihbar edecekleri şeyin yanında bunun çok önemsiz olduğunu düşündüler. Modern insan hâlâ en ilkel içgüdülerle hareket ediyor, bundan hiç kuşkunuz olmasın.”

Bambaşka bir şeyi düşünerek, “Gerçekten haklısınız,” diye cevap verdim.

Bir süre sonra Barbolin geldi ve öğle yemeği için küvetlerin olduğu odanın tıpatıp aynısı olan bir odaya götürdü bizi, tabii burada küvetler yerine bir servis tezgâhının yanına dizilmiş uzun plastik masalar vardı. Masalardan birine servis yapılmıştı. Yemek yerken neredeyse hiç konuşmadık. Çorbamı bitirip yulaf ezmesini yemeye başladığımda, birden Volodin’in tabağını bir yana itip dik dik bana bakmaya başladığını fark ettim. Önce fark etmemiş gibi yapmaya çalıştım, ama daha sonra dayanamadım ve ben de cesurca onun gözlerine baktım. Sanki az önce yiyecek gibi bakan o değilmiş gibi dostça gülümseyerek konuşmaya başladı:

“Pyotr, biliyor musunuz, sanki sizinle çok hassas bir durumda -yani, en azından benim için- karşılaşmışız gibi bir his var içimde.”

Kayıtsızca omuzlarımı kaldırdım.

“Acaba şans eseri ateşlerin arasında dans eden, kırmızı yüzlü, üç gözlü ve kafataslı kolye takan birini tanıyor olabilir misiniz? Ne dersiniz? Şöyle çok uzun bir adam. Altı elinde altı kılıç var.”

Kibarca cevap verdim: “Belki tanıyorumdur, ama sizin sandığınız kişi mi bilemem. Bahsettiğiniz özellikler çok genel çünkü. Herkes olabilir.”

Volodin, “Anlıyorum,” diyerek tabağına geri döndü.

Bardağıma biraz çay koymak için çaydanlığa uzandım ama Maria başını iki yana salladı.

“İçmeseniz daha iyi. Bromür cinsel gücünüzü azaltır.”

Volodin ve Serdyuk onun söylediklerini hiç umursamadan çaylarını içtiler.

Yemekten sonra koğuşlarımıza döndük ve Barbolin hemen ortadan kayboldu. Üç arkadaşım bu rutine alışkın görünüyorlardı ve yataklarına yatar yatmaz uykuya daldılar. Ben de sırtüstü yatıp bir süre tavanı seyrettim ve kafamın tamamıyla boş olmasının tadını çıkardım - herhalde bu da sabahki enjeksiyonun bir sonucuydu.

Aslında kafamın tamamıyla boş olduğu pek söylenemezdi, çünkü düşüncelerden tamamıyla arınmış olan bilincim ne olduklarını düşünmeksizin dışarıdan gelen etkenlere cevap vermeye devam ediyordu. Kafamda hiçbir düşünce olmadığını fark ettiğim sırada, kafamda hiçbir düşünce olmadığı düşüncesi vardı kafamda. Bu yüzden kafamda gerçekten hiçbir düşünce olmamasının mümkün olmadığına karar verdim, çünkü öyle olsa bunun bilincine varamazdım - varolmamaya denk bir durum olurdu bu.

Yine de olağanüstü bir durumdaydım, insan zihninin günlük iç çatışmalarından dolayı içine düştüğü durumla hiç alakası yoktu. Kendi psikolojik süreçlerinden haberi olmayan insanlara özgü olan bir özelliğe her zaman hayran olmuşumdur; böyle bir insan uzun süre dış etkilerden yalıtık kalabilir, yaşamsal ihtiyaçların eksikliğini duymaz, sonra ansızın, kendiliğinden oluşan bir psikolojik süreç yaşar ve dış dünyada önceden tahmin edilemeyecek bir dizi faaliyet gerçekleştirmeye sürüklenir. Onu gözleyen kişiye bunlar çok tuhaf görünür: Sırtüstü yatan bir adam, bir saat, iki saat, üç saat öylece yatar; sonra birden yerinden fırlar, terliklerini giyer ve bilinmez bir yere doğru yola çıkar. Anlaşılmaz bir sebepten yapmıştır bunu; hatta hiçbir sebep yoktur belki, düşünceleri tamamıyla gelişigüzel bir yöne doğru kayıp gitmiştir. Çevresindekilerin çoğu bundan hoşlanır ve dünyanın kaderini bu kafadan kontak kişiler belirler.

Yatağımın çevresindeki evren binbir türlü sesle doluydu. Bazılarını tanıyordum bu seslerin: Alt kattan gelen çekiç sesleri, uzakta bir yerlerde rüzgârla çarpan bir pencere kanadı, kargaların gaklaması - ama seslerin çoğunun kaynağı belirsizdi. İnsan fosilleşen zihnini boşaltmayı başardığı anda, nasıl da yeni yeni şeyler hücum ediyor kafasına! Duyduğumuz seslerin çoğunun kaynağını bilmekten bile aciziz, dedim kendi kendime.

Sanki diğer şeyler hakkında ne biliyoruz ki? Peki bu kadar az bilgimizle hayatımıza ve yaptıklarımıza bir açıklama getirmeye çalışmamıza ne demeli? Kimileri de, Timur Timuroviç'in uyguladığı fantasmagorikal sosyal yapı tiplerini kullanarak, başka bireylerin kişiliklerinde gerçekleşen iç süreçlere bir açıklama getirmeye çalışıyordur belki, diye düşünürken onun masasının üzerinde gördüğüm kalın dosya geldi aklıma aniden. Sonra da Barbolin'in çıkarken kapıyı kilitlemeyi unuttuğunu hatırladım. Dâhiyane bir plan beliriverdi zihnimde.

Etrafı incelemeye başladım. Dinlenme saati başlayalı ancak yirmi dakika olmuştu ve koğuş arkadaşlarımın hepsi uyuyorlardı. Sanki tüm bina da onlarla birlikte uyuyordu; bu yirmi dakika içinde koğuş kapısının önünden tek bir kişi bile geçmemişti. Dikkatle battaniyemi açtım, ayaklarımı terliklerin içine soktum ve ayağa kalkıp ses çıkarmadan kapıya doğru ilerledim.

"Nereye gidiyorsun?" diye bir fısıltı geldi arkamdan.

Geriye döndüm. Maria odanın köşesinden gözlerini dikmiş bana bakıyordu. Başına kadar çektiği battaniyenin kıvrımları arasındaki küçücük bir delikten görüyordum gözlerini.

"Tuvalete gidiyorum," dedim ben de fısıltıyla.

"Ucuz kahramanlık yapmaya kalkma, işeyeceksen lazımlık şurada. Seni dışarıda yakalarlarsa izolasyon hücresinde en az bir gün kalırsın."

"Dizlerimin üstünde yaşamaktansa, ayakta ölmeyi yeğlerim," diye fısıldadım ve sessizce koridora süzüldüm.

Koridor boştu.

Timur Timuroviç'in bürosunun yüksek bir kemerli pencerenin yanında olduğunu, pencereden dışarı bakınca büyük bir ağacın tepesinin göründüğünü hayal meyal hatırlıyordum. İleride, koridorun sağa döndüğü yerde muşambanın üzerine vuran güneş ışınlarını görebiliyordum. İyice eğilerek köşeye kadar gittim ve pencereyi buldum. Yanındaki büronun kapısını da muhteşem yaldızlı kapı kolu sayesinde hemen tanıyıverdim.

Kulağımı anahtar deliğine dayayıp birkaç saniye bekledim. İçeriden hiç ses gelmiyordu, nihayet kapıyı hafifçe aralamaya cesaret edip başımı içeri uzattığımda odanın boş olduğunu gördüm. Masanın üzerinde bir sürü dosya vardı, ama en kalın dosya, yani benim dosyam (görünüşünü çok iyi hatırlıyordum) yerinde yoktu.

Umutsuzlukla çevreye bakındım. Posterdeki parçalanmış adam insanlık dışı bir iyimserlikle beni izliyordu; midem bulanmaya, dizlerim titremeye başladı. Asistanların her an içeri girebilecekleri duygusuna kapıldım birden. Tam geriye dönüp koridora doğru koşacaktım ki masanın üzerindeki kâğıtların altında açık duran bir dosya dikkatimi çekti. En üstteki kâğıdı okumaya başladım:

“Reçetedeki Taurepam enjeksiyonu uygulamaları hidrolik süreçleri öncelemektedir. Amaç: Konuşma ve motor fonksiyonların engellenmesi için psiko-motor kompleksinin eşgüdümlü aktivasyonu...”

Altında Latince bir şeyler yazıyordu. Kâğıtları bir yana çekip dosyanın kapağındaki başlığı okudum:

“Vaka: Pyotr Boşkov.”

Timur Timuroviç’in sandalyesine oturdum.

Dosyanın en başında bulunan bir tomar kâğıdın üzerindeki mavi mürekkep uzun zaman önce ölmüş ve gömülmüş kişilerden bahseden belgelerdeki gibi eskilikten morarmıştı. Kısa süre içinde okuduğum şeylere dalıp gittim.

Çocuklukta herhangi bir psikolojik sapmaya rastlanmıyor. Neşeli, sevecen bir çocuk; ergenliğe geçiş öncesi sosyal bir karakter: Okulda başarılı, fazla estetik değeri olmayan şiirler yazmayı seviyor, tik patolojik sapkınlıklar on dört yaşında kaydediliyor. Kendini izole etme eğilimi ve dış etkenlere bağlı olmayan alınganlık gözlemleniyor. Anne-babasının söylediğine göre "ailesini terk ediyor”, yani duygusal bir yabancılaşma yaşıyor. Arkadaşlarından kopuyor - soyadı uBoşkov” ile dalga geçtikleri mazeretiyle açıklıyor bunu. Coğrafya öğretmeninin de aynı şeyi yaptığını, ona sürekli uboşkafa” dediğini söylüyor. Daha sonra, okuldaki gelişimi yavaşlıyor. Bu sırada yoğun olarak felsefeyle ilgileniyor -Hume, Berkeley, Heidegger’in eserlerini okuyor- boşluk ve yokluğun felsefi yönleriyle bir şekilde ilgili olan tüm eserleri okumuş denebilir. Sonuç olarak en basit olaylara bile “metafizik” açıdan bakmaya başlıyor, “Yaşamanın yiğitçe cesareti” konusunda yaşıtlarından daha üstün olduğunu söylüyor. Sık sık okuldan kaçmaya başlayınca ailesi onu bir doktora götürmek zorunda kalmış.

Psikologla gönüllü olarak bağ kuruyor. Güvenilir. İç dünyasını şöyle açıklıyor: “Dünyayı özel bir şekilde algılıyormuş. ” Hasta, çevresindeki tüm nesneleri “uzun uzadıya düşünüyor”. Psikolojik faaliyetlerini açıklarken, düşüncelerinin “her bir fenomeni özüne doğru kemirmekte” olduğunu ifade ediyor. Düşünme faaliyetinin bu özelliği sayesinde “sorulan her soruyu, her kelimeyi ve her harfi analiz ediyor, kılı kırk yararcasına zihninde evirip çeviriyor” bu arada zihninde “birbiriyle tartışan sayısız kendisinin ahenkli korosunu duyuyor”. Fazla kararsız hale gelmesini de “eski Çin” deneyimiyle açıklıyor; ikinci olarak da şu gerçek var ki: “İçindeki çatışmaların yarattığı ölçekler ve renkler girdabından bir şey anlamak çok zor”. *Diğer yandan, söylediğine göre onda* “özgür düşüncenin kanat çırpışları” *yeteneği varmış, bu yüzden “diğer fanilerden üstünmüş”. Bu anlamda yalnızltktan ve çevresindekileri anlayamadığından yakınıyor. Hasta, hiç kimsenin “onun dalga boyunda” düşünme yeteneğine sahip olmadığını söylüyor.*

Sıradan insanların asla ulaşamayacağı şeyleri duyup gördüğüne inanıyor. Mesela, perdenin ya da masa örtüsünün kıvamlan, belki duvar kâğıdının desenleri arasında “hayatın güzelliğini” *ifade eden çizgiler ve şekiller görüyor. Kendisinin söylediğine göre bu onun “altın şansı”, yani “varolmanın gönülsüz kahramanlığını” her gün tekrarlamasının tek nedeni.*

Geçmişteki büyük filozofların tek mirasçısının kendisi olduğunu düşünüyor. Uzun uzun “Millet önünde yapacağı konuşmayı ” prova ediyor. “Kendi gelişiminin ” nerede olduğundan bağımsız olarak“doğru yolda” ilerleyeceğine emin olduğu için, sinir hastalıkları hastanesine yatırılmış olmaktan rahatsız olmuyor.

Bazı yerlerin altı, kalın uçlu, mavi bir kalemle çizilmişti. Sayfayı çevirdim. Sonraki metnin başlığında “organoleptik endikasyonlar” yazıyordu ve metnin kendisi de bir sürü Latince terimle doluydu. O sayfaları çabucak geçtim. Mürekkebi morarıp hafifçe dağılmış sayfalar dosyaya tutturulmamıştı bile - herhalde başka bir dosyadan buraya alınmıştı. Sonra, başlangıcına kartondan ayraç konmuş olan en kalın kısma geldim. Kapağında şunlar yazıyordu:

PETERSBURG DÖNEMİ

(Hayallerin en yoğun olduğu yeri anlatmak için kullanılan geçici bir başlıktır. Hastanın tekrar tekrar yatırılması gerekmiştir.)

Ama, ikinci kısımdan tek bir kelime bile okumam mümkün olmadı. Koridordan Timur Timuroviç'in sesinin geldiğini duydum, birine bir

şey izah etmek için hararetle konuşuyordu. Masanın üzerindeki kâğıtları hemen içeri girdiğimde durdukları hale getirerek pencereye koştum - perdelerin arkasına saklanmayı düşünmüştüm ama perdelerle cam arasına kâğıttan olsam bile yine de sığamayacağımı gördüm.

Timur Timuroviç'in homurdanan sesi kapıya iyice yaklaşmıştı. Anlaşılan asistanlardan birinin kıyafetine verip veriştiriyordu. Kapıya doğru sessizce yaklaşıp anahtar deliğinden dışarı baktım. Hiç kimse görünmüyordu, herhalde büronun sahibi ve yanındaki daha köşeye ulaşmamışlardı.

Ondan sonra yaptığım şey daha çok içgüdüseldi. Hemen ofisten çıktım, ayak uçlarıma basarak karşıdaki kapıyı açtım, karanlık ve tozlu temizlik dolabının içine daldım. Tam zamanında hareket etmiştim. Koridordaki konuşma birden kesildi ve birkaç saniye sonra kapının aralığından Timur Timuroviç'i gördüm. Kendi kendine küfür ederek bürosuna girdi. Otuz beşe kadar saydıktan sonra (neden otuz beşe kadar saydım bilmiyorum, bu sayıyla ilgili hiçbir anım yoktu) koridora fırladım ve sessizce koşarak koğuşa döndüm.

Döndüğümü kimse fark etmedi - koridor boştu ve koğuş arkadaşlarım uykudaydı. Yatağıma yattıktan birkaç dakika sonra koridordan bir kalk borusunun ahenkli notaları duyuldu, hemen ardından Barbolin içeri girdi ve koğuşu dezenfekte edecekleri için bugün ikinci bir pratik estetik terapisi seansı yapılacağını söyledi.

Çevredeki tımarhane atmosferi insanda mutlak bir itaatkarlık yaratıyor olsa gerek; ne bir yakınma, ne de bu kadar saat Aristoteles çizilemeyeceğine dair bir söz duyuldu. Sadece, Maria kendi kendine anlaşılmaz bir şeyler mırıldandı. Sol tarafından kalkmış gibi görünüyordu. Herhalde kötü bir rüya görmüştü, çünkü kalkar kalkmaz aynanın başına geçip dikkatle yüzünü incelemeye başladı. Gördüğü şeyi pek beğenmemişti anlaşılan; dakikalarca göz altlarına masaj yaptı, parmaklarıyla şakaklarını ovaladı.

Maria pratik estetik odasına biraz geç kaldı; içeri girdiğinde, bizim gibi Aristoteles çizmeye pek niyetli görünmüyordu. Bir köşeye oturup başının çevresine sarı bir kuşak bağladı, kendi psikolojik gökyüzünde esen rüzgârlardan saçlarını korumaya çalıştığı çok açıktı, sonra da sanki hayatında ilk defa görüyormuş gibi gözlerini dikip bize bakmaya başladı.

Odanın içinde hiç rüzgâr olmasa da, onun oturduğu yerde kara bulutlar toplanmıştı anlaşılan. Volodin ile Serdyuk'un Maria'yı dikkate bile almadıklarım görünce, küçük ayrıntıları gereğinden fazla önemsediğime karar verdim. Ama yine de sessizlik beni huzursuz etti ve en sonunda sessizliği bozmak için bir şeyler yapmaya karar verdim.

"Affedersiniz Bay Seryduk, sizi biraz lafa tutarsam bana kızmazsınız değil mi?

"Hiç önemli değil, hangi konuda isterseniz konuşabiliriz."

"Sorduğum sorulardan alınmayacağınızı umuyorum. Buraya nasıl geldiğinizi sorabilir miyim acaba?"

"Öbür dünyaya ait olduğum için," dedi Serdyuk.

"Gerçekten mi? İyi de, öbür dünyaya ait olmak neden hastaneye kapatılma sebebi olsun ki?"

Serdyuk uzun uzun gözlerime baktı.

"Benim vakamı, *delirium tremens* kaynaklı intiharsa 1 başıboşluk sendromu olarak kayda geçtiler. Ancak kimse bunun ne olduğunu bilmiyor."

"Beni biraz daha aydınlatır mısınız?"

"Ne söyleyebilirim ki? Nagorne yolundaki bir bodrumda yatıyordum yalnızca - hayli kişisel ve çok önemli nedenlerden dolayı oradaydım. Bilincim tamamıyla, hatta ızdırap verecek kadar yerindeydi. Sonra otomatik silahı ve el lambasıyla bir polis belirdi. Belgelerimi istedi, ben de gösterdim. Sonra da para istedi tabii. Cebimdeki yirmi rublenin hepsini verdim. Parayı aldı ama oyalanmaya devam etti, gitmeye niyeti yoktu. Yönümü duvara çevirip onu umursamayabilirdim aslında, ama gidip onunla konuşmak zorunda kaldım: Ne diye çevremde dolanıp duruyorsun, çevrede haydut mu kalmadı, gibisinden şeyler söyledim. Bu aynasız konuşmayı seviyordu, - birkaç dakika sonra üniversitede felsefe okuduğu ortaya çıktı. Hayır, aslında gereğinden fazla haydut var, ama sosyal düzeni

bozmuyorlar, dedi. Ne demek istiyorsun, dedim. Sıradan bir haydudu tarif etsene bana, dedi. Nasıl bir şeydir sıradan haydut? Ona baktığın zaman aklındaki tek şeyin birilerini soymak ya da öldürmek olduğunu bilirsin. Soyulan kişinin kendisi de düzeni bozmuyor zaten. Sadece patlamış kafasıyla yatıp, az önce soyuldum galiba, diye düşünüyor. Sen de orada yatıyorsun -bunu bana söylüyordu- bir şeyler düşündüğünü görüyorum... Sanki çevrendeki hiçbir şeye inanmıyormuş gibisin ya da en azından şüphelerin var gibi.”

“Siz ne söylediniz?”

“Ne mi söyledim? Belki de şüphelerim olduğunu kabul ettim. Uzakdoğu destanları bu dünyanın bir hayal olduğunu söyler bize - onun anlayabileceği şekilde basitleştirerek Uzakdoğu destanlarından bahsettim ona. Ben konuşurken birden kıpkırmızı kesildi: ‘Ne bok yediğini sanıyorsun? Ben üniversiteyi bitirdim, tezimi Hegel üzerine verdim ve şimdi burada otomatik silahla geziyorum, sense gidip Bilim ve Din’den bir iki sayfa okumuşsun. Şimdi karşıma geçmiş, bir bodrumda sürünüp dünyanın gerçekliğinden şüphe edebileceğini mi söylüyorsun?” Kısacası, laf lafı açtı, beni önce istasyona, sonra da buraya getirdiler. Karnımda bir sıyrık vardı -şey, kırık bir şişe kesmişti- bu yüzden intihar girişimi diye yazdılar.”

Maria birden söze karıştı: “Ben olsam dünyanın gerçekliğinden şüphe edenleri toplayıp içeri tıkardım. Onların yeri tımarhane değil hapishanedir, hatta varsa daha kötüsüdür.”

“Nedenmiş o?” dedi Serdyuk.

“Açıklamamı mı istiyorsun?” dedi Maria düşmanca bir sesle. “Gel de sana bir açıklama yapayım.”

Sandalyesinden kalkıp pencereye gitti, Serdyuk yanına gelinceye kadar bekledikten sonra kocaman pazularını oynatarak kolunu kaldırdı ve dışarıyı gösterdi.

“Şuradaki Mercedes 600’ü görüyor musun?”

“Evet,” dedi Serdyuk.

“O da mı hayal sence?”

“Büyük olasılıkla.”

“O hayale binip gezenin kim olduğunu biliyor musun? Tımarhanemizin ticari müdürü. Adı Vovçik Maloi, Nietzsche’nin görüşlerini

benimsemememesiyle tanınır. Onu gördün mü hiç?”

“Evet.”

“Onun hakkında ne düşünüyorsun?”

“Haydutluğu yüzünden akıyor.”

“İyi düşün; o haydut kendine böyle bir araba alabilmek için en az on kişiyi öldürmüş olabilir. Eğer bu araba hayalse o kadar insan bir hiç için mi hayatlarından oldular? Ne oldu, neden sustun? Düşündüğün şeylerin nereye vardığını anladın mı şimdi?”

“Anladım,” diyerek üzüntüyle sandalyesine geri döndü Serdyuk.

Maria’nın canı yeniden resim yapmak istedi ansızın. Köşede duran dosyasını alıp yanımıza oturdu.

Gözlerini kısıp Aristoteles büstüne bakarken konuşmaya başladı: “Hayır, bir gün buradan çıkmak istiyorsan gazete okumalı ve okurken gerçek duygular hissetmelisin. Tekrar dünyanın gerçekliğinden şüphe etmeye başlamaman gerekir. Sovyet iktidarı sırasında hepimiz bir hayal dünyasındaydık.

Ama şimdi dünya gerçek ve bilinebilir bir hale geldi. Anladın mı?”

Serdyuk sesini çıkarmadan çizmeye devam etti.

“Eee, haklı değil miyim?”

“Bunu söylemek çok zor,” dedi Serdyuk sıkıntıyla. “Gerçek olduğunu düşünmüyorum. Ama uzun zaman önce bilinebilir olduğunu fark etmiştim. Senin ter kokundan anlaşılıyor.”

Sertleşmeye başladığını hissettiğim tartışmayı daha zararsız bir alana çekmek için araya girdim: “Baylar, neden özellikle Aristoteles’i çizdiğimizi biliyor musunuz?”

“Aristoteles bu mu yani?” dedi Maria. “Demek yüzü bunun için bu kadar ciddi. Artık neden onu çizdiğimizi Tanrı bilir. Belki de depoda ilk gözlerine çarpan şey bu olmuştur.”

“Salaklaşma Maria,” dedi Volodin. “Burada hiçbir şey rastlantı değildir. Daha biraz önce her şeyin gerçek ismini kullanan sen değil miydin? Bu tımarhanede ne yaptığımızı sanıyorsun? Bizi yeniden gerçekliğe döndürmek istiyorlar. Burada oturup Aristoteles’i çizmemizin nedeni de, senin

taburcu olup gitmek istediğin Mercedes 600’lü gerçekliği bulan kişinin Aristoteles olması.”

“Yani Aristoteles’den önce gerçeklik yok muydu?” dedi Maria.

Volodin, “Yoktu,” diyerek işin içinden sıyrılmayı denedi.

“Nasıl yani?”

“Sen anlamazsın.”

“Sen bir açıklamaya çalış, belki anlarım.”

“Öyle olsun. Bu Mercedes’in neden gerçek olduğunu söyler misin?”

Maria birkaç saniye zihnini zorladıktan sonra, “Çünkü demirden yapılmış. Gidip demire dokunabilirsin,” dedi.

Yani, belirli bir maddeden yapıldığı için gerçek olduğunu söylüyorsun, değil mi?”

Maria bir an düşündükten sonra, “Eh, aşağı yukarı öyle,” dedi.

“İşte bu yüzden Aristoteles’i çiziyoruz. Çünkü ondan önce madde yoktu,” dedi Volodin.

“Ne vardı o zaman?”

“Bir tek ilahi otomobil vardı,” dedi Volodin. “Senin şu Mercedes *600* onunla karşılaştırıldığında hurda yığınından başka bir şey değildir. Bu ilahi otomobil tamamıyla mükemmeldi. Otomobillik hakkındaki her türlü kavram ve imaj bu otomobil tarafından kapsanıyordu. Antik Yunan yollarında gezen sözde gerçek otomobiller de onun aciz gölgelerinden başka bir şey değildi. Yani, onun yansımalarıydı. Anladın mı?”

“Hıı, anladım. Sonra ne oldu?”

“Sonra Aristoteles geldi ve öncelikle tek bir ilahi otomobilin varolduğunu ve tüm dünyevi otomobillerin, karanlık ve çarpık bir varlık aynasından yansıyan bozulmuş görüntüler olduğunu kabul etti. O dönemde bunu tartışmaya açmak mümkün değildi. Ama, dedi Aristoteles, idea ve onun yansıması dışında bir şey daha var: Otomobil biçimini alan malzemeler. Yani kendi başına varlığı olan madde. Senin deyiminle, demir. Dünyayı gerçek yapan da bu maddedir, dedi. Bu boktan pazar ekonomisi de ondan sonra ortaya çıktı zaten. Bu yüzden Aristoteles’ten önce dünyadaki her şey yalnızca yansımalardı; bir yansımanın ne gerçekliği olabilir ki, sorarım sana? Yalnızca bunların yansıması oldukları şey gerçektir.”

“Bu da aslında tartışmah bir konu,” dedim yavaşça.

Volodin beni duymazdan geldi.

“Anladın mı?” diye sordu Maria’ya.

“Hıı,” dedi Maria.

“Ne anladın?”

“Senin gerçekten kafadan çatlak olduğunu. Antik Yunan’da otomobilin ne işi var?”

“Eh be! Amma doğru ve önemsiz bir saptama yaptın. Gerçekten seni yakında bırakırlar.”

“Tanrının izniyle,” dedi Maria.

Serdyuk kafasını kaldırıp dikkatle Maria’ya baktı.

“Farkında mısın Maria, az önce yaptığın tam anlamıyla orospuluktu. Ruhsal anlamda yani.”

“Buradan çıkmalıyım, anlamıyor musunuz? Hayatım boyunca buraya saplanıp kalamam. On yıl sonra kim beni çekici bulur ki?”

“Sen salağın tekisin Maria,” dedi Serdyuk zalimce. “Arnold’la olan aşkınızın yalnızca burada varolabileceğini anlamıyor musun?”

“Ağzından çıkana dikkat et karga suratlı! Yoksa şu büstü boş kafana indiririm.”

Serdyuk bembeyaz olan yüzüyle sandalyesinden fırlayarak, “Gel, gel, bir dene bakalım saplı sultan,” dedi. “Hele bi dene!”

Maria da ayağa fırladı. “Denememe gerek yok. Üflesem uçarsın be. Senin gibi zırvalayanları gırtlaklıyorlar dışarıda.”

Masaya doğru bir hamle yapıp büstü yakaladı. Ondan sonra her şey birkaç saniye içinde olup bitti. Volodin ve ben de sandalyelerimizden fırladık. Volodin, Maria’nın üstüne yürüyen Serdyuk’a kollarını doladı. Maria’nın yüzü öfkeyle çarpılmıştı, büstü kaldırdı ve Serdyuk’a doğru ilerledi. Maria’yı ittiğim sırada, Volodin’in Serdyuk’un kollarını kıskaca aldığını ve Maria büstle vurmaya kalktığında adamcağızın kendisini savunamayacağını fark ettim. Hemen dönüp Volodin’in kollarını açmaya çalıştım. Bu sırada Serdyuk gözlerini kapamış mutlulukla gülümsüyordu. Birden Volodin’in büyümüş gözleriyle omzumun üstünden yukarı baktığını

fark ettim. Başımı çevirdiğimde, sinek vızıltıları arasında boş gözleriyle bana doğru alçalan, alçıdan, cansız bir surat gördüm.

5

Kendime geldiğimde aklımda kalan tek şey Aristoteles'in büstüydü, Gerçi, "kendine gelmek" deyimi ne kadar uygun bilemiyorum. Çocukluğumdan beri bu deyim çift anlamlıymış gibi geliyordu bana. Ne demekti "kendime" gelmem? Nereye geliyordum? En tuhaf olanı da: Nereden geliyordum? Volga buharlılarındaki kumarbazların basit hileleri gibi, bir el çabukluğu sanki. Yaşım ilerledikçe, "kendine gelme" deyiminin gerçekte "başkalarına gitmek" anlamına geldiğini kavramaya başladım. Çünkü bu "başka" insanlar, doğduğumuz andan itibaren kabul edilebilir buldukları biçimlere girmemiz için kendimizi ne kadar çok zorlamamız gerektiğini anlatıp dururlar bıkmak usanmak nedir bilmeden.

Yine de sorun bu değil aslında. Durumumu açıklamak için bu deyimi pek yerinde bulmuyordum, çünkü uyandığımda tam olarak kendime gelmiyordum. Kendime gelmek yerine, varlığımın bilincine varıyor, deyim yerindeyse uykuyla uyanıklık arasındaki herkese tanıdık gelecek maddi olmayan bir dünyada, bilinçte anlık olarak ortaya çıkıp yok olan görüntüler ve düşüncelerden oluşan bir çevrede uyanıyordum; ama bu görüntü ve düşüncelerin tam olarak kimin çevresinde ortaya çıkıp yok olduğunu kesinlikle bilemiyordum. İnsanlar bunu sadece bir an için hisseder, ama nedense ben uzun saniyeler boyu bu halde kaldım ve kafamdakilerin çoğu Aristoteles hakkındaydı. Düşüncelerim uyumsuz ve neredeyse tamamıyla anlamsızdı; Bolşevizm'in ideolojik büyük büyük babasına karşı özel bir sempatim yoktu ama ona dünkü olaylar yüzünden kişisel bir nefret de beslemiyordum - ortaya çıkardığı madde kavramının, bana ciddi bir zarar verecek kadar maddi olmadığı çok açıktı. Yarı uyanık haldeyken, bunun en ikna edici kanıtını hatırlıyor olmam çok tuhaftı; büst, çarpmanın etkisiyle parçalandığında, içinin boş olduğu anlaşılmıştı.

Eğer kafama Platon büstüyle vurulmuş olsaydı, sonuç çok daha ciddi olurdu... Tam bu sırada, bir kafam olduğunu hatırladım, uykunun son

etkileri de eriyip buharlaştı; uyanmanın normal süreçleri içinde tüm bu düşüncelerin bana ait bir kafanın içinde olduğu ve söz konusu kafanın fena halde ağrıdığı ortaya çıktı.

Sakınarak açtım gözlerimi.

Gözlerimi açtığımda ilk gördüğüm şey yatağımın yanında oturan Anna'ydı. Uyandığımı fark etmemişti, çünkü okumaya dalmıştı - elinde bir Knut Hamsun cildi vardı. Kirpiklerimin arasından bir süre onu seyrettim. Onu ilk gördüğümde edindiğim izlenime ekleyecek önemli bir ayrıntı bulamadım görünüşünde. Zaten bir şey eklemeye de gerek yoktu; aşağıdan, bu açıdan bakınca güzelliği daha da ıstırap verici oluyordu sadece. Böyle bir kadının âşık olacağı erkeğin ya badem bıyıklı bir pazarlamacı ya da kızarık yüzlü bir topçu binbaşısı olacağını düşündüm üzüntüyle - okuldaki en güzel kızları çirkin kız arkadaşlar seçmek zorunda bırakan mekanizma burada da işliyordu. Elbette bunun nedeni bir karşıtlık yaratarak güzelliklerini vurgulamak istemeleri değil (bu tam İvan Bunin'e göre bir açıklama olurdu), içlerindeki merhamet duygusuydu.

Yine de bazı ufak tefek değişiklikler vardı. Saçları daha kısa ve seyrek gibiydi, ama herhalde ışıktan öyle görünüyordu. Önceki gün giydiği koyu renkli elbisenin yerini siyah bir etek ve kum renginde bol bir ceketten oluşan yarı askeri bir üniforma almıştı. Daha önce hiç görmediğim bu odadaki bir masanın üzerinde duran sürahiden geçerken kırılan güneş ışınları, tuniğinin üzerinde gökkuşağı renginde titreşen puanlar oluşturuyordu. En şaşırtıcı olanı da dışarıda yaz gelmiş olmasıydı; pencereye baktığımda, öğle sıcağında salınan kavak ağaçlarının gümüşi-yeşil yapraklarını gördüm.

Odanın hali, ucuz bir taşra oteli odası izlenimini verdi bana: Küçük bir masa, kumaşla kaplanmış iki koltuk, duvarda bir lavabo ve siperlikti bir lamba. Daha dün gece savrulan karların içinde ilerleyen trenin kompartımanına hiç benzemiyordu.

Dirseğimden destek alarak doğruldum. Hareket etmem Anna'yı çok şaşırtmış olmalıydı ki, kitabı elinden düşürdü ve şaşkınlıkla baktı bana.

Yatakta oturarak, "Neredeyim?" diye sordum.

"Tanrı aşkına, uzanmalısınız," diyerek üzerime eğildi. "Her şey yolunda. Güvendesiniz."

Ellerinin nazik dokunuşlarıyla tekrar uzandım.

“Ama en azından nerede olduğumu söyleyebilirsiniz. Nasıl oldu da birdenbire yaz geldi?”

Sandalyesine geri dönerken, “Evet, yaz geldi.” dedi, “Hiçbir şey hatırlamıyor musunuz?”

“Aksine, gayet iyi hatırlıyorum. Yalnızca nasıl olup da dün gece trenle yolculuk ederken, şimdi gözlerimi bu odada açtığımı anlayamıyorum.”

“Son zamanlar sık sık sayıklıyordunuz. Bir türlü kendinize gelemediniz. Genellikle komadaydınız.”

“Ne koması? Şampanya içtiğimizi ve Şaliapin’in şarkı söylediğini hatırlıyorum... yoksa dokumacılar mıydı?.. Sonra tuhaf bir adam... yoldaş... yani Çapayev. Çapayev vagonları ayırdı.”

Anna, neredeyse bir dakika boyunca hiç konuşmadan şüpheyle gözlerimin içine baktı.

“Çok tuhaf,” dedi sonunda.

“Tuhaf olan nedir?”

“Bunu çok iyi hatırlamanız. Ya sonrası?”

“Sonrası mı?”

“Evet, sonrası. Mesela, Lozovaya Kavşağı Savaşı’nı hatırlamıyor musunuz?”

“Hayır.”

“Peki ya ondan önce olanları?”

“Ondan önce mi?”

“Evet, ondan önce olanları, Lozavaya’da bir süvari alayına komuta ediyordunuz.”

“Ne alayı dediniz?”

“Lozovaya’da büyük bir başarı gösterdiniz Petya. Süvari alayıyla sol taraftan saldırmasaydınız bizi dümdüz edeceklerdi.”

“Günlerden ne bugün?”

“Haziranın üçü. Kafaya darbe alındığında böyle şeyler olduğunu biliyorum ama hafızanızı tamamen kaybettiyseniz, nasıl oluyor da böyle tuhaf şeyleri hatırlayabiliyorsunuz. Neyse, ben doktor değilim. Belki de bu normaldir.”

Elimi başıma götürünce irkildim: Sanki parmaklarım kıllı bir bilardo topuna dokunmuştu; tifüs vakalarında olduğu gibi, saçlarım kazınmıştı. Kafa derimin bazı yerlerinde hiç saç yoktu, onun yerine birtakım engebeler vardı. Parmaklarımı buralarda gezdirince, kafatasımı çaprazlamasına kesen uzun bir yara olduğunu anladım. Sanki deri bir kemeri Arap tutkalıyla kafama yapıştırmışlardı.

“Şarapnel,” dedi Anna. “Yara çok büyük görünüyor, ama merak edecek bir şey yok. Kurşun yalnızca sıyırmış. Ancak, çarpmanın etkisi daha büyük olmuş gibi.”

“Ne zaman oldu bu?”

“Nisan’ın ikisinde.”

“O zamandan beri bilincim hiç yerine gelmedi mi?”

“Birkaç kez geldi. Ama çok kısa sürelerle.”

Gözlerimi kapadım ve Anna’nın bahsettiklerinden en azından birini hatırlamaya çalıştım. Ama ısrarla baktığım karanlıkta, gözkapaklarımda görünüp kaybolan çizgiler ve noktalar dışında hiçbir şey göremedim.

“Hiçbir şey hatırlamıyorum,” dedikten sonra ellerimi yeniden kafamda gezdirdim. “Tek bir şey bile yok zihnimde. Bir rüya gördüğümü hatırlıyorum yalnızca: St. Petersbug’daki karanlık bir salonda kafama Aristoteles büstüyle vuruluyor ve büst parçalanıyor. Sonra aynı şey tekrar oluyor; tamamıyla Gotik... Ama, şimdi neler olduğunu anlıyorum.”

“Sayıklamalarınız gerçekten çok ilginçti,” dedi Anna.

“Dün saatler boyunca, bomba patlamasıyla yaralanan Maria diye birinden bahsettiniz. Ama, çok uyumsuz bir hikâyeydi. O kızla ne tür bir ilişkiniz olduğunu bile anlayamadım. Savaş rüzgârları sizi bir araya getirmişti belki de.”

“Maria diye birini hiç tanımadım. Onu bir kâbustan hatırlıyorum yalnızca...”

“Endişelenmeyin lütfen. Kıskançlığımdan söylemedim.”

“Çok yazık,” dedim, sonra da yatakta oturur vaziyete geçip ayaklarımı yere sarkıttım. “Üzerimde iç çamaşırlarımla karşınızda durarak sizi etkilemeye çalıştığımı düşünmeyin lütfen.”

“Kalkmamalısınız. ”

“Ama kendimi çok iyi hissediyorum. Şimdi bir duş alıp giyinmeliyim.”

“Söz konusu bile olamaz.”

“Eğer bir alaya komuta ettiysem, herhalde bir emir erim vardır.”

“Gerçekten de var.”

“Herhalde biz konuşurken o da dışarıda domuz gibi içmekle meşguldür. Onu bana gönderebilir misiniz? Haa, bir şey daha var: Çapayev nerede?”

İşin tuhaf yanı, emir erim (az konuşan, sarı saçlı, tombul bir adamdı. Uzun bir gövdesi ve süvariler gibi kısa, çarpık ayakları vardı, bu gülünç bileşimle ters çevrilmiş bir kerpetene benziyordu) gerçekten de sarhoştu. Elbiselerimi getirdi: Griye çalan yeşil bir askeri ceket, -omzunda şeritler yoktu (ama yaramdan dolayı ceketin koluna bir tane dikilmişti)- dış taraflarında ikişer kırmızı şerit olan mavi bir pantolon ve yumuşak deriden yapılmış şahane çizmeler. Yatağın üzerinde ise; donuk-siyah bir karakul kalpağı, üzerinde “Cesaretinden dolayı Pyotr Boşkov’a” yazan muhteşem bir kılıç, kılıfıyla beraber bir Browning ve Von Ernen’in çantası vardı. Bu sonuncuyu görünce birden kendimi kötü hissetmeye başladım.

Çantadaki her şey yerli yerindeydi, yalnızca kutunun içindeki kokain biraz azalmıştı. Ayrıca çantanın içinde küçük bir dürbün ve üçte biri -bana ait olduğundan hiç şüphe etmediğim bir el yazısıyla- doldurulmuş bir defter vardı. Yazılanların çoğu anlamsızdı; attan, samandan ve tanımadığım insanlardan bahsediyordu notlar. Bunların dışında, her zamanki alışkanlıkla döktürdüğüm şeylere benzeyen bazı paragraflar da vardı:

“Hrst. ve diğer dinler, belli bir enerji yayan çeşitli uzak objelerin bir toplamı olarak görülebilir. Çarmıha gerilmiş Tanrının görüntüsü ne kadar göz alıcı, Hrst.lığı ilkel bir sistem olarak değerlendirmek ne kadar da aptalca! İnsan biraz düşününce Rusya’yı devrime sürükleyenin Rasputin değil, onun Öldürülmesi olduğunu görebilir.”

İki sayfa sonra da şöyle bir şey vardı:

“Hayattaki tüm ‘başarılar‘ gerçekleştirilmeleri için harcanan zamanla doğru orantılı olarak değerlendirilmelidir; eğer zaman çok uzunsa, başarı

da ona oranla değerini yitirir. Bir başarının değeri (en azından pratik bir başarının), eğer o başarı insanın tüm hayatını almışsa sıfıra iner, çünkü Ölümden sonra hiçbir şeyin anlamı kalmaz. Tavandaki yazıyı unutma.”

En sondaki uyarıya rağmen, tavandaki yazıyı galiba bir daha hatırlamamacasına unutmuştum. Bir zamanlar her ay böyle şeyler yazarak bir defter doldururdum, hepsi de gerçekten samimi ve gelecekte bana faydası olabilecek anlamlı şeylerdi. Ama bu geleceğe ulaştığımda, defterler yok olmuş, dışarıdaki hayat tamamen değişmiş, ben de paltomun cebinde bir revolver, kendimi ıslak ve kasvetli Tverskoi Bulvarı’nda bulmuştum. İyi ki eski bir dosta rastlamışım, diye düşündüm.

Giyindim (emir eri ayakkabı bağı getirmediği için çarşafın kenarını yırtmak zorunda kalmıştım) ve kısa bir tereddütten sonra istemeye istemeye kalpağı başıma geçirdim -çürümüş bir şeyler kokuyordu- ama tıraşlı kafam çıplakken hayli hassas bir hedef olacağı izlenimine kapılmıştım. Kılıcı tekrar yatağın üstüne koydum, ama tabancayı kılıfından çıkararak cebime gizledim. Silahın görüntüsüyle insanları endişelendirmekten nefret ediyordum; hem tabanca lazım olduğunda cebimden çıkarmak kolayıma geliyordu. Lavabonun üzerindeki aynada kendime baktığımda görüntümün gerçekten şık olduğunu düşündüm hatta kirli sakalımın bir uzantısı gibi duran karakul kalpağının yüzüme sahiden çılgınca bir kibirlilik verdiği bile söylenebilirdi.

Odadan çıkıp geniş, kavisli merdivenden indiğimde Anna’yı aşağıda beni beklerken buldum.

“Nasıl bir yer burası böyle?” diye sordum. “Terk edilmiş bir konağa benziyor.”

“Öyle zaten. Burası bizim KM. yalnızca km olarak değil, yatıp kalkmak için de kullanıyoruz. Siz alay komutanı olduğunuzdan beri çok şey değişti Pyotr.”

“İyi ama, Çapayev nerede?”

“Şu anda kasabada değil, ama yakında gelir.”

“Her neyse, bu kasabanın adı ne?”

“Altay-Vidnyansk, çevresi dağlarla çevrilidir. İnsanların neden böyle yerlere kasaba kurduğunu anlayamıyorum. Buranın halkı, birkaç subay,

Petersburg’dan gelme birkaç tuhaf adam ve yerel aydınlardan oluşuyor. Çevrede propaganda yapan Bolşevikler de olmasa yerlilerin savaş ve devrim meselesinden haberleri bile olmayacakmış. Kısacası, tam anlamıyla bir mahrumiyet bölgesi.”

“O zaman ne işimiz var burada?”

“Çapayev’i bekleyin. O size her şeyi açıklar.”

“Öyleyse şimdi çıkıp biraz gezeyim şu kasabada, izin verirseniz tabii.”

“Söz konusu bile olamaz. Sağlığınızı düşünmelisiniz. Daha yeni kendinize geldiniz. Belki kendinizi toparlanmış hissediyorsunuz ama, ya sokağın ortasında bayılıp kalırsanız ne olacak?”

“Bu kadar endişelenmeniz beni derinden etkiledi, ama gerçekten samimiyseniz, benimle gelmeniz gerekecek.”

Bir iç çekti. “Bana başka seçenek bırakmıyorsunuz. Özellikle gitmek istediğiniz bir yer var mı?”

“Bir lokanta olabilir mesela. Hani şu taşradakilerden, içinde solmuş bir palmiye ağacı ve masalarda ılık *kheres* şarabı olanlardan. Elbette kahve servisi de olmalı.”

“Burada böyle bir yer var ama içinde palmiye ağacı yok, sanırım *kheres* de vermiyorlar.”

Altay-Vidnyansk Kasabası’nın büyük bir kısmı, birbirinden uzağa yapılmış bir ya da iki katlı küçük ahşap evlerden oluşuyordu. Evlerin çevresine tahta perdeler çekilmişti, ne var ki, kahverengiye boyanmış bu perdeler bakımsız bahçelerin yeşillikleri arasında kaybolup gitmişti. Parke taşları döşenmiş dik bir sokaktan inerek merkeze yaklaştığımızda karşımıza tuğladan ve taştan evler çıktı, bunlar da genellikle en fazla iki katlıydılar; orada burada dökme demirden hoş görünümlü parmaklıklar ve Alman tarzı olduğu izlenimine kapıldığım bir yangın gözetleme kulesi gözüme çarptı. Göğsünde bozulmamış güzellikler saklayan; çiçek açmış leylaklarla kaplı, sakin, tipik bir taşra kasabasıydı burası. Dört bir yanda dağlar yükseliyordu, sanki dağların oluşturduğu bir kadehin dibine kurulmuştu. Kasaba meydanında, yani bu kadehin en dibinde II. Aleksander’in biçimsiz bir heykeli vardı, Anna’nın beni götürdüğü

“Asya’nın Kalbi” adlı lokantanın pencereleri de doğrudan bu heykele bakıyordu. Sanki bu heykel bir şiirin içinde kendisinden söz edilmesi için yalvarıyormuş gibi geldi bana. Lokantanın içi soğuk ve sessizdi; hiç palmiye ağacı yoktu ama köşede, pençelerinin arasında harbe tutan doldurulmuş bir ayı vardı, onun dışında içerisi tenhaydı. Masalardan birinde, biraz kılıksız görünüşlü iki subay oturmuş içiyorlardı, Anna ve ben yanlarından geçerken kafalarını kaldırıp bana baktılar, sonra da kayıtsızlıkla gözlerini indirdiler. O anki durumum dolayısıyla Bröwning’imi çıkarıp onlara ateş açmamın gerekli olup olmadığından emin olamadığımı itiraf etmeliyim, ama Anna’nın umursamazca geçip gitmesine bakılırsa böyle bir şeye gerek yoktu; zaten üniformalarının omuzlarındaki şeritler sökülmüştü. Anna’yla birlikte yan masaya oturduk ve şampanya ısmarladım.

“Kahve içmek istiyordunuz,” dedi Anna.

“Haklısınız, hatta gündüzleri kesinlikle ağzıma içki koymadığımı da söyleyebilirim.”

“Bu istisnanın sebebi ne peki?”

“Sizsiniz.”

Anna güldü. “Çok hoş Pyotr. Ama sizden bir iyilik isteyeceğim: Tanrı aşkına lütfen yine kur yapmaya başlamayın. Gazyağı ve su sıkıntısı çekilen bir kasabada, yaralı bir süvari subayının ilişki teklifi bana hiç de çekici gelmiyor.”

Başka bir cevap beklemiyordum zaten.

Garson şişeyi getirdikten sonra, “İyi o zaman,” dedim. “Beni yaralı bir süvari subayı olarak görmek istiyorsanız, neden itiraz edeyim ki? Peki bu durumda sizi ne olarak kabul edeceğiz?”

“Makinalı tüfekçi olarak, ya da daha doğrusu Lewisçi olarak. Gerçi ben diskli Lewis’leri tercih ederim.”

“Elbette bir süvari subayı olarak sizin mesleğinizi iğrenç buluyorum. Hiçbir şey, dağlık arazide bir makineli tüfek yuvasına saldırmak kadar iç karartıcı olamaz. Ama söz konusu olan siz olduğunuza göre, makineli tüfekçilerin şerefine kaldırıyorum kadehimi.”

Kadeh tokuşturduk.

“Anna, bu yan tarafta oturan subaylar hangi taraftan? Bu kasaba gerçekte kimin elinde.”

“Genel olarak kasaba Kızılların elinde diyebiliriz, ama Beyazlar da var. Aslında ‘Beyazların elinde, ama Kızıllar da var’ demek de mümkün. Bu yüzden en iyisi bizim şimdi yaptığımız gibi şeritsiz gezmek.”

“Bizim birliğimiz nerede peki?”

“Tümenimiz demek istiyorsunuz herhalde. Tümenimiz savaşta dağıldı. Çok az kaldık, en fazla bir bölüğün üçte biri kadar. Ama herhangi bir düşman kuvveti olmadığına göre güvende olduğumuzu varsayabiliriz. Burası dağlar ve ormanlarla çevrili, her şey çok sakin. Sokaklarda gezerken, dün düşmanın olan insanları görüyorsun ve kendi kendine düşünüyorsun: Daha birkaç gün önce birbirimizi öldürmeye çalışmamızın gerçekten de bir nedeni var mıydı?”

“Anlıyorum. Savaş, insanın kalbini sertleştirir, ama burada çiçek açmış leylaklara bir kez bakmak yeterli, ondan sonra top mermilerinin ıslığı, süvarilerin vahşi bağırışları, mayhoş kan kokusuyla karışmış barut kokusu insana gerçekdışı gelir, sanki hepsi bir serap ya da bir rüyadır.”

“Kesinlikle öyle,” dedi Anna. “Asıl sorun çiçek açmış leylakların ne kadar gerçek olduğu. Belki bu da başka bir rüyadır.”

Vay canına, dedim kendi kendime, ama konunun üzerine daha fazla gitmekten kaçındım.

“Cephede şu anki durum nedir Anna? Genel olarak yani.”

“Dürüst olmak gerekirse bilmiyorum. Ya da bugünlerde söyledikleri gibi, üstüme vazife değil. Buraya gazete gelmiyor, söylentilerin de bini bir para. Hem zaten bıktım bunlardan. Kimsenin duymadığı ürkütücü isimleri olan Bugurusian, Bugulma ve... Ay neydi?.. Belebei gibi köyleri bir alıp bir kaybediyorlar. Bu köylerin nerede olduğu ya da köyü kimin aldığı kimin kaybettiği aslında belirsiz, hatta pek kimsenin umurunda da değil. Savaş devam ediyor elbette, ama savaştan bahsetmek abesle iştigal oldu artık. İnsanların çoğunda bir yorgunluk var. İçimizdeki coşkuyu mu kaybettik ne?”

Sessizce oturup söylediklerini düşündüm. Uzaklarda bir at kişnedi, ardından arabacıların uzun uzun bağırdıkları duyuldu. Yan masadaki subaylardan biri nihayet iğneyi damarına sapladı -masanın altına sakladığı kollarını iyi görebilmek için sandalyesinin arkalığına yaslanmış uğraşıyordu beş dakikadır- bu sırada sandalyesi arka ayakları üzerinde dengede duruyordu ve zaman zaman düşeceğini sanarak tedirgin

oluyordum. Şırıngayı nikel kaplama kutuya geri koydu ve kutuyu tabanca kılıfının içine sakladı. Gözlerinde oluşan yağlı parıltıdan, şırınganın içinde morfin olduğu sonucunu çıkardım. Birkaç dakika sandalyenin üzerinde sallandı, sonra dirseklerinin üzerinde masaya doğru yıkıldı, arkadaşının ellerini yakalayarak, benim ifade gücümü zorlayan bir samimiyetle konuşmaya başladı:

“Şimdi aklıma geldi Nikolay... Bolşevikler niye kazanıyor biliyor musun?”

“Niye?”

“Çünkü öğretilerinde canlı ve coşku verici...” gözlerini kapadı ve acı içinde doğru kelimeyi bulmaya çalışırken parmaklarını masanın üzerinde tıkırdattı, “bir insanlık sevgisi; vecit ve saadet dolu bir sevgi var. Bir kez bütünüyle ve eksiksiz olarak kabul ettin mi, Bolşevizm insanın yüreğinde uyuyan en yüce umutları bile tutuşturabilir, haksız mıyım?”

İkinci subay yere tükürdü.

“Georges,” dedi yüzünü asarak, “Samara’da astıkları senin tatlı teyzeciğin olsaydı, görürdüm o zaman senin şu yüce umutlarını.”

Birinci subay gözlerini kapadı ve birkaç saniye sesini çıkarmadı. Sonra ansızın konuşmaya başladı: “Baron Jungern’in geçenlerde kasabada görüldüğünü söylüyorlar. Bir atın üzerindeymiş, kırmızı bir pelerini ve göğsünde altın bir haçı varmış, kimseden korkusu yokmuş gibi göğsünü gere gere gidiyormuş...”

Anna sigarasını yakıyordu, bu sözleri duyunca öyle irkildi ki, neredeyse kibriti yere düşürüyordu. İlgisini başka yöne çekmek için konuşmaya başladım:

“Anna, söylesenize bunca zamandır neler oldu? Yani biz Moskova’dan ayrıldığımızdan beri.”

“Savaşıyorduk. Savaşta büyük yararlılık göstermeniz sayesinde Çapayev’in sağ kolu oldunuz - geceler boyu siperlerde sohbet ederdiniz. Sonra da yaralandınız.”

“Nelerden konuşuyorduk acaba?”

Anna, sigara dumanını tavana doğru üfledi.

“O gelinceye kadar beklesenize. Konuşmalarınızın içeriğini aşağı yukarı tahmin edebilirim, ama size detay veremem. Konuşmalarınız sizden başka

kimseyi ilgilendirmez.”

“En azından genel bir şeyler söyleyin Anna.”

“Çapayev, hayatımda gördüğüm en derin gizemcidir. Sanıyorum sizi istekli bir dinleyici, hatta belki bir mürit olarak görüyor. Başınıza gelen bu talihsizliğin onunla yaptığınız konuşmalarla bir ilgisi olduğundan bile şüpheleniyorum.”

“Hiçbir şey anlamadım.”

“Buna pek şaşırmadım. Birçok kez benimle de konuşmaya çalıştı ama ben de bir şey anlamadım. Emin olduğum tek şey, onun birkaç saat içinde saf bir dinleyiciyi tamamen çıldırtabileceği. Amcam çok olağandışı bir insandır.”

“O sizin amcanız mı? Demek onun için! Siz ikinizin daha farklı bir şekilde birbirinize bağlı olduğunuzu düşünmeye başlamıştım.”

“Ne cesaret... Amaan, ne isterseniz onu düşünün.”

“Yalvarırım affedin beni, lütfen. Ama yaralı süvari subayları konusunda söylediklerinizden sonra sağlıklı süvari subaylarını tercih ettiğinizi düşünmüştüm.”

“Bir daha böyle kabaca konuştuğunuzu duyarsam size olan ilgim tamamen kaybolacaktır Pyotr.”

“Yani en azından biraz ilgi duyuyorsunuz. Rahatladım doğrusu.”

“Sözcükleri seçiyorsunuz.”

“Eğer duymak hoşuma gidiyorsa neden sözcükleri seçmeyeyim ki?”

“Güvenlik açısından canım, bilinçsiz yatarken çok kilo aldınız ve söyleyeceğiniz bazı kelimeler ağırlığınızı çekemeyebilir.”

Kendi ayaklarının üzerinde durabilen bir kadın olduğuna emin olmuştum. Ama şimdi ileri gitmişti işte.

“Sevgili Anna,” dedim, “Neden bana hakaret etmek için bu kadar uğraştığınızı anlayamıyorum. Rol yaptığınızdan kesinlikle eminim. Aslında siz de bana karşı ilgisiz değilsiniz, kendime gelip de sizin yatağımın yanında oturduğunuzu gördüğüm anda anladım bunu. Ne kadar etkilendiğimi tahmin bile edemezsiniz.”

“Korkarım orada oturma nedenimi söylersem hayal kırıklığına uğrayacaksınız.”

“Ne demek istiyorsunuz? Yaralı bir adamın yatağının yanında neden oturabilirsiniz ki, yani samimi bir... Ne bileyim... endişe dışında?”

“Şimdi gerçekten utandım işte. Ama bunu siz istediniz: Burada hayat çok sıkıcı ve sizin sayıklamalarınız çok ilginç ve canlıydı. Sırf canım sıkıldığı için zaman zaman yanınıza geldiğimi itiraf etmeliyim. Ancak, şimdi söylediklerinizi hiç de o kadar ilginç bulmuyorum.”

Bunu beklemiyordum. Sakinleşmek için ona kadar saydım. Sonra bir daha saydım. İşe yaramıyordu; aynı nefret ateşi içimde yanmaya devam ediyordu. Tüm benliğimi saf ve amansız bir nefret sarmıştı.

Bir sigaranızı alabilir miyim?” dedim.

Açık sigara paketini bana uzattı.

Teşekkür ederim. Sizinle konuşmak çok ilginç doğrusu.”

“Öyle mi dersiniz?”

Sigaranın parmaklarımın arasında titrediğini ve gittikçe daha da gerildiğimi hissederek, “Evet, söyledikleriniz düşüncelerimi kışkırtıyor,” dedim.

“Nasıl kışkırtıyor?”

“Mesela, biraz önce kasabayı saran leylakların gerçekliğinden şüphelendiniz. Bu beklenmedik bir şeydi - aynı zamanda fazlasıyla Ruslara özgüydü.”

“Özellikle Ruslara özgü olan şey nedir?”

“Rus insanı hayatın rüyadan başka bir şey olmadığını çağlardan beri biliyor bence. Succubus’un ne olduğunu biliyor musunuz:

“Biliyorum,” dedi Anna gülümseyerek. “Uyuyan erkekleri baştan çıkarmak için kadın şeklini alan bir cin. İyi de, ne alakası var?”

Tekrar ona kadar saydım. Hislerim hâlâ değişmemişti.

“Çok yakından bir alakası var. Rus argosunda ‘tüm karılar sürtüktür’ diye bir laf vardır; buradaki ‘sürtük’ kelimesinin kökü aslında succubus’a dayanır. Bu ilişki Rusya’ya Katolisizm aracılığıyla girmiştir. Hatırlarsınız herhalde -Sahte İkinci Dmitriy, Marina Mnişek, her yerde hazır ve nazır olan Polonyalılar, kısaca ortalık çok karışmıştı. İşte bunun kökü o zamana dek dayanır. Bu arada Panmongolizm de aynı zamandan geliyor-demin de bunları düşünüyordum... Evet... Ama konuyu dağıttım. Söylemek istediğim

şey ‘tüm karılar sürtüktür’ deyiminin özünde, -bu sözleri tekrarlarken gerçekten zevk alıyordum- hayatın bir rüya olduğu fikri yatar. Bu yüzden, söylediğiniz gibi, leylaklar da rüyadır, sürtükler de, yani, karılar demek istedim.”

Anna sigarasından derin bir nefes çekti. Yanakları belli belirsiz kızardı, solgun yüzüne bu kızarıklığın ne kadar çok yakıştığını düşünmeden edemedim.

“Bu bardaktaki şampanyayı suratınıza çarpsam mı, çarpmasam mı, onu düşünüyorum.”

“Valla, onu ben bilemem. Ama sizin yerinizde olsam bunu yapmazdım. Henüz o kadar samimi değiliz.”

Hemen o anda kadehin içindeki şampanya berrak damlalar halinde suratıma çarptı; bardak ağzına kadar dolu olmalıydı, şampanyayı yüzüme öyle hızlı çarpmıştı ki birkaç saniye etrafı göremedim.

“Üzgünüm, ama siz istediniz...” dedi utanç içinde.

“Hiç önemi yok,” diye cevap verdim.

Şampanyanın çok iyi bilinen bir özelliği vardır. Eğer şişenin ağzını kapatıp iyice çalkalarsanız, şişenin içindeki tüm sıvı köpük halinde fışkırır. Bence şair Lermontov da bu yöntemi bilen insanlardan biriydi; böyle bir şey yaptığının açık kanıtı olan bir dizesi vardır: “*Böylece yosun kaplı eski şişe*, *köpüren şarabının akışını içinde saklar*”. Karanlıklar Prensi’ne yaranmak için uçan bir süvari albayı hakkında şiir yazmış olan bir adamın iç dünyası hakkında hipotezde bulunmak her babayiğidin harcı değil elbette. Bu yüzden Lermontov’un gerçekten de kadınları şampanyayla ıslattığını iddia edemem, ama cinsel konulardaki sapkınlıklarını ve bu hareketin genç ve güzel bir kadına yapıldığı zaman uyandırdığı ayıp ama yine de karşı konulmaz çağrışımı düşünürsek, bunu yapmış olması ihtimalinin gayet yüksek olduğunu sanıyorum. Bu çağrışımların kurbanı olduğumu itiraf etmeliyim.

Şampanyanın çoğu Anna’nın ceketine ve eteğine isabet etti. Yüzüne nişan almıştım, ama son anda tuhaf bir erdem duygusuyla şişeyi daha aşağılara doğrulttum.

Ceketinin göğsündeki koyu renkli lekeye bakarak omuzlarını kaldırdı.

“Siz bir geri zekâlısınız,” dedi sakince. “Sinirsel hastalıklar hastanesine yatmalısınız.”

“Böyle düşünen tek kişi siz değilsiniz,” dedim boş şişeyi masaya geri koyarken.

Masaya can sıkıcı bir sessizlik çöktü. İlişkimizi açıklığa kavuşturmak için daha fazla uğraşmak kesinlikle anlamsız görünüyordu ama böyle karşılıklı sus pus oturmak daha da aptalcaydı. Herhalde Anna da aynı şeyleri hissediyordu. Pencere camına çarpıp duran iri karasinek dışında bir sonraki hareketinin ne olacağını bilen hiç kimse yok gibiydi lokantada. Bu can sıkıcı durum yan masada oturan subaylardan biri tarafından bozuldu - bu sırada onların var olduklarını bile tamamıyla unutmuştum, ama geniş anlamda onların da bir sonraki hareketleri hakkında bir fikirleri olmadığından emindim. Az önce kendine iğne yapan subay ayağa kalkıp bize yaklaştı.

Hüzünlü bir sesle, “Sevgili bayım,” dedi. “Sevgili bayım, sakıncası yoksa size bir soru sorabilir miyim?”

“Rica ederim, buyurun,” dedim ona dönerek.

Söyleyeceği sözler orada yazıyormuş gibi, ikide bir içine baktığı açık bir cüzdan vardı elinde.

“İzin verirseniz kendimi tanıtayım. Ben, Kurmay Yüzbaşı Koyunov. Tamamıyla şans eseri söylediklerinize kulak misafiri oldum. Sizi dinlediğimi sanmayın. Sadece sesiniz biraz fazla yüksekti.”

“Ne olmuş?”

“Gerçekten tüm kadınların rüya olduğuna inanıyor musunuz?”

Mümkün olduğu kadar nezaketimi korumaya çalışarak, “Bu çok karmaşık bir soru,” dedim. “Kısacası, eğer tüm evrenin bir rüyadan başka bir şey olmadığını varsayarsak, kadınların bir istisna olduğunu düşünmek için bir neden göremiyorum.”

“Hepsi rüya yani,” dedi üzüntüyle. “Ben de bundan korkuyordum. Ama bende bir fotoğraf var. Bir bakın lütfen.”

Fotoğrafı uzattı. Fotoğrafta, bir sardunya saksısının yanında oturan sıradan bir kız vardı. Anna da gözucuyla fotoğrafa bir baktı.

“Bu benim nişanlım Nyura,” dedi kurmay yüzbaşı. “Yani, nişanlımdı. Şu anda nerede olduğu hakkında en ufak bir fikrim bile yok. Eski günleri

hatırladığımda, bana fazlasıyla gerçekmiş gibi geliyor... Patrik Goleti'ndeki buz pisti ya da malikânede geçirdiğimiz yaz... Ama, aslında hiçbiri yok şimdi. Bir daha geri gelmem ecesi ne yok oldular - eğer bunların hiçbiri olmadıysa, içinde yaşadığımız dünyada ne değişmiş olabilir ki? Bunun ne kadar korkunç olduğunu anlayabiliyor musunuz? Hiç yaşanmamış gibi yani."

"Evet, inanın bana anlıyorum," dedim.

"Öyleyse nişanlım da mı bir rüya?"

"Öyle görünüyor."

"Yaa!" dedi rahatlamış görünerek. Bize bakıp gülümseyerek sigara içen arkadaşına bir göz attıktan sonra devam etti: "Öyleyse, sevgili bayım, nişanlım Nyura için sürtük dediğinizi mi kabul etmeliyim?"

"Efendim?"

Kurmay Yüzbaşı Koyunov, güleç yüzlü arkadaşına bir kez daha baktıktan sonra devam etti: "Pekâlâ, eğer hayat bir rüyaysa, o zaman kadınların hepsi de rüyada görünen şeylerden ibaret. Nişanlım Nyura da bir kadın olduğuna göre, o da rüyada görünen bir şey."

"Diyelim ki öyle. Ne olmuş?"

"Biraz önce 'tüm karılar sürtüktür' deyiminin 'succubus' kelimesine dayandığını söyleyen siz değil miydiniz? Nyura'nın bir kadın olarak beni heyecanlandırdığını kabul edelim, aynı zamanda o yalnızca rüyamda gördüğüm bir hayalden başka bir şey değil. Peki bu durumda kaçınılmaz olarak onun da bir sürtük olduğunu kabul etmemiz gerekmez mi? Gerekir.

Halk içinde böyle şeyler söylemenizin ne gibi sonuçları olabileceğinin farkında mısınız sevgili bayım?"

Adamı dikkatle inceledim. Otuz beş yaşlarındaydı, saman rengi bıyıkları, saç çizgisi geri çekilmiş geniş bir alnı ve mavi gözleri vardı. Bu özelliklerin birleşmesi yüzünde öyle bir köylü kurnazlığı yaratıyordu ki bir anda öfkeye kapıldım.

Fark ettirmeden elimi cebime kaydırıp Browning'in kabzasını kavrarken konuşmaya başladım. "Şimdi beni iyi dinleyin. Boş yere üzerinize alınıyorsunuz. Nişanlınızla tanışma onuruna hiç erişmedim, bu yüzden onunla ilgili herhangi bir fikir yürütmüş olamam. Anlaşıldı mı?"

“Kimse karşıma geçip de benim Nyura’mın bir sürtük olduğu sonucuna varacak şekilde akıl yürütme küstahlığında bulunamaz. Gerçekten üzücü bir olay, ama ortaya çıkan bu sorunu çözmenin tek bir yolu var.”

Delici bakışlarını üzerime dikerek, elini tabanca kılıfına götürdü ve yavaşça düğmesini açtı. Tam ateş ediyordum ki kılıfın içinde şırınga kutusunun olduğunu hatırladım. İşler iyice komik bir hal almaya başlamıştı.

“Bana iğne mi yapacaksınız?” dedim. “Teşekkür ederim ama morfinden nefret ederim. Bence insanı aptallaştırıyor.”

Kıpkırmızı olan kurmay yüzbaşı hızla elini kılıftan çekti ve arkadaşına bir kez daha baktı; sıcaktan yüzü kızarmış tombul, genç bir adam olan arkadaşı konuşmamızı baştan beri ilgiyle dinliyordu.

“Geri çekil Georges,” diyerek yavaşça masadan kalkıp kılıcını çekti. “Bu beyefendinin iğnesini ben yapacağım.”

Şimdi ne olacaktı? Büyük ihtimalle bir saniye sonra onu

vuracaktım. Yüzünün rengine bakılırsa felç geçirmeye eğilimliydi; zaten fazla ömrü kalmamıştı, bu yüzden çok fazla pişmanlık da hissetmeyecektim. Ama tam bu sırada beklenmedik bir şey oldu.

Kapının oradan gür bir ses geldi: “Herkes olduğu yerde kalsın! Kıpırdayanı yakarım.”

Dönüp kapıya doğru baktım. Gri takım elbise ve kırmızı Rus gömleği giymiş geniş omuzlu bir adam duruyordu kapıda. Yüzünden irade gücü fışkırıyordu sanki. Kısa ve içeri çökmüş çenesi olmasa profili antik bir kabartmada muhteşem dururdu. Kafası sıfıra vurulmuştu ve iki elinde birer tane revolver tutuyordu. Subaylar oldukları yerde donup kaldılar, dazlak adam masamıza yaklaştı ve revolverlerini adamların kafalarına dayadı. Kurmay yüzbaşının gözleri seğirmeye başlamıştı.

“Kıpırdamayın,” dedi yabancı. “Kıpırdamayın ve sakin olun.”

Birden yüzü Öfkeyle çarpıldı ve tabancaların tetiklerine ikişer kez bastı. Horozlar düştü ama tabancalar ateş almadı.

“Rus ruleti bilir misiniz baylar?” dedi. “Hey! Size söyledim.”

“Evet,” dedi kırmızı yüzlü subay.

“Varsayın ki şu anda bu oyunu oynuyorsunuz ve ben de krupiyenizim. Toplardaki üçüncü mermi yuvalarının boş olmadığını kesin olarak

söyleyebilirim. Söylediğimi anlayıp anlamadığınızı olabildiğince hızlı bir şekilde gösterir misiniz lütfen?”

“Nasıl?” dedi kurmay yüzbaşı.

“Ellerinizi kaldırarak,” dedi dazlak.

Subaylar ellerini kaldırdılar. Yere düşen kılıcın şangırtısıyla irkildim.

“Şimdi defolun ve giderken arkanıza bakmayın. Buna kesinlikle dayanamam.”

Subaylar, tekrarlamasına meydan vermediler. Yarı içilmiş şampanya bardaklarını ve kül tablasında yanan sigaralarını bırakarak, gururlarının elverdiği kadar hızlı bir şekilde yemek salonundan çıktılar. Onlar gittikleri zaman yabancı, revolverlerini masamıza koyup Anna’ya yaklaştı, sanki Anna’nın bakışlarında da sevecen bir ifade varmış gibi geldi bana.

“Anna, sizi burada görmek ne güzel,” dedi elini yakalayıp dudaklarına götürerek.

“Merhaba Grigory,” dedi Anna. “Geleli çok oldu mu?”

“Şimdi geldim.”

“Dışardaki atlar sizin mi?”

“Öyle,” dedi dazlak.

“Peki beni onlarla gezdireceğinize söz verir misiniz?”

Adam gülümsedi.

“Sizi seviyorum, Grigory,” dedi Anna.

Adam bana dönerek elini uzattı. “Grigory Kotovsky.”

“Pyotr Boşkov,” diye cevap verdim elini sıkarken.

“Demek Çapayev’in komiseri sizsiniz? Hani şu Lozovaya’da yaralanan. Sizin hakkınızda çok şey duymuştum. Sağlığınızın iyi olduğuna çok sevindim.”

“Henüz tam olarak iyileşmedi,” dedi Anna bana doğru sert bir bakış fırlatarak.

Kotovsky masaya oturdu.

“O baylarla sizin aranızda tam olarak ne geçti?”

“Rüyaların metafiziği hakkında tartışıyorduk,” dedim.

Kotovsky bir kahkaha attı. “Taşra lokantalarında böyle konuları tartışırsanız olacağı budur. Lozovaya’da da her şey istasyon büfesinde bir tartışmayla başlamış diye duymuştum galiba.”

Omuzlarımı kaldırdım.

“O konuda hiçbir şey hatırlamıyor,” dedi Anna. “Geçici hafıza kaybı var. Kafaya ağır bir darbe alındığında böyle şeyler olur.”

Masadaki revolverlerden birini alırken, “Umarım yakında yaranız tam olarak iyileşir,” dedi Kotovsky. Mandalı açıp topu yerinden çıkardı ve horozu birkaç kez kaldırıp indirdi, sonra alçak sesle küfür etti ve hayretle başını iki yana salladı. Toptaki bütün mermi yuvalarının dolu olduğunu görünce ben de şaşırdım.

Başını kaldırıp bana bakarak, “Bu Tula revolverlerinin Tanrı cezasını versin,” dedi. “Kesinlikle güvenemiyorsun. Bir keresinde başıma öyle bir iş açtılar ki...”

Revolveri masaya fırlatıp yeniden başını salladı, sanki zihnindeki karanlık düşünceleri başıyla kovmaya çalışıyordu. “Çapayev nasıl?”

Anna eliyle bir işaret yaparak, “İçiyor,” dedi. “Onun nasıl olduğunu ancak Tanrı bilir. Gerçekten korkutucu şeyler yapıyor. Dün mavzeriyle sokağa fırladı, üzerinde yalnızca gömleği vardı. Üç kere havaya ateş etti, sonra bir an düşündü, üç kere de yere ateş etti ve gidip yattı.”

“Yukarda, yukarda,” diye mırıldandı Kotovsky. “Bir gün bu durumdayken kilden makineli tüfeği çalıştıracağından korkmuyor musun?”

Anna gözucuyla bana baktı, masada bulunmamın gereksiz olduğunu hissettim birdenbire. Yanımdakilerin de aynı duyguyu paylaştıkları muhakkaktı - sessizlik uzadıkça uzadı, o kadar ki, daha fazla katlanmam mümkün değildi.

Nihayet Kotovsky sessizliği bozarak, “O baylar rüyaların metafiziği hakkında ne düşünüyorlardı Pyotr?” diye sordu.

“Dikkate alınır bir şey düşünmüyorlardı. Pek zeki sayılmazlardı doğrusu. Affedersiniz, ama benim biraz temiz havaya ihtiyacım var. Burada başım ağrımaya başladı.”

“Evet, Grigory,” dedi Anna. “İstersen Pyotr’u eve götürelim, sonra da akşam ne yapacağımızı kararlaştırırız.”

“Teşekkür ederim, ama kendi başıma gidebilirim. Çok uzak değil, hem yolu da hatırlıyorum.”

“Sonra görüşürüz o zaman,” dedi Kotovsky.

Anna başını çevirip bana bakmadı bile. Ben masadan kalkar kalkmaz hararetle sohbet etmeye başladılar. Kapıya vardığımda başımı çevirip geriye baktım, Anna kahkahalarla gülüyor ve avcunun içiyle Kotovsky’nin eline vuruyordu, dayanılmaz derecede komik bir şeyi anlatmasını engellemek ister gibiydi.

Dışarı çıktığımda, iki kurşuni atın koşulmuş olduğu bir hafif araba gördüm. Kotovsky’nin arabası olmalıydı bu. Köşeyi döndüm ve az önce Anna’yla birlikte indiğimiz yokuşu çıkmaya başladım.

Saat öğleden sonra üçtü ve dayanılmaz bir sıcak vardı. Uyandığımdan beri her şeyin nasıl da değiştiğini düşündüm - ruhumdaki dinginlikten eser kalmamıştı; en kötüsü de, bir türlü Kotovsky’nin atlarını aklımdan çıkaramıyordum. Böyle küçük bir ayrıntının beni sıkıntıya sokması çok anlamsız görünüyordu - belki de böyle şeylerin bana anlamsız göründüğü normal halime dönmek istiyordum, ama başaramıyordum. Aslında çok derinden yaralanmıştım.

Bunun nedeni elbette Kotovsky ve atları değildi. Sorun Anna’ydı. Onun ulaşılamaz ve sözcüklerle ifade edilemez güzelliğiydi, bu yüzden onu ilk gördüğüm andan itibaren derin bir ruhu ve ince duyguları olduğunu düşünmüştüm. iki tane sıradan atın, bir adamı onun gözünde çekici kılabileceğini hayal bile edemezdim. Ama öyle olmuştu. En tuhafı da, kadınların aslında başka şeylere ihtiyacı olduğunu düşünmemdi. Ama bu şey ne olabilirdi ki... ruh güzelliği mi? Bir kahkaha attım ve yolun kenarında yürüyen tavuklar korkuyla kaçıştı.

İşte bu çok ilginçti, dedim kendi kendime, dürüst olmak gerekirse tam da öyle düşünüyordum: İşin doğrusu, bende bu kadına çekici gelebilecek ve bir çift atı olan herhangi birisinden daha değerli kılacak bir şey olduğunu düşünüyordum. Ama bu iki şeyi karşılaştırmak bile son derece bayağı bir davranıştı - böyle düşünmekle, paha biçilmez olduğunu sandığım bir şeyi iki tane at düzeyine indirgiyordum. Eğer bana göre bu iki şey aynı kategorideyse, neden Anna aralarında bir fark gözetecekti ki? Peki onun için paha biçilmez olması gereken bu şey neydi? iç dünyam mı? Düşündüğüm ve hissettiğim şeyler mi? Kendimden iğrenerek yüksek sesle böğürdüm. Artık kendimi kandırmayı bırakmalıydım. Yıllar boyunca en

büyük sorunum, bu düşüncelerden ve duygulardan kendimi nasıl kurtaracağım, sözde iç dünyamı nasıl tuvalete atıp sifonu çekeceğimdi. Bir an için iç dünyamın en azından estetik türden bir değeri olduğunu kabul etsem bile, bu bir şey değiştirmiyordu - bir insanın içinde var olan tüm güzel şeyler, diğerleri için ulaşılmazdır, çünkü aslında içinde var olduğu kişi için bile ulaşılmazdır. Tarafsız bir gözle kendimi analiz edip bir karara varmam ve şunu söylemem mümkün müydü: "Oradaydı, orada ve orada olacak". Bir şekilde onu ele geçirmek mümkün müydü? - yani eğer bir kişiye ait olabiliyorsa. Benimle hiç ilgisi olmayan bir şeyi, sadece hayatımın en güzel anlarında gözüme ilişen bir şeyi, Kotovsky'nin atlarıyla nasıl karşılaştırabilirdim? Benim uzun süredir kendimde göremediğim şeyi görmeyi reddettiği için Anna'yı nasıl suçlayabilirdim? Yok, yok, bu gerçekten çok saçmaydı; hayattaki en önemli şeyi keşfetmenin eşiğine nadiren geldiğim kısacık anlarda, onu ifade etmemin imkânsızlığını sezmiştim. Olur ya, insan pencereden günbatımına bakarken özlü bir söz söyleyebilir, bunun ötesine geçmez, geçemez. Oysa, benim gündoğumunda ve günbatımında sarf ettiğim sözler uzun zamandır dayanılmaz bir huzursuzluk veriyordu bana. Ruhumda özel bir güzellik yok, diye düşündüm, bende hiçbir zaman varolmamış bir şeyi arıyordum Anna'da. Onu gördükten sonra, yalnızca onun varlığıyla, sesiyle, yüzüyle doldurulabilecek acı verici bir boşluk kalmıştı benden geriye. Öyleyse, Kotovsky'nin atlarıyla bir gezinti yerine ne verebilirdim ona? Kendimi mi? Başka bir deyişle, ruhuma ıstırap veren boş ve karmaşık bir soruya ancak onun yakınlığıyla cevap bulabileceğime dair olan umudumu mu? Çok saçma, çok. Onun yerinde olsaydım, Kotovsky'nin atlarıyla gezmeyi tercih ederdim.

Durdum ye yolun kenarındaki aşınmış bir kilometre taşının üzerine oturdum. İnanılmayacak kadar sıcaktı hava. Kırgın ve üzgün hissediyordum kendimi. Kendimden en son ne zaman bu kadar tiksindiğimi hatırlayamıyordum. Kalpağıma bulaşan şampanyanın ekşi kokusu o anki ruh halimi simgeliyormuş gibi geldi bana. Yaz mevsiminin kaygısız uyuşukluğu dört yanımı sarmıştı, bir yerlerde köpekler tembelce havlıyor, güneşin aşırı ısınmış makineli tüfek namlusu yeryüzüne hiç durmadan ateş ediyordu. Bu benzetmeyi yaptığım sırada Anna'nın da kendisine makineli tüfekçi dediğini hatırladım. Gözlerimin yaşardığını hissettim ve elimin tersiyle gözlerimi sildim.

Birkaç dakika sonra ayağa kalktım ve yokuşu tırmanmaya devam ettim. Şimdi daha iyiydim, bir buğday tarlasını biçer gibi ruhumu biçerek beni yaralayan düşünceler bile, ansızın ince bir zevk vermeye başlamıştı. Beni saran üzüntü anlatılamayacak kadar tatlıydı. Bir iki saat sonra bu üzüntüyü özleyeceğimi, ama onun geri gelmeyeceğini biliyordum.

Sonunda konağa vardım. Avluda daha önce orada olmayan bir sürü at duruyordu, ek binalardan birinin bacasından duman yükseliyordu. Avlunun kapısında durdum. Yol tepeye doğru devam ediyor ve yeşillikler içinde kıvrılarak kayboluyordu, yukarıda tek bir ev göremiyordum, bu yolun nereye gittiğini bilmeme kesinlikle imkân yoktu. Kimseyle karşılaşmak istemediğimden avluya girdim ve gizlice evin çevresinden dolaştım.

Birinci kattan, “Yine kaybettin geri zekâlı!” diye tok bir ses geldi.

Kâğıt oynuyorlardı herhalde. Binanın kenarına geldiğimde köşeyi döndüm ve kendimi arka bahçede buldum. Burada şaşırtıcı güzellikte bir manzara çıktı karşıma; duvarın birkaç adım ötesinde toprak aşağıya doğru dik bir meyil veriyor, ağaç gölgeleri altına gizlenmiş küçük bir vadi başlıyordu. Vadinin içinde gürül gürül bir dere akıyordu ve biraz aşağıdaki birkaç ek binanın çatısını görebiliyordum; daha ileride, küçük bir açıklıkta, *Niva* Dergisindeki pastoral kır manzaralarında tasvir edilenlere çok benzeyen koca bir saman yığını vardı. Ansızın, samanların içinde yuvarlanmak için çılgınca bir istek duydum ve yığına doğru ilerledim. Yığına on adım kala ağaçların arasından tüfekli bir adam fırlayıp önümü kesti.

Karşımdaki adam, subay vagonunda akşam yemeği servisi yapan, sonra da dokumacıların vagonlarını trenden ayıran Başkir’di ama seyrek sakallarla çevriliydi yüzü şimdi.

“Bana bak, birbirimizi tanıyoruz, öyle değil mi? Sadece samanlarda biraz yuvarlanmak istiyorum. Söz veriyorum, sigara içmeyeceğim.”

Başkir, oralı bile olmadı; ifadesiz gözlerini üzerime dikmiş kıpırdamadan duruyordu. Çevresinden dolaşmak istedim ama hemen geriye sıçradı, tüfeğini kaldırıp süngüyü boğazıma dayadı.

Arkamı dönüp uzaklaştım. Başkir’in tavırlarında beni gerçekten korkutan bir şeyler olduğunu itiraf etmeliyim. Süngüyü boğazıma dayadığında, tüfeği bir mızrak gibi kullanıyordu. Sanki o tüfeğin ateş etmek için kullanılabileceğinden hiç haberi yoktu. Steplerin vahşiliği hareketlerine

öyle bir sinmişti ki, cebimdeki Browning'in basit bir çatapattan başka bir şey olmadığı izlenimine kapılmıştım. Sinirlerim hayli gergin olmalıydı, yoksa öyle çaresiz hissetmezdim kendimi. Dereye vardığımda dönüp arkama baktım; Başkir ortalıkta görünmüyordu. Suyun başına çömeldim ve kalpağımı özenle yıkamaya başladım.

Ansızın, bir lirin tellerine vuruluyormuşçasına şırıldayan derenin müziğini bastıracak kadar yüksek sesle şarkı söylendiğini duydum. Ses biraz çatlaktı ama kulağa hoş geliyordu. Çatısındaki bacanın biçimine bakılırsa bir zamanlar hamam olarak kullanılan yakındaki bir binada birileri şarkı söylüyordu.

"Beyaz gömleğimle tarlada yürüdüm yavaşça... leylekler çan kulelerindeki haçlar gibiydi..."

Bu sözler ilgimi çekti ve şarkıyı kimin söylediğini merak etmeye başladım. Kalpağımın suyunu sıktıktan sonra belime taktım, kapıya yaklaştım ve çalmaya gerek duymadan içeri daldım.

İçeride, yeni kesilmiş keresteden yapılmış geniş bir masa ve iki sıra vardı. İçinde bulanık bir sıvı olan koca bir şişe, bir bardak ve birkaç tane soğan konmuştu masanın üzerine. Bana yakın olan sırada, beyaz Rus gömleğini pantolonunun dışına çıkarmış bir adam arkası dönük oturuyordu.

"Affedersiniz. Şişedeki içki mi yoksa?"

Adam, "Yok be, bildiğin votka," derken yüzünü bana çevirdi.

Çapayev'ti.

Onu ansızın karşımda görünce şaşırdım: "Vasily İvanoviç!"

"N'aber ulan Petka?" dedi sırıtarak. "Ayaklanmışsın bakıyorum."

Ne zamandan beri senli benli konuşmaya başladığımızı kesinlikle hatırlayamıyordum. Çapayev hafif kurnaz bir bakışla beni süzdü; alnına bir tutam saç dökülmüştü ve gömleğinin düğmeleri karnına kadar açıktı. Görünüşü o kadar sıradan ve hatırladığımdan o kadar uzaktı ki, birkaç saniye başka birine baktığımı düşünerek tereddüt ettim.

"Çök ulan, çök," dedi karşısındaki sırayı göstererek.

"Kasabada değilsiniz sanıyordum Vasily İvanoviç," dedim otururken.

"Bir saat önce geldim ve doğrudan hamama girdim. Bu sıcakta başka n'apılır ki? İyi de, beni boşver şimdi, sen kendinden bahset. Nasıl oldun?"

“İyiyim,” dedim.

“Ne lan böyle takmış takıştırmışsın? Kasabaya mı gittin yoksa? Yaralı yiğidi oynamayı bırak ulan, hıyar. Hafızanı bir yerlerde unuttuğundan bahsettiler, anlat hele nedir o mesele?”

Yaptığı soytarılığa ve ısrarla köylüler gibi konuşmasına aldırmamaya çalışarak, “Evet, öyle oldu. İyi de, kim söyledi size bunu?” dedim.

“Emir erin Semyon tabii. Kim olacaktı ki? Demek hiçbir şey hatırlamıyorsun ha?”

“Tek hatırladığım trenle Moskova’dan ayrıldığımız. Ondan sonrası yok. Bana ne zaman ‘sen’ demeye başladığınızı bile hatırlayamıyorum.”

Çapayev, bakışlarıyla beni delip geçmek ister gibi neredeyse bir dakika boyunca yüzüme baktı.

“Evet, anlıyorum,” dedi sonunda. “Ulan ne şeytansın sen! Anlaşılan suları bulandırmak istiyorsun Petka.”

“Ne suları?”

“İyi, iyi, bulandır gitsin,” dedi Çapayev gizemli bir şekilde, “hâlâ gençsin. Ha, bu arada, sana Lozovaya Kavşağındaki savaştan önce ‘sen’ demeye başlamıştım.”

“O savaş hakkında hiçbir bilgim yok,” dedim kaşlarımı çatarak. “Sürekli ondan bahsediliyor, ama tek bir şey bile hatırlamıyorum. Yalnızca başım ağrımaya başlıyor.”

“Eh, başını ağrıtıyorsa düşünme o zaman. İçki istiyordun, öyle mi? Al sana içki!”

Çapayev şişeyi eğip bardağı ağzına kadar doldurdu ve önüme iteledi.

“Elleriniz dert görmesin,” dedim alayla ve içkiyi başıma diktim. Ürkütücü bulanıklığına rağmen, ev yapımı votkanın tadı mükemmeldi - birtakım bitkiler katılarak damıtılmış olmalıydı.

“Soğan alsana.”

“Şimdilik kalsın. Ama biraz sonra ruh halimin votkayla soğan çiğneyebilecek, hatta bunu özellikle isteyecek duruma gelme olasılığının var olduğunu da reddedemem doğrusu.”

“Derdin ne?”

“Sadece düşünüyorum.”

“Ne düşünüyorsun peki?”

“Ne düşündüğümle gerçekten ilgilenmiyorsunuz değil mi Vasily İvanoviç?”

“Neden ilgilenmeyecekmişim, tabii ki ilgileniyorum.”

“Güzel bir kadının aşkının gerçekte bir tür tenezzül olduğunu düşünüyorum Vasily İvanoviç. Çünkü bu aşka layık olmak kesinlikle mümkün değil.”

Çapayev’in alnı kırıştı. “N’apıyosun, n’apıyosun?”

“Yeter dalga geçtiğiniz, ben ciddiyim.”

“Ciddi misin? İyi o zaman, bir de şunu düşün: Her zaman için yukarıdaki tarafından aşağıdakine tenezzül edilir. Mesela şu içinde bulunduğumuz koyağa tenezzül edilir. Peki senin bahsettiğin tenezzülde, nereden ve nereye tenezzül ediliyor?”

Bunu düşünmeye başladım. Nereye varmak istediğini anlamıştım: Güzel olanın çirkine ve mazluma tenezzül ettiğinden bahsettiğimi söylersem; hemen ardından, bu güzelliğin kendisinin bilincine sahip olup olmadığını, bu anlamda kendisinin bilincine vardığı zaman güzel kalmaya devam edip edemeyeceğini soracaktı. Petersburg’da geçirdiğim uykusuz gecelerde beni çıldırmanın eşiğine getiren bu soruya verecek bir cevabım yoktu. Bahsettiğim güzellik, kendisinin bilincinde olmayan bir güzellikse, o zaman tenezzülden söz etmenin ne anlamı vardı? Çapayev hiç de kolay bir insan değildi.

“Diyelim ki bir şeyin başka bir şeye tenezzül etmesinden değil, kendi başına tenezzül etme eyleminden söz ediyoruz Vasily İvanoviç. Hatta buna ontolojik tenezzül de diyebiliriz.”

Böyle konuşmaktan zevk alıyormuşçasına, “Peki bu ontrojomik tenezzül nerede lan?” dedi Çapayev. Sonra da masanın altından ikinci bir bardak çıkardı.

“Bu tarzda konuşmaya hazır hissetmiyorum kendimi.”

“İyi, gel birer bardak daha içelim.”

içkilerimizi içtik. Masanın üzerindeki soğanlardan birine odaklandım ve saniyelerce gözlerimi ondan ayıramadım.

Çapayev, bıyığını silerek, “Gerçekten, söylesene tüm bunlar nerede gerçekleşiyor?” diye sordu.

“Ciddi ciddi konuşacak durumdaysanız söyleyeyim Vasily İvanoviç.”

“Tamam yahu, söyle işte.”

“Aslında ortada böyle bir tenezzül olmadığını söylemek daha doğru olur. Sadece, böyle bir aşk tenezzül gibi hissedilir.”

“Peki nerede hissedilir?”

“Zihinde Vasily İvanoviç, bilinçli bir zihnin algısında,” dedim hafif iğneleyici bir sesle.

“Haa, kellede diyorsun yani, öyle mi?”

“Kabaca, evet.”

“Peki bu aşk nerede gerçekleşiyor?”

“Kabaca söylersek, aynı yerde Vasily İvanoviç.”

“Doğru,” dedi tatmin olmuş bir sesle. “Sen de şeyi soruyordun, neydi lan... Aşkın her zaman için tenezzül olup olmadığını, öyle mi?”

“Doğru.”

“Anladığım kadarıyla aşk da kellenin içinde gerçekleşiyor, öyle mi?”

“Evet.”

“O da mı bir tenezzül?”

“Öyle görünüyor Vasily İvanoviç. İyi de ne olmuş öyleyse?”

“Söylesene Petka, nasıl oluyor da bana, yani senin kurmay subayına, kafanın içinde olanların gerçekten her zaman kafanın içinde olup olmadığını soracak konumda görüyorsun kendini?”

“Sofistlik yapıyorsunuz,” diyerek içkimden bir yudum daha aldım. “Katışıksız sofistlik bu. Her neyse, neden kendime eziyet edip durduğumu anlayamıyorum. Bunları daha önce Petersburg’da da yaşadım, kahverengi kadife elbise giyen genç ve güzel kadın aynı şekilde boş kadehini masa örtüsünün üzerine koydu ve ben aynı şekilde mendilimi cebimden çıkardım...”

Çapayev gürültüyle boğazını temizleyerek sesimi bastırdı. Kendi kendime konuşur gibi fısıltıyla sözlerimi bitirdim:

“Bu kızdan ne istiyorum? Bir daha geçmişe dönülemeyeceğinin farkında değil miyim? Dış dünyayı yeniden yaratabilirsin, ama eski benliğini asla geri getiremezsin, asla...”

“Oy, oy, oy, amma da atıyorsun Petka,” diyerek bir kahkaha patlattı. “Kadehmiş, elbiseymiş.”

“Neyiniz var Vasily İvanoviç?” dedim kendimi zorlukla tutarak. “Tolstoy’u yeniden okumaya mı başladınız? Halka inmeye mi karar verdiniz?”

Çapayev yeni bir kahkaha atarak, “Senin Tolstoylarını yeniden okumamıza gerek yok,” dedi. “Ama, eğer bizim Anka için yanıp tutuşuyorsan, her kuşu yakalamanın farklı bir yolu olduğunu söyleyebilirim sana. Anka için yanıyorsun değil mi? Doğru tahmin ettim mi?”

Gözleri iki ince, iki kurnaz çizgiye dönmüştü. Sonra aniden yumruğunu masaya indirdi.

“Tümen komutanın bir soru sorduğunda cevap ver!”

Bu tuhaf ruh halinden onu çıkarmanın hiçbir yolu kalmamıştı.

“Boşverin Vasily İvanoviç, gelin birer bardak daha içelim.”

Çapayev gülerek bardakları doldurdu.

Sonraki birkaç saat biraz bulanıktı. Çok sarhoş olmuştum. Sanırım askerlikten bahsediyorduk - Çapayev Birinci Dünya Savaşı anılarını anlatıyordu. Hikâyeleri çok inandırıcıydı: Alman süvarilerinden, bir nehri nasıl tuttuklarından, gaz bombalarından ve içine makineli tüfek yuvası yerleştirilmiş değirmenlerden söz ediyordu. Hatta bir ara iyice heyecanlanıp parıldayan gözleriyle bana bakarak bağırmaya başladı:

“Nası savaştığımı biliyor musun Petka? Aklına bile gelmez! Çapayev üç kere vurur, annadın mı?”

Kayıtsızca başımı salladım, ama aslında dikkat kesilmiştim.

“İlk vuruş, nereye!”

Yumruğunu masaya öyle bir indirdi ki neredeyse şişeyi deviriyordu.

“İkinci vuruş, ne zaman!”

Yine yumruğu masada patladı.

“Üçüncüsü de, kim!”

Farklı koşullarda olsaydık bu gösterisini takdir ederdim, ama bağırıp çağırmasına ve masayı yumruklamasına rağmen sıcağın ve votkanın etkisiyle bankın üzerinde uyuyuvermişim. Uyandığımda hava kararmıştı, uzaklarda bir yerlerde koyunların melediğini duyabiliyordum.

Başımı masadan kaldırıp çevreye baktığımda, sanki Petersburg'da, arabacıların takıldığı bir kahvede oturuyormuşum hissine kapıldım. Masanın üzerinde bir parafin lambası vardı. Çapayev hâlâ elinde bardağıyla karşımda oturuyor, duvara bakarak kendi kendine bir şeyler mırıldanıyordu. Gözleri en azından şişedeki yarıya inmiş votka kadar bulutluydu. Belki ben de onun tarzında konuşmalıyım, diye düşünerek abartılı bir samimiyetle masaya yumruğumu indirdim.

"Söyleyin bakalım Vasiiy İvanoviç, içinizden gelerek söyleyin ama, Kızıl mısınız Beyaz mısınız?"

Çapayev gözlerini üzerime çevirerek, "Ben mi? «Beni mi soruyorsun?" dedi.

Sonra da masadan iki soğan aldı ve soymaya başladı. Bir tanesini beyazı çıkıncaya kadar soydu, diğerinin yalnızca dışını çıkardı, kırmızı-mor kabuğunu bıraktı.

"Bak şimdi Petka," dedi, soğanları önüme koyarak. "Masada iki tane soğan var, biri beyaz, biri kızıl."

"Eee?"

"Beyaz olana bak şimdi."

"Bakıyorum zaten."

"Şimdi de kızıl olana bak."

"Baktım, ne olacak?"

"Şimdi ikisine birden bak."

"Bakıyorum yahu!"

"Sen hangisisin, kızıl mı beyaz mı?"

"Ben mi? Nasıl yani?"

"Kızıl soğana bakınca kızıl oluyor musun?"

"Yoo."

"Beyaz soğana bakınca beyaz oluyor musun?"

"Olmuyorum."

"Yaa, gördün mü? Neyse, devam edelim. Topografik haritaları bilirsin. Bu masa da bilincimizin basitleştirilmiş bir topografik haritası. Bunlar Kızıllar. Bunlar da Beyazlar. Ama, bizim Beyazları veya Kızılları

algılamamız bizim de renk almamız anlamına geliyor mu? Senin içinde renk alabilecek bir şey var mı?”

“Bilerek çarpıtıyorsunuz Vasily İvanoviç. Kızıl ya da Beyaz değilsek, neyiz öyleyse?”

“Karmaşık sorulara geçmeden önce basitlerinde bir anlaşalım, değil mi Petka? ‘Biz’ kelimesi ‘Ben’ kelimesinden daha karmaşıktır, doğru mu?”

“Doğru.”

“Söyle o zaman, "Ben’ nedir?”

“Ben, kendimim tabii ki.”

“Kim olduğunu söyleyebilir misin?”

“Pyotr Boşkov.”

“Bu senin adın. Bu adı taşıyan kim peki?”

“Eh, psikolojik bir birey olduğum söylenebilir. Alışkanlıklar ve deneyimlerin... belki de bilgilerin ve tercihlerin bir toplamıyım.”

“Peki bu alışkanlıklar kimin alışkanlıkları Petka?” diye ısrar etti Çapayev.

“Benim,” diyerek omuz silktim.

“Ama az önce bir alışkanlıklar toplamı olduğunu sen kendin söyledin Petka. Eğer bunlar senin alışkanlıklarınsa, bu alışkanlıklar bir alışkanlıklar toplamına mı ait yani?”

“Kulağa komik geliyor, ama özünde durum bu.”

“Alışkanlıkların ne gibi alışkanlıkları olur Petka?” Sinirlenmeye başlıyordum.

“Bu çok ilkel bir konuşma. Sadece benim kim olduğum ve neden yapıldığım sorusuyla başladık ne de olsa. Sakıncası yoksa, kendimi bir... bir... diyelim ki bir monad olarak nitelendiriyorum. Yani Leibniz’in dünyayı algılama biçimine göre demek istedim.”

“Peki çıkıp da kendini malak olarak adlandıran bu kişi kimdir Petka?”

Ne derse desin kendime hakim olmaya karar vererek, “Monadın kendisi,” dedim.

Çapayev şeytanca gözlerini oğuşturdu. “Güzeel, ‘kim’ konusunu sonra tartışırız. Ama önce, ‘nerede’ ile işimizi bir bitirelim sevgili dostum. Söyle

bakalım, şu senin malak nerede yaşıyor?"

“Bilincimde.”

“Bilincin nerede?”

“İşte burada,” dedim kafamı göstererek.

“Peki kafan nerede?”

“Omuzlarımın üstünde.

“Omuzların nerede?

“Bir odanın içinde.”

“Oda nerede?”

“Bir binada.”

“Bina nerede?”

“Rusya’da”

“Rusya nerede?”

“Yandı bitti kül oldu.”

“Kes sesini,” diye öfkeyle bağırdı. “Subayın izin vermeden şaka yapmayacaksın. Cevap ver.”

“Peki, dünyada tabii.”

Kadeh tokuşturup içkilerimizi kafaya diktik.

“Dünya nerede?”

“Evrende.”

“Evren nerede?”

Biraz düşündüm.

“Kendi içinde.”

“Kendi içi nerede?

“Bilincimde.”

“Yaa, demek ki bilincin bilincinin içindeymiş, tamam mı Petka?”

“Tamam gibi.”

Çapayev bıyığını düzeltti. “Pekâlâ. Şimdi iyi dinle: Bilincin nerede?”

“Anlayamadım Vasily ivanoviç. Yer kavramı bilincimizdeki kategorilerden biridir. Bu yüzden...”

“O nerede? Yer kavramının bulunduğu yer nerede?”

“İyi de, onun bulunduğu yerin tam olarak bir yer olduğunu söyleyemeyiz. Belki de onun gerçek...”

O anda dilimi ısırdım. Tabii ya beni oraya götürmeye çalışıyordu, Eğer “gerçeklik” kelimesini kullanırsam, bir kez daha her şeyi benim düşüncelerime indirgeyecekti. Sonra da düşüncelerimin nerede olduğunu soracaktı, sonra da... sıkı bir gambitti doğrusu. Alıntılara başvurabilirdim elbette; ama biraz düşününce hayretle fark ettim ki, hangi sistemden alıntı yaparsam yapayım ya kendi mantığı içinde bu sorunun çevresinden dolaşıyor ya da güvenilmez bir iki Latince kelimeyle değinerek işi kurtarmaya çalışıyordu. Evet, Çapayev gerçekten de basit bir insan değildi. Elbette, karşıdakini kategorize ederek tartışmayı sonlandırmak gibi güvenli bir yönteme de başvurabilirdim - ispatlamaya çalıştığı şeyin şu ya da şu isimle bilindiğini ve o zamandan beri insanlığın çok ilerlediğini söylemekten kolay ne vardı ki? Ama, teneffüslerde felsefe kitabından birkaç sayfa karıştıran çokbilmiş bir akşam okulu öğrencisi gibi davranmaya utandım. Rus komünizminin Antik Yunan’daki kökleri konusunda bir tartışmaya girdiğim sarhoş Berdyayev’a, felsefenin aslında sofizm olarak anılması gerektiğini söyleyen ben değil miydim zaten?

Çapayev güldü.

“Peki insan düşüncesi nereye kadar ilerleyebilir?”

“Ha?”

“Nereden ilerler? Nereye doğru ilerler?”

Dalgınlıkla sesli düşünmüş olmalıydım.

“İsterseniz bunları ayıkken konuşalım Vasily İvanoviç. Ben filozof değilim. Gelin biraz daha içelim.”

“Eğer filozof olsaydın ahırı temizletmek dışında bir iş yaptırmazdım sana. Ama bir süvari alayına komutan yaptım. Lozovaya’da her şeyi gayet iyi anlamıştın. Ne oluyor sana? Çok mu korktun, yoksa çok mu mutlusun?”

Sinirlerimin yine gerildiğini hissederek, “Bir şey hatırlamıyorum, hatırlayamıyorum,” dedim.

Çapayev, “Ah Petka, ah,” diyerek içini çekti ve bardakları votkayla doldurdu. “Seninle ne yapacağımı bilemiyorum. Her şeyden önce sen kendini anlamalısın.”

İçtik. Uyuşuk hareketlerle bir soğan aldım ve koca bir parça ısırdım.

Bir sigara yakan Çapayev, “Yatmadan önce gidip biraz hava alsak nasıl olur?” dedi.

“Olabilir,” dedim, soğanı masaya bırakarak.

Ben uyurken yağmur çiselemişti ve eve doğru çıkan yokuştaki toprak nemli ve kaygandı. Körkütük sarhoş olmuştum, tam tepeye varacağım sırada kaydım ve ıslak çimlerin üzerine geri yuvarlandım. Yüzükoyun uzandığımda gökyüzünün yıldızlarla dolu olduğunu gördüm. O kadar güzellerdi ki hiç sesimi çıkarmadan saniyelerce gökyüzünü seyretmeye devam ettim. Çapayev elini uzatıp kalkmama yardım etti. Biraz sonra sert toprağa ulaştığımızda tekrar gökyüzüne baktım ve sanki yıldızlı gökyüzünü en son gördüğümden beri çağlar geçmiş gibi geldi, aslında hep başımın üzerindeydi ve tek yapmam gereken başımı kaldırıp bakmaktı. Gülmeye başladım.

“Ne oldu?” dedi Çapayev.

“Bir şey olmadı, gökyüzü çok güzel sadece,” dedim yukarıyı göstererek.

“Güzel?” dedi

“Hadi canım. Ne demek istiyorsun? Güzellik, iradenin en yüksek algılanırlık düzeyinde mükemmelen nesneleşmesi değilse nedir?”

Çapayev birkaç saniye gökyüzüne baktı, sonra bakışlarını ayaklarımızın dibindeki su birikintisine çevirdi ve sigarasının izmaritini suyun içine fırlattı. Suyun dümdüz yüzeyinden yansıyan evrende tam bir felaket meydana geldi - tüm yıldızlar sarsıldı ve dalgalanan parlak lekelere dönüştü.

“Ayaklarımızın dibindeki yıldızlı gök ve içimizdeki Immanuel Kant bana daima hayret verici gelmiştir,” dedi.

“Hiç anlamıyorum Vasily Ivanoviç; Kant’la Schopenhauer’i karıştıran bir adam nasıl bir tümene komuta edebilir?”

Çapayev donuk gözlerle baktı, tam bir şey söylemek için ağzım açmıştı ki tekerlek sesleri ve at kişnemeleri duyuldu. Birileri avluya girmişti.

“Kotovsky ve Anna gelmiş olmalı,” dedim. “Makineli tüfekçin, Rus gömleği giyen sert mizaçlı adamlara ilgi duyuyormuş meğer Vasily Ivanoviç.”

“Nee? Kotovsky burada mı? Niye söylemedin?”

Beni tamamen unutarak, arkasını dönüp hızlı hızlı yürümeye başladı. Evin köşesine kadar yavaşça ardından yürüdükten sonra durup baktım. Araba taraçanın önünde durmuştu ve Kotovsky Anna’nın inmesine yardım ediyordu. Kotovsky, Çapayev’in geldiğini görünce askerce bir selam çaktı, ona doğru yürüdü ve kucaklaştılar. Hayatın bataklığında gezerken daima morallerini iyi tutmayı başardıklarını göstermek isteyen her erkeğin yaptığı türden şakalaşmalar oldu aralarında. Eve doğru yürümeye başladılar, Anna ise arabanın yanında kaldı. Ansızın, şeytan dürtmüş gibi ona doğru yürümeye başladım, boş bir bomba sandığına takılıp sendeledim, o anda aceleyle verdiğim karara bin pişman olacağım içime doğdu.

“Lütfen Anna! Gitmeyin!”

Durdu ve bana doğru döndü. Tanrım, o anda ne kadar da güzel görünüyordu!

Nedense ellerimi göğsüme bastırarak hiç düşünmeden konuşmaya başladım: “Anna, ne olursunuz inanın bana... lokantadaki davranışımdan dolayı gerçekten pişmanım. Ama sizde de biraz suç yok muydu? Bu özgürlükçü kadının gerçek siz olmadığınızı biliyorum, belirli bir estetik formülasyona uyum sağlamaktan başka bir şey yapmıyorsunuz ve sonuç da yalnızca...”

Birden beni iteledi.

“Tanrı aşkına benden uzak durun Pyotr,” dedi kaşlarını çatarak. “Soğan kokuyorsunuz. Her şeyi affedebilirim ama bunu affedemem.”

Geriye dönüp evin içine daldım. Yüzüm alev alev yanıyordu, hani yumurta kırsan pişerdi. Odama giderken -o karanlıkta nasıl yolumu bulduysam- Çapayev’in votkasına ve soğanlarına lanetler yağdırdım. Kendimi yatağa fırlattığımda sanki komaya girmişim gibi bilincimin bulandığını hissettim, o sabah uyandığımda da kendimi böyle hissetmiştim.

Bir süre sonra kapı çalındı ve Çapayev’in sesi duyuldu: “Petka! Neredesin?”

“Hiçbir yerde!” diye homurdandım.

“Bravo!” diye gürledi birden. “İşte şimdi oldu! Yarın birliklerin önünde sana resmi olarak teşekkür edeceğim. Her şeyi çok iyi anlamışsın! O zaman ne diye akşama kadar aptal numarası yapıp durdun be?”

Ne demek istiyorsunuz?”

Kendin bul. Şu anda önünde ne görüyorsun?”

Yastık, ama çok net göremiyorum. Onun da bilincimde

olduğunu anlatmaya başlamayın yine.”

“Gördüğümüz her şey bilincimizdedir Petka. Bu yüzden bilincimizin herhangi bir yerde bulunduğu söylenemez. Biz de hiçbir yerdeyiz, çünkü bulunduğumuzu söyleyebileceğimiz hiçbir yer yok. Bu nedenle hiçbir yerde değiliz. Şimdi hatırladın mı?”

Biraz yalnız kalmak istiyorum Çapayev,” dedim.

Nasıl istersen. Sabahleyin karşıma çakı gibi gelip rapor vereceksin. Öğleyin ilerliyoruz.”

Koridordaki döşeme tahtalarını gıcırdatarak uzaklaştı. Bir süre söylediklerini düşündüm: Önce şu “hiçbir yeri” sonra da yarın öğlenki gizemli ilerleyişi. Hemen arkasından yetişebilir ve ilerlememin imkânsız olduğunu çünkü hiçbir yerde olmadığımı söyleyebilirdim, ama bunu yapmak istemiyordum. Korkunç bir uyku bastırdı, çevremdeki her şey sıkıcı ve önemsiz görünmeye başladı. Uyurken rüyamda Anna’nın parmaklarının makineli tüfeğin namlusunu okşadığını görüyordum. Yine kapının çalınmasıyla uyandım.

“Çapayev! Sizden beni rahat bırakmanızı istemiştim! Bırakın da savaştan önce biraz dinleneyim!”

“Ben Çapayev değilim, Kotovsky’yim,” dedi bir ses.

Yatakta doğruldum.

“Ne istiyorsunuz?”

“Sizinle konuşmalıyım.”

Tabancayı cebimden çıkarıp battaniyenin altına sakladım. Tanrı bilir ne istiyordu. Bunun Anna’yla ilgili olduğuna dair bir hisse kapılmıştım.

“Gelin o zaman.”

Kapı açıldı ve Kotovsky içeri girdi. Gündüz onunla karşılaştığımdan daha farklı görünüyordu. Üzerinde püsküllü bir ropdöşambr vardı ve altından da pijamasının paçaları görünüyordu. Bir elinde üç mumlu bir şamdan, diğerinde de bir şişe şampanya ve iki bardak vardı - şampanyayı görünce Anna’nın beni şikâyet etmiş olduğundan neredeyse emin oldum.

“Oturun,” dedim koltuğu göstererek.

Şampanyayı ve şamdanı dikkatle masanın üzerine yerleştirdikten sonra oturdu.

“Sigara içebilir miyim?”

“Elbette.”

Sigarayı yaktıktan sonra tuhaf bir hareket yaptı: Sanki alnına düşmüş görünmez bir saç tutamını geriye atmak ister gibi elini çıplak kafasına götürdü. Bu hareketi daha önce görmüş olduğum hissine kapıldım bir an, sonra ansızın hatırladım -zırhlı trendeki ilk karşılaşmamızda Anna da neredeyse aynı şekilde, olmayan saç tutamlarını düzeltmişti. Çapayev’in başını çektiği gizli bir tarikatın üyeleri olabilecekleri ve bu dazlaklığın bir tür ayinle ilgili olduğu geçti aklımdan, ama sonra hepimizin bu tarikatın üyeleri olduğumuzu fark ettim - hepimiz, yani Rusya’nın en son özgürlük girişiminden ve kaçınılmaz olarak bu girişime eşlik eden bitlerden mağdur olanlar. Bunun üzerine gülmeye başladım.

Kotovsky bir kaşını kaldırarak, “Neden gülüyorsunuz?” dedi.

“Şu başımıza gelenlere bak! Bitlenmemek için kafamızı kazıtıyoruz. Beş yıl önce aklınıza gelir miydi böyle olacağı? Gerçekten inanılmaz.”

“Haklısınız, ben de aynı şeyi düşünüyordum - yani Rusya’ya neler olduğunu. O yüzden sizi görmeye geldim. Sanki bir şey dürttü beni ve şey konusunda konuşmak istedim...”

“Rusya konusunda mı?”

“Kesinlikle.”

“Ne söylenebilir ki? Her şey çok açık.”

“Benim demek istediğim... bunlardan kim sorumlu?”

“Bilmiyorum. Siz ne dersiniz?”

“Aydınlar. Başka kim olabilir ki?”

Doldurduğu bardağı bana uzattı.

“Aydınlar sınıfının tüm üyeleri,” diye devam etti - yüzü tuhaf bir şekilde buruşmuştu. “Özellikle Rusya’dakiler. Onlar ancak başkalarının ekmeğiyle yaşayabilirler. Bu sınıftan olanların insanı tiksindirecek kadar çocukça bir kişilik özellikleri vardır. Alttan alta doğru ve haklı olduğunu hissettikleri şeylere saldırmaktan asla çekinmezler. Kendisini belki

banyoya kapatacaklarını, ama asla evden kovmayacaklarını bildiğinden korkusuzca anne-babasına zarar veren çocuklara benzerler. Daha çok yabancılardan korkarlar. Bu aşağılık sınıfın tüm üyeleri için bu geçerlidir.”

“Söylediklerinizi tam takip edemiyorum.”

“Aydınlar, içinden çıktıkları imparatorluğun en temel ilkeleriyle alay etmeye devam etseler de, orada ahlak kurallarının var olduğunu gayet iyi bilirler.”

“Öyle mi? Neden?”

“Çünkü ahlak kuralları çökmüş olsaydı, aydınlar hiçbir zaman imparatorluğun temellerini dinamitlemeye cesaret edemezlerdi. Geçen gün Dostoyevski’yi yeniden okumaya başladım; aklıma ne geldi biliyor musunuz?”

Yüzümün bir tarafının seğirmeye başladığını hissettim.

“Ne geldi?”

“Rusya’nın ne kadar bağışlayıcı olduğu. Bugünlerde ortalıkta dolaşıp herkese kan kusturan kasaplar, eskiden Sibirya’nın köylerine sürülür ve orada zamanlarını tavşan ya da karatavuk avlayarak geçirirlerdi. Hayır, aydınlar kutsal şeylere hakaret etmekten çekinmiyorlar. Tek korktukları şey, şeytanla ve onun kökenleriyle savaşmaya kalkmak, çünkü böyle şeylerle uğraşırlarsa bir telgraf direğine oturtulabileceklerini iyi biliyorlar.

“Ne hayal gücü.”

“Şeytanla aşık atmak zevkli iştir,” diye heyecanla devam etti. “Bir tehlike yoktur ve çok açık faydaları vardır. Bu yüzden, altını üstünü, sağını solunu bilerek karıştıran alçaklardan oluşan dev bir gönüllü ordusu var, anlamıyor musunuz? Ruhunu şeytana satmış namussuzlar, sıska Bolşevikler, baldırı çıplak liberaller, burunları kokaine gömülmüş sosyalist-devrimciler, bunların hepsi...”

“Anladım.”

Kotovsky şampanyadan bir yudum aldı.

“Her neyse Pyotr. Hazır konu açılmışken, sizde biraz kokain olduğunu söylediler.”

“Evet, var. Konusu da açıldığına göre...”

Çantamdan kutuyu çıkarıp masanın üzerine koydum.

“Buyurun, kendiniz alın.”

Israr etmeme hiç gerek yoktu. Masanın üstüne döktüğü iki sıra kokain, inşa halindeki iki anayol kadar geniş görünüyordu. Hepsini burnuna çekip koltuğa yaslandı. Nezaketen bir dakika kadar bekledikten sonra sordum:

“Rusya’yı sık sık mı düşünürsünüz?”

“Odessa’da otururken günde en az üç kere düşünürdüm,” dedi donuk bir sesle. “Burnum kanamaya başlayınca bıraktım. Müptela olmak istemedim.”

“Peki şimdi ne oldu? Dostoyevski mi dürttü sizi?”

“Yok canım, iç dünyamda gelişen kötü bir olaydan etkilendim.”

Birden aklıma ilginç bir fikir geldi.

“Atlarınız sizin için çok mu değerli Grigory?”

“Neden?”

“Değiş tokuş yapabiliriz. Atlı arabanıza karşılık bu kutunun yarısı.”

Kotovsky, bana sert bir bakış fırlattıktan sonra kutuyu alıp içine baktı.

“İnsanı nasıl ikna edeceğinizi iyi biliyorsunuz. Atlarımı ne yapacaksınız ki?”

“Gezeceğim. Başka ne yapılır ki?”

“Tamam, kabul ediyorum. Bavulumun içinde küçük bir tartı olacaktı.”

“Göz kararı bölüverin. Bana ucuza mal oldu.”

Ropdöşambrın cebinden gümüş bir sigara tabakası çıkarıp içindeki sigaraları boşalttı, sonra da bir çakıyı kaşık gibi kullanarak tozun yarısını tabakaya aktardı.

“Dökülmez mi?”

“Merak etmeyin, bu tabakayı Odessa’dan aldım. Özel bir tabakadır. Atlar sizin oldu.”

“Teşekkürler.”

“Anlaşmamızın şerefine içelim mi?”

“Memnuniyetle,” diyerek kadehimi kaldırdım.

Kotovsky şampanyasını bitirdi, tabakayı cebine koydu ve şamdanı masadan aldı.

“Sohbet için teşekkürler. Gecenin bir yarısı geldiğim için lütfen beni bağışlayın.”

“İyi geceler. Size bir soru sorabilir miyim? Konuyu siz açtığınıza göre, söyler misiniz kokain çekerek kurtulmak istediğiniz iç dünyadaki o kötü olay nedir?”

“Rusya’nın içinde bulunduğu durumun yanında benimki zayıf kalıyor,” dedi Kotovsky. Bir asker selamı çakarak odadan çıktı.

Tekrar uyumaya çalıştım, ama uyku tutmuyordu. Önce Kotovsky’yi düşündüm - üzerimde fena bir izlenim bırakmadığını itiraf etmeliyim, iyi bir tarzı vardı. Sonra düşüncelerim yeniden Çapayev’e yoğunlaştı. Sözünü ettiği şu “hiçbir yeri” düşünmeye başladım. İlk bakışta basit görünüyordu; benden tek bir soruyu yanıtlamamı istemişti: Benim varoluşumun nedeni dünya mıydı, yoksa dünyanın varoluşunun nedeni ben miydim? Adi diyalektikten başka bir şey değildi bu elbette ama biraz ürkütücü bir yanı da vardı. Tüm bunların nerede olduğu hakkındaki ilk bakışta aptalca görünen sorularıyla bunu çok ustaca göstermişti bana. Eğer tüm yeryüzü benim içimde var oluyorsa, ben nerede var oluyordum? Eğer ben bu dünyanın içinde var oluyorsam, bilincim dünyanın tam olarak neresindeydi? Bir yandan ben dünyanın içinde var olurken, dünyanın da benim içimde var olduğu, bu iki kavramın mıknatısın iki kutbu olduğu söylenebilirdi; ama bu sefer de bu mıknatısın, bu diyalektik ikiliğin asılı olduğu çivinin nerede olduğu sorusu çıkıyordu ortaya.

Çivinin varolabileceği hiçbir yer yoktu!

Çünkü içinde vücut bulacağı bir bilince, yani bir bireye bağlıydı varlığı. Bu birey de hiçbir yerde varolamazdı, çünkü bu hiçbir yer, ancak ve ancak bireyin bilinci tarafından yaratılan bir yerde bulunabilirdi... Peki kendisi için bu yeri yaratmadan önce neredeydi? Eğer kendi içindeyse, tam olarak nerede?

Yalnızlık, ansızın beni korkutmaya başladı. Asker ceketini omzuma alıp koridora çıktım; ayın mavi ışığı pencereden merdivenlere vuruyor, oradan da girişe doğru uzanıyordu. Atsız araba kapının önündeydi. Birkaç kez çevresini dolaşıp arabanın tertemiz dış yüzeyini inceledim, sanki ay ışığının altında daha bir güzelleşmişti. Yakınlarda bir atın hafifçe kişnediğini duydum. O tarafa döndüğümde Çapayev’in, atın yelesini kaşağılamakta olduğunu gördüm. Ona doğru yürüyüp yanında durdum, dönüp bana baktı. “Hiçbir yerin” nerede olduğunu sorarsam ne cevap verir acaba, diye

düşünüyordum. Kelimeyi kendi içinde tanımlamak zorunda kalacak ve o da benim içine düştüğüm karmaşaya düşecekti ister istemez.

“Uyuyamadın mı?” dedi Çapayev.

“Evet, pek iyi değilim.”

“Nedenmiş o? Boşluğu hiç görmedin mi daha önce?”

“Boşluk” kelimesinin, sadece birkaç dakika önce bilincine vardığım “hiçbir yer” deyimiyle tam olarak örtüştüğünü fark ettim.

“Hayır,” dedim. “Hiç görmedim.”

Çapayev nazikçe, “Peki ne görüyordun Petka?” diye sordu.

İsterseniz başka şeyden konuşalım. Atlarım nerede?”

Ahırda. Ne zamandan beri onlar Kotovsky’nin değil de senin atların oldu?”

“Yaklaşık çeyrek saat önce.”

Çapayev güldü: “Grigory’ye dikkat et. Göründüğü kadar samimi değildir.”

“Farkına varmıştım zaten. Vasily İvanoviç, biliyor musunuz, söylediğiniz sözleri bir türlü kafamdan atamıyorum. İnsanı nasıl köşeye sıkıştıracağınızı gayet iyi biliyorsunuz.”

Arapsaçına dönmüş yelenin içinden kaşağıyı geçirmek için uğraşırken, “Haklısın,” dedi “sonra da onlara makineli tüfekle iyice ateş ediyorum...”

“Ama, sanırım bunu ben de yapabilirim.”

“Dene bakalım.”

“Tamam, ben de size yerler hakkında bir dizi soru sorabilirim.”

Sor tabii, sor,” gibi bir şeyler mırıldandı.

“En baştan başlayalım. Şu anda bir atı kaşağılıyorsunuz. Peki bu at nerede?”

Çapayev hayretle yüzüme baktı: “Aklını mı kaçırdın sen Petka?”

“Efendim?”

“Gözünün önünde işte, görmüyor musun?”

Birkaç saniye konuşamadım. Böyle keskin bir dönüş beklemiyordum. Çapayev endişeyle başını salladı. “Gidip yatsan iyi olacak Petka.”

Aptal aptal gülümsedim ve eve doğru yürüdüm. Bir şekilde yatağa ulaşmayı başarıp, içine girdim ve girer girmez bir sonraki kâbusa yuvarlandım - daha merdivenleri çıkarken bu kâbusun kaçınılmazlığını hissetmiştim.

Çok geçmeden, mavi gözlü, sarı saçlı bir adamın, dişçi koltuğuna benzeyen tuhaf görünüşlü bir sedire bağlanmış olduğunu gördüm. Rüyanın içinde onun adının Serdyuk olduğunu çok iyi biliyordum, ona olanlar yakında bana da olacaktı. Serdyuk'un kollarından çıkan renkli kablolar, dinamoya benzeyen ürkütücü bir makineye bağlanmıştı; bu makineyi oraya getirenin benim zihnim olduğunu tahmin edebilecek kadar bilincim yerindeydi. Beyaz önlüklü iki adam eğilmiş, makinenin kolunu çeviriyorlardı. Önceleri yavaştılar ve koltuktaki Serdyuk yalnızca titreyerek dudaklarmı ısırıyordu. Sonra adamların hareketleri giderek hızlandı ve Serdyuk'un bedeni şok dalgalarıyla sarsılmaya başladı. Nihayet kendini daha fazla tutamayarak bağırdı:

"Kesin şunu!"

Ama işkenceciler kolu gittikçe daha hızlı çeviriyorlardı.

"Dinamoyu durdurun," diye gücü yettiğince haykırmaya başladı. "Dinamoyu kapatın! Dinamo! Dinamo! dinamooo!!!"

"Sonraki istasyon: Dinamo."

Serdyuk, hoparlörden gelen sesle kendine geldi. İlk gördüğü şey karşısında oturan tuhaf görünüşlü yolcuydu; adamın kirli, kalın bir kaftanı ve yeşil-beyaz bir sarığı vardı. Serdyuk'un donuk bakışlarını üzerinde hissedince, tombul ve çilli yüzüne ciddi bir ifade vermeye çalışarak parmaklarından ikisini sarığına değdirdi ve yüksek sesle bağırdı:

"Hayl Hitler!"

Serdyuk kibarca, "Hitler hayl," diye cevap verip başını çevirdi.

Kimdi bu adam ve onun gibi tipsiz heriflerin çoğu en azından bir BM**w ile gezerken, o neden tutup metroya binmişti?**

Adamın başının hemen üstündeki posterde, pahalı bir ev fotoğrafı ve "Zenginliğinizin namına" yazısını gördü. Binleri ikinci kelimenin ilk harfini silmiş, cümlenin sonuna bir ünlem işareti koymuştu.

Serdyuk anlayışla içini çekerek sağa kaykıldı ve yanındaki yolcunun kucağında açık duran kitabı okumaya başladı. Gazete kâğıdıyla kaplanmış, ince, yıpranmış bir broşürdü bu; üzerine tükenmez kalemle "Japon Militarizmi" yazılmıştı. Yarı-legal Sovyet eğitim kitapçıklarından biri olduğu belliydi: Kâğıt eskilikten sararmıştı ve çoğunluğu italik yazılmış Japonca kelimelerden oluşan metnin karakterleri bir tuhaf duruyordu.

Serdyuk okumaya başladı: "Sosyal görev kavramı, Japon kültüründe, dramanm çarpıcı duygusallığını üreterek doğal insani görev duygusuyla iç içe geçmektedir. Bu görev, Japonların hâlâ kullandıkları *on* ve *giri* kavramlarıyla ifade edilir. Çocuğun ebeveynlerine, derebeyinin krala, vatandaşın devlete borçlu olduğu "minnettarlığa" *on* denir. Her bireyin toplumdaki yeri ve konumuna göre davranmasını gerektiren "zorunluluğa ve sorumluluğa" ise *giri* denir. Bu aynı zamanda kişinin kendi onuruna ve şerefine, kendi namusuna karşı duyduğu sorumluluktur. Bir tür sosyal, mesleki ve insani davranış kuralı olan *on* ve *giri* için insan kendini feda etmeye hazır olmalıdır"

Yanındaki adam Serdyuk'un okuduğunu fark edince kitabı yüzüne doğru yaklaştırarak yan döndü. Serdyuk gözlerini kapadı.

İşte bu yüzden adam gibi yaşıyorlar, diye düşündü, çünkü asla görevlerini unutmuyorlar. Buradaki herifler gibi kafayı çekip çekip sokaklarda sürtmüyorlar.

Sonraki birkaç saniyede kafasından neler geçtiğini tam olarak bilmek mümkün değil, ama tren Puşkinskaya İstasyonumda durup da Serdyuk vagondan çıktığında, ruhu sarhoş olma arzusuyla, hatta küfelik olma arzusuyla doluydu. Önceleri bu arzu şekilsiz ve bulanıktı - ulaşılmaz, bir daha ele geçmemecesine yitirilmiş bir şeyin yarattığı belli belirsiz bir melankoliydi sanki-, kurşun geçirmez büfeler dizisinin önünden geçip küçük gözetleme deliklerinden düşman topraklarını tarayan birörnek KafkasyalI yüzlerle karşılaşıncaya kadar bu arzu gerçek şeklini alamadı.

Tam olarak ne istediğine karar vermesi zordu. Seçenekler çok, ama üçüncü sınıftı - tıpkı seçimlerdeki adaylar gibi, diye düşündü Serdyuk. Uzun süre kararsız kaldıktan sonra, nihayet vitrinlerden birinde duran "Livada" marka porto şarabını işaret etti.

Şişeyi görür görmez gençliğinin unutulmuş bir sabahı gelmişti gözlerinin önüne: Okuduğu enstitünün bahçesinde, istiflenmiş sandıkların arasında kuytu bir köşede; güneş ışınları sararmış yaprakların üzerinde oynaşırken aynı sınıftan birkaç neşeli öğrenci bir şişeyi ağızdan ağıza dolaştırıyorlardı (ama etiketin üzerindeki yazı biraz farklıydı, sahiden, o günlerde 'T lere nokta koymaya başlamamışlardı daha). Dışarıdan kesinlikle görülmeyen o kuytuya girmek için paslı parmaklıkların arasından geçtiklerini, bunu yaparken montlarını nasıl da berbat ettiklerini anımsadı. Ama önemli olan porto şarabı ya da parmaklıklar değil, o küçük kaçamağın yüreğine hüzünlü bir ok gibi saplanan hatırasıydı - avlunun parmaklıklarla çevrili o köşesinde elinden kaçırdığı sonsuz fırsatlar ve uçsuz bucaksız olanaklardı...

Bu hatıranın etkisiyle, aklına dayanılmayacak kadar acı bir fikir geldi: Aslında dünyanın kendisi hiç değişmemişti, sadece o zaman hiçbir çaba sarf etmeden bakabildiği açıdan bakamıyordu şimdi dünyaya. Artık parmaklıkların arasından sürtüne sürtüne geçmek mümkün değildi; zaten geçip de nereye gidecekti ki? Parmaklıkların ardındaki dar, kuytu mekânı, uzun zaman önce yaşanmışlığın çinko kaplı tabutlarıyla doldurmuştu.

Dünyaya artık aynı açıdan olmasa bile, en azından aynı dereceden bakabilirdi. Büfenin deliğinden parayı uzattı ve aynı delikten fırlatılan yeşil renkli el bombasını havada yakaladı. İlkbahar ikindisi göğünün muhteşem güzelliğini yansıtan su birikintilerine basmamaya çalışarak karşıya geçti, Puşkin'in yeşil heykelinin karşısında bir banka oturdu ve şişenin plastik kapağını dişleriyle çıkardı. Porto şarabının tadı hâlâ aynıydı - Rusya'da reformun aslında hayatı temelden sarsmadığının, hafif bir esinti gibi yalnızca yüzeyi dalgalandırdığının yeni bir kanıtı daha.

Şişeyi bir iki dikişte bitirdi, sonra da alçak kaldırımın Ötesindeki çalıların içine nişan alıp fırlattı; gazete okuyormuş gibi yapan,

entelektüel görünüşlü bir kadın şişenin peşinden gitti. Serdyuk gerinerek banka yaslandı.

Sarhoşluğun, doğası gereği, ne yüzü ne de yurdu vardır. Birkaç dakika sonra vücudunu saran uyuşuklukta, şarap şişesinin etiketindeki selvilerin, tarihi kemerlerin ve lacivert göğe resmedilmiş parlak yıldızların vaat ettiği duygulardan hiçbir şey yoktu. Gerçekten de porto şarabının tadında, şişenin Kırım'ın güneybatısından geldiğini gösteren hiçbir şey yoktu; kuzeyinden gelse, hatta Moldovya'dan gelse bile, çevresini saran dünya yine aynı şekilde değişecekti herhalde.

Evet, Dünya gözle görülür bir şekilde değişiyordu, artık ona düşman değildi; önünden gelip geçen insanlar yavaş yavaş şeytanın sadık hizmetkârları olmaktan çıkıp onun kurbanlarına dönüşüyorlardı, tabii onlar bunu fark etmekten çok uzaktılar. Çok geçmeden şeytana da bir haller oldu - ya yok olmuş ya da önemini kaybetmişti. Alkol yalnızca birkaç saniye için onu zevkin doruklarına çıkardı, sonra uyuşmuş kafasındaki o bayağı uçurumdan aşağıya, gerçekliğe doğru düşmeye başladı.

Önünden üç öğrenci geçti. Serdyuk onların seslerini kalınlaştırarak "züppe" sözünü sürekli tekrarladıklarını duydu. Öğrencilerin arkasından bakarken, kaldırımın kenarına park etmiş, ön kaputunda büyükçe bir bayrak dalgalanan Japon malı amfibik cipe ilişti gözü. Cipin hemen üzerinden, Tverskaya Caddesi'nin karşı kaldırımında, görünmez surların mazgalları arasındaki bir siperi andıran McDonalds armasını görebiliyordu. Uzaklaşan öğrencilerin sırtları, cip ve kırmızı zemin üstünde sarı "M" harfi, realist ressam Deyneka'nın "Geleceğin Pilotları" tablosunu hatırlattı Serdyuk'a. Bu çağrışımın nedeni pek açık değildi - belki her iki halde de karakterlerin geleceğinin açık seçik ortada oluşuydu neden. "Geleceğin soyguncuları" alt geçide girmişti bile, ama Serdyuk hâlâ onları düşünmeye devam ediyordu. Bugünkü Moskova'da çekilmiş, otuzlu yılların NewYork'unu anlatan "Hollandalının Ölümü" adındaki Amerikan yapımı bir film geldi aklına. Filmde gangsterlerden birinin evinde duvara asılı duran "Geleceğin Pilotları" tablosu filme biraz karanlık, biraz da ürkütücü bir hava katıyordu.

Fakat politika aklını çok kısa bir süre için meşgul etti ve çok geçmeden metroda göz attığı kitabı hatırladı:

“Şu Japonlar ne büyük bir ulus! Üzerlerine iki tane atom bombası atıldı, adaları ellerinden alındı, adamlar bana mısın demediler... Neden burada kimsenin gözü Amerika’dan başkasını görmüyor? Amerika’nın ne faydası var bize kardeşim? Japonların izinden gitmeliydik. Komşu değil miyiz? Tanrı da böyle istiyor demek ki. Onların da bizimle dost olmaya ihtiyacı var - omuz omuza verdik mi, gösteririz gününü Amerika’ya. Hem atom bombasının hem de Sovyetler’in dağılmasının öcünü alırız onlardan...”

Bu düşünceler anlaşılmaz ama çelişki yaratmayan bir şekilde ikinci bir şişe almaya itti onu. Serdyuk bir süre ne alacağını düşündü. Artık canı porto şarabı çekmiyordu. Neşeli bir güney adagiosunun ardından, en iyisi uzun, sakin bir andanteydi - şöyle basit, insanı zorlamayan, samimi bir şey istiyordu: Televizyon programı *Gezi Kulübü*”ndeki deniz, ya da özelleştirme kuponu karşılığında kendisine verilen hisse senedinin üzerindeki buğday tarlası gibi bir şey... Birkaç dakika düşündükten sonra biraz Hollanda ispirtosu almaya karar verdi. Büfeye yaklaşırken, bu seçimi hatırladığı film yüzünden yaptığını fark etti.

Fakat bunun hiç önemi yoktu elbette. Az önceki banka geri dönüp şişeyi açtı, plastik bardağın yarısını doldurup kafasına dikti. İçkinin yanında yemek için aldığı hamburgerin sarılı olduğu gazete kâğıdını yırtarken, kavrulmuş boğazından bir geğirti yükseldi. Gözleri gazete kâğıdının üzerindeki tuhaf bir sembole takıldı; oval içine yerleştirilmiş, asimetrik taçyaprakları olan kırmızı bir çiçekti bu. Sembolün altında bir ilan vardı:

“japon firması Taira A.Ş. Moskova Şubesi’ne eleman alınacaktır. Görüşme yüzyüze yapılacak olup, İngilizce ve bilgisayar bilmek zorunludur.”

Serdyuk başını biraz yana eğdi. Bir an için ikinci bir ilan daha görür gibi oldu, sanki o da benzeri bir sembolün altına yazılmıştı, ama gazete parçasını yüzüne biraz yaklaştırınca aslında ilanda iki oval olduğunu fark etti; oval içindeki çiçeğin hemen yanında bir soğan halkası, içinde de bir parça ekmekli ölü eti ve kanlı bir ketçap damlası vardı. Gerçekliğin farklı düzeylerinin artık birbirine karışmaya başladığını fark ederek, sarhoşluğuna saygıyla karışık bir minnet duydu.

İlam dikkatle yırtarak gazeteden koparıp ketçap damlasını yaladı ve kâğıdı ikiye katlayıp cebine koydu.

Sonra da her zaman yaptığı şeyleri yaptı.

Sabahın gri aydınlığı ve kafasının zonklaması onu uyandırdı. Asıl sinir bozucu olan ışıktı tabii - her zamanki gibi, dezenfektasyon amacıyla klorlanmış suyu hatırlatıyordu ona. Çevresini şöyle bir gözden geçirince evde olduğunu fark etti. Etrafın dağınıklığına bakılırsa önceki akşam misafirleri vardı - ama kim olduklarını hatırlayamadı. Zorlukla yerden kalktı, çamurlara bulanmış ceketini ve şapkasını koridordaki kancalardan birine astı. Sonra buzdolabında bira olabileceği düşüncesiyle bir ferahlık hissetti - hayatında birkaç defa olmuştu bu. Ama buzdolabına bir adım kala duvardaki telefon çalmaya başladı. Serdyuk ahizeyi alıp "Alo," demeye çalıştı ama acılar içindeki gırtlağından "Oh-e-e—e" gibi bir hırlama çıktı.

"Ohae dzeimas," diye cevap verdi ahizedeki neşeli ses. " Bay Serdyuk'la mı görüşüyorum?"

"Haa," dedi Serdyuk.

"Merhaba. Ben Oda Nobunaga, sizinle dün akşam görüşmüştük. Daha doğrusu dün gece. Lütfedip beni aramıştınız."

Serdyuk, boştaki eliyle kafasını tutarak cevap verdi: "Evet."

"Başvurunuzu Bay Esitsune Kawabata'ya ilettim, iş görüşmesi için bugün saat üçe randevu verdi kendisi."

Telefondaki sesi tanıyamadı. Ama, yabancı olduğu hemen anlaşılıyordu; adamın sesinde aksan yoktu ama kesik kesik konuşuyor, sanki doğru kelimeyi bulmak için aralarda sözlüğe bakıyordu.

"Çok sevindim, ama ne başvurusu bu?"

"Dün yaptığınız başvuru. Daha doğrusu bugün."

"Haa! Tamaaam!"

"Adresi yazın," dedi Oda Nobunaga.

"Bir saniye, kalem bulayım."

"İyi ama neden telefonun yanında bir defter ve kalem bulundurmuyorsunuz?" dedi Nobunaga sinirli bir sesle. "Bir işadamı

böyle şeyleri unutmamalıdır.”

“Yazıyorum.”

“Nagornaya Metro İstasyonu, sağdaki çıkış. Karşınızda demirden bir bahçe duvarı ve bir ev göreceksiniz. Tam adres şöyle: ‘Pyatikhlebny Sokağı, beş numara.’ Zaten şeyi... eee... Nasıl diyorsunuz?., tabelayı göreceksiniz.”

“Teşekkürler.”

Telefondaki ses, “Ben teşekkür ederim. Sayanora,” diyerek kapattı.

Buzdolabında hiç bira yoktu.

Randevu saatinden çok önce Nagornaya Metro İstasyonundan yeryüzüne çıktığında; yıpranmış ve yer yer sökülmüş tenekelerle kaplı duvar hemen gözüne çarptı, ama bunun Bay Nobunaga’nın bahsettiği duvar olduğuna inanamadı - bu duvar çok gösterişsiz ve pisti. Bir süre çevrede dolaştı, o tenha yerden geçen bir iki kişiye Pyatikhlebny Sokağı’nı sordu. Kimse nerede olduğunu bilmiyordu, belki de biliyor ama söylemek istemiyorlardı. Soru sorduğu kişilerin çoğu, bilinmez bir yöne doğru sallana sallana ilerleyen siyah elbiseli yaşlı kadınlardı.

Issız bir yerdi burası, savaş zamanı bombalarla dümdüz edilmiş, şimdi de orasından burasından paslı demirler fırlayan dev bir yabani ot bahçesine dönmüş bir sanayi sitesinin harabelerine benziyordu. Manzaranın büyük bir kısmını boş arsalar ve gökyüzü dolduruyordu; ufka baktığında, uzaklardaki bir ormanın koyu çizgisini gördü. Tüm bu sıradan öğelere rağmen, olağandışı bir yerdi burası: Batıdaki yeşil duvarın olduğu tarafa baktığı *zaman,* bilindik bir şehir manzarası görüyordu, ama doğuya baktığında, darağaçları gibi yükselen birkaç sokak lambası dışında alabildiğine bir boşluk uzanıyordu gözlerinin önünde. Sanki sanayileşme sonrası Rusya ve köylü Rusya arasındaki bilinmeyen gizli bir sınır çizgisinin tam üzerinde duruyordu.

Ciddi yabancı firmalar hiçbir zaman şubelerini böyle yerlere açmazlardı. Serdyuk, kendisini çağıran şirketin değişen dünyanın gereklerine tam olarak ayak uyduramayan beş para etmez Japon firmalarından biri olduğuna karar verdi (nedense Yedi Samuray filmindeki köylüler geldi gözünün önüne). Sarhoş kafayla açtığı

telefonu neden ciddiye aldıkları şimdi anlaşılmıştı; hayat denen yolculukta, tıpkı kendisi gibi rahatsız bir mevkide oturan bu hafiften kıt akıllı Japoncuklara karşı acıma ve yoldaşlık duygusu uyandı içinde - çıkmadan önce tıraş olmamasının verdiği tedirginlik bir anda uçup gitti.

Bay Nobunaga'nın "orada bir ev göreceksin" şeklindeki tarifine uyan bir sürü bina vardı önünde. Serdyuk, hiç sebep yokken sekiz katlı ve zemin katında şarküteri olan bir binayı seçti. Gerçekten de iki üç dakika sonra binanın arka bahçesine geldiğinde, üzerinde "Taira Ticarethanesi" yazan dikdörtgen pirinç tabelayı ve yanındaki minicik zili gördü. Zil o kadar küçüktü ki iyice yakına gelmeden duvarın girinti çıkıntıları arasında fark edilmesi olanaksızdı. Tabelanın bir metre solunda, yeşile boyanmış ve *kocaman menteşelerle* duvara tutturulmuş büyük bir demir kapı vardı. Serdyuk alık alık çevreye bakındı -o kapı dışında tabelanın işaret edebileceği tek yer asfaltın üzerindeki mazgal kapağıydı. Serdyuk, saat üçe iki kalaya kadar bekledikten sonra zili çaldı. Kapı hemen açıldı ve kamuflaj giysileri içinde, lastik coplu dev gibi bir adam çıktı karşısına. Serdyuk bir selam vererek geliş nedenini söylemek için ağzını açtı - ama gördüğü manzara karşısında ağzı açık kaldı.

Kapının ardında bir masa, bir telefon ve bir sandalye vardı, holün karşı duvarına ise sonsuza kadar uzanan bir koridor resmi çizilmişti. Ama resme daha dikkatli bakınca bunun resim değil, cam kapının arkasında kalan gerçek bir koridor olduğunu fark etti. Çok tuhaf bir koridordu bu: Duvarlarına fenerler asılmıştı -incecik pirinç kâğıdından fenerlerin içinde sahici ateşlerin yandığını görebiliyordu- yerler kalın bir sarı kum tabakasıyla kaplıydı, koridorun tam ortasına da hasır bir yolluk serilmişti. Fenerlerin üzerine kırmızı boyayla gazetede gördüğü sembol çizilmişti - bir oval içinde, baklava şeklinde taçyaprakları olan (yanlardaki taç yapraklar daha uzundu) bir çiçek. Koridor, ilk bakışta düşündüğü gibi sonsuza dek uzanmıyor, hafifçe sağa doğru kavis alıyordu ve bu yüzden sonu görünmüyordu (Seryduk, Moskova'da ilk kez böyle bir bina dizaynı görüyordu).

Sessizliği bozan güvenlik görevlisi oldu: "Ne var?"

"Bay Kawabata'yla saat üçte randevum var," dedi Serdyuk kendini toparlayarak.

“Haa. O zaman hemen içeri girin. Kapının uzun süre açık kalmasından hoşlanmıyorlar.”

Serdyuk içeri girdi ve görevli gemi dümenine benzeyen bir çarkı çevirerek kapıyı kilitledi.

“Ayakkabılar lütfen. Getalar şurada.”

“Ne orada?”

“Geta. Terlik niyetine giydikleri şey yani. Binanın içinde normal ayakkabı giyilmez. Bu kesin bir kuraldır.”

Serdyuk yerde birkaç çift tahta ayakkabı gördü. Ayakkabı kalıbına benzeyen garip ve rahatsız görünüşlü tahta parçalarının üzerine ince kayışlar tutturulmuştu. Ancak çıplak ayakla giyilebilirdi, çünkü kayışlardan biri parmak arasından geçiyordu. Bir an güvenlik görevlisinin şaka yaptığını düşündü, ama sonra köşede duran, içine çorap tıkıştırılmış birkaç çift parlak siyah ayakkabı çarptı gözüne. Duvarın kenarındaki basık bir tabureye oturup ayakkabılarını çıkarmaya başladı. İşini bitirip ayağa kalktığında getalarla beş on santim kadar uzamıştı boyu.

“Şimdi girebilir miyim?” diye sordu.

“Gayet tabii ki. Bir fener alıp koridora geçin. Üç numaralı oda.”

“Feneri ne yapacağım?” diye hayretle sordu Serdyuk.

Duvardan bir fener indirip Serdyuk’a veren güvenlik görevlisi, “Kural böyle. İnsan kravatı da sıcak tutsun diye takmaz herhalde, değil mi?”

Yıllardır ilk defa bu sabah kravat takmış olan Serdyuk, adamın savını kesinlikle ikna edici buldu. Bu arada, fenerin içini açıp içinde gerçekten de ateş yanıp yanmadığını görmek için dayanılmaz bir istek duyuyordu.

“Üç numaralı oda," diye tekrarladı güvenlik görevlisi. “Ama, sayılar Japonca. Üst üste üç çizgi göreceksiniz. ‘Gökyüzü‘ manasında kullanılan trigram gibi.”

“Haa, şimdi anladım.”

“Ayrıca kapıyı kesinlikle çalmayın. Sadece dışarıda beklediğinizi fark etmelerini sağlayın; boğazınızı temizleyin ya da bir şeyler söyleyin. Sonra da ne yapacağınızı söylemelerini bekleyin.”

Serdyuk, ayaklarını leylek gibi kaldırıp indirerek, ileri uzattığı elinde sağa sola sallanan fenerle koridora girdi. Beceriksizce yürürken ayakkabı kayışları hiddetle gıcırdıyordu; güvenlik görevlisinin arkasından güldüğünü düşünerek kızardı. Kavisi döndü ve tavanında siyah kirişler olan küçük, alacakaranlık bir salona girdi. Önce çevrede hiç kapı göremedi, sonra duvarlardaki panoların aslında yana doğru çekilen kapılar olduklarını fark etti. Panolardan birine bir kâğıt parçası yapıştırılmıştı. Feneri yaklaştırdığı zaman siyah mürekkeple çizilmiş üç çizgi gördü, üç numara orası olmalıydı.

Kapının ardından, ne olduğu anlaşılmayan yaylı bir çalgıdan çıkan hafif bir müzik sesi geliyordu. Ezginin yavaşlığı ve alışılmadık tonu bir araya gelince tuhaf, çağlar öncesinden kalmışa benzeyen bir müzik çıkmıştı ortaya - ya da Serdyuk'a öyle geliyordu. Çalınan parça ne kadar da hüzünlüydü. Serdyuk boğazını temizledi. Duvarın arkasından bir yanıt gelmedi. Daha yüksek sesle bir kez daha boğazını temizlerken, bunu bir daha yaparsa kusacağını hissetti.

"Girin," dedi içeriden bir ses.

Serdyuk panoyu yana doğru itince, tabanına hasırdan küçük halılar döşenmiş bir oda çıktı karşısına. Köşeye serilmiş renkli minderlerin üzerinde, dizlerini altına kıvırıp oturmuş çıplak ayaklı ve koyu takım elbiseli bir adam vardı. Uzun saplı, küçük gövdeli, tuhaf bir alet çalıyordu ve Serdyuk'un kapıda durmasını hiç önemsemiyormuş gibi görünüyordu. Yüzünde güneylilere özgü bazı özellikler olmasına rağmen, Uzakdoğululara benzediği pek söylenemezdi - Serdyuk bunu düşünürken, aklına iki yıl önce güneye Rostov-na-Donu"ya yaptığı bir yolculukla ilgili birtakım anılar geldi. Yerde tek gözlü küçük bir elektrik ocağı, ocağın üzerinde büyük bir tencere ve onların yanında da kablosu duvardaki bir delikten çıkıp giden, siyah renkli, son model bir faks makinesi vardı. Serdyuk içeri girip feneri yere koydu, sonra da dönüp kapıyı geri kapattı.

Takım elbiseli adam tele son bir kez dokundu ve çalgıyı özenle yere koymadan önce, bir daha geri dönmemecesine bu dünyayı terk eden son notaya veda etmek ister gibi şişkin ve kızarmış gözlerini göğe kaldırdı. Adamın hareketleri yavaş ve doğrudandı, sanki uygunsuz ya da ani bir hareketin odada olan ama Serdyuk'un göremediği bir kişiyi

üzeceğinden korkuyordu. Göğüs cebindeki mendili çıkarıp gözyaşlarını silerek Serdyuk'a baktı. Bir an öylece durup bakıştılar.

"Merhaba. Benim adım Serdyuk."

"Kawabata," dedi adam.

Bir anda sıçrayıp ayağa kalktı, hızla Serdyuk'a yaklaşarak elini sıktı. Avucu soğuk ve kuruydu.

Serdyuk'u yerdeki minderlere doğru çekmeye başladı, "Lütfen oturun, lütfen."

Serdyuk oturdu.

"Ben..." diye başlayacaktı ki Kawabata sözünü kesti.

"Tek kelime etmeyin. Japonya'da bir geleneğimiz vardır, hâlâ yaşayan çok eski bir gelenektir bu: Eğer bir adam elinde bir fener ve ayağında getayla evine geliyorsa, dışarısı karanlık ve hava kötü demektir; bu yüzden ilk yapılması gereken şey ona biraz sıcak saki sunmaktır."

Bunları söylerken tencerenin içinden kısacık boyunlu, alt kısmı geniş bir şişe çıkardı. Şişenin ağzı sızdırmaz bir tapayla kapatılmış, boynuna da uzun bir ip bağlanmıştı - Kawabata şişeyi tencereden çıkarmak için bu ipi kullanmıştı. Sonra da üzerlerinde uygunsuz resimler olan iki porselen kâse çıkardı - resimlerde, kaşları hayli kalkık güzel kadınlar ve küçük mavi takkeli ciddi görünüşlü adamlar çeşitli pozisyonlarda sevişirlerken tasvir edilmişlerdi. Kawabata kâseleri ağzına kadar doldurdu.

"Lütfen," diyerek kâselerden birini Serdyuk'a uzattı. Serdyuk kâseyi kafasına dikti. Pirinç suyuyla damıtılmış votkaya benziyordu, tek farkı sıcak olmasıydı. Belki de bu yüzden yutar yutmaz yerdeki hasırın üzerine kustu. O kadar utandı, o kadar kendinden iğrendi ki yüzünü ellerinin arasına sakladı.

Kawabata hiç istifini bozmadı. "A-aa! Dışarıda kötü bir fırtına olmalı," diyerek ellerini çırptı.

Serdyuk parmaklarının arasından odaya kaçamak bir bakış attı. Kâselerdeki kadınlar gibi giyinmiş iki tane kız girmişti odaya. Hatta kaşlarının biçimi bile aynıydı. Serdyuk daha dikkatli bakınca aslında kaşlarının mürekkeple alınlarına çizilmiş olduğunu fark etti.

Resimlerdeki kadınlara o kadar benziyorlardı ki birkaç saniye önce hissettiği utanç olmasa Serdyuk'un aklı bambaşka yerlere gidebilirdi. Kızlar çabucak kirli hasırı kaldırıp yerine yenisini serdiler ve odadan çıktılar - Serdyuk'un girdiği kapıyı kullanmamışlardı, bu da yana doğru itilen ikinci bir kapı olduğunu gösteriyordu.

"Lütfen," dedi Kawabata.

Serdyuk başını kaldırıp ona baktı. Japon'un elinde ikinci bir saki kâsesi vardı, Serdyuk yüzünde acınacak bir ifadeyle başını iki yana salladı.

"Bu kez bir şey olmayacak," dedi Kawabata.

Serdyuk yine dikti kafasına kâseyi. Gerçekten de bu kez farklı şeyler hissetti; saki boğazından aşağı usulca kaydı ve vücuduna tatlı bir sıcaklık yayıldı.

“Aslında sorun nedir biliyor musunuz?.. Dün...”

“Önce bir kâse daha,” dedi Kawabata.

Yerdeki faks makinesi cızırdamaya ve üzerinde hiyeroglifler olan bir kâğıt çıkarmaya başladı. Kawabata kâğıdın çıkması durana dek bekledi, sonra kâğıdı yırttı ve Serdyuk'u tamamıyla unutarak kâğıdın üzerindeki hiyeroglifi incelemeye başladı.

Serdyuk etrafa bir göz gezdirdi. Odanın duvarları birbirinin aynısı olan ahşap panolarla kaplıydı, sakinin etkisiyle dünkü nostalji nöbetinin izleri silindiğinden, panoların her biri bilinmeyene açılan birer kapı gibi görünüyordu şimdi. Ama üzerinde bir gravür asılı olan panonun kesinlikle bir kapı olmadığı gayet açıktı.

Bay Kawabata'nın bürosundaki her şey gibi bu gravür de çok ilginçti. Kocaman bir kâğıdın ortasına gelişigüzel çizilmiş çizgiler gibi görünen gravür, baktıkça anlam kazanıyordu. Gravürde, uçurumun kenarında duran çıplak bir adam vardı (adamın bedeni karışık çizgilerden oluşuyordu, ama gerçeğe yakın boyutlarda tasvir edilmiş olan cinsel organı yüzünden bir adam olduğu hemen anlaşılıyordu). Boynuna küçüklü büyüklü ağırlıklar asılmıştı, iki elinde birer tane kılıç vardı; beyaz bir kumaşla gözleri bağlanmıştı ve uçurumun tam kenarında duruyordu. Resimde birkaç küçük ayrıntı daha vardı: Sisin içinde batan güneş, gökyüzündeki kuşlar ve uzaklardaki bir tapınağın

çatı-si - ama bu romantik sapmalara rağmen, gravürün Serdyuk'ta uyandırdığı temel izlenim; umutsuzluktu.

“Bu bizim ulusal sanatçımız Aketi Mitsuhide’nin bir eseri,” dedi Kawabata. “Kendisi geçenlerde fugu balığından zehirlenerek öldü. Bu resmin konusunu nasıl tanımlarsınız?”

Serdyuk, gravürde tasvir edilen şekle yeniden baktı, belirgin penisten b*oyna asılı* ağırlıklara kadar ayrıntıları bir kez daha gözden geçirdi.

“Aaa! Tabii, *on* ve *giri.* Penisini gösteriyor ve boynuna ağırlık bağlamış.”

Kawabata ellerini çırparak güldü.

“Biraz daha saki?”

“Memnuniyetle, ama önce görüşmeyi yapsak daha iyi olmaz mı? Çabuk sarhoş olurum.”

“Görüşme bitti bile,” dedi Kawabata bardakları doldururken. “İzin verirseniz anlatayım. Firmamız çok eskidir, o kadar eskidir ki söylesem inanmayacağınızdan korkuyorum. Bizim için en önemli şey, geleneklerimizdir. Sembolik bir ifade kullanmama izin verirseniz, ancak çok dar bir kapıdan geçilerek içimize girilebilir ve siz de az önce içeri güvenle adımınızı attınız. Tebrikler.”

“Ne kapısı bu?” diye sordu Serdyuk.

Kawabata gravürü işaret etti.

“İşte, o kapı. Taira A.Ş.’ne açılan tek kapı.”

“Tam anlayamadım. Bildiğim kadarıyla siz ticaretle uğraşıyorsunuz ve sizin için...”

Kawabata elini kaldırdı.

“Batının iğrenç pragmatizm hastalığının daha şimdiden Rusya’nın yarısına bulaşmış olduğunu ve giderek yayıldığını gördüğümde hep dehşete kapılırım. Ama bizim şirketimiz böyle bir hastalıktan etkilenmez, bundan hiç kuşkunuz olmasın.”

“Pragmatizmin nesi yanlış ki?” dedi Serdyuk.

“Eski çağlarda bizim ülkemizde, çok önemli görevleri yürütecek memurları sınamak için güzellik üzerine bir deneme yazdırılırdı. Bu

çok bilgece bir yöntemdir, çünkü bir insan en yüce meseleleri bile anlayabiliyorsa, bürokratik işlemler gibi bayağı işleri kolaylıkla yapabilir. Bu gravürdeki tarihi kinayenin sırrını böyle çabucak çözebiliyorsanız, fiyat listeleri ve maliyet hesaplarıyla uğraşırken en ufak bir sorunla bile karşılaşacağınızı sanmıyorum. Hatta, verdiğiniz cevaptan sonra sizinle birlikte içmenin bir şeref olduğunu düşünüyorum. Lütfen beni kırmayın."

Serdyuk ikinci kâseyi de kafasına diktiğinde kendini dünün anılarıyla baş başa buldu. Sanki Puşkin Meydanı'ndan Temiz Göletlere gitmişti ve nedenini hatırlayamıyordu; hafızasında kalan tek şey kötü bir açıdan gördüğü Griboedov anıtıydı, sanki bir bankın altından bakıyordu anıta.

Kawabata konuşmaya devam etti kibarca: "İşte böyle, ama aslında her şey ne kadar korkunç, bir düşünsenize. Hayvanlarla aramızdaki tek fark, kendi içimizde belirlediğimiz kurallar ve düzenlediğimiz ayinlerdir. Bunları çiğnemek ölümden daha beterdir, çünkü ayağımızın altındaki dipsiz kaostan bizi yalnızca onlar ayırırlar-gözümüzdeki bağı çıkarırsak elbette."

Gravürü işaret etti.

"Ama Japonya'da, tüm gelenekleri reddetmek gibi bir geleneğimiz -çok nadiren ve bir yıldız çakması kadar kısa bir süre için yüreğimizden kopar- daha vardır: Gerçekliğin olağanüstü tadım almak için, bizim deyimimizle, Buda ve Mara'dan vazgeçeriz. İşte bu kısacık anda da muhteşem sanat eserleri ortaya çıkar."

Kawabata uçurumun kenarında duran kılıçlı adama bir kez daha bakarak iç geçirdi.

"Evet," dedi Serdyuk. "Buradaki hayat insanı her şeyden vazgeçirecek kadar tuhaf. Geleneklere gelince... Kimileri kiliselere gidiyor, ama çoğunluk televizyonun başından kalkmıyor, hepsinin dini imanı para olmuş."

Konuşmanın kalitesini fazla düşürdüğünü hissetti, hemen zekice birşeyler söylemesi gerekiyordu. Boşalan kâseyi Kawabata'ya uzatarak devam etti: "Belki de bunun nedeni, Rusların doğaları gereği metafizik anlamlar aramaya eğilimli olmamaları. Ruslar anlamı daha

çok ateizmin ve alkolizmin batağında arıyorlar. Aslını isterseniz, bizim en büyük ruhani geleneğimiz bu olsa gerek.”

Kawabata kâseleri yeniden doldurdu.

“Ne yazık ki bu noktada size katılamıyorum,” diye başım iki yana salladı. Sonra da duvardaki bir rafı göstererek, "Nedeni de işte şurada duruyor: Geçenlerde Rus dini sanat koleksiyonumuz için almıştım,” dedi.

“Sanat eserleri koleksiyonu mu yapıyorsunuz?”

Kawabata ayağa kalkarak gösterdiği rafa doğru yürüdü. “Evet, firmamızın ilkelerinden biri de budur. Ticaret yaptığımız ulusların iç dünyalarına girmeye çalışmak bizim için değişmez bir kuraldır. Şey... Rusça’da ne diyordunuz? ‘Zihniyetti değil mi?.. Zihniyeti anlayarak daha fazla kâr etmeye çatıştığımızı düşünmeyin sakın.”

Serdyuk başını salladı.

Kawabata büyük bir dosyayı raftan indirirken devam etti: "Hayır. Asıl amacımız sanattan en uzak faaliyetleri bile sanatın düzeyine çıkarabilmek. Eğer bilmediğin bir ülkeye makineli tüfek satıyorsan, ki oradan kazanacağın parayı nasıl olsa bir şekilde kazanıyorsun, yazar kasadan pek bir farkın olmaz. Ancak, aynı makineli tüfekleri, diğer insanları öldürdükten sonra dünyanın yaratıcısının üçlü tezahürü önünde kefaretini ödemeleri gerektiğini bilen insanlara satıyorsan, sıradan bir satış işlemi sanatsal düzeye yükselir ve tamamıyla farklı bir nitelik kazanır. O insanlar için değil, senin için tabii. Evrenle uyum içinde olursun, evrenle bütünleşirsin, satış sözleşmesinin üzerindeki imzan varoluşsal bir konuma ulaşır... Rusça’yı doğru kullanıyorum, değil mi?”

Serdyuk başını salladı.

“Güneşin doğuşunun, dalgaların ya da rüzgârda salınan bir ot parçasının varoluşsal konumuna ulaşır... En başta ne diyordum ben?”
“Koleksiyondan bahsediyordunuz.”

“Haa, doğru. Neyse, bir bakmak ister misiniz?”

Zarar görmemesi için üzerine ince kopya kâğıdı konmuş büyük bir mukavva uzattı.

“Ama lütfen dikkat edin.”

Serdyuk mukavvayı aldı. Epeyce hırpalanmış, tozdan grileşmiş bir mukavvaya pek düzgün sayılamayacak harf şablonlarının üzerinden sürülmüş siyah boyayla tek bir kelime yazılmıştı: “Tanrı"

“Nedir bu?”

“Yirminci yüzyıl başlarından kalma bir Rus kavramsal ikonası, David Burliuk tarafından yapılmış. Adını duymuş muydunuz?”

“Bir yerlerden tanıdık geliyor.”

“Çok ilginç, Rusya’da pek tanınan bir sanatçı değildir. Ama bunun bir önemi yok. Bir bakın şu esere!”

Serdyuk mukavvaya yeniden baktı. Şablonun parçalarını birbirine tutturmak için kullanılan kâğıt şeritlerin harfler üzerinde bıraktığı boşluklar boyanıp düzeltilmemişti. Yazı çok biçimsizdi ve çevresinde kurumuş boya lekeleri vardı - bir bütün olarak bakıldığında acayip bir çizme izini andırıyordu.

Serdyuk, Kawabata’ya bakarak, “Eeeh” gibi bir şeyler geveledi ağzında.

“Ne kadar derin anlamlar taşıyor!” diye devam etti Kawabata. “Bir dakika, siz söylemeyin. Ben gördüklerimi tarif etmeye çalışayım, hata yaparsam düzeltirsiniz. Oldu mu?”

Serdyuk başını salladı.

“Öncelikle, ‘Tanrı‘ kelimesinin bir şablonla yazılmış olması dikkatini çekiyor insanın. İşte Tanrı kelimesi böyle şabanlaştırılarak, daha çocukluk çağında insanların bilincine yazılıyor. Ama şablonun konduğu yüzeyin kalitesi çok şey değiştiriyor elbette; eğer kâğıt kalitesiz ve pürüzlüyse üzerindeki yazı net olmuyor ya da o yüzeye daha önceden başka kelimeler yazılmışsa hepsi birbirine karışıyor ve ne yazıldığı bile belli olmuyor neticede. İşte bu yüzden herkesin kendi Tanrısı olduğu söylenir. Birde şu harflerin olağanüstü kalitesizliğine bakın; köşelerine baktığınızda âdeta batıyor gözünüze. Bu beş harflik kelimenin sonsuz sevginin ve iyiliğin kaynağı olduğuna, ya da bu dünyada yaşamayı en azından birazcık dayanılır hale getirdiğine kim inanır ki? Ama diğer yandan her şeyden çok ineklerin sırtına dağlayarak yapılan damgalara benzeyen bu yazı insanın hayatta umut bağlayabileceği tek şey. Sizce de öyle değil mi?”

“Evet,” dedi Serdyuk.

“Hepsi bu kadar olsaydı, şu anda elinizde tuttuğunuz eserin hiçbir özel değeri olmayacaktı; bu imgeleri herhangi bir köy kahvesindeki sıradan bir ateizm söylevinde de duymak mümkün. Ama küçük, küçücük bir detayın bu eseri deha ürünü bir şaheser düzeyine, hatta Rublyov’un “Teslis” adlı eserinin bile üzerine çıkardığını hiç çekinmeden söyleyebilirim. Siz tabii ki ne demek istediğimi anlıyorsunuz, ama izin verin de ben ifade edeyim.”

Kawabata zafer kazanmanın ciddiyetiyle derin bir nefes aldıktan sonra devam etti:

“Sözünü ettiğim şey, şablonun bıraktığı boşluklar elbette. Onları boyayıp doldurabilirdi. Ama o zaman sonuç çok farklı olurdu. Gerçekten de hiç kuşkum yok bundan. İnsan bu kelimeye bakıyor, önce normal olarak görülür olanı görüyor, ama sonra ansızın boşlukların doldurulmamış olduğunu fark ediyor; işte yalnızca oradan, o boşluktan anlaşılıyor ki aslında bu kocaman çirkin harfler boşuna bir şeyler anlatmaya çabalıyor, çünkü ‘Tanrı’ kelimesi anlatılamaz

olanı anlatıyor. Biraz Meister Eckhart gibi ya da... Ama bunun önemi yok. Bunu kelimelerle anlatmayı çok kişi denedi. Mesela Lao-tzı'yı ele alalım. Tekerlek ve sırıkları hatırlıyor musunuz? Değeri yalnızca içinin boşluğuyla ölçülen kabı? Peki ya her kelimenin böyle bir kap olduğunu ve içinin ne kadar boş olduğunun her şeyi değiştirebileceğini söylersem? Buna karşı çıkmazsınız, değil mi?"

"Hayır," dedi Serdyuk.

Kawabata alnına biriken asil ter damlacıklarını yumuşak bir hareketle sildi.

"Şimdi duvardaki gravüre bir daha bakın."

"Bakıyorum," dedi Serdyuk.

"Nasıl bir tasarımı olduğunu görüyor musunuz? *On* ve *giri*'yi içeren gerçeklik parçası merkeze konmuş, çevresi de tamamen boş, hem bu boşluğun içinde görünüyor hem de bu boşluğun içinde kayboluyor. Biz Japonya'da, nedeni ve kaynağı üzerine gereksiz yere düşünerek evrene acı çektirmeyiz. 'Tanrı' kavramı ile Tanrıyı huzursuz etmeyiz. Yine de duvardaki figürde bulunan boşlukla Burliuk'un ikonundaki boşluk birbirinin aynısı. Çok önemli bir rastlantı bu, öyle değil mi?"

"Elbette," dedi Serdyuk, Kawabata'ya boş kâseyi uzatarak.

Kawabata kâseyi doldururken, "Ama Batıdaki dini resimlerde bu boşluğu bulamazsınız," dedi. "O resimlerde her yer maddi nesnelerle doludur; perdeler, iman edenler, kan dolu kadehler ve Tanrı bilir daha neler neler. Bu iki sanat eserinden yansıyan eşsiz gerçekliği görebilmek yalnızca size ve bize özgü, işte tam da bu yüzden Rusya'nın asıl ihtiyacının Doğu'yla simyevi evlilik bağı kurmak olduğuna inanıyorum."

"Kitaba el basarım ki, daha dün akşam ben de..."

Kawabata sözünü kesti: "Özellikle Doğuyla. Batıyla değil. Anlıyor musunuz? Rusların ruhunun derinliklerinde Japonların ruhunun derinliklerindeki boşluğun aynısı var. İşte dünya, tam da bu boşluktan çıkarak an be an var olmaya devam eder. Şerefe."

Kawabata kâseyi başına dikti, Serdyuk çoktan içkisini içmiş, boş kâseyi elinde evirip çeviriyordu.

“Evet, bir kabın değeri boşluğundadır” dedi Kawabata, “ama son birkaç dakikadır, özellikle bu elimdeki kabın değeri fazlasıyla yükseldi. Bu da değer ve değerin yokluğu arasındaki dengeyi bozuyor. En çok korkmamız gereken şey dengenin bozulmasıdır.”

"Evet,” dedi Serdyuk. "Kesinlikle. Hiç kalmadı mı yani?”

"Gidip biraz daha alabiliriz,” dedi Kawabata saatine bakarak. "Elbette o zaman futbol...”

"Maç seyreder misiniz?”

"Dinamo-Kiev’in hastasıyım,” dedi Kawabata samimi bir şekilde göz kırparak.

Eski püskü kapşonlu montu ve lastik çizmeleriyle dışarı çıkan Kawabata’nın Japonlarla hiçbir ilgisi kalmamıştı, daha çok Moskova’ya güneyden gelmiş bir ziyaretçiye benziyordu; sadece yüzüne bakarak başka bir geliş nedeni olduğundan şüphelenebileceğiniz türden bir ziyaretçiye...

Ama Serdyuk, Moskova sokaklarında karşılaştığı yabancıların çoğunun aslında hiç de yabancı olmadıklarını uzun zaman Önce öğrenmişti, üç beş kuruşu bir araya getirince doğruca Kalinka-Çiftçi Meyhanesinin yolunu tutan küçük esnaf bozuntularıydı hepsi. Geçen yıllarda inanılmaz bir hızla çoğalan gerçek yabancılar, başlarını derde sokmamak için sıradan insanlar gibi giyinmeye çalışırlardı. Sıradan bir Moskova yerlisinin nasıl giyindiğini öğrenmeleri için CNN’e bakmaları yeterliydi elbette, CNN ise on haberin dokuzunda, güneşin altında kavrulan reform çölünde ısrarla demokrasi hayaletini arayan Moskovalıları göstermek isterken, Moskovalı gibi giyinmiş Amerikan elçiliği çalışanlarına zumluyordu, çünkü bu insanlar yabancılar gibi giyinmiş Moskovalılardan çok daha doğal görünüyorlardı. Bu yüzden Kawabata Rostov’dan gelmiş bir ziyaretçiye benzemesine rağmen - daha doğrusu tam da bu benzerlik yüzünden- ve özellikle de yüzü Japon’a benzemediğinden, onun bir iki dakika önce Moskova’da akşam gezmesine çıkmış safkan bir Japon olduğu hemen anlaşılıyordu.

Dahası, Serdyuk’u ancak yabancıların kullanacağı yollardan götürmüştü - karanlık avlulardan yürümüşler, binalara girip çıkmışlar, tel örgülerdeki deliklerden geçmişlerdi; öyle ki az sonra Serdyuk

tamamıyla yön duygusunu yitirmiş ve telaşla yürüyen arkadaşının peşine takılıp gitmekten başka çaresi kalmamıştı. Nihayet, birkaç büfenin bulunduğu karanlık, çarpık bir sokağa çıktıklarında Serdyuk hedeflerine vardıklarını anladı.

“Ne alalım?” diye sordu Serdyuk.

“Bir litre saki işimizi görür, yanına da yiyecek bir şeyler alırız.”

“Saki?” dedi Serdyuk hayretle. “Burada saki satıyorlar mı?”

“Burası iyidir. Moskova’da iyi saki satan yalnızca üç büfe var. Şirketi neden buraya açtık sanıyorsun?”

Şaka yapıyor olmalı diye düşünerek büfenin vitrinine baktı Serdyuk. Genellikle bildiği markalar vardı ama şurada burada, etiketinde hiyeroglifler olan bazı litrelik şişeler göze çarpıyordu.

"Siyah saki,” dedi Kawabata kaba bir sesle. “Evet, evet iki tane.”

Birini Serdyuk’a verdi, Serdyuk şişeyi hemen cebine soktu. Kawabata diğer şişeyi de kendisi aldı.

“Şimdi tek bir şey kaldı. Bir dakika bile sürmez.”

Büfelerin önünden geçerek teneke kaplı bir kulübenin önüne geldiler, kulübenin kapısı kurşun ya da çivi izleri, belki de -genellikle olduğu gibi- ikisinin de izleriyle delik deşikti. Kulübe pencerelerinde, alt köşedeki çeyrek güneşten her yöne doğru yayılan paslı demir ışınlardan oluşan geleneksel süslü kafeslerden vardı. Kapıya asılı levhada “Hırdavatçı” yazıyordu.

İçeride renk renk toz ve yağlıboya kutuları dizilmiş raflar, duvarlarda da bu boyalarla boyanmış tuğla örnekleri vardı; ayrı bir tezgâhın üzerinde farklı tiplerde parlak kasa kilitleri yığılıydı. Ama köşedeki ters çevrilmiş plastik küvetin üzerinde duran şeyi hayatında ilk defa görüyordu Serdyuk.

Verniklenmiş, siyah bir göğüs zırhıydı bu. Bazı yerleri altın kaplamaydı. Hemen yanında yine üzerine siyah vernik atılmış, yelpaze şeklinde boyun koruma levhaları olan boynuzlu bir miğfer vardı; miğferin tam alnında beş köşeli bir gümüş yıldız parıldıyordu. Zırhın bulunduğu duvara, farklı uzunluklarda, eğri kılıçlar ve kocaman asimetrik bir yay asılmıştı.

Serdyuk bu mühimmatı incelerken, Kawabata satıcıyla alçak sesle konuşuyordu - galiba oklardan bahsediyorlardı. Sonra Kawabata beyaz baklava desenli kılıfı olan bir kılıcı indirtti. Kılıcı hafifçe sıyırarak tırnağıyla keskinliğini kontrol etti. (Serdyuk, onun kılıcı tutarken çok dikkatli davrandığını ve keskinliğini kontrol ederken bile kılıcın çeliğine parmaklarıyla dokunmamaya çalıştığını fark etti). Kawabata Serdyuk'un varlığını tamamıyla unutmuşa benziyordu; Serdyuk kendisinin de orada olduğunu hatırlatmaya karar verdi.

“Söylesenize,” dedi Kawabata'ya dönerek, “miğferin üzerindeki şu yıldızın ne anlamı olabilir? Bir tür sembol mu acaba?”

"Tabii ki. Çok eski bir sembol o. Ekim Yıldızı Nişanı sembollerinden biri.”

Serdyuk bir kahkaha attı.

“Ne nişanıymış bu? Eski çağların sütçü kızlarına verdikleri nişan mı?”

Kawabata uzun süre yüzüne baktıktan sonra gülümseyerek cevap verdi:

"Hayır, bugüne kadar hiç kimse bu nişanı vermedi ve hiç kimse de almadı. Sadece belli kişiler bu nişanı takmalarını gerektirecek bir konuma yükseldiklerini fark ettiler. Daha doğrusu, aslında her zaman bu konumda olduklarının bilincine vardılar.”

"İyi de ne için takılıyor bu nişan?”

“Hiçbir amacı yok.”

“Yani dünya kerizlerle mi dolu?” dedi Serdyuk alayla.

Kawabata, kılıcı şak diye kınına sokunca Serdyuk utancından kızardı.

Havayı yumuşatmak için içgüdüsel olarak, "Şaka yapıyorsunuz,” dedi Serdyuk. “İsteseniz tutup Kızıl Emek Bayrağı Nişanı da diyebilirdiniz.”

"Öyle bir madalyadan söz edildiğini hiç duymadım,” dedi Kawabata. “Sarı Bayrak Nişanı diye bir şey gerçekten var, ama konumuzla ilgisi yok. Neden şaka yaptığımı düşündünüz ki? Çok az şaka yaparım ben. Ayrıca şaka yaptığımda hafifçe gülerek belli ederim.”

“Yanlış bir şey söylediysem kusura bakmayın ne olur, sarhoşluğuma verin,” dedi Serdyuk.

Kawabata omuz silkerek kılıcı satıcıya verdi.

“Alıyor musunuz?” diye sordu satıcı.

“Bunu değil, şuradakini sarın. Küçük olanı.”

Kawabata parayı öderken Serdyuk caddeye çıktı. Geri dönüşü olmayan aptalca bir şey yaptığına dair korkunç bir duyguya kapılmıştı, ama gökyüzünde beliren nemli bahar yıldızlarına birkaç kez bakınca sakinleşti. Sonra, pencere kafesinin o doğan güneşin paslı demirden ışınları yeniden gözüne takıldı, bu sefer bir hüzün kapladı içini; Rusya da doğan güneşin ülkesiydi - ah bir de şu güneş yükselseydi. Bu gözlemini Kawabata ile paylaşmaya karar verdi, ama Kawabata kulübeden çıktığında bu düşünce çoktan kafasından silinip gitmiş, yerini olağanüstü bir susuzluk almıştı.

Kawabata bir bakışta durumu anladı. Kapıdan birkaç adım uzaklaştıktan sonra, paketi asfalttaki boşluktan yükselen bir ağacın ıslak gövdesine dayayarak konuşmaya başladı:

“Japonya’da sakiyi ısıtmadan içmediğimizi biliyorsunuz elbette. Şişeyi başımıza dikmeyi ise aklımıza bile getirmeyiz. Ayinin ruhuna aykırı olur bu. Ayrıca sokakta içmek de çok onursuz bir harekettir. Ama onurumuzu lekelemeden bunu yapmak için eski bir yöntem var. ‘Atlı duruşu’ deniyor. Sizin dilinize ‘atlı molası’ olarak da çevrilebilir.”

Kawabata, gözlerini Serdyuk’un gözlerinden ayırmadan şişeyi cebinden çıkardıktan sonra devam etti:

“Anlatılana göre büyük şair Arivara Narihira bir keresinde ise eyaletine avcı sefiri olarak gönderilmiş. Yol çok uzunmuş ve o zamanlar at üstünde seyahat ediyorlarmış, bu nedenle yolculuk günlerce sürmüş. Yaz mevsimiymiş. Bir grup arkadaşıyla birlikte yaptığı bu seyahat sırasında, yüce ruhu hüzün ve sevgiyle doluymuş. Atlılar yorulduklarında attan iniyor, bir şeyler yiyip birkaç yudum saki içiyorlarmış. Ateş yakarak haydutların dikkatini çekmemek için sakilerini soğuk içiyor ve bu sırada yolda gördüklerini ya da yüreklerinden süzülüp gelenleri şiire dökerek birbirlerine anlatıyorlarmış. Sonra da yola devam ediyorlarmış...”

Kawabata şişenin kapağını açtı.

“İşte bu gelenek de oradan gelir. Onlar gibi saki içersen, bunu atalarının hatırası için yaptığın kabul edilir; bu dünyanın kırılganlığını fark ettiğin ve aynı zamanda güzelliğiyle büyülendiğin zaman, bu hatıra yüreğinden doğan neşeli bir hüzne dönüşür. Evet şimdi...”

Serdyuk, “Memnuniyetle,” diyerek şişeyi almak için uzandı. Kawabata şişeyi çekerek, “O kadar çabuk değil,” dedi. “Bu ayine

ilk kez katılacaksınız, bu yüzden önce yapmanız gerekenlerin sırasını ve önemini anlatmam gerekiyor.”

Kawabata şişeyi paketin yanına koydu.

“İlk önce atlarımızı bağlamalıyız,” dedi.

Ağacın en alttaki dalının sağlamlığını kontrol ettikten sonra bir şey bağlıyormuş gibi ellerini çevresinde dolaştırdı. Serdyuk kendisinin de aynı şeyi yapması gerektiğini anlamıştı. Biraz daha yüksekteki bir dala erişerek, Kawabata’nın bakışları altında, biraz kabaca da olsa aynı şeyleri tekrarladı.

“Hayır, Öyle rahat edemez,” dedi Kawabata.

“Kim?”

“Atınız. Çok yükseğe bağladınız. Nasıl otlanacak? Unutmayın ki yalnızca siz mola vermiyorsunuz, sadık yol arkadaşınızın da molaya ihtiyacı var.”

Serdyuk’un yüzündeki şaşkın ifadeyi görünce içini çekerek sabırla devam etti:

“Bu ayini gerçekleştirirken geriye, Heien Dönemi’ne kadar gidiyoruz. Şu anda yaz mevsimindeyiz ve İse eyaletine doğru at sürüyoruz. Lütfen şu ipi yeniden bağlar mısınız?”

Serdyuk, tartışmanın bir faydası olmayacağına karar verdi. Elini üstteki dalın çevresinde yeniden dolaştırdı ve daha alttaki bir dalda aynı hareketi tekrarladı.

“Bu çok daha iyi. Şimdi çevrede gördüklerimiz hakkında şiirler okumalıyız.”

Gözlerini kapatıp birkaç saniye sessizce bekledikten sonra, Serdyuk’un ne ritmini ne de kafiyesini algılayabildiği uzun bir cümle kurdu:

“Aslında aşağı yukarı konuştuklarımız hakkında,” diye açıkladı önce. “Görünmeyen çayırlarda otlanan görünmeyen atlar ve onların nasıl olup da aslında varolmayan bu asfalttan çok daha gerçek oldukları hakkında. Gerçi bunların hepsi sözcük. Bir sözcük oyunu yalnızca. Şimdi sizin sıranız.”

Serdyuk birden umutsuzluğa kapıldı.

“Ne söylesem bilemiyorum ki,” dedi özür dilercesine. “Şiir yazmam, şiirden hoşlanmam. Hem gökte yıldızlar varken sözler neye yarar?”

Kawabata, “Bravo! Mükemmel!” diyerek alkışlamaya başladı. “Çok haklısınız! Yalnızca otuz iki hece, ama koca bir kitaba bedel!”

Bir adım geri çekilip iki kez eğildi.

“İyi ki önce ben okumuşum! Sizden sonra okumaya cesaret edemezdim doğrusu! İyi de, nereden öğrendiniz tanka yazmayı?”

“Şuradan, buradan,” diye kaçamak bir cevap verdi Serdyuk.

Kawabata şişeyi uzattı. Serdyuk birkaç büyük yudum aldıktan sonra şişeyi geri verdi. Kawabata bir etini arkasında tutarak kendisi de küçük yudumlarla içkisini içti - elini arkasına koyması ayinin bir parçası olmalıydı, ama Serdyuk ne olur ne olmaz diye başka soru sormadı. Kawabata içerken kendisi de bir sigara yaktı. İki üç nefes aldıktan sonra güveni yerine geldi, hatta biraz önce çekingence davrandığına pişman oldu.

“Bu arada şu at hakkında bir şey söyleyeyim. Aslında onu çok yükseğe bağlamadım. Son zamanlarda o kadar çok yoruluyorum ki, üç günlük molalar verdiğim bile oluyordu. Atın ipi bu yüzden uzun. Yoksa daha ilk günden bütün otlan yerdi ve onu başka bir yere bağlamak zorunda kalırdım.”

Kawabata’nın yüzü bembeyaz oldu. Bir kez daha eğildikten sonra biraz uzaklaşıp elbisesinin karın bölgesindeki düğmeleri çözmeye başladı.

“Ne yapıyorsunuz?” diye sordu Serdyuk.

“Çok utandım. Bu utançla yaşayamam,” dedi Kawabata.

Asfalta oturdu, paketi açıp kılıcı aldı ve kınından çıkardı, başlarının üstündeki neon lambasının mor ışığı kılıcın çeliğinde yanıp söndü.

Serdyuk, Kawabata’nın ne yapacağını nihayet anladı ve son anda ellerini yakalamayı başardı.

“Durun, yapmayın lütfen,” dedi samimi bir endişeyle. “Böyle önemsiz bir şeyi neden bu kadar ciddiye alıyorsunuz?”

Kawabata, “Beni affedebilecek misiniz?” diyerek ayağa kalktı.

“Lütfen, rica ediyorum unutun bu saçma sapan yanlış anlamayı. Ayrıca hayvan sevgisi soylu bir duygudur. Neden bundan utanıyorsunuz ki?”

Kawabata biran düşününce alnındaki çizgiler kayboldu.

“Haklısınız. Aslında yorgun bir hayvana acıdığım için yaptım, sizden daha zeki olduğumu göstermek İçin değil. Bunda utanılacak bir şey yok. Aptalca bir şey söylemiş olabilirim ama onurum lekelenmedi.”

Kılıcı kınına koydu ve iki yana sallanarak biraz daha saki içti.

“İki soylu adam arasında ortaya çıkan böyle yanlış anlaşılmalar, biraz hassasiyetle hemen toza dönüşüp kaybolur,” diyerek şişeyi Serdyuk’a uzattı.

Serdyuk şişede kalan içkiyi bitirdi.

“Elbette öyle. Hatta öyle olduğu gün gibi apaçık ortada.” Kawabata başını kaldırıp sükûnetle gökyüzüne baktı.

“Zaten gökte yıldızlar varken sözler neye yarar?” diye tekrarladı. “Ne kadar güzel. Bu anı bir şekilde kutlamalıyız. Neden atlarımızı çözmüyoruz? Bırakalım bu güzel ovada özgürce otlasınlar ve geceleri dağlara çekilsinler. Sizce de özgür kalmayı hak etmediler mi?”

“Siz çok iyi yürekli bir insansınız,” dedi Serdyuk.

Kawabata sallana sallana ağaca yaklaştı, kılıcı kınından çıkarıp bir vuruşta alttaki dalı kesti; kılıcı o kadar hızlı çekip vurmuştu ki gözle takip etmek neredeyse imkânsızdı. Dal kaldırıma düştü. Kawabata kollarını sallayıp bağırarak anlaşılmaz şeyler söyledi - Serdyuk onun atları kovalamaya çalıştığını anlamıştı. Geri dönüp şişeyi aldı ve hayal kırıklığıyla içindeki son damlaları toprağa döktü.

“Hava soğuyor,” dedi Serdyuk. Çevresine bakındı. İçgüdüleri, nemli Moskova havasının her an katılaşarak bir polis arabası formunu alabileceğini söylüyordu. “Şirkete dönsek iyi olmaz mı?”

“Tabii, tabii. Orada da bir şeyler atıştırırız.”

Serdyuk, geri dönüş yolunda tamamen koptu. Ancak yolculuklarının başladığı odada kendine gelebildi. Kawabata ile karşılıklı yere oturmuş, önlerindeki çorba tabaklarından şehriyeye benzer bir şeyler yiyorlardı. İkinci şişenin de yarısı boşalmıştı; ama aklının tamamıyla başında olduğunu, hatta moralinin gayet yüksek olduğunu fark etti. Kawabata da kendini iyi hissediyor olmalıydı ki hafifçe mırıldanarak şarkı söylüyordu:

“Malado-wa Tunagona’yı kafası yarık taşıdılar.”

Şarkıyı söylerken yemek çubuklarını ritmik bir şekilde sağa sola sallıyordu ve şehriyeler odanın her yanına saçılıyordu. Bunların bir kısmı üzerine sıçrasa da, Serdyuk rahatsız olmadı.

Kawabata yemeği bitirince tabağı bir yana koyarak Serdyuk’a döndü.

“Söyleyin bakalım, tehlikeli bir yolculuktan sonra eve dönen bir adam açlığını ve susuzluğunu giderdikten sonra ne yapar?”

“Bilemiyorum. Burada genellikle televizyonu açar.

“Pöh! Japonya’da dünyanın en iyi televizyonlarını yaparız, ama ekran denen şeyin, ruhsal kanalizasyonlara açılan küçük şeffaf bir pencereden başka bir şey olmadığını bilmemizi engellemez bu. Tüm hayatları boyunca büyülenmiş gözlerle, önlerinden geçen pisliği seyreden ve ancak tanıdık bir konserve kutusu görünce yaşadıklarını hisseden talihsizlerden söz etmiyorum. Adını anmaya değecek insanları kastetmiştim.”

Serdyuk omuz silkti.

“Aklıma başka bir şey gelmiyor.”

Kawabata gözlerini ovuşturdu, Serdyuk’a yanaşıp gülümsediğinde bir an için gerçekten de kurnaz bir Japon’a benzemişti.

Atları serbest bıraktıktan sonra Tenzin Nehri’ni geçip yürüyerek Rasemon’un kapılarına doğru giderken, yanında başka bir bedenin sıcaklığını hissetmekten bahsediyorduk, hatırladınız mı? O anda ruhunuzun arzu ettiği şey, bu sözünü ettiğim değil mi?”

Serdyuk irkildi.

Demek eşcinselmiş, diye düşündü, daha en başından tahmin etmeliydim.

Kawabata biraz daha yanaştı.

“Ne de olsa bir insanın yaşayabileceği az sayıdaki doğal duygulardan biri de budur. Rusya’nın Doğu’yla simyevi evlilik bağı kurması konusunda hemfikirdik öyle değil mi?”

Serdyuk içten içe kıvranarak cevap verdi: “Öyle. Elbette öyle. Daha dün bu konuyu düşünüyordum.

“Güzel, ama ülkeler ve milletler arasında olup da, bu ülkelerde yaşayan ve milletleri oluşturan bireylerin hayatında sembolik olarak tekrarlanmayan hiçbir şey yoktur. Son tahlilde Rusya sizsiniz, değil mi? Eğer söylediklerinizde samimiyseniz, ki öyle olduğunuzdan kuşkum yok, bu ayini hemen burada gerçekleştirebiliriz. Yani bir anlamda sözlerimizi ve düşüncelerimizi, temel ilkelerin sembolik birleşimi ile güçlendirmiş olacağız...”

Kawabata ona doğru eğilerek göz kırptı.

“Ne de olsa artık birlikte çalışacağız ve insanları kaynaştırmanın bilinen en iyi yoludur bu.”

Tekrar göz kırparak gülümsedi. Serdyuk da otomatik olarak dişlerini gösterdiği sırada, Kawabata’nın dişlerinden birinin eksik olduğu çarptı gözüne. Ama o an kafası çok daha mühim meselelerle meşguldü. Her şeyden önce aids **riski vardı, ayrıca iç çamaşırları da pek temiz sayılmazdı. Kawabata kalkıp dolaba gitti, biraz arandıktan sonra bir kumaş parçası çıkarıp Serdyuk’a fırlattı. Saki kâselerindeki adamların giydiklerine benzeyen mavi bir takkeydi bu. Kawabata aynı takkeden kendi başına da bir tane geçirip Serdyuk’a da öyle yapmasini işaret ettikten sonra ellerini çırptı.**

Duvardaki panolardan biri yana kaymaya ve acayip bir müzik çalmaya başladı. Panonun arkasında, gardırop irisi bir oda vardı ve içinde rengârenk kimonolar giymiş dört beş tane kız müzik aletleri çalıyordu. Serdyuk giydiklerinin kimono bile olmadığını fark etti, beline havlu sarılarak kimonoya benzetilmiş biçimsiz geceliklerdi bunlar, ama sonra kimononun da zaten böyle bir şey olduğunu hatırladı. Kızlar bir yandan aletleri çalarken diğer yandan da başlarını yavaşça sağa sola sallayarak gülümsüyorlardı. Biri balalayka çalıyor,

diğeri boyanmış tahtadan bir çift Palekh kaşığını birbirine vuruyordu; diğer ikisi de ağızlarındaki plastik mızıkalarla korkunç, kulakları tırmalayan bir ses çıkarıyorlardı. Bu kadar kötü bir sesin çıkmasına şaşırmadı, çünkü bu tip mızıkalar müzik yapmak için değil, yalnızca küçük çocukların doğum günlerinde hoş bir hava yaratmak için çalınırdı.

Kadınların gülümsemesi biraz yapmacıktı ve yüzlerindeki makyaj hayli kalındı. Hareketleri hiç Japonlarca benzemiyordu; bunlar sıradan Rus kızlarıydı ve pek güzel de sayılmazlardı. Bir tanesi Serdyuk'un fakülteden tanıdığı Maşa adlı kıza benziyordu.

Kawabata dalgın dalgın konuşmaya başladı: "Kadınlar bizim düşüşümüzü sağlamak için yaratılmadılar Semyon. Bedenleriyle bizi sardıkları o olağanüstü anda, sanki doğarak geldiğimiz ve ölerek geri gideceğimiz mutluluk topraklarına taşırlar bizi. Kadınları severim ve bunu kabul etmekten hiçbir zaman utanmadım. Onlardan biriyle birleştiğimde, sanki..."

Sözlerini bitirmeye gerek duymadan ellerini çırptı ve kızlar yan yana sıra olup Serdyuk'a doğru ilerlediler. Doğruca önlerindeki boşluğa bakarken, ağır hareketlerle dans ediyorlardı.

"Altıncı sıra, beşinci sıra, dördüncü sıra ve şimdi atlarımız sola döndü, uzun süredir aradığımız Suzdaku sarayı sislerin içinde göründü," dedi Kawabata donunu yukarı çekerken, bu sırada dikkatle Serdyuk'a bakıyordu.

Serdyuk başını yerden kaldırdı. Birkaç dakikalığına içi geçmiş olmalıydı; Kawabata bir hikâyenin ortasındaydı, ama Serdyuk hikâyenin başını hatırlayamıyordu. Kendi haline baktı. Yıkanmaktan yıpranmış ve önünde olimpiyat sembolü olan bir tişörtten başka hiçbir şey yoktu üzerinde, diğer giysileri odanın içine saçılmıştı. Saçı başı dağılmış, yarı çıplak kızlar köşedeki elektrikli ocağın çevresine toplanmış ruhsuzca dedikodu yapıyorlardı. Serdyuk hemen giyinmeye başladı.

"Daha ileride, şatonun sol kanadından sağa dönüyoruz ve işte bize doğru gelen Sevinç Işığı kapıları," diye devam etti Kawabata, "Şimdi her şey şu anda ruhuna en çok uyacak şiir tarzının ne olduğuna bağlı.

Ruhunuz sadeliğe ve neşeye uyumluysa doğrudan ileri gideceksiniz. Eğer düşünceleriniz bu kırılgan ve geçici dünyadan uzaksa sola dönecek ve önünüzde Sonsuz Huzur kapılarını göreceksiniz. Eğer gençseniz, kanınız damarlarınızda deli gibi akıyorsa ve ruhunuz zevklere susamışsa sağa dönecek ve Sonsuz Zevk kapılarından gireceksiniz.”

Serdyuk, Kawabata’nın sabit bakışlarının altında ezilerek pantolonunu, gömleğini ve ceketini giydi, sonra da kravatını bağlamaya başladı ama elleri dolanınca vazgeçip çıkardı ve katlayıp cebine koydu.

Kawabata bir parmağını ciddi bir edayla havaya kaldırmış devam ediyordu -kendi sözlerine öylesine kapılmıştı ki, Serdyuk utanmasına ya da acele etmesine gerek olmadığını fark etti- “Sonra, imparatorluk sarayına hangi kapıdan girerseniz girin, kendinizi aynı avluda bulacaksınız! Sembolleri okumaya alışık bir adam için bu ne ifade eder bilir misiniz? Kalbiniz hangi yolu izlerse izlesin, ruhunuz hangi rotada ilerlerse ilerlesin, gittiğiniz yer değişmez. Söylenenleri unutmayın: Her şey bir olunca, bir ne olacak, ha?”

Serdyuk bakışlarını yerden kaldırdı.

“Evet, bir ne olacak, nereye ait olacak?” diye tekrarladı Kawabata, kısılmış gözleri iki çizgiye dönüşmüştü şimdi.

“Buraya, buraya,” diye yorgun bir sesle cevap verdi Serdyuk.

“Ah, her zamanki gibi derin ve kusursuz. Özellikle de bu hakikat düzeyine yükselebilmiş nadir atlılar için, imparatorluk sarayının birinci avlusunda çiçek açmış bir portakal ağacı vardır ve... Çiçek açmış portakal ağacının yanına ne dikmek gerekir sizce?”

Serdyuk içini çekti. İsmini bildiği yalnızca bir tane Japon bitkisi vardı.

"Neydi adı... hah! Sakura. Çiçek açmış bir sakura.”

Kawabata bir adım geri gitti ve yine Tanrı bilir o akşam kaçıncı defa eğildi. Gözlerinde yaşlar vardı.

"Evet, evet. Kesinlikle öyle. Birinci avluda portakal ve vişne çiçekleri; daha ileride, Sürüklenen Kokular Avlusu'nda mor salkımlı bir asma, Donmuş Çiçekler Avlusu’nda bir erik ağacı, Yansıyan Işık

Avlusunda bir armut ağacı. Sizi sorgulayarak hakarete maruz bıraktığım için nasıl utanıyorum bir bilseniz. Ama, suç bende değil. İnanın bana, bunlar sadece...”

Ocağın çevresinde oturan kızlara bakarak iki kez elini çırptı. Kızlar ocağı ve etrafa saçılmış giysilerini toplayarak çabucak gardırobun içine çekildiler; pano arkalarından kapandı ve faks makinesinin üzerindeki birtakım beyazımtrak lekeler dışında daha birkaç dakika önce odanın içinde ihtiras ateşinin yandığını hatırlatacak hiçbir şey kalmadı.

"Bunlar sadece firmanın kurallarıdır,” diye cümlesini tamamladı Kawabata. “Daha Önce de ifade etmeye çalıştığım gibi ‘firma’ kelimesi tam olarak doğru bir çeviri değil. Aslında ‘klan’ desek daha doğru olur. Ama bu kelimeyi zamanından önce kullanınca şüphe ya da korku uyandırabiliyor. Bu yüzden önce karşımızdakinin nasıl bir insan olduğunu anlıyor, ondan sonra ayrıntılara geçiyoruz. Yine de sizin vereceğiniz cevabı daha o büyülü şiiri okuduğunuz anda anlamıştım...”

Kawabata hiç kıpırdamadan durdu ve gözlerini kapayarak, birkaç saniye sessizce dudaklarını oynattı. Gökyüzündeki yıldızlarla ilgili şiiri tekrarladığını düşündü Serdyuk, oysa kendisi bile tam olarak hatırlayamıyordu artık.

“Ne kadar olağanüstü kelimeler. Evet, tam o anda her şeyi apaçık gördüm. Ama kurallar var, çok sıkı kurallar ve ben size sorular sormak zorundaydım. Şimdi size söylemem gerekenlere geldi sıra. Firmamızın aslında daha çok bir klana benzediğini az önce söyledim, bu yüzden çalışanlarımızın da bu klanın üyeleri gibi davranması gerekir. Üzerlerine aldıkları sorumluluklar normal bir firmadaki sorumluluklardan çok farklıdır. Kısacası, bizim klanımızın, yani Japonya'nın en eski klanının bir üyesi olarak görüyoruz sizi. Unvanınız da “Kuzey Barbaristan Şubesi Müdür Yardımcısı” olacak. Bu unvan biraz zorunuza gidebilir, ama bizim geleneğimiz Moskova’nın kendisinden bile daha eskiye dayanır. Bu arada Moskova özellikle yazları çok güzel oluyor. Bu unvanı almak için samuray olmak gerekiyor, sıradan insanlara böyle bir unvan verilemez. Bu yüzden işi kabul ediyorsanız, sizi samuray yapmalıyım.”

“Ne iş yapacağım peki?”

“Hiçbir zorluğu yok. Belgeler, müşteriler falan. Dışarıdan bakıldığında herhangi bir firmada yapılan işlerden farkı yok, ama

olaylara içsel yaklaşımınız evrenle uyum içinde olmalı.”

“Ödeme nasıl oluyor?"

“Yılda 250 koku pirinç alacaksınız,” dedi Kawabata, sonra kaşlarını çatarak kafasında bir şeyler hesapladı ve devam etti: “Şu sizin dolar hesabına göre kırk bin dolar ediyor.”

“Dolar olarak alabilir miyim?"

“Nasıl isterseniz öyle alabilirsiniz,” dedi Kawabata dudak bükerek.

“Kabul ediyorum,” dedi Serdyuk.

“Bundan hiç kuşkum yoktu. Şimdi, Taira klanının bir samurayı olmaya hazır mısınız?”

“Tabii ki.”

“Yaşamınızı ve ölümünüzü klanımızın kaderine bağlamak istiyor musunuz?”

Ne kadar çok, ne kadar saçma sapan ayinleri var, diye düşündü Serdyuk. Hangi aralıkta yapıyorlar bunca televizyonu?

“İstiyorum,” dedi.

Kawabata başıyla duvardaki resmi işaret ederek, “*Giri* zorunlu kıldığında şu kuş misali hayat çiçeğini uçurumun kenarından boşluğa fırlatmaya hazır olacak mısınız?” dedi.

Serdyuk resme bir kez daha baktı.

“Elbette olacağım. Çiçeği uçurumdan atıveririm, hiç sorun değil.”

“Yemin eder misiniz?”

“Ederim.”

“Mükemmel,” dedi Kawabata, “Mükemmel. Son bir formalite daha var, ondan sonra bitiyor. Japonya’dan onay isteyeceğiz. Ama bir iki dakikadan fazla sürmez.”

Faks makinesinin karşısına oturdu, kâğıt yığınlarının arasından temiz bir kâğıt çıkardı ve bir de fırça buldu.

Seryduk oturuşunu değiştirdi. Yerde oturmaktan ayakları uyuşmuştu, çalışırken kullanmak üzere bir tabure -küçücük bir tane- getirmesine izin vermelerini rica etse fena olmayacaktı doğrusu.

Sonra biraz daha saki kalmış mı diye baktı, ama şişe ortadan yok olmuştu. Kawabata kâğıda bir şeyler yazmakla meşgul olduğundan, Serdyuk şişenin yerini sormaya korkuyordu - ayinin ahenginin bozulup bozulmayacağından emin değildi. Biraz önce ettiği yemini hatırladı. Yüce Tanrım, diye düşündü, hayatım boyunca ne kadar çok yemin ettim! Komünist Parti için mücadele etmeye yemin etmedim mi? Ettim. Çocukluğumdan beri en az beş kere ettim belki - beş kere, beş! Maşa'yla evlenmeye yemin ettim mi, etmedim mi? Elbette ettim. Dün de Temiz Göletlerden ayrıldıktan sonra o gerzeklerle birlikte içerken, bir şişe daha almayacağıma yemin etmedim mi? Bak bu yeminler nerelere getirdi beni; uçurumdan aşağıya çiçekler saçacakmışım.

Bu arada Kawabata fırçasını kâğıdın üzerinde gezdirmeyi bitirdi ve kâğıdı üfledikten sonra Serdyuk'a gösterdi. Kâğıdın üzerinde siyah mürekkeple çizilmiş kocaman bir kasımpatı vardı.

“Nedir bu?” diye sordu Serdyuk.

“Bir kasımpatı. Aramıza bir üyenin katılması tüm Taira klanı için o kadar büyük bir mutluluktur ki bu mutluluğu harflerle ifade etmek imkânsızdır. Böyle durumlarda liderlerimizi bilgilendirmek için bir çiçek çizeriz. Zaten tam da bahsettiğimiz çiçek bu. Şimdi Taira klanına ait olan yaşamınızı simgeliyor, aynı zamanda hayatın bir anlık olduğunu nihayet anladığınızı gösteriyor...”

“Anladım,” dedi Serdyuk.

Kawabata kâğıdı bir daha üfledikten sonra faks makinesine yerleştirdi ve inanılmaz uzunlukta bir numarayı çevirmeye başladı.

Üçüncü denemesinde numarayı düşürdü. Faks birden canlandı, köşesindeki küçük yeşil lamba yandı ve kâğıt yavaşça faksın kapkara ağzının içinde kayboldu.

Kawabata faks makinesine gözlerini dikip öylece beklemeye başladı, kılı bile kıpırdamıyordu. Birkaç uzun ve yorucu dakika geçtikten *sonra faks* yeniden canlandı ve kara gövdesinin altından başka bir kâğıt çıktı. Serdyuk bunun kendilerine verilen yanıt olduğunu hemen anladı.

Kawabata kâğıdın tamamen çıkmasını bekledikten sonra fakstan kopardı, şöyle bir baktıktan sonra yavaşça Serdyuk'a döndü.

“Tebrikler. Candan kutlarım sizi. Cevap kesinlikle olumlu.”

Kâğıdı uzattı. Serdyuk kâğıdı aldı ve üzerinde başka bir resim olduğunu gördü - bu seferki uzun, kavisli ve desenli bir sopaydı, bir tarafından küçük bir şey sarkıyordu.

“Bu nedir?” diye sordu.

“Hayattaki yeni konumunuzu simgeleyen birsamuray kılıcı,” dedi Kawabata ciddiyetle. “Böyle olacağından hiç şüphem yoktu zaten, o yüzden size... şey... deyim yerindeyse pasaportunuzu armağan etmeme izin verin lütfen.”

Bu sözleri söyledikten sonra teneke kaplı kulübeden aldığı kısa kılıcı verdi.

Kawabata’nın sabit bakışlarından mı, yoksa kendi alkollü bünyesindeki kimyasal bir reaksiyondan mı bilinmez, Serdyuk birden o anın önemini ve ciddiyetini kavradı. Neredeyse diz çökecekti, ama tam zamanında bunu yapanların Japonlar değil ortaçağ Avrupa’sındaki şövalyeler olduğunu hatırladı - hatta belki şövalyeler bile değil, olağanüstü sıkıcı eski Sovyet filmlerinde şövalye rolü oynayan Odessa film stüdyosu aktörleri yapıyordu bu hareketi. Bu yüzden yalnızca elini uzattı ve soğuk ölüm silahını dikkatle kavradı. Kının üzerinde daha önce dikkat etmediği bir şekil vardı: Üç tane uçan turna resmi - siyah verniğin içine işlenmiş altın teller şaşaalı bir güzellik vermişti kına.

Kawabata, Serdyuk’un gözlerinin içine bakarak, “Sizin ruhunuz bu kının içinde yatıyor,” dedi.

“Çok güzel bir resim,” dedi Seryuk. “Bu bana turnalar hakkındaki bir şarkıyı hatırlattı. Nasıldı sözleri? Tamam hatırladım:

...Uçarken aralarında bir küçük boşluk vardı, belki benim yerim orasıydı...”

“Evet, evet,” diye kesti Kawabata. “İnsan neden daha büyük bir boşluk istesin ki? Efendimiz Buda, tüm dünyayı sorunlarıyla birlikte iki turna arasındaki boşluğa yerleştirebilir. Hatta turnalardan birinin tüyleri arasındaki boşluklarda bile saklayabilir... Ne kadar şiirsel bir

akşam! Neden biraz daha içmiyoruz? Uçan turnaların arasındaki boşluğu doldurmanıza içelim.”

Serdyuk, Kawabata'nın sözlerinde bir uğursuzluk sezer gibi oldu, ama önemsemedi; Kawabata'nın, bu şarkının ölü askerlerin ruhları hakkında olduğunu bilmesine imkân yoktu.

"Memnuniyetle, ama önce biraz izin verirseniz ben..."

Birden kapının gürültüyle vurulduğunu duydu. Kawabata dönüp yüksek sesle Japonca bir şeyler söyledi, pano yana doğru kaydı ve aralıktan başka bir Güneyli yüz göründü. Yüz bir şeyler söyledi ve Kawabata başını salladı.

Serdyuk'a dönerek, "Sizi birkaç dakika yalnız bırakacağım, sanırım önemli haberler gelmiş," dedi. Sonra da rafları işaret ederek devam etti: "İsterseniz beklerken gravür albümlerine bakabilirsiniz. Ama istemezseniz kendinizle baş başa kalmanın tadını çıkarın."

Serdyuk başını salladı. Kawabata hızla odadan çıktı ve panoyu kapattı. Serdyuk raflara yaklaşarak bir süre rengârenk kitap sırtlarını seyretti, sonra odanın köşesine giderek hasırın üzerine oturdu ve başını duvara dayadı. Tüm bu gravürler onu artık hiç ilgilendirmiyordu.

Bina çok sessizdi. Yukarıda bir yerlerden çekiç sesleri geliyordu - herhalde odalardan birine çelik kapı takıyorlardı. Panonun arkasından birbirlerine fısıltıyla küfürler eden kızların sesi geliyordu; çok yakında olmalarına rağmen söyledikleri açık saçık sözleri tam duyamıyordu. Birbirine karışan sesler hafif, sakinleştirici bir mırıltıya dönüştü, sanki duvarın arkasında bir bahçe vardı da çiçek açmış vişne ağaçlarının yaprakları rüzgârla hışırdıyordu.

Derinden gelen bir inilti Serdyuk'u uyandırdı. Ne zamandır uyuduğunu bilemiyordu, ama uzun zaman geçmiş olmalıydı; Kawabata çoktan üzerini değişip tıraş olmuştu ve odanın ortasında oturuyordu. Üzerinde beyaz bir gömlek vardı, biraz önce karmakarışık olan saçları güzelce taranmıştı. Serdyuk'u uyandıran iniltinin kaynağı oydu; uzayıp giden bir ağıt yakıyordu. Kawabata sapından tuttuğu uzun bir kılıcın çeliğini beyaz bir kumaş parçasıyla siliyordu. Gömleğinin önü açıktı, altından tüysüz göğsü ve karnı görünüyordu.

Kawabata, Serdyuk'un uyandığını fark edince gülümseyerek ona doğru döndü.

“iyi uyudunuz mu?”

“Aslında tam olarak uyumuyordum, sadece...”

“Kestiriyordunuz, anladım. Aslında bu hayatta hepimiz sadece kestiriyoruz. Ancak hayat bittiği zaman uyanıyoruz. Büroya dönerken bir dereyi geçtiğimizi hatırlıyor musunuz?”

“Evet, patlamış borudan taşan suların oluşturduğu dereyi kastediyor olmalısınız.” -

“Borunun patlamasından bize ne? Derenin yüzeyindeki kabarcıkları hatırlıyor musunuz?”

“Evet, gerçekten büyük kabarcıklardı onlar.”

Kawabata, “Gerçekten,” diyerek kılıcı gözlerine yaklaştırıp dikkatle incelemeye başladı. “Gerçekten de bu dünya suyun üzerindeki kabarcıklar gibi. Öyle değil mi?”

Serdyuk onun haklı olduğuna karar verdi; arkadaşını ne kadar iyi anladığını ve duygularını paylaştığını göstermek için en uygun kelimeleri bulmaya çalıştı:

“O kadarla kalsa iyi,” dedi dirseğinin üzerinde doğrularak. "Şey gibi... Bir düşüneyim... O kabarcıkların bir fotoğrafı gibi. Bir dolabın arkasına düşmüş ve orada fareler tarafından kemirilmiş bir fotoğraf gibi.”

Kawabata bir kez daha gülümsedi.

“Siz gerçek bir şairsiniz. Bundan kesinlikle eminim.”

Serdyuk coşmuştu: “Dahası var, belki de fareler daha oluşmadan kemirmeye başladılar o fotoğrafı.”

“Mükemmel, kesinlikle mükemmel. Kelimeler böyle şiire dönüşür işte. Ama bir de hareketlerin şiiri vardır. Sözsüz olan en son şiirinizin de bugün zevkle dinlediğim sözlü şiirleriniz kadar mükemmel olacagını umarım.

“Ne demek istiyorsunuz?”

Kawabata kılıcını özenle hasırın üzerine koydu.

“Hayat belirsiz ve değişkendir. Hiç kimse akşamın neler getireceğini sabahtan göremez.

“Bir şey mi oldu yani?”

“Evet, bir şey oldu. Ticaretin savaşa ne kadar benzediğini siz de bilirsiniz. Taira klanının bir düşmanı var, çok güçlü bir düşmanı var hem de: Minamoto.”

“Minamoto,” diye tekrarladı Serdyuk. Bu sözü söylerken sırtında bir ürperti dolaştı. “Ne oldu peki?”

“Bugün gelen haberlere göre Tokyo borsasındaki alçakça bir ihanet yüzünden Minamoto Grubu, Taira A.Ş. nin hisselerinin yarıdan fazlasını ele geçirdi. Bir İngiliz bankası ve Singapur mafyası da işin içinde, ama bunun önemi yok. Biz mahfolduk. Düşmanımız kazandı.”

Serdyuk onun sözlerine bir anlam vermekle meşgul olduğundan herhangi bir şey söyleyemedi. Ama bu durumun hayra alamet olmadığı ortadaydı.

“Ama siz ve ben, Taira klanının iki samurayı... varoluşun değersiz kabarcıklarının ruhlarımızı gölgelemesine izin veremeyiz, değil mi?”

“Eee... Hayır.”

Kawabata gaddarca bir kahkaha patlattı, gözleri inançla parlıyordu.

“Hayır, Minamoto küçüldüğümüzü ya da onurumuzu çiğnettiğimizi göremeyecek. Bu hayatı bırakıp giderken, bulutların arasında kaybolan beyaz turnalar gibi gitmeli insan. Böyle güzel biranda yüreğimizde hiçbir dünyevi duyguya yer yok.”

Altındaki hasırla birlikte sertçe olduğu yerde döndü ve Serdyuk’a doğru eğildi.

“Sizden bir iyilik isteyeceğim. Ben karnımı yardıktan sonra kafamı keser misiniz lütfen?”

“Ne?”

“Kafamı diyorum. Kafamı kesin lütfen. Biz buna son görev deriz. Eğer bunu isteyen bir samurayı reddederseniz onurunuza büyük bir leke sürülmüş olur.”

“Ama, ben hiç... Yani, daha önce...”

“Çok kolay. Bir vuruşta hallledersiniz. Fışşt!”

Kawabata hızla elini savurdu.

“Ama yapamayacağımdan korkuyorum,” dedi Serdyuk. “Daha önce hiç böyle bir şey yapmadım.”

Kawabata bir an düşündü, sonra birden yüzü karardı, sanki aklına ansızın korkunç bir düşünce gelmişti.

Eliyle tatamisine pat diye vurarak, “Yakında bu dünyayı terk etmem çok iyi olacak,” dedi suçlu bir bakışla. “Ne kadar kaba ve duyarsız bir insanım ben!”

Elleriyle yüzünü kapatıp iki yana *doğru* sallanmaya başladı.

Serdyuk sessizce ayağa kalktı ve parmaklarının ucuna basarak panoya yaklaştı, sonra da panoyu sessizce yana itip koridora çıktı. Çıplak ayaklarının altındaki beton buz gibiydi, birden Kawabata ile birlikte saki aramak için karanlık ve sinsi sokaklarda yürüdükleri sırada çoraplarının ve ayakkabılarının koridorun girişinde, öğleyin onları bıraktığı yerde durdukları geldi aklına; bu arada ayağına ne giydiğini hatırlayamıyordu, zaten Kawabata ile birlikte sokağa nereden çıktıklarını ve içeri nereden girdiklerini de hatırlayamıyordu.

“Kaçmalıyım, hemen kaçmalıyım,” dedi koridorun geniş kavisini dönerken. “Önce kaçayım, sonra düşünürüm.

Güvenlik görevlisi Serdyuk'u görünce taburesinden kalktı.

“Bu saatte nereye gidiyoruz? Saat sabahın üç buçuğu,” dedi esneyerek.

“Meşguldük,” dedi Serdyuk. “Biliyorsunuz, görüşmedeydim.

“Pekâlâ,” dedi güvenlik görevlisi. “Geçiş izninizi görelim.”

“Ne izni?”

“Çıkmak için geçiş izni.”

“Ama girerken izin sormadınız.”

“Doğru, sormadım. Ama çıkmak için soruyorum.”

Masadan yayılan loş ışıkta ayakkabılarının duvarın dibinde durduğunu gördü. Ayakkabıların bir metre ötesinde kapı, kapının dışında da özgürlük vardı. Serdyuk ayakkabılarına doğru küçük bir adım attı. Sonra bir adım daha attı. Güvenlik görevlisi umursamazca çıplak ayaklarına baktı.

“Ayrıca, burada bazı kurallar olduğunu söylemiştim size,” dedi lastik copu havada çevirerek. “Alarm açık. Kapılar sabah sekize kadar kilitli kalacak. Eğer açarsam göz açıp kapayıncaya kadar aynasızlar buraya damlar. Bu da bir sürü laf kalabalığı ve bürokratik işlem demektir. O yüzden açamam. Tabii yangın ya da sel olmadığı sürece.”

“Ama, bu dünya suyun üzerindeki kabarcıklar gibidir,” dedi Serdyuk yılışık bir gülümsemeyle.

Güvenlik görevlisi gülerek başını salladı.

“Tabii, tabii. Nasıl bir yerde çalıştığımızı biz de biliyoruz. Ama benim o suyun neresinde durduğumu bilmiyorsunuz. Düşününüz ki suyun üzerindeki o kabarcıkların çevresinde yüzen emirler var. Bu

emirler o kabarcıklardan birine yansıdığı için kapıyı on birde kilitleyip sekizde açıyoruz. Tamam mı?”

Serdyuk, güvenlik görevlisinin sesinde hafif bir tereddüt sezerek iğneyi biraz daha derine batırmaya karar verdi.

“Bay Kawabata bu yaptığınıza çok şaşıracak,” dedi. “Ciddi bir firmanın güvenliğinden sorumlusunuz ve en basit şeyleri bile size açıklamak zorunda kalıyorum. Dünyanın yalnızca bir serap olduğunu hemen anlamalıydınız...”

“Serap ha? Serap mı? Hımm,” dedi güvenlik görevlisi düşünceli bir sesle, sonra da gözlerini karşısındaki duvarın çok ötesinde bir yerlere dikerek konuşmaya başladı: “Biz işimizi İyi biliriz. Acemi bir herife mi benziyorum yani? Hem zaten haftada bir eğitim seansları olur. Size bu kapının gerçek olduğunu söylemeye çalışmıyorum elbette. Ne düşündüğümü söyleyeyim mi?”

“Söyleyin, söyleyin.”

“Bana göre hiçbir kapı maddi değildir, aslında varolmayan algı parçalarının geçici bir toplamından ibarettir.”

“Çok doğru!” dedi Serdyuk, sevinçle ayakkabılarına doğru bir adım daha attı.

“Ama bu geçicilikler toplamını sekizden önce açmama imkân yok,” dedi güvenlik görevlisi lastik copu avcuna pat-pat vurarak.

“Neden?”

Güvenlik görevlisi omuz silkti.

“Sen karma dersin, ben dharma derim, ama aslında hepsi aynı terane. Boşluk. Boşluk bile yoktur aslında.”

“Vay be! Sana iyi eğitim veriyor olmalılar,” dedi Serdyuk.

“Ne sanıyordun? Japon güvenlik görevlileri veriyor eğitimi.”

“O zaman ne yapmam gerekiyor?” diye sordu Serdyuk.

“Yapacak bir şey yok. Sekize kadar bekle. Ayrıca sana bir geçiş izni çıkarmalarını söyle.”

Serdyuk, güvenlik görevlisinin geniş omuzlarına ve elindeki copa son bir kez baktıktan sonra dönüp ayaklarını sürüyerek Kawabata’nın odasına doğru yürümeye başladı. Aslında görevliye kapıyı açtıracak belli kelimeler olduğu, ama kendisinin bu kelimeleri bulamadığı duygusunun pençesinde kıvranıyordu. SutraMarı okusaydım joker kelimeyi bulurdum, diye düşündü sıkıntıyla.

Güvenlik görevlisi arkasından bağırdı: “Baksanıza, geta giymeden ortalıkta dolaşmasanız iyi olur. Yerler beton burada. Böbreklerinizi üşütürsünüz.”

Yeniden Kawabata’nın bürosuna gelip sessizce panoyu açtığında, içeride ağır bir bayat içki ve kadın kokusu olduğunu fark etti. Kawabata hâlâ yüzü ellerinin arasında yerde oturuyor, iki yana doğru sallanıyordu; Serdyuk’un çıktığının farkına bile varmamış gibi görünüyordu.

“Bay Kawabata,” dedi yavaşça.

Kawabata ellerini indirdi.

“Kendinizi kötü mü hissediyorsunuz?" diye sordu Serdyuk.

“Kendimi korkunç hissediyorum,” dedi Kawabata. “Kesinlikle korkunç hissediyorum. Eğer yüz tane karnım olsa hepsini keserdim. Hayatımda hiç bu kadar utandığımı hatırlamıyorum.”

Serdyuk ona doğru eğilerek şefkatli bir sesle sordu: “Neden, sorun nedir?” .

“Tutup sizden benim için son görevi yapmanızı istedim, önce ben harakiri yaparsam size hizmet edecek kimse kalmayacağını

düşünemedim. Tanrım, ne kadar utanç verici.”

“Bana mı?” dedi Serdyuk, doğrularak. “Bana mı?”

Kawabata da ayağa kalkıp parıldayan gözleriyle Serdyuk’a baktı: “Elbette. Sizin kafanızı kim kesecek? Grişa değil herhalde.”

“Grişa kim?”

“Güvenlik görevlisi. Onunla konuşuyordunuz ya az önce. Copuyla kafa patlatmaktan başka işe yaramaz o. Kurallara göre kafanızın kesilmesi gerek, hatta tam kesilmeyecek ki bir parça deri onu tutsun. Yerde yuvarlanması ne kadar korkunç bir manzara oluşturur, düşünsenize! Oturun, oturun, ayakta kalmayın?”

Kawabata'nın bakışındaki hipnotik gücün etkisiyle ister istemez hasırlardan birinin üzerine oturdu. Gözlerini kaçırmak için yapabileceği başka bir şey yoktu çünkü.

“Doğrudan ve korkusuzca sonsuzluğa dönüş doktrinin harakiri konusundaki kısımlarını bilmediğinizden endişeleniyorum,” dedi Kawabata.

“Ne?”

“Karnınızı nasıl yarmanız gerektiğini biliyor musunuz?”

“Hayır,” dedi Serdyuk boş gözlerle duvara bakarak.

"Bunu yapmanın çeşitli yoları vardır. En basiti kılıcı yatay olarak çekmektir. Ama böyle yapmanın hiçbir özelliği yok tabii. Japonya’da bir söz vardır: Beş dakikalık bir onursuzluk ve Buda Amidha’yı görürsün. Saf Topraklara eski bir Lada’yla gitmeye benzer bu. Kılıcı dikey olarak çekmek biraz daha iyidir, ama alt sınıftan olanlar böyle yapar, biraz köylüce olduğu söylenebilir. Haç şeklinde de kesebilirsiniz ama bunu da pek tavsiye etmem. Dik bir haç yaparsanız Hıristiyanlığa özlem duyduğunuz düşünülür. Çapraz bir haç yaparsanız Rus Donanma-sı’nın sancağı olan St. Andrews haçı çıkar ortaya, o zaman da sizin Karadeniz Donanması’ndan olduğunuzu sanırlar... ama siz denizci değilsiniz herhalde.”

“Hayır, değilim,” dedi Serdyuk duygusuz bir sesle.

“Ben de öyle düşünüyordum, onun da hiçbir manası yok o zaman. Birkaç yıl önce iki paralel çizgi şeklinde kesmek modaydı, ama o da çok zor. O yüzden benim tavsiyem karnınızı sol altından başlayıp sağ

üstüne kadar çıkan ve sonra hafifçe ortaya dönen bir şekilde çapraz olarak kesmeniz. Estetik açıdan bakarsak kesinlikle çok etkileyici olacaktır, eğer öyle keserseniz muhtemelen ben de aynını yapacağım.”

Serdyuk ayağa kalkmaya çalıştı, ama Kawabata omuzlarından tutup oturttu.

“Ne yazık ki, elimizi çabuk tutmak zorundayız,” dedi içini çekerek. “Beyaz perdelerimiz ve uygun tütünümüz yok. Platformun kenarında bekleyen kılıcını çekmiş savaşçılar da yok... Sanırım Grişa var, ama ona da savaşçı denmez ki. Zaten savaşçılara gerek yok, yalnızca samura-yın yeminini bozup harakiri yapmayı reddetmesi durumunda onlara iş düşer. Onu ölene dek köpek gibi döverler. Benim zamanımda hiç böyle olaylar olmadı. Çevrende kılıçlarını çekmiş adamlar... çeliğin üstünde güneşin parıltısı... ne kadar harika olur, bir düşünsenize. Şey, belki... Grişa’yı çağırmamı ister misiniz? Birinci kattan Şura’yı da çağırabilirim. Böylece gerçek ayine daha çok benzer.”

“Zahmet etmeyin,” dedi Serdyuk.

“Haklısınız, haklısınız. Ayinin asıl öneminin biçiminde değil, içeriğinde olduğunu anladınız demek.”

“Anladım, anladım. Her şeyi anladım,” dedi Serdyuk nefretle Ka-

wabata’ya bakarak.

“O zaman her şeyin mükemmel gideceğinden eminim.”

Kawabata yerden kısa kılıcı aldı, kınından çıkardı ve havada birkaç kez savurdu.

"İşe yarar. Şimdi bazı hatırlatmalar yapayım. Genellikle iki konuda sorun çıkar. Karnınızı kestikten sonra arkaya doğru devrilmemeli-siniz -çok çirkin görünür, ama bu konuda ben size yardımcı olurum-birde, kılıcın ucunu omurga kemiğine dayamanız gerekiyor, Böylece kılıcın sırtınızdan dışarı çıkmasına engel olabilirsiniz. Neyse onu da sizin için halledeyim...”

Üzeri yazılı faks kâğıtlarından bazılarını topladı -üzerinde kasımpatı resmi olan sayfanın da onların arasında olduğunu gördü Serd-yuk- bir deste haline getirip özenle çeliğe sardı ve yalnızca on on beş santimlik bir kısmı açıkta bıraktı.

“İşte böyle. Kabzayı sağ elinizle, burayı da sol elinizle tutarsınız. Çok derine batırmayın, yoksa saplanıp kalır ve... Pekâlâ, sonra da yukarıya ve sağa doğru. Sanırım artık konsantre olmanız gerekiyor. Zamanımız dar ama bunun için biraz bekleyebiliriz.”

Serdyuk çoktan transa girmiş, boş gözlerle duvara bakıyordu. Umutsuzluk içinde kurtulma yollarını düşündü; Kawabata’yı bir *yana* itip koridordan koşabilir ve... ama kapı kilitliydi ve elinde copuyla Gri-şa orada bekliyordu. Ayrıca birinci katta Şura adında biri daha olmalıydı. Teorik olarak polise telefon edebilirdi, ama Kawabata hemen yanıbaşında elinde kılıcıyla bekliyordu. Zaten polis gecenin bu saatinde kalkıp da gelmezdi. Ama en kötüsü, en can sıkıcı olanı, böyle bir şey yapmaya kalkarsa Kawabata’nın yüzünde belirecek olan şaşkınlıktı. Şaşkınlığın ardından öfke ve küçümsemeyle kırışacaktı yüzü. O gün birlikte yaşadıkları anlarda, Serdyuk’un ihanet etmek istemediği bir şey vardı, hatta bunun ne olduğunu da biliyordu; atlarını bağladıktan sonra birbirlerine okudukları şiirlerdi öylesine kutsal olan. Ortada ne gerçek atlar ne de gerçek şiirler vardı, ama buna rağmen yaşadıkları şeyler gerçekti; güneyden yazı müjdeleyerek esen rüzgâr kadar gerçekti, gökyüzündeki yıldızlar gibi gerçekti. Yaşadıklarının gerçek olduğundan en ufak bir şüphesi yoktu - yani, ancak o kadar gerçek olabilirdi. Peki, ya sabah sekizde açılacak olan kapının dışındaki dünya?..

Bir an için düşünceleri dağıldı ve çevresindeki sesleri duymaya başladı. Kawabata faksın yanında gözlerini kapatmış otururken kar-

nı gurulduyordu. Serdyuk arkadaşının bu prosedürü kolayca ve mükemmel bir şekilde yapacağından emindi. Oysa, bu küçük Japon'un terk etmeye hazırlandığı dünya-eğer dünya derken insanın hayatı boyunca hissettiklerini ve yaşadıklarını kastediyorsak-, Filipp Kirko-rov’un şarkıları eşliğinde her Allah'ın sabahı Serdyuk’un üzerine yıkılan pis kokulu Moskova sokaklarından çok daha çekiciydi.

Kirkorov’un nereden aklına geldiğini düşününce, duvarın ardında oturan kızların onun şarkılarından birini dinlediğini fark etti. Sonra kısa bir tartışma oldu, birisi hıçkırarak ağlamaya başladı ve bir düğmeye basıldı. Göremediği bir televizyonda haber programı başladı, ama Serdyuk’a kanal değiştirilmemiş de Kirkorov şarkı söylemeyi

bırakıp normal bir ses tonuyla konuşmaya başlamış gibi geldi. Kızlardan birinin heyecanla fısıldadığını duydu:

"İşte! Bakın yine sarhoş! Chirac'ı nasıl kucakladığına bakın! Size söylüyorum, burnunun ucunu bile göremiyordur şimdi!"

Serdyuk birkaç saniye daha düşündü.

"Hepsinin canı cehenneme," dedi sonunda "ver şu kılıcı!"

Kawabata hızla ona doğru yürüdü, bir dizini yere dayayarak kılıcı ona uzattı.

Serdyuk, "Bekle," diyerek gömleğinin düğmelerini çözdü. "Tişörtün üzerinden yapabilir miyim?"

Kawabata biraz düşündü.

"Bir keresinde zorunlu olarak yapılmıştı. Takeda Katsueri 1454'de Okehajama Savaşı'nı kaybettiğinde av kıyafetinin üzerinden harakiri yapmıştı. O zaman sen de yapabilirsin."

Serdyuk kılıcı aldı.

"l-ıh. Az önce söylediğim gibi sağ elinle kabzayı ve sol elinle de kâğıtla sardığım yeri tutacaksın. İşte şöyle."

"Keseceğim bitecek, değil mi? Başka bir şey var mı?"

"Bir saniye bekle. Hemen geliyorum."

Kawabata odanın diğer tarafına koşup büyük kılıcını aldı, sonra da Serdyuk'un arkasına geçip kılıcı kaldırdı.

"Çok derinden kesmeniz gerekmiyor. Ama sıra bana geldiğinde ben derinden kesmek zorunda kalacağım. Bana yardım edecek ikinci bir kişi olmayacak. Siz şanslısınız. Güzel bir hayat yaşamış olmalısınız."

Serdyuk, kireç gibi bir yüzle gülümsedi.

"Diğer herkes gibi sıradan bir hayatım oldu."

"Ama gerçek bir savaşçı gibi ölüyorsunuz. Tamam ben hazırım. Hadi üçe kadar sayıp yapalım."

"Tamam."

"Derin bir nefes alın. Bir... İki... İki buçuk... Ve üç!"

Serdyuk kılıcı karnına batırdı.

Kâğıtlar tişörtünün üzerinde kırıştı. Fazla canı yanmıyordu ama kılıcın çeliği buz gibiydi.

Yerdeki faks makinesinin telefonu çalmaya başladı.

“Evet, öyle,” dedi Kawabata. “Şimdi sağa ve yukarıya doğru. Daha derine, daha derine... Çok güzel, iyi gidiyor.”

Serdyuk’un elleri titremeye başladı.

“Şimdi ortaya doğru çek ve iki elinle birden bastır. Güzel, aynen öyle... çok iyi... şimdi birkaç santim daha...”

“Yapamam, çok canım yanıyor!”

“Ne bekliyordunuz ki?” dedi Kawabata. “Bir dakika lütfen.”

Faks makinesinin yanına gidip ahizeyi kaldırdı.

“Alo! Evet! Evet burası. Tabii, 1996 model, üç bin kilometrede.”

Serdyuk kılıcı yere atıp ellerini kanayan karnına bastırdı.

“Çabuk ol!” diye inledi. “Çabuk ol!”

Kawabata kaşlarını çatarak beklemesini işaret etti.

“Nasıl?” diye bağırdı ahizeye doğru. “Ne demek istiyorsun sen? Üç bin beş yüzün neresi çok kardeşim? Daha bir yıl önce beş bin verdim ben bu arabaya!”

Serdyuk’un gözlerinin feri, tam karşısındaki bir sinema perdesi kararıyormuşçasına sönmeye başladı. Yana doğru devrildi, ama daha omzu yere değmeden vücudu hissizleşmişti; artık yalnızca acı, sonsuz bir acı vardı. Kalp gibi çarpan kızıl bir sisin içinden Kawabata*mn sesini duydu:

“Ne demek hasarlı? Neresi hasarlıymış? İki küçük çiziğe kaporta hasarı mı diyorsun sen? Nee? Ne dedin? Şensin eşek! Hassiktir ordan bok kafalı! Nee? Sen git kendini düz!”

Ahizeyi sertçe kapattı, ama telefon hemen tekrar çalmaya başladı.

Telefon sesinin, Kawabata’nın küfürlerinin ve diğer her şeyin kendisinden çok çok uzaklarda olduğunu hissetti Serdyuk; hepsi de gerçekliğin o kadar önemsiz ayrıntılarıydı ki, neler olduğunu anlaması için bütün gücüyle dikkatini yoğunlaştırmaya çalışması gerekiyordu. Ama, konsantre olmaya çalışmak da çok anlamsız geliyordu: Serdyuk, bu konsantrasyonun, hayatın ta kendisi olduğunu

fark etti. İnsan olarak yaşadığı hayat; tüm arzularıyla, umutlarıyla ve korkularıyla birlikte, bir an için aklına ilişen anlık bir düşünceden başka bir şey değildi. Şimdi Serdyuk -artık gerçekten Serdyuk olmamasına rağmen-tamamıyla renksiz bir boşlukta yüzüyor ve dayanılmaz bir sıcaklık veren çok büyük bir şeye yaklaştığını hissediyordu. En korkuncu da bu ateş soluyan dev gibi şeyin arkadan yaklaşıyor olmasıydı, yani gerçekte ne olduğunu görmesine imkân yoktu. Dayanılmayacak kadar kötü bir duyguydu bu; eski, tanıdığı dünyayı terk ettiği noktayı aramaya başladı umutsuzca. Mucizevi bir şekilde bu noktayı bulduğunda Ka-vvabata'nın sözleri kulağının dibinde çın çın çınladı:

"Adadakiler yapamayacağınızı sanıyorlardı. Ama ben bir an bile kuşku duymadım. Şimdi, izin verirseniz son görevimi yerine getireyim. Hiaaa!"

Uzun süre hiçbir şey olmadı - aslında uzun süre geçtiğini söylemek tam olarak doğru değildi, çünkü zaman kavramı da yoktu. Sonra bir öksürük duyuldu, döşeme tahtaları gıcırdadı ve Timur Timuroviç konuşmaya başladı:

"Evet, Senya. Elinde kırık bir şişeyle ısıtıcının yanında öyle yatarken buldular seni. Kiminle birlikte içtiğini hatırlıyor musun

Cevap gelmedi.

"Tatyana Pavlovna, 2 cc lütfen. Evet, şimdi."

Birden köşeden Volodin'in sesi duyuldu: "Timur Timuroviç, onlar ruhlardı biliyor musun?"

"Öyle mi?" dedi Timur Timuroviç kibarca. "Kimdi bu ruhlar?"

"Taira ticarethanesindekiler. Yemin ederim öyleydiler. Onlarla birlikte olduğu için ölmek istiyormuş gibi davrandı. Belki de gerçekten istiyordu."

"Peki neden hâlâ hayatta?" diye sordu Timur Timuroviç.

"Üzerinde olimpiyat sembolü olan bir tişört giyiyordu.

Olimpiyat oyunlarının Moskova'da düzenlendiği yılı hatırlıyorsunuz öyle değil mi? Her yerde o küçük sembollerden yok muydu? İşte bu tişörtün üzerinden kesti."

"Ne olmuş?"

“O sembolün büyülü bir hiyeroglif olduğunu sanıyorum. Bir kitapta okumuştum, eski zamanlarda bir rahibin her yanına koruyucu semboller çizmişler, ama kulaklarını unutmuşlar. Sonra Taira’nın ruhları gelmişler ve onun kulaklarını almışlar, çünkü başka hiçbir yerini görememişler.”

“Peki neden gelmişler? Rahibe yani.”

“Çok iyi flüt çalıyormuş.”

“Haa, şu flüt. Sanırım bu yeterince mantıklı bir açıklama. Ama bu ruhların Dinamo Kiev taraftarı olmasında bir tuhaflık yok mu sizce?”

“Bunda şaşılacak bir şey yok,” dedi Volodin. “Bazı ruhlar Sparta Prag’ı tutar, bazıları çSKA’yı. Neden bazıları da Dinamo Kiev’i tutmasın?”

7

“Dinama! Dinama! Nereye gidiyon hayvanoğlu hayvan?”

Yataktan fırladım. Adamın biri avluda atını kovalıyor, bir yandan da arkasından küfürler ediyordu: “Dinama! Nereye gidiyon ulan? Gelsene buraya piç kurusu!”

Penceremin altından at kişnemeleri geliyordu; dışarı baktığımda, dün orada olmayan kalabalık bir grup Kızılordu askeri gördüm. Kızılordu askeri olduklarını perişan kıyafetlerinden anlamak mümkündü: Ellerine ne geçtiyse üstlerine geçirmişlerdi sanki. Çoğu sivil giysiliydi, gardıroplarındaki çeşitliliğin yağmacılıkla yakından ilgisi olduğuna hiç kuşku yoktu. Kafasına kızıl yıldızı eğik bir Kızılordu miğferi takmış bir adam bu kalabalığın tam ortasında durmuş, elini kolunu sallayarak emirler veriyordu. Adam Moskova’da, Yaroslavl Istasyonu’nun önündeki törende gördüğüm dokumacıların komiseri Furmanov’a çok benziyordu, yalnız şimdi yüzünde kırmızı bir kılıç yarası vardı.

Ne var ki bu renkli kalabalığı fazla inceleyemedim, çünkü avlunun tam ortasında duran bir araba ilişti gözüme. Dört atın koşulu olduğu uzun, üstü açık bir landoydu bu; tekerlek yerine otomobil lastikleri takılmıştı, koltuklan yumuşak deridendi ve ahşap gövdesinin üzerindeki cila daha aşınmamış-tı. Bu konforlu araba ne kadar da nostaljik görünüyordu bugün bana, sonsuzlukta kaybolmuş bir dünyadan kopup gelmişti sanki; o

dünyanın sakinleri böyle arabalarla geleceğe yolculuk edeceklerini sanıyorlardı - ne saflık ama! Oysa şimdi geleceğe yapılan yolculukta yalnızca arabalar sağlam kalmıştı, hatta onlar da bu yolculuktan Hun savaş arabalarının

komik taklitlerine dönüşerek çıkmışlardı - bu benzetmenin aklıma gelmesi boşuna değildi, çünkü landonun arkasında metal bir şeritle namluları birbirlerine bağlanmış üç tane Lewis makinelisi yerleştirilmişti.

Pencereden uzaklaşırken askerlerin böyle arabalara taçan-ka dediklerini hatırladım. Bu kelimenin kökenleri benim için bir sırdı, çizmelerimi giyerken kelimenin etimolojisiyle ilgili tüm bilgilerimi gözden geçirmeme rağmen uygun bir şey gelmedi aklıma. Yine de kelimeyi İngilizce'deki gibi okuyarak komik bir benzerlik çıkardım ortaya: Taçanka - "touch Anka", yani "Anka'ya dokun". Ama söz konusu bayana önceki gün duygularımı açtığımda başıma gelenleri hatırlayınca utançtan yanaklarım kızardığı için, bu komik benzetmeyi kimseyle paylaşamayacağımı hissettim.

Merdivenlerden inip bahçeye çıkarken kafamı meşgul edenler işte aşağı yukarı böyle düşüncelerdi. Birisi Kotovsky'nin beni subay kulübesine çağırdığını söyleyince hemen oraya yöneldim. Girişte siyah üniformalı iki asker duruyordu. Ben yanlarından geçerken hemen toparlanıp selam verdiler. Yüzlerindeki ciddi ifadeden beni çok iyi tanıdıklarını anlamıştım, ama kafama aldığım darbe yüzünden isimlerini kesinlikle hatırlayamıyordum.

Kotovsky masada oturuyordu, düğmeleri sımsıkı iliklenmiş kahverengi dar bir askeri ceket vardı üzerinde. Odada başka kimse yoktu. Yüzünün ölü gibi bembeyaz olduğunu fark ettim; sanki saatlerce yüzünü pudralamış gibi duruyordu. Sabahtan beri yüklü miktarda kokain almış olduğu ortadaydı. Hemen yanında masanın üzerinde camdan bir silindir vardı, silindirin içinde buluta benzeyen mum topakları yüzüyordu. İspirto ocağı ve içinde mum topakları yüzen renkli gliserinle doldurulmuş silindir şeklindeki bir cam imbikten oluşan bir tür lambaydı bu; beş yıl önce Petersburg'da böyle lambalar pek modaydı.

Kotovsky elini uzattı. Elini sıkarken parmaklarının biraz titrediğini fark ettim.

"Nereden aklıma geldiyse, ölümden sonraki hayatı düşünüyorum sabahtan beri," dedi buz gibi berrak gözlerini üzerime dikerek.

“Demek, ölümden sonrasının olduğuna inanıyorsunuz?”

“Tam anlatamadım galiba. Ölüm ve ölümsüzlük üzerine düşünüyordum, desem daha doğru olur.”

“Nereden kapıldınız böyle düşüncelere?”

“Odessa’da yaşadığım unutulmayacak bir günden sonra hiç aklımdan çıkmadı ki bunlar,” dedi Kotovsky soğuk bir gülümsemeyle. “Ama, bunun önemi yok.”

Kollarını göğsünde kavuşturarak çenesiyle lambayı işaret etti.

“Şu mum parçasına bakın. Hareketlerini iyi izleyin. İspirto ocağını yakınca acayip şekiller alarak damlacıklar halinde yükseliyor. Yükselirken de soğuyup katılaşıyor. Damlacıklar ne kadar yükselirlerse, o kadar yavaşlıyorlar. Nihayet bir noktadan sonra duruyorlar ve az önce yükselmeye başladıkları yere doğru yeniden düşmeye başlıyorlar, çoğu yüzeye bile ulaşamıyor.”

“Sözlerinde Platon’un düşüncelerinden fırlamış bir trajedi var gibi,” dedim hüzünle.

“Belki. Ama düşündüğüm o değildi. Lambanın içinde yükselen, yükselirken katılaşan damlacıklara bilinç verildiğini varsayalım. Bu durumda ortaya hemen kendini tanımlama sorunu çıkacaktır, değil mi?”

“Kuşkusuz.”

“Burada işler iyice tuhaf bir hal alıyor. Bu mum parçalarından biri kendini yalnızca biçimden ibaret görürse, bu onu ölümlü yapar, çünkü biçimi yok olacaktır... Ama aslında bir mum olduğunun bilincine varırsa ona ne olur?”

“Hiçbir şey.”

“Kesinlikle. Bu durumda ölümsüzdür. İşte buradaki asıl önemli nokta, bir mumun mum olduğunu anlamasının mümkün olup olmadığı. Bir şeyin kendi doğasını kavraması neredeyse imkânsızdır. Zamanın başlangıcından beri gözünün önünde duran bir şeyi nasıl görebilirsin ki? Hatta göz diye bir şey de olmadığı zamandan beri? Bu yüzden mum sadece geçici biçimini görür ve kendisinin o biçim olduğunu düşünür, anlıyor musunuz? Ama her ortaya çıkışında biçimi binlerce hatta on binlerce farklı koşuldan etkilenerek değişir.”

“Kesinlikle olağanüstü bir alegori. Peki bundan nasıl bir sonuç çıkarmalıyız?” diye sordum. Önceki akşam Rusya’nın kaderi üzerine yaptığımız konuşmayı ve konuyu nasıl rahatlıkla kokaine getirdiğini hatırladım. Belki şimdi de tozun diğer yarısını almaya karar vermişti ve yavaş yavaş konuyu oraya doğru çekiyordu.

“Sonuç şu: Bir mum damlası için ölümsüzlüğe giden tek yol, bir damla olduğu düşüncesinden kurtulup gerçekte mum olduğunu anlamaktır. Ama bizim bu damla yalnızca kendi biçimini görme yeteneğine sahip olduğundan, kısacık hayatı boyunca hiç durmadan biçimini koruması için Mum Tanrı-sı’na dua edecektir, oysa birazcık düşünse biçiminin ve mumun hiçbir ortak noktası olmadığı apaçık gözünün önündedir aslında. Bir mum damlası, mumun kendisiyle tamamen aynı özelliklere sahiptir. Beni anlıyor musunuz? Varlığın büyük okyanusundaki bir damla, bir an için o damlanın boyutuna inen okyanusun ta kendisidir. Peki hayatları boyunca bu geçici biçimlerini kaybetmekten korkan mum damlalarına bunu nasıl açıklayacağız, söyler misiniz? Bu düşünceyi onlara nasıl kabul ettirebiliriz? Çünkü onları kurtuluşa ya da felakete götüren, düşüncelerdir. Çünkü özünde kurtuluş ve felaket de birer düşüncedir. Aklın beden arabasına koşulmuş bir at olduğu Upanişatlar’da yazıyordu sanırım...”

Tam o sırada sanki aklına aniden bir fikir gelmiş gibi parmaklarını şıklattı ve buz gibi bakışlarını yeniden üzerime çevirdi.

“Bu arada, hazır at ve araba meselesine gelmişken, sizce de yarım kutu kokainle bir çift Oryol atını değiştirmek biraz...”

Ansızın kulağımın dibinde şiddetli bir patlama oldu, korkuyla ayağa fırladım. Kotovsky’nin yanındaki lamba patlamış, altındaki haritanın ve masanın her yanma gliserin dökülmüştü. Kotovsky de çevik bir hareketle masadan kalktı ve göz açıp kapayıncaya kadar revolveri elinde belirdi.

Çapayev, elinde nikel kaplamalı mavzeriyle kapıda duruyordu. Geniş yakalı kurşuni bir ceket, bir omuz kayışı, ipek şeridi hafifçe kaymış bir karakul kalpağı ve yer yer deriyle yamanmış üç çizgili bir binici pantolonu vardı üstünde. Göğsünde gümüş bir yıldız parlıyordu -bu yıldızın “Ekim Yıldızı Nişanı” olduğunu hemen hatırladım- ve yıldızın yanında da küçük, siyah bir dürbün asılıydı.

“Mum damlası hakkında yumurtladıkların çok zekiceydi Grişa,” dedi ince ve çatlak sesiyle. “Peki şimdi ne söyleyeceksin? Ne oldu şimdi senin fasulyeden okyanusuna?”

Kotovsky şaşkınlıkla az önce lambanın durduğu yere baktı. Haritanın üzerinde kocaman, yağlı bir leke vardı. Neyse ki patlamanın etkisiyle fitil sönmüştü, yoksa oda alevler içinde kalırdı.

"Biçim, mum... Kim yarattı bunları?" diye sordu Çapayev ürkütücü bir sesle. "Cevap ver!"

"Zihin," diye cevap verdi Kotovsky.

"Nerede o dediğin? Göster bakalım."

"Zihin lambanın kendisi, yani öyleydi."

"Eğer zihin lambaysa, lamba kırıldığına göre şimdi nerede?"

"İyi ama, zihin nedir o zaman?" diye sordu aklı karışan Kotovsky.

Çapayev bir el daha ateş etti ve masanın üzerindeki mürekkep hokkası patlayarak mavi bir buluta dönüştü.

Tuhaf bir şekilde başımın dönmeye başladığını hissettim.

Kotovsky'nin yanaklarında iki kırmızı leke belirdi.

"Tamam, şimdi anladım. Bana iyi bir ders verdin Vasily İvanoviç. Önemli bir ders bu."

"Ah Grişa, neyin var senin? Artık hata yapamayacağını biliyorsun. Kesinlikle hata yapamazsın. Çünkü gittiğin yerde hatalarını düzeltecek kimse olmayacak, ne söylersen söyle bu durumu değiştiremezsin."

Kotovsky gözlerini yere indirdi ve utanç içinde kulübeden kaçtı.

"Biz de tam ilerlemek üzereydik," dedi Çapayev namlusundan dumanlar tüten tabancasını kılıfına yerleştirirken. "Neden dün Grişa'dan kazandığın arabayla gitmiyoruz? Giderken biraz sohbet edebiliriz."

"Memnuniyetle," dedim.

"Atların koşumlanmasını emretmiştim zaten. Anka ve Grişa da taçanka ile gelirler."

Yüzüm bir an için gölgelenmiş olmalıydı, çünkü Çapayev gürültüyle gülerek sırtıma sert bir yumruk patlattı.

Avludaki asker kalabalığının içinden geçerek ahırlara girdiğimizde, gerçek bir süvariyi derinden etkileyecek neşeyle telaş karışımı bir havayla karşılaştık. Askerlerin hepsi, yakında kopacak fırtınaya hazırlanan bir ruh haline girmişti. Eyer kayışlarını sıkıyor, nalları kontrol ediyor, gürültüyle konuşuyorlardı, ama bu neşenin ardındaki ağırlığı ve ruhlarını cendereye

almış sıktıkça sıkan müthiş gerilimi sezebiliyordum. Bu insani duygular hayvanlan da etkilemişti sanki; sürekli ayak değiştiriyorlar, zaman zaman ağızlarından salyalar saçarak kişniyorlar ve delice bir sevinçle parlıyormuş gibi görünen kocaman, büyüleyici gözleriyle yan yan süvarilere bakıyorlardı. Yaklaşan tehlikenin etkisiyle benim de kanım kaynamaya başlamıştı. Çapayev iki askere bir şeyler anlatıyordu, ben de en yakın atın yanma gidip yelelerini okşamaya başladım. O anı çok iyi hatırlıyorum; parmaklarımın arasındaki sert kıllar, yepyeni deri eyerin ekşimsi kokusu, karşıdaki duvara vuran bir parça güneş ışığı, bu dünyanın tartışılmaz mükemmelliğinin ve mucizevi gerçekliğinin verdiği rahatlık. Sanırım insanların “hayatı doyasıya yaşamak” gibi deyimlerle anlatmaya çalıştıkları duyguydu hissettiğim. Bir saniye sürdü sürmedi, ama bu bütünlüklü ve özgün hayat kavrayışının,

doğası gereği daha fazla devam edemeyeceğini anlamak için yeterince zamanım oldu.

Çapayev arkamdan seslendi:

“Petka! Hadi gidiyoruz.”

Atın boynunu son bir kez okşadım, Kotovsky ve Anna’nm oturduğu taçankaya şöyle bir gÖzucuyla baktıktan sonra kendi arabamıza doğru yürüdüm. Anna başına kırmızı şeritli beyaz bir kasket takmıştı; küçücük süet tabanca kılıfının takılı olduğu ince bir kemerle gömleğini iyice sıkmış, mavi binici pantolonunun paçalarını çizmelerinin içine sokmuştu. Bu giysilerle hayli genç, hatta okula giden bir oğlan çocuğu gibi görünüyordu. Benim baktığımı görünce başını öte yana çevirdi.

Çapayev çoktan arabaya binmişti. Trende şampanyalarımızı dolduran ve daha sonra bir saman yığınını korurken beni süngüsüyle deşmeye niyetlenen sessiz sedasız Başkir de önde oturuyordu. Ben yerime oturur oturmaz Başkir dizginleri çekti, dilini şaklattı ve kapıdan çıktık.

Hemen arkamızda Kotovsky ve Anna’nın oturduğu taçan-ka, onların arkasında da süvariler vardı. Sağa dönerek dik yokuşu tırmanmaya başladık, sonra yine sağa dönerek doğruca yeşilliklerin içine sürdük.

Yolu çepeçevre Örten dalların oluşturduğu bir tür tünele girmiştik. Ağaçlar biraz garip görünüyordu, gerçek ağaçlardan çok aşırı büyümüş çalılara benziyorlardı; tünel ya çok uzundu, ya da yavaş gittiğimizden bana öyle geliyordu. Gü-nışığı dalların arasından süzülüyor, yaprakların üzerinde

sabah çiğinin son damlaları parlıyordu. Her yanımızı saran parıltılı yeşillik öyle baş döndürücüydü ki bir noktadan sonra tamamen yön duygumu yitirdim ve dipsiz yeşil bir kuyuya yavaşça düşüyormuşum gibi bir izlenime kapıldım. Gözlerimi kapayınca bu duygu yok oldu.

Her yanımızı saran dallar ve yapraklar başladıkları gibi birden bitti ve kendimizi toprak bir yolda yokuş tırmanırken bulduk. Sol tarafımızda kayalık bir yamaç, sağ tarafımızda ise rüzgârlarla oyulmuş, olağanüstü güzellikte bir uçurum vardı. Uçurumdaki açık leylak rengi kayaların çatlaklarından yer yer küçük ağaçlar fırlamıştı. Yaklaşık çeyrek saat boyunca yokuşu tırmanmaya devam ettik.

Çapayev, gözleri kapalı, ellerini landonun tabanına sapladığı kılıcın sapının üzerine koymuş, hiç kıpırdamadan duru-, yordu. Derin düşüncelere dalmış gibi görünüyordu, ya da sadece uyukluyordu. Birden gözlerini açıp bana döndü.

“Şu geçenlerde yakındığın kâbusları hâlâ görüyor musun?”

“Her zamanki gibi Vasily İvanoviç.”

“Hâlâ o kliniği mi görüyorsun?”

“Keşke sadece o olsa. Her rüyada olduğu gibi, yerler, ve kişiler anlaşılmaz bir hızla değişiyor. Mesela dün gece Japonya ile ilgili bir rüya gördüm. Ama önceki gece kliniği gördüm, hem de ne oldu biliyor musunuz? Her şeyin sorumlusu olan kasap bozması herif, burada görüp duyduklarımı yazmamı istedi benden. İşi için gerekiyormuş. Düşünebiliyor musunuz?”

“Eee? Neden onun söylediğini yapmıyorsun?” dedi Çapayev.

Hayretle yüzüne baktım.

“Cidden bunu yapmamı öneriyor musunuz?”

Başım salladı.

“iyi ama neden?”

“Kâbuslarında her şeyin hızla değiştiğini sen söyledin. Bir şeye tutunup sürekli onu düşünürsen rüyalarında sabit bir çekim merkezi yaratabilirsin. Böylece rüya daha gerçek olur. Rüyalarında not tutmaktan daha iyi ne olabilir ki?”

Önerisini biraz kafamda tarttım.

“İyi ama kâbuslarımın sabit bir çekim merkezi olmasının ne faydası var? Ben onlardan kurtulmak istiyorum.”

“Onlardan kurtulmak için böyle yapacaksın zaten; ancak gerçek olan bir şeyden kurtulabilirsin.”

“Sanırım haklısınız. Yani şimdi siz, burada olan her şeyi olduğu gibi yazmamı mı söylüyorsunuz?”

“Elbette.”

“Peki ya bu günlükte size ne isim vereceğim?

Çapayev güldü.

“Kâbuslarında sinir hastalıkları hastanesinde olduğunu görmenin bir nedeni olduğunu düşünmeye başlıyorum Petka. Eğer bu notları rüyanda yazıyorsan, bana ne isim verdiğinin ne önemi var ki?”

“Çok haklısınız,” dedim kendimi aptal gibi hissederek “sadece şeyden çekindim... Yok, yok. Gerçekten kafama fena bir darbe almışım ben.”

Ne istersen onu yaz. Hatta istersen Çapayev yaz.”

Çapayev mi?” „

Neden olmasın? Hatta uzun bir bıyığım olduğunu ve bunları söyledikten sonra bıyığımı burduğumu da yazabilirsın.

Tatlı tatlı bıyığınuburmaya başladı.

“Ama, sanırım verdiğim öğüt daha çok gerçek hayatta uygulanabilir,” dedi. “Bence asıl sen şu rüyalarını yazsan daha iyi olur, hem de ayrıntıları unutmadan önce yapmalısın bu

“Unutmama imkân yok. Kendime geldiğim zaman sadece bir kâbus olduğunu fark etsem de rüya görürken hangisinin asıl gerçek olduğunu anlayamıyorum. Gerçek olan içinde oturduğumuz bu araba mı, yoksa beyaz önlüklü şeytanların bana işkence ettiği fayans döşeli cehennem mi, bir türlü emin olamıyorum.”

“Hangisi asıl gerçek?” diye tekrarladı Çapayev gözlerini yeniden kapayarak. “Cevabını asla bulamayacağın bir soru bu. Çünkü aslında asıl gerçek diye bir şey yoktur.”

“Ne demek istiyorsunuz?”

“Şimdi kulaklarını aç da dinle bakalım Petka. Tzu-Chu-ang diye bir Çinli komünist tanımıştım. Sık sık, otların ve çiçeklerin arasında uçan kırmızı bir

kelebek olduğunu görürdü rüyasında. Uyandığı zaman da rüyasında devrimci olduğunu gören bir kelebek mi, yoksa rüyasında çiçekten çiçeğe uçan bir kelebek olduğunu gören illegal bir devrimci mi olduğunu anlayamazdı. Bir gün Tzu-Chuang Moğolistan'da sabotajdan tutuklandı, sorgusu sırasında aslında bir kelebek olduğunu ve bunların hepsinin rüya olduğunu söyledi. Bizzat Baron Jungern'in kendisi tarafından sorgulandığı ve Baron gerçekten anlayışlı bir insan olduğu için, bir sonraki soru bu kelebeğin neden komünistlerin tarafını tuttuğu oldu. O da komünistlerle hiçbir ilgisi olmadığını söyledi. O zaman bu kelebeğin neden sabotaj yaptığını sordular. O da insanların yaptığı her şeyin canavarca olduğunu ve hangi tarafta olduğunun hiç önemli olmadığını söyledi."

"Ona ne yaptılar?"

"Hiçbir şey. İdam müfrezesinin önüne dikip uyandırdılar sadece."

"Sonra ne oldu?"

Çapayev omuz silkti.

"Çiçeklerin arasında mutlu mutlu uçmaya devam etti sanırım."

"Anlıyorum Vasily İvanoviç, çok iyi anlıyorum."

Yol bir kez daha kıvrıldı ve sol tarafımızda kasabanın muhteşem manzarası göründü. Aşağıdaki sarı nokta bizim konaktı, biraz yukarıda, bana bitmek bilmez görünen parlak bodur ağaçlardan oluşan koru vardı. Dağ etekleri her yönden gelerek kadeh şeklinde bir çukur oluşturuyordu, Altai-Vidn-yansk bu kadehin en dibine kurulmuştu.

Aslında beni böylesine etkileyen, kasabanın manzarası değil, kasabayı çevreleyen dağların oluşturduğu dev kadehin gö-rüntüsüydü; kasaba pek kaba sabaydı, sağanaktan sonra bir çukurun içine birikmiş süprüntüleri hatırlatıyordu bana. Sabah sisinin son kalıntıları içinden evler zorlukla seçiliyordu. Benim de bu kocaman hendeğin dibindeki dünyanın bir parçası olduğumu fark edince şaştım kaldım; bu hendekte karmaşık, tuhaf bir iç savaş oluyor, insanlar minicik çirkin evleri, çarpık bahçeleri, rengârenk çamaşırların asıldığı ipleri saç saça, baş başa bölüşüyorlar, yaratılış havuzunun tam dibinde ayaklarını basacak sağlam bir yer bulmaya çalışıyorlardı. Çapayev'in anlattığı düş gören Çinliyi düşündüm ve bir kez daha aşağıya baktım. Çevremde uzayıp giden bu hareketsiz dünyada, gökyüzünün dünyayı irdeleyen sakin bakışları altında, çukurun dibindeki bu küçük kasabanın, dünyadaki diğer kasabalardan hiçbir farkı olmadığı nasıl

da karşı konulmaz bir gerçeklikti. Göze görünmese bile, diye düşündüm, hepsi de aynı türden bir çukurun dibinde yatıyor. Dünyanın merkezinde yandığı söylenen ateşin üzerinde fokurdayan dev cadı kazanının içinde kaynıyorlar, hiçbir zaman daha az korkunç olmayacak tek bir kâbusun farklı biçimleri hepsi. Bu kâbustan kurtulmak için tek yapılabilecek şey ise uyanmak.

Çapayev gözlerini açmadan konuştu: “Eğer seni de o Çinli gibi kâbuslarından uyandırırlarsa Petka, bir düşten bir baş* kasına geçeceksin sadece. Ebediyetten beri bir rüyadan kaçıp diğerine sığınıyorsun. Ama tüm yaşamının bir rüyadan ibaret olduğunu anlayabilirsen, nasıl bir rüya gördüğünün hiçbir önemi kalmayacak. Daha sonra uyandığında, gerçekten uyanmış olacaksın; sonsuza kadar. Bunu istiyorsan tabii.”

“İyi ama neden tüm yaşadıklarım bir rüya olsun?”

“Çünkü aslında her şey rüyadır Petka.”

Yokuş sona erdi ve engin bir platoya ulaştık. Ufka baktığımda, tepelerin oluşturduğu ince bir çizginin üzerinden başlayan yüce dağların göğe doğru uzanan mor-mavi siluetini gördüm; dağların eteklerinden bize doğru, çimenler ve çiçeklerle dolu bir deniz dalgalanıyordu sanki. Biraz solgun renklerine rağmen çimenler ve çiçekler manzaraya öylesine hâkimdiler ki, step step olalı böyle yeşil görmemişti herhalde. Bu güzelliğin büyüleyiciliğiyle kendimden geçtim, Çapayev’in söyledikleri de dahil, bu dünyaya ait her şey aklımdan uçup gitti.

Yalnızca rüya gören Çinliyi unutmamıştım. Yanından geçtiğimiz çiçeklerin solgun yüzlerine bakarken, şimdi Çinlinin onların arasında uçtuğunu, zaman zaman bir eğrelti otuna hükümet karşıtı bildiri yapıştırmak için alışkanlıkla durduğunu, sonra da uzun zamandır yanında hiç bildiri taşımadığını fark ederek irkildiğini hayal ettim. Zaten bildirisi olsa da kim okuyacaktı ki?

Biraz sonra çiçekleri seyretmek imkânsız hale geldi.

Çapayev sürücüye bir işaret vermiş olmalıydı. Hızımız gittikçe artıyordu; arabanın çevresindeki her şey rengârenk çizgiler halinde dönmeye başladı. Başkir, sürücü yerinde ayağa kalkmış atları acımasızca kırbaçlıyor, gırtlaktan gelen yabancı bir dilde bir şeyler haykırarak onları daha da hızlandırmaya çalışıyordu.

Üzerinde gittiğimiz yolun sadece adı yoldu. Üzerinde daha az çiçek olmasından ve ortasında neredeyse tarihi denebilecek tekerlek izlerinden anlaşılıyordu bunun bir yol olduğu, bu yola bakarak nereye doğru gittiğimizi anlamak ise kesinlikle im-

kansızdı. Yine de stepin yüzeyi o kadar düzgündü ki neredeyse hiç sarsılmıyorduk. Siyahlar içindeki süvariler, küçük birliğimizin arka tarafından kopup iki gruba ayrılarak yanlarımıza geçtiler. Şimdi geniş bir yay şeklinde gidiyorduk; sanki arabamızın yanlarından iki kara kanat çıkmıştı. Anna ve Ko-tovsky'nin içinde olduğu makineli tüfekli lando da hızlanmış ve neredeyse bizim hizamıza kadar gelmişti. Kotovsky'nin sürücüyü arkadan bastonuyla dürterek bizi işaret ettiğini gördüm. Anlaşılan bizi geçmeye çalışıyorlardı, hatta birkaç metre uzağımızda ok gibi giderken bir ara neredeyse bunu başarıyorlardı da. Bu sırada taçankanın yan tarafında bir sembol gözüme ilişti: Yılan şeklinde bir çizgiyle iki eş parçaya bölünmüş bir daireydi bu. Parçalardan biri siyah, biri beyazdı. Biri ters biri düz, yüz yüze duran iki virgül gibi görünen parçaların geniş kısımlarında karşıt renkte birer nokta vardı - bunun bir tür Uzakdoğu sembolü olduğunu hatırlar gibiydim. Hemen yanında derme çatma harflerle yazılmış beyaz renkli bir yazı vardı:

HA GÜNDÜZMÜŞ HA GECE

NETİCEDE DÜZÜŞME

Başkir atları kamçıladı ve taçanka yine arkada kaldı. An-na'nın üzerinde böyle şeyler yazan bir arabayla yolculuk etmeyi neden kabul ettiğini anlayamamıştım. Ama birden landonun yan tarafına o yazıyı yazan kişinin Anna'ınn ta kendisi olduğunu hissettim, hatta biraz sonra bundan emin oldum. Tanrım, aslında ne kadar da az tanıyormuşum bu kadını!

Birliğimiz süvarilerin vahşi ıslıkları eşliğinde stepte uçuyordu. Bu şekilde on on beş kilometre gitmiş olmalıydık - uzaktaki tepeler o kadar yakına gelmişlerdi ki kayalıkların üzerinde yetişen çalıları seçebiliyordum şimdi. Cehennem hızıyla üzerinde gittiğimiz stepin yüzeyi, hızlanmaya başladığımız yerdeki kadar düz değildi artık; arada bir araba havaya fırlıyordu ve bu uçuşun sonunda birinin boynunun kırılacağından korkmaya başladım. Biraz sonra Çapayev mavzerini çıkarıp havaya bir el ateş etti.

“Yeter,” diye gürledi. “Yavaşla!”

Arabamızın hızı azaldı. Atlılar sanki arabamızın arka *tt* kerinden geçen görünmez bir sınırı ihlal etmekten korkuyor-muş gibi geride kaldılar. Anna ve Kotovsky’nin bindiği lan-do da arkaya geçti, birkaç dakika sonra onlardan epeyi uzaklaşmıştık.

İlerideki tepelerin ardında bir duman sütunu gözüme takıldı. O kadar yoğun ve beyazdı ki, ateşe nemli otlar ve yapraklar atılmış olduğu izlenimine kapıldım; asıl tuhafı bu dumanın yükseldikçe genişlememesiydi, göğü tutan bir direk gibi görünüyordu. Tepelerin arkasında yakılmış bu ateşle aramızda iki kilometreden az bir uzaklık kalmıştı. Birkaç dakika daha ilerledikten sonra durduk.

Yol, ortalarından dar bir patika geçen iki tümseğin önünde sona eriyordu. Tümsekler doğal bir kale kapısının burçları gibi görünüyorlardı. O kadar simetriktiler ki yüzyıllar önce toprağın altında kalmış iki eski kulenin oluşturduğu tümsekler oldukları düşünülebilirdi. Ufuktaki dağlara doğru yükselen tepeleri steplerden ayıran bir sınır çizgisiydi sanki burası. Bu sınırın yalnızca tepeleri steplerden ayırmaktan daha derin bir işlevi olduğunu sezer gibi oldum; yüzümü yalayan rüzgârı hissederek başımı kaldırdığımda, kaynağına iyice yakınlaştığımız duman sütununun göğe doğru yükseldiğini gördüm.

“Neden burada durduk?” diye sordum.

“Bekliyoruz,” dedi Çapayev.

“Kimi bekliyoruz? Düşmanı mı?”

Çapayev cevap vermedi. Birden kılıcımı unuttuğumu ve yanımda yalnızca Brovvning’im olduğunu fark ettim, eğer süvarilerle çatışacaksak işim çok zordu. Ama sonra Çapayev’in arabada sakin sakin oturmasına bakarak çevrede bir tehlike olmadığı sonucuna vardım. Arkamı döndüğümde Kotovsky ve Anna’nın bindiği landonun hemen arkamızda durduğunu gördüm. Arka koltukta kollarını göğsünde kavuşturmuş oturan Kotovsky’nin bembeyaz yüzüne baktım; askerden çok sahne sırasının gelmesini bekleyen bir opera sanatçısına benziyordu. Makineli tüfeklerle uğraşan Anna’nın yalnızca sırtını görüyordum, ama makinelileri hazırlamak için değil de put gibi oturan Kotovsky’nin yanında sıkıldığı için arkaya geçmiş olduğunu hissettim. Atlı korumalarımız bu

topraktan burçlara yaklaşmaktan korkuyormuş gibi geride kalmışlardı, uzaktan ancak siluetlerini görebiliyordum.

“İyi ama kimi bekliyoruz?” diye sordum yeniden.

“Kara Baron’la buluşacağız?” dedi Çapayev. “Bu adamla tanıştığın günü hiç unutmayacağına eminim Pyotr.”

“Ne tuhaf bir lakap bu? Gerçek bir ismi de var mı bu ada-»

mın?

“Evet, gerçek adı Jungern von Sternberg.”

“Jungern?.. Jung-ern... Bir yerlerden tanıdık geliyor... Psikiyatri ile bir ilgisi var mı? Sembollerin yorumlanması ile ilgili birtakım çalışmaları olan adam mı bu?”

Çapayev hayretle baktı.

“Hayır. Bildiğim kadarıyla, ne anlama gelirse gelsin bütün sembollerden nefret eder.”

“Haa, şimdi hatırladım. Şu senin Çinliyi kurşuna dizdiren adam değil mi bu?”

“Evet, kendisi İç Moğolistan’ın savunmasıyla görevlidir. Onun insan kılığına girmiş bir savaş tanrısı olduğu söylenir. Daha önce Asya Süvari Tümeni’nin komutanıydı, ama şimdi Tibetli Kazaklar Özel Alayı Komutanı.”

“Bu alaydan söz edildiğini hiç duymadım. Peki neden ona Kara Baron diyorlar?”

Çapayev biraz düşündü.

“İyi soru doğrusu. Aslında bilmiyorum. Neden ona sormuyorsun? Bak işte geldi bile.”

Tümseklerin arasındaki dar geçitte tuhaf bir nesne duruyordu. Daha dikkatli bakınca bunun bombeli tavanı olan küçük bir kabin ve kabini taşımaya yarayan dört saptan oluşan, çok eski zamanlarda kullanılan türden bir tahtırevan olduğunu fark ettim. Tavanı ve sapları zamanla yeşile dönmüş bronzdandı. Gövdesi, karanlıktaki kedi gözleri gibi gizemli bir şekilde parlayan yeşim taşlarıyla bezenmişti. Bu tahtırevanı oraya getirmiş olabilecek kimse yoktu çevrede; yıllar boyu avuçlarıyla saplan cilalamış

kim olduğu belirsiz hamalların, toprak kapıların arkasında saklandıklarını düşünmekten başka seçeneğim yoktu.

Tahtırevan kavisli ayaklar üzerinde duruyordu, bu haliyle tanrılara sunulacak kurbanların taşındığı bir tekneye ya da dört direğin üzerine oturtulmuş küçük bir kulübeye benziyordu. Aslında kulübeye daha çok benziyordu ve pencerelerindeki yeşil ipekten tüllerle bu benzerlik daha da artıyordu. Tüllerin arkasında hareketsiz bir karaltıdan başka bir şey seçemedim.

Çapayev arabadan atlayıp tahtırevanın yanına gitti.

“Merhaba Baron.”

“İyi günler,” dedi tülün arkasından kısık bir ses.

“Yeni bir iyilik isteyeceğim,” dedi Çapayev.

“Sanırım yine başkası için istiyorsunuz, öyle değil mi?”

“Evet. Grigory Kotovsky’yi hatırladınız mı?”

“Hatırladım,” dedi tahtırevanın içindeki ses. “Ne oldu ona?”

“Hiç, zihnin ne olduğunu anlatamıyorum ona bir türlü. Bu sabah beni öylesine kızdırdı ki tabancama davrandım. Ona söylenebilecek her şeyi tekrar tekrar söyledim. Ama, gerçek bir kanıt görmesi gerek Baron. Görmezden gelemeyeceği bir şey görmeli.”

“Sevgili Çapayev, sorunlarınız çok can sıkıcı olmaya başladı. Nerede bakalım sizin şu torpilli adamınız?”

Çapayev, Kotovsky’nin oturduğu arabaya dönerek elini salladı.

Tahtırevanın tülü aralandı ve kırk yaşlarında sarışın bir adam göründü. Alnı geniş, buz gibi gözleri renksizdi. Sarkık Tatar bıyığına ve günlerdir kesilmemiş sakallarına rağmen çok soylu bir yüzü vardı. Kesimi Moğol kaftanına benzeyen, çember yakalı, papaz cüppesiyle kaput arası bir şey vardı üzerinde. General rütbesinin zikzaklı çizgilerinin bulunduğu omuz şeritleri olmasa bunun bir kaput olduğu aklıma bile gelmezdi doğrusu. Belinden Çapayev’in kılıcına tıpatıp benzeyen bir kılıç sarkıyordu, yalnız bu kılıcın sapındaki püskül mor değil siyahtı. Göğsünde ise sırayla dizilmiş en az üç tane gümüş yıldız vardı. Çabucak tahtırevandan indikten sonra -benden neredeyse bir baş daha uzundu- beni tepeden tırnağa şöyle bir süzdü.

“Bu kim?”

“Askeri Komiserim Pyotr Boşkov,” dedi Çapayev. “Lozo-vaya Kavşağı Savaşı’nda büyük yararlılıklar gösterdi.”

“Bu konuda bir şeyler duymuştum. Burada aynı nedenden dolayı mı bulunuyor?”

Çapayev evet anlamında başım sallayınca Jungern elini bana uzattı.

“Tanıştığımıza memnun oldum Pyotr.”

“Duygularımız karşılıklı, General,” dedim dinç ve kuvvetli elini sıkarken.

“Bana Baron deyin,” dedi Jungern. Kotovsky’nin yaklaştığını görerek ona döndü.

“Grigory, ne kadar uzun zaman oldu...”

“Merhaba Baron,” dedi Kotovsky. “Sizi gördüğüme çok sevindim.”

“Yanaklarınızın beyazlığına bakılırsa, beni gördüğünüze o kadar sevinmişsiniz ki bütün kanınız yüreğinizde toplanmış.”

“Rica ederim Baron. Rusya’yı çok düşündüğüm için soldu yanaklarım.”

“Hiç değişmemişsiniz. Bu pek hoşuma gitmedi işte. Yine de, zaman kaybetmeyelim isterseniz. Birlikte yürüyelim mi?” Jungern başıyla toprak burçları işaret etti.

Kotovsky yutkundu. “Şeref duyarım.”

Jungern, kendisine küçük bir paket uzatan Çapayev’e döndü.

“İki tane mi?”

“Evet,”

Jungern paketi cebine koydu, sonra kolunu Kotovsky’nin omzuna atarak onu kapıya doğru sürüklemeye başladı. Patikada kaybolduklarında Çapayev’e döndüm.

“O kapının ardında ne var?”

Çapayev gülümsedi. “Sürpriz olsun.”

Patikanın ilerisinde bir revolver patladı. Bir saniye sonra Baron yalnız başına geri döndü.

“Şimdi de sen Pyotr.”

Soran gözlerle Çapayev’e baktım, ama o bir yandan gözlerini ovuştururken, diğer yandan sanki göğsüne görünmez bir çivi çakar gibi başını sertçe aşağı yukarı sallayarak gitmemi işaret etti.

Yavaşça Baron’a doğru yürüdüm.

Korkmaya başladığımı kabul etmeliyim. Yaklaşan bir tehlikenin tehdidini hissettiğimden; daha doğrusu hissettiğim şey kesinlikle bir tehlike tehdidi olmasına rağmen, bir düellodan ya da savaştan önce hissedilen, insanın olabilecek en kötü şeyin kendisine olacağını bildiği türden bir tehdit hissettiğimden değildi korkum. O an tehlikenin beni değil ama benlik bilincimi tehdit ettiği hissine kapılmıştım. Korkunç bir şey olmasını beklemiyordum, ama korkunç bir şey olmasını beklemeyen "ben”, uçurumun üzerinde incecik bir ipin üzerinde yürürken, kendisini düşürecek rüzgârın nefesini hisseden bir adamın durumunda olduğum izlenimine kapılmıştım.

Yanına yaklaştığımda, “Size kampımı göstereceğim,” dedi Baron.

“Dinleyin Baron, eğer Çinliye yaptığınız gibi beni de uyandırmayı düşünüyorsanız...”

“Aaa, hadi canım siz de,” dedi gülerek. “Çapayev benim hakkımda böyle korku hikâyeleri anlatmayı çok sever. Aslında öyle bir insan değilim ben.”

Beni kolumdan yakalayıp toprak burçlara doğru çevirdi.

“Gelin, ateşlerin çevresinde biraz dolaşalım ve bizim çocukların neler yaptığına bakalım.”

“Ben hiç ateş göremiyorum.

“Öyle mi, biraz daha dikkatli bakın.”

Tepeciklerin arasındaki boşluğa gözlerimi dikip bir kez daha dikkatle baktım, ama tam o anda Baron ani bir hareketle beni arkamdan itti. İleri doğru fırlayıp yere düştüm; bunu öyle beklenmedik bir şekilde yapmıştı ki, bir tekmede menteşe-

lerinden kurtulup devrilen bir kapı olduğumu sandım. Hemen sonrasında gözlerime bir kramp girdi, gözlerimi sıkıca kapadım ve gözkapaklarımın altında, hani gözlerinize sertçe bastırıp kafanızla ani bir hareket yaptığınızda olduğu gibi, birçok parlak leke oluştu. Ama gözlerimi açıp ayağa kalktığımda ışıklar hâlâ duruyordu.

Nerede olduğumu anlayanuyordum. Tepeler ve biraz önce tenimi okşayan ılık yaz esintisi tamamen yok olmuştu; koyu bir karanlığın içindeydik ve dört bir yanımızda göz alabildiğine uzanan parlak ateşler vardı. Ateşlerin çok tuhaf bir dizilişi vardı, sanki dünyayı sonsuz sayıda

karelere bölen görünmez bir ağın kesişme noktalarına yakılmışlardı. Her ateşin arası yaklaşık elli metreydi, eğer bu ateşlerden birinin başında oturuyorsan, en yakınındaki ateşin başında oturanları görmene kesinlikle imkân yoktu. Tek görebileceğin şekilsiz, silik karaltılar olurdu; ama orada kaç kişi olduğunu bilemez, hatta bunlar insan mı değil mi emin olamazdın. En tuhafı da ayağımızın altındaki toprağın da değişmiş olmasıydı, kısacık kurumuş otlara benzer bir şeyle kaplı tamamen düz bir ovada duruyorduk, ama en ufak bir çukur ya da tümsek yoktu; ateşlerin tamamıyla geometrik dağılımından bunu anlamak çok kolaydı.

"Tüm bunlar da nedir?" diye sordum.

"Hah! Şimdi görüyorsunuz demek?"

"Görüyorum."

"Ölümden sonraki dünyanın bir departmanı burası," dedi Jungern. "Burası benim sorumlu olduğum bölüm. Buraya yolu düşen insanların çoğu yaşarken savaşçıydılar. Valhalla'yı duydunuz mu hiç?"

"Evet, duydum," dedim. Baron'un kaputunun eteğinden tutmak gibi çocukça bir istek vardı içimde.

"İşte burası Valhalla. Ama maalesef yalnızca savaşçılar gelmiyor buraya, onunla bununla dalaşırken canından olan her türlü serseri geliyor. Haydutlar, katiller... O kadar çok pislik geliyor ki, duysanız şaşarsınız; o yüzden ortalıkta dolaşıp işlerin yolunda gitmesini sağlamam gerekiyor. Bazen burada bir orman bekçisi olarak bulunduğum hissine kapılıyorum."

Baron içini çekti.

"Ama sonra çocukken ormancı olmayı ne kadar çok istediğim aklıma geliyor," dedi hafif bir kederle. "Baksanıza Pyotr, neden kaputumun kolunu tutmuyorsunuz? Burada doğru dürüst yürümek zordur."

"Neden zor olsun ki?" dedim içten içe sevinerek. "Ama siz öyle diyorsanız..."

Kaputunun kolundan tuttum ve ilerlemeye başladık. Ama bu sefer daha tuhaf bir şey oldu; Baron fazla hızlı yürümüyordu, çevremizdeki dünya böylesine korkunç bir şekilde değişmeden önce yürüdüğünden daha hızlı yürümediğinden kesinlikle emindim, ama üzerine doğru gittiğimiz ateşler hemen yanımıza yaklaşıyor ve ardımızda kalıyorlardı. Sanki inanılmaz bir hızla giden bir lokomotifin arkasındaki açık bir vagonda yürüyorduk ve

Baron nereye dönerse tren oraya doğru gidiyordu. Ateşlerden biri belirdi ileride, hızla bize yaklaştı ve Baron yürümeyi kesince aniden ayaklarımızın dibinde durdu.

Ateşin başında iki adam oturuyordu. Yarı çıplak ve ıslaktılar, bellerine sardıkları havlular yüzünden bir an için Romalı olduklarını sandım. İkisi de silahlıydı, birinde revolver diğerinde çifte vardı ve ikisinin de vücutları iğrenç kurşun yaralarıyla doluydu. Baron'u görür görmez yere kapandılar ve olağanüstü bir dehşetle titremeye başladılar.

“Kimsiniz?” dedi Baron kısık sesiyle.

“Moğol Seryozha'nın adamlarıyız,” dedi bir tanesi başını kaldırarak.

“Buraya nasıl geldiniz?” diye sordu Baron.

“Yanlışlıkla getirildik patron.”

“Ben sizin patronunuz değilim, üstelik kimse buraya yanlışlıkla getirilmez.”

“Gerçekten bir yanlışlık oldu,” diye sızlandı diğeri. “Saunadaydık. Moğol'un bir sözleşme yaptığını sanmıştık.”

“Ne sözleşmesi?” dedi Jungern hayretle kaşlarını kaldırarak.

“Borcumuzu ödemek zorundaydık. Petrokim parayı dönüşsüz akreditif olarak göndermiş ve fatura gözden geçirilmemiş. Bu yüzden Ultima Tule'den o iki tipsiz geldi ve...”

Baron sözünü kesti. “Dönüşsüz akreditif mi? Ultima Tule mi? Hımm. Anlıyorum.”

Eğilip ateşi üfledi, birden ateş küçüldü ve gürül gürül yanan bir ateşken minicik bir aleve dönüştü. Bunun yarı çıplak adamlar üzerinde hayret verici bir etkisi oldu: Bir anda donup kaldılar ve sırtları buz kristalleriyle kaplandı.

“Savaşçılar, ha?” dedi Baron. “Buna ne dersiniz? İşte bugünlerde Valhalla'ya böyleleri geliyor. Moğol Seryozha'ymjş,... Ah şu elinde kılıçla ölme kuralı olmasaydı.”

“Onlara ne olacak?”

“Gereken olacak işte. Bilmiyorum, ama istiyorsanız bir bakabilirim.”

Zorlukla görülen mavi aleve bir kez daha üfleyince alev büyüyüp eski haline geldi. Baron gözlerini kısarak birkaç saniye ateşin içine baktı.

“Gördüğüm kadarıyla bir et üretim tesisinde boğa olacak-- 1ar. Bugünlerde reankarnasyonlar çoğunlukla böyle oluyor, kısmen Buda’nın sonsuz merhametinden, kısmen de Rusya’daki kronik et sıkıntısından kaynaklı.”

O sırada daha yakından inceleme fırsatı bulduğum ateş kesinlikle çok acayipti. Hatta bildik, tamdık türden bir ateş bile değildi; ortada odun falan yoktu, alevler yerdeki beş köşeli yıldız şeklinde deliklerden fışkırıyordu.

“Söylesenize Baron, alevlerin altındaki bu yıldız da neyin nesi?”

“Garip bir soru,” dedi Baron. “Sözünü ettiğiniz alevler Bu-da’nın sonsuz merhametinin alevleri. Yıldız dediğiniz de Ekim Yıldızı Nişanı. Merhametin alevleri bu sembolden başka nereden çıkabilir ki?”

“İyi ama Ekim Yıldızı Nişanı nedir?” dedim göğsüne doğru bakarak. “Bu adı bir sürü farklı yerde duydum, ama ne anlama geldiğini kimse söylemedi.”

“Ekim Yıldızı mı? Çok basit canım. Noel gibi bir şey işte - Katolikler aralıkta, Ortodokslar ocakta kutlar, ama hepsi-

nin kutladığı aynı doğum günüdür. Bu da ona benziyor. Takvimdeki değişiklikler, yazmanların yanlışları. Başka bir deyişle; genellikle ocak ayında olduğuna inanılmasına rağmen, aslında ekimde olmuştur.”

“Bu olan şey nedir peki?”

“Beni şaşırtıyorsunuz Pyotr. Dünyanın en iyi bilinen hikâyesinden bahsediyorum size. Bir zamanlar herkesten farklı bir adam varmış. Her şeyin ne anlama geldiğini bilmek istiyormuş - günden güne kendi başına gelen her şeyi; kim olduğunu - başına gelenlerin kimin başına geldiğini... Gel zaman git zaman, bir ekim akşamında ağacın birinin altında otururken gökyüzüne bakmış ve parlak bir yıldız görmüş. O anda her şeyi öyle iyi anlamış ki... İşte o günden beri...”

Uygun kelimeleri ararken bir süre sessiz kaldı, ama söylemeye çalıştığı şeyi ifade edebilecek bir şey bulamadı.

“Bunu Çapayev’e sorsanız daha iyi olur. İnsanlara bu hikâyeyi anlatmaya bayılır. Genel olarak işin en önemli noktasına değinmek gerekirse; o günden beri bu merhamet ateşi bütün canlılar için yanıp durur, bu öyle bir ateştir ki benim gibi yönetim kadrosunda olanlar bile onu tam olarak söndüremez.

Çevreye baktım. Manzara gerçekten de muhteşemdi. Birden dünyanın en eski görüntülerinden birine baktığımı hissettim; açık alanda gece molası için ateşler yakmış dev bir ordu... Ateşlerin başına çökmüş savaşçılar alevlere bakarak düşler kuruyorlar... Alevlerin içinde önlerindeki topraklardan elde edecekleri altınların, hayvanların ve kadınların hayalini görüyorlar... Ama şimdi gördüğüm ordu nereye gidiyordu ve bu adamlar ateşlerin başında neleri düşlüyorlardı? Jungern’e döndüm.

“Söylesenize Baron, bu insanlar neden ayrı duruyorlar? Neden birbirlerini ziyaret etmiyorlar?”

“Ateşlerden birine yaklaşmayı denesenize,” dedi Jungern.

Beş altı kişinin başında ısındığı en yakın ateş elli metreden uzak değildi. Acaba alay mı ediyor diye düşünerek Jungern’e baktım.

“Devam edin,” diye yineledi.

Omuz silkip yürümeye başladım, farklı ya da olağandışı bir şey yok gibiydi. Bir iki dakika kadar yürüdükten sonra, birdenbire ateşe hiç yaklaşamamış olduğumu fark ettim. Tekrar çevreme baktım. Jungern, yüzünde alaycı bir gülümsemeyle iki üç adım arkamda, alevlerin yanında duruyordu.

“Bulunduğumuz yerin sizin bildiğiniz dünyaya benzemesi, o dünyada olduğunuz anlamına gelmiyor.”

Ateşin yanındaki iki donmuş adam yok olmuş ve bulundukları yerde iki koyu leke dışında hiçbir şey kalmamıştı.

“Haydi, burdan gidelim,” dedi Jungern. “Zaten benim çocuklara bakacaktık, değil mi?”

Kaputunun kolunu yakaladım ve ateşler yine yıldırım hızıyla çevremizden geçmeye başladı. O kadar hızlı gidiyorduk ki ateşler zikzak çizen noktalı çizgiler gibi görünüyorlardı. Bunun bir tür sihirbazlık hilesi olduğundan neredeyse emin olmuştum, çünkü rüzgârın yüzüme çarptığını hissetmiyordum; sanki Baron hareket etmeye başladığında çevremizdeki tüm dünya onunla birlikte hareket ediyordu. İyice kafam karıştı ve yön duygumu tamamen yitirdim. Bazen birkaç saniyeliğine duruyorduk ve yakınlardaki ateşlerin çevresine çökmüş insanlar görüyordum - çoğunun gür sakalları ve tüfekleri vardı, hepsi de birbirlerine benziyorlardı ve bizim yaklaştığımızı görünce hemen kendilerini ayaklarımızın dibine atıyorlardı. Bir keresinde bazılarının ellerinde tüfek yerine mızrak olduğunu görür gibi

oldum ama çok kısa bir an için durduğumuzdan tam olarak anlayamadım. Bir süre sonra hareket etme şeklimizin bana ne hatırlattığını anladım: Böyle çılgınca zikzaklar çizerek gitmeyi ancak karanlıkta uçan bir yarasa becerebilirdi.

Baron'un sesi kulaklarımda yankılandı: "Umarım anlıyor-sunuzdur Pyotr. Siz ve ben şu anda yalan söylemenin mümkün olmadığı bir yerdeyiz. Hatta dürüstlüğü bir anlığına elden bırakmak bile mümkün değil burada."

"Anlıyorum," derken, parlayıp duran sarı-beyaz çizgilerden başımın dönmeye başladığını hissettim.

"Şimdi size bir soru sormak istiyorum. Hayatta en çok istediğiniz şey nedir?"

"Benim mi?" diyerek düşünmeye başladım.

Yalan söylemeden cevap verilmesi zor olan bir soruydu. Ne söyleyeceğimi bulmak için epeyce uğraştım*ama aklıma bir şey gelmiyordu, sonra birden cevap kendiliğinden ağzımdan çıkıverdi.

"Altın şansımı bulmak isterdim."

Baron bir kahkaha patlattı. "Olağanüstü, ama altın şansım derken tam olarak ne demek istiyorsunuz?"

"Öyle bir an vardır ki, özgür düşüncenin kanat çırpışları hayatın güzelliğini görmemizi sağlar; işte o ana altın şans denir. Anlatabildim mi?"

"Elbette, keşke herkes derdini sizin kadar açık seçik anlatabilse. Böyle kesin bir formülü nasıl buldunuz peki?"

"Bir rüyadan kaynaklanıyor, daha doğrusu bir kâbustan. Bu tuhaf sözleri çok iyi hatırladım çünkü rüyamda bir akıl hastanesinde karıştırdığım defterde yazıyordu. Defteri karıştırıyordum çünkü içinde benimle ilgili çok önemli şeyler yazdığını sanıyordum."

Baron, "Tamam," diyerek sağa döndü - bunu yapınca, çevremizdeki ateşlerden oluşan atlıkarınca biraz yana devrilir gibi oldu. "Bunu sizin söylemenize çok sevindim. Burada olmanızın sebebi Çapayev'in size bir şey açıklamamı istemesi. Elbette kendisinin söyleyemeyeceği özel bir şey değil bu. Zaten bunların hepsini birçok kez anlattı size; en son buraya gelirken yolculukta tekrarladı. Ama nedense siz hâlâ rüyalarınızdaki dünyanın, Çapayev'le birlikte sarhoş olduğunuz hamamın içinde bulunduğu dünya kadar gerçek olmadığını düşünüyor gibisiniz."

“Haklısınız,” dedim.

Baron birden durdu ve ateşlerin çılgın dansı sona erdi. Ateşler korkutucu bir şekilde kızıllaşmıştı şimdi.

“Peki neden öyle düşünüyorsunuz?”

“Çünkü en sonunda yeniden gerçek dünyaya dönüyorum. Yani sizin deyiminizle, Çapayev’le birlikte sarhoş olduğumuz hamamın gerçekliğine dönüyorum. Mantıksal olarak söylediğiniz şeyi gayet iyi anlıyorum. Hatta, aslında rüya görüyor olmama rağmen kâbus o kadar gerçekliğe benziyor ki rüya olduğunu kesinlikle anlayamıyorum. Aynı buradaki gibi nesnelere dokunabiliyorum, kendimi çimdikleyebiliyorum...”

“O zaman rüyanızdaki dünyayla, uyandığınız zaman gördüğünüz dünyayı nasıl birbirinden ayırabiliyorsunuz?”

“Uyandığım zaman çevremde olanların gerçekliğini açık ve net olarak hissediyorum. Şimdi olduğu gibi.”

“Şu anda da öyle mi hissediyorsunuz?”

“Genel olarak evet,” dedim biraz aklım karışmış bir halde. “Yine de şu anki durumun biraz olağanüstü olduğunu kabul etmeliyim.”

“Çapayev sizi yanıma almamı istedi, çünkü en azından bir kez olsun, ne akıl hastanesindeki kâbuslarınızla, ne de Ça-payev’le ilgili kâbuslarınızla ilgili olmayan bir yere gitmenizi istiyordu. Çevrenize iyi bakın - gördüğünüz iki saplantılı kâbus da eşit derecede gerçekdışı burada. Tek yapmam gereken sizi ateşlerden birinin başına bırakmak, o zaman ne demek istediğimi kendi başınıza anlayacaksınız.”

Baron bir an için sustu, sanki bu manzaranın dehşetli tadını doyasıya yaşamamı istiyordu. Sonsuz sayıda ulaşılmaz ışık noktalarıyla dolu karanlıkta yavaşça göz gezdirdim. Haklıydı. Çapayev ve Anna neredeydi? Fayansları ve beyaz toza dönüşen Aristoteles büstüyle o kırılgan gece düşleri neredeydi? Şimdi onlar hiçbir yerdeydiler, hatta onların varolabileceği bir yerin var olmadığından kesinlikle emindim, çünkü bu garip adamın -eğer gerçekten de bir adamsa- yanında duran ben, ve sadece ben, tüm o psikiyatri kliniklerinin ve iç savaşların var olmasının tek yolu, yegâne imkânıydım. Aynı şey bu karanlık araf için, dehşet içindeki sakinleri ve uzun boylu, güçlü kuvvetli nöbetçisi için de geçerliydi; hepsi de ben var olduğum için vardı.

“Sanırım anlıyorum,” dedim.

Jungern inanmayan gözleriyle yüzüme baktı. “Tam olarak ne anladınız?”

Birden arkamızdan vahşice bir feryat yükseldi:

“Ben! Ben! Ben! Ben!”

İkimiz birden sesin geldiği yöne döndük.

Biraz ileride diğerlerine hiç benzemeyen bir ateş yanıyordu. Alevlerin rengi farklıydı -daha soluktu ve duman çıkarıyordu- ayrıca ateşin içinde kıvılcımlar saçarak yanan bir şey vardı. Hatta bu ateş diğerleri gibi köşelerin kesiştiği bir yerde değil, kesinlikle olmaması gereken bir yerde yanıyordu.

Jungern, “Pekâlâ, gelin gidip bir bakalım,” diye mırıldanarak sertçe kolumdan çekti.

Ateşin başında oturanlar Baron’un diğer kölelerine pek benzemiyorlardı. Dört kişiydiler, bütün gürültüyü koparan da zehir-pembesi ceket giymiş iriyarı bir adamdı, subay tıraşlı kestane renkli saçlarıyla küçük bir top mermisine benziyordu kafası. Yerde oturuyor, kollarını sıkıca kendine sarmış, sanki kendi vücudundan sapıkça bir ilham alıyormuş gibi, “Ben! Ben! Ben! ”diye avaz avaz bağırıyordu.

Sonra sesi değişmeye başladı -ilk duyduğumuzda haykırışında vahşi bir zafer havası vardı- biz yaklaştıkça “ben” sözcüğü soru sorarcasına söylenmeye başladı. Haykıran adamın yanında saçları alnına dökülmüş, gemici ceketine benzer bir şeyler giyen bir adam vardı, o da felç olmuş gibi ateşe bakıyordu. Adam hiç hareket etmiyordu, dudakları hafifçe oynuyor olmasa bilinçsiz olduğunu sanabilirdim. Aralarında tek aklı başında olan, dazlak kafalı ve keçi sakallı üçüncü adamdı - kendilerine getirmek için bütün gücüyle arkadaşlarını omuzlarından tutup sarsıyordu, sonunda saçları alnına dökülmüş sıska sarışın biraz kendine geldi ve sanki dua ediyormuş gibi iki yana sallanarak bir şeyler söylemeye başladı. Dazlak kafalı adam, tam diğer arkadaşını sarsmaya başlayacaktı ki başını kaldırıp bize baktı. Birden gözleri faltaşı gibi açıldı - arkadaşlarına bağırarak ayağa fırladı.

Baron kısık sesle küfür etti. Elinde bir el bombası belirdi, pimi çekip bombayı ateşe attı - bomba beş metre Ötemizde yere düştü. Otomatik bir hareketle hemen yere kapaklanıp başımı ellerimin arasına aldım, ama saniyeler geçmesine rağmen bir patlama olmadı.

“Ayağa kalkın,” dedi Baron.

Gözlerimi açtığımda üzerime eğilmiş olduğunu gördüm. Şimdi Baron’a çok çarpık bir açıdan bakıyordum; uzattığı eli hemen yüzümün yanındaydı ve dikkatle bana bakan gözlerinde sayısız ateşler tek bir ışığa dönüşüyor, gözleri bu tuhaf yerin kara göğündeki iki yıldız gibi görünüyordu.

Sağ olun, kendim kalkarım. Ne oldu? Patlamadı mı?”

“Aksine, her şey çok iyi gitti.”

Ateşin yandığı yere bakınca ortada ne ateşin, ne de başında oturanların kalmış olduğunu görerek irkildim.

“Neydi bu, Baron?”

“Önemsiz serseriler. Şaman mantarından yemişler. Nereye geldiklerinin farkında bile değillerdi.”

“Siz de...”

“Yok canım, tabii ki yapmadım. Sadece onları kendilerine getirdim.”

Kel ve keçi sakallı olanı sanki daha önce bir yerlerde gördüm gibi geliyor... sanki çok iyi tanıyormuş gibiyim.”

“Belki de rüyanızda görmüşsünüzdür.”

“Belki de,” diye cevap verdim. Dazlak kafalı adamın beyaz fayans duvarlar ve derime batırılan soğuk iğneler gibi kâbuslarımın bir parçası olduğunu çok iyi hatırlıyordum. Birkaç saniye için adını bile hatırlayabileceğin» düşündüm, ama aklıma başka şeyler gelince onu unuttum. Bu sırada Jungern yanımda konuşmadan duruyor, sanki söyleyeceği şey için kelimeleri tartıyordu.

“Söylesenize Pyotr,” dedi nihayet. “Politik görüşünüz nedir? Sanırım bir monarşistsiniz, öyle değil mi?”

“Elbette,” diye cevap verdim. “Neden, başka bir görüşüm olduğunu mu...”

“Hayır, hayır. Sadece kolayca anlayacağınız bir örnek vermek istedim. Bir sürü insanın doldurulduğu havasız, kalabalık bir oda düşünün; hepsi de çeşitli küçük taburelerin, çürük sandalyelerin, sandıkların, artık ellerine ne geçtiyse onun üzerinde oturuyorlar. Daha açıkgöz olanları iki sandalyeyi birden kapmaya çalışıyor ya da yerini kapmak için yanındaki-ni iteliyor. İşte içinde yaşadığınız dünya da böyle bir yer. Aynı zamanda bu insanların

her birinin kocaman, pırıl pırıl tahtları var. Tahtlar bu dünyanın ve var olan tüm dünyaların üstüne kadar yükseliyor. Bu muhteşem bir taht ve tepesinde oturan insanın gücü her şeyin üzerinde. En önemlisi, taht tamamen yasal. Herkes bu tahtta oturma hakkına doğuştan sahip. Ama tepesine kadar çıkıp oturmak neredeyse imkânsız, çünkü olmayan bir yerde duruyor. Anladınız mı? Bu taht hiçbir yerde."

"Evet, daha dün bu konuyu düşünüyordum Baron. 'Hiçbir yer'in ne anlama geldiğini biliyorum."

"O zaman bir de şimdi söyleyeceklerimi düşünün. Daha önce söylediğim gibi Çapayev'li ya da Çapayev'siz sapkınlıklarınızın ikisi de aynı derecede gerçekdışı. Hiçbir yere ulaşıp sonsuz özgürlük ve mutluluk tahtına çıkmanız için, kalan son boyutu da ortadan kaldırmanız yeterli. Yani, şu an beni ve kendinizi gördüğünüz boyuttan söz ediyorum. Benim böl-gemdekiler de aynı şeyi yapmaya çalışıyorlar. Ama onların neredeyse hiç şansları yok ve bir zaman sonra varlığın yorucu çemberine yeniden girmek zorundalar. Peki neden siz hâlâ hayattayken bu "hiçbir yere" ulaşmayasınız? Hayattayken yapılacak en iyi şey olduğuna yemin edebilirim. Mecazları sevdiğinizden kuşkum yok; buna akıl hastanesinden taburcu olmak da diyebilirsiniz."

Elimi yüreğimin üzerine bastırdım ve heyecanlı bir sesle: "İnanın bana Baron..." diye başladım. Ama sözümü bitirmeme fırsat vermedi.

"Ayrıca Çapayev kilden makineli tüfeği kullanmadan önce bunu yapmak zorundasınız. Biliyorsunuz ondan sonra hiçbir şey kalmayacak, hatta hiçbir yer bile."

"Kilden makineli tüfek mi? O da nedir?"

"Çapayev size anlatmadı mı? "Hayır."

Jüngern kaşlarını çattı.

"Öyleyse ayrıntılara girmeyelim. Özgür kalmak için akıl hastanesinden kurtulmak gerektiği mecazını unutmayın yeter. Belki kâbuslarınızdan birinde bu konuşmamızı hatırlayabilirsiniz. Ama şimdi gitmemiz gerekiyor, çocuklar beklemekten sıkılmıştır."

Baron kolumdan tuttu ve yine her yanımız karmakarışık ışık çizgileriyle doldu. Bu fantastik manzaraya alışmaya başladığımdan başım dönmüyordu artık. Baron gözlerini karanlığa dikmiş ilerliyordu; içeri çekilmiş çenesine,

kestane rengi bıyığına ve ağzının kenarındaki sert çizgiye dikkat ettim; hiç de insanın görünce korkacağı bir adama benzemiyordu.

“Söylesenize Baron, neden buradaki herkes sizden korkuyor?” diye sordum merakımı yenemeyerek. “Alınmayın ama, görünüşünüzde herhangi bir korkutucu yan bulamıyorum.”

“Herkes sizin gördüğünüzü görmüyor. Dostlarıma bir zamanlar gerçekten olduğum gibi, yani bir Petersburg aydını gibi görünürüm. Ama gerçek görünüşümün böyle olduğunu düşünüyorsanız yanılıyorsunuz.”

“Diğerleri size bakınca ne görüyorlar?”

“Ayrıntılarla sizi sıkmak istemem. Diyelim ki altı elimin her birinde birer tane keskin kılıç tuttuğumu görüyorlar.”

“Peki gerçek görüntünüz hangisi?”

“Ne yazık ki gerçek görüntüm yok.”

Baron’un sözlerinin üzerimde derin bir etki bıraktığını itiraf etmem gerekse de, biraz düşünsem bunların hepsini kendi başıma da bulabilirdim.

“Neredeyse geldik,” dedi Baron.

Ona gözucuyla bakarak, “Söylesenize, size neden Kara Baron diyorlar?” diye sordum.

Jungern gülümsedi. “O mu? Sanırım Moğolistan’da savaştığım sırada, yaşayan Buda Bogdo-Gegen Tutukhu Hazretlerinin bana siyah bir tahtırevanda gezme hakkını bahşetmesi yüzünden.”

“Öyleyse neden yeşil bir tahtırevanda geziyorsunuz?”

“Çünkü daha sonra da yeşil bir tahtırevanda gezme hakkı bahşetti.”

“Haa, anladım. Peki o zaman neden size Yeşil Baron demiyorlar?”

Jungern yine kaşlarını çattı.

“Sizce de biraz fazla soru sormuyor musunuz? Bu yeri hafızanıza yerleştirmek için çevrenize baksanız daha iyi olacak. Bir daha buraya gelemeyeceksiniz. Yani, belki gelirsiniz ama, başınıza böyle bir şey gelmesini gerçekten istemem.”

Baron’un öğüdüne uymaya karar verdim.

Uzaklarda bir yerde, diğerlerinden daha büyük bir ateş yanıyordu. Bu seferki ateş diğerleri gibi hızla değil, yavaş yavaş yaklaşıyordu; sanki

gerçekten de normal bir şekilde o ateşe doğru yürüyorduk. Artık gezintimizin sonuna geldiğimizi hissettim.

“Arkadaşlarınız, şu büyük ateşin başında oturanlar mı?”

“Evet. Ama tam olarak arkadaşım oldukları söylenemez. Onlar daha ziyade benim eski silah arkadaşlarım. Bir zamanlar ben onların komutanıydım.”

“Beraber savaştınız mı?”

“Evet, savaştık. Ama esas önemli olan bu değil. Irkutsk’da bir idam mangası tarafından hep birlikte kurşuna dizilmiştik. Tam olarak benim suçum değildi, ama yine de... gerçekten de kendimi onlardan sorumlu hissediyorum.”

“Anlıyorum. Ben de kendimi böyle karanlık ve ıssız bir yerde bulsam, birinin gelip bana yardım etmesini çok isterdim.”

“Hâlâ hayatta olduğunuzu unutmuyorsunuz, değil mi? Etrafınızı saran bu karanlık boşluk, aslında varolan en parlak ışıktır. Bir saniye şöyle dursanıza.”

Otomatik olarak durdum, daha ne yaptığını anlayamadan Baron bir daha arkamdan itti.

Ancak, bu kez tam anlamıyla hazırlıksız yakalanmamış-tım. Yere düşerken, algılanamayacak kadar kısa olan dünyaya dönüş anını yakalamayı başardım. Aslında farkında olunacak bir an kesinlikle olmadığına göre, bu dönüşün doğasını kavradım da diyebiliriz. Nasıl anlatacağımı bilemiyorum; sanki bir dekor yana çekilmiş ve hemen yerine yenisi gelmişti, ama bir saniye için ikisinin arasındaki boşluğu görebildim. İş-

te o saniyede hep gerçeklik olarak gördüğüm şeyin ardındaki aldatmacayı, evrenin bu boşluğun içine ne kadar eğreti, ne kadar aptalca tıkıştırılmış olduğunu anladım. Bu karşılaşma beni karmaşaya, öfkeye, utanca sürükledi.

Baron arkamdan o kadar hızlı itmişti ki ellerimi son anda yere koyabildim, ama yine de alnımı çarpmaktan kurtu-lamadım.

Kafamı kaldırdığımda karşımda yine bildiğim dünya vardı: Stepler, parlak bir gökyüzü, hemen yakındaki tepeler... Baron'un, stepte yakılmış, dumanı dimdik gökyüzüne yükselen ateşe doğru yürüdüğünü gördüm.

Hemen ayağa fırlayıp dizleri topraklanmış pantolonumu silkelemeye başladım, ama Baron'un peşinden gitmeye cesaret edemedim. Baron ateşin başına yaklaşınca, hâki üniformaları ve donuk sarı kalpakları olan sakallı adamlar onu karşılamak için ayağa kalktılar.

"Evet, evlatlarım!" dedi Jungern neşeli bir komutanm gür sesiyle. "Nasıl gidiyor?"

"Sağlığına duacıyız komutanım! Tanrıya bin şükür iyiyiz!" diye koro halinde bağrıştılar. Hemen çevresini sardıkları için Baron'u gözden yitirdim. Askerlerin onu ne kadar sevdiklerini bulunduğum yerden görebiliyordum.

Sarı kalpak takmış bir Kazak askerin ateşin başından bana doğru gelmekte olduğu dikkatimi çekti. Yüzü öyle hiddetli görünüyordu ki bir an çok korktum, ama elinde mavili yeşilli cam bir bardak olduğunu görünce rahatladım.

"Ne oldu efendi? Yürek hoplatıcı şeyler görmüş gibi bir halin var," dedi hırıltılı bir sesle.

"Evet, biraz öyle oldu."

"Al iç, bu seni biraz açar."

Bardağın içinde votka vardı. İçince gerçekten de hemen kendime geldim.

"Bak, çakı gibi oldun. Baron'un ahbabısın galiba, öyle mi?"

"Tanışıyoruz," dedim kurnazca.

"Sıkı bir adamdır. Her şeyi kitabına uydurur. Önce şarkı söyleyeceğiz, sonra da onun sorularını cevaplayacağız. Yani öbürleri cevaplayacak. Ben turnayı gözünden vurdum; gidiyorum bugün. Ebediyen."

Yüzüne biraz daha dikkatli bakmca aslında hiddetli olmadığını anladım, rüzgârların ve dağlarda güneş altında gezmenin sertleştirdiği bir yüzün normal görüntüsüydü bu. Kaba görünmesine rağmen, yüzünde saygılı, hatta yatıştırıcı bir ifade vardı.

“Adın ne?” diye sordum, ignat, sen de Pyotr’sun.”

Evet. İyi de, nereden bildin?”

Hafif bir gülümseme yayıldı yüzüne.

“Don taraflarmdanım ben, sen de başkenttensin herhalde.”

“Evet, Petersburgluyum.”

“Tamam Pyotr, şimdilik burada kalman gerekiyor. Baron efendi şarkı söylerken gelen giden olmasını sevmezler. Gel şurada oturup beraber dinleyelim. Anlamadığın bir şey olursa bana sorarsın.”

Omuz silktim ve bağdaş kurarak yere oturdum.

Kamp ateşinin çevresinde garip şeyler oluyordu. Sarı kalpaklı Kazaklar yarım halka olarak yere oturdular, Baron da koro şefi gibi karşılarını geçip ellerini kaldırdı.

“*Ah, geceler, yorgun geceler*diye başladı kalın sesli erkekler korosu. *“Zaten uyuyamamıştım...*”

“Çok severim bu şarkıyı,” dedim.

“Nasıl seversin efendi? Daha evvel hiç duymadın ki!”

“Nasıl yani? Tabii ki duydum. Eski bir Kazak şarkısı bu.”

“Yok, yok karıştırıyorsun. Baron efendinin düşünmemizi sağlamak için özel olarak yazdıkları bir şarkı bu. Hatırlamamız kolay olsun diye senin söylediğin şarkıyla sözleri aynı, tabii müziği de.”

“Öyleyse ne fark var arada? Yani Baron’un bestelediği şarkıyla daha önce varolan şarkının sözleri de müziği de aynıysa ikisini birbirinden nasıl ayırıyorsunuz?”

888

“Baron efendinin besteledikleri şarkının başka bir anlamı var. Sen dinle, yeri geldikçe ben açıklarım. Bak, iyi dinle şimdi: *‘Zaten uyuyamamıştım, ama bir düş gördüm*Bu ne demek biliyor musun? Uyuyamadım, ama sanki uyuyormuş gibi düş görüyordum, kaptm mı? Yani demek istiyor ki uyuyor da olsan uyanık da olsan hep düş görüyorsun.”

“Anladım. Sonrası nasıl?”

İgnat sonraki kısmın söylenmesini bekledi.

“işte, bak. Dinle: ‘*Rüyamda kara atım atladı, karşımda hoplaya ztplaya oynadı*.’ Bu sözlerin altında büyük bir bilgelik yatıyor. Sen kültürlü bir adamsın, Hintlilerin yazdığı Ta-kışnişat kitabını kesin biliyorsundur.”

“Evet,” derken, Kotovsky’yle yaptığım konuşmayı hatırladım.

“Tamam o zaman. O kitapta yazdığına göre insan zihni Kazak’ın atına benzermiş. Seni hep ileriye taşırmış. Ancak Baron efendi bugünkü insanlarda her şeyin çok değişik olduğunu söylüyorlar... Kimse atına söz geçiremediği için at da gemi azıya alıyor. Yani, şimdilerde biniciler atı sürmüyor, atın canı nereye gitmek isterse biniciyi oraya götürüyor. Bu yüzden artık binici nereye gittiğini bile umursamıyor, atın keyfine göre dolanıp duruyor. Hatta Baron efendi bize ‘*Başsız Süvari*’ kitabını getirecekler, anlaşılan o kitap tam da bunları anlatmak için yazılmış. Ama hep unutuyorlar. Kendileri çok meşgul bir adamdır. Çok şükür ki...”

“Sonra ne geliyor?” diye sözünü kestim.

“Sonraa... Sonra ne mi geliyor? ‘*Yüzbaşımın kafası çalışırdı, rüyamı duyar duymaz anladı: Oy senin dertli başın*, *o başı yitireceksin*.’ Yüzbaşı şey gibi - bu yeterince açık herhalde, Baron efendi kendilerini böyle katıyorlar şarkıya, o gerçekten de çok zeki bir adamdır. Baş konusundaki kısım da yeterince açık - doğrudan Takışnişat’a dayanıyor. Zihin kendisi de nereye gittiğini bilmeyecek o kadar zıplayıp oynadıysa, işi bitmiştir artık. Başka bir anlamı daha var bu sözlerin, geçen sene Baron yalnız benim kulağıma söylemişti: Tüm bu insan bilgeliğini ve aklı nasıl olsa burada bırakmam gerekecek. Ama bunda üzülecek bir şey yok, çünkü asıl olan şeyle bunun hiçbir ilgisi yok. O yüzden şarkıda işin bitti denmiyor, yalnızca dertli başı kaybedeceksin deniyor. Onu da nasıl olsa bir gün kaybedeceğiz.”

İgnat çenesini ellerinin arasına alarak sessizce şarkıyı dinlemeye devam etti.

Ve kükreyen sert rüzgârlar Buz gibi eser durur doğudan,

Sarı kalpağım uçar gider Ah, bu dertli başımdan

Ne söyleyeceğini merakla beklemeye başladım, ama baktım sesi çıkmıyor, ben konuşmaya karar verdim.

“Doğu’dan esen rüzgâr kısmını anladım. Dedikleri gibi, *Ex orienta lux*, Ama kalpak neden uçuyor?”

“Hiçbir bağ kalmasın diye.”

“Peki kalpak neden sarı?”

“Çünkü biz Geligpa’yız. Bizde kalpak sarı olur. Karmapa olsaydık kırmızı olurdu. Don’un aşağısındakiler gibi Bon-po olsaydık siyah olurdu. Ama hepsinin altında yatan gerçek aynı. Kafanı kaybettiğinde taktığın kalpağın rengi ne fark eder ki? Başka bir açıdan bakarsak; özgürlüğün başladığı yerde renklerin önemi kalmaz.”

“Evet, Baron sizi gerçekten iyi eğitmiş. Peki dertli başın kaybedilmesinden sonra başlayan şu asıl şey tam olarak nedir?”

İgnat derin derin içini çekti.

“İşin hilesi de burada zaten. Baron efendi her akşam bunu soruyorlar ve ne kadar uğraşırlarsa uğraşsınlar kimse cevap veremiyor. Eğer çocuklardan biri doğru cevabı bulursa ne oluyor biliyor musun?”

“Nereden bileyim?”

“Baron efendi onu hemen Tibetli Kazaklar Özel Alayı’na gönderiyor. Çok özel bir birliğe yani. Asya Süvari Tümeni’nin gururu ve sevinç kaynağı olan bir alay, ama biraz düşününce insan böyle bir alayın hiçbir süvari tümenine ait olamayacağını fark ediyor, çünkü bu alaydakiler ata değil file biniyorlar.”

Bu adam iki saniyede saçma sapan masallar icat eden, ama her şeyi en ince ayrıntısına kadar anlattığı için bir an için bile olsa insanı inandırmayı başaran doğuştan yetenekli bir yalancıydı galiba.

“Filin üzerinde kılıcını nasıl kullanıyorsun? Aşağıya ulaşamazsın ki?”

“Doğru, zor oluyor. Ama askerlik böyledir işte,” diyerek bir kaşını kaldırdı. “Bana inanmıyor musun efendi? İyi, sen bilirsin. Baron’un sorusuna cevap verene kadar ben de inanmıyordum. Ama artık bir şeye inanmam gerekmiyor çünkü her şeyi biliyorum.”

“Yani, sen soruya cevap verdin mi?”

İgnat’ın yüzünde ciddi bir ifade belirdi.

“O yüzden normal insanlar gibi stepte dolaşabiliyorum, yoksa onlar gibi ateşin başında durmak zorunda kalırdım.”

“Peki ne cevap verdin Baron’a?”

“Benim söylediklerim senin işine yaramaz. Bu ağızdan da söylenmez, kafadan da.”

Bir süre konuşmadık, İgnat derin düşüncelere dalmış gibi görünüyordu. Sonra birden kafasını kaldırdı.

“İşte Baron efendi geliyorlar. Sanırım artık vedalaşmalıyız.”

Çevreye bakındığım zaman Baron’un uzun ince karaltısının bize yaklaştığını gördüm. İgnat hemen ayağa kalktı, ayıp olmasın diye ben de kalktım.

Baron yanımıza gelince İgnat’a dönerek, “Evet, hazır mısın?” diye sordu.

“Evet komutanım. Hazırım.”

Baron iki parmağını ağzına sokarak maçtaki holiganlar gibi ıslık çaldı, bu ıslığın ardından kesinlikle beklenmedik bir şey oldu.

Arkamızdaki bodur çalıların arasından kocaman beyaz bir fil fırladı. Çalıların on katı yükseklikte olmasına rağmen, onların arasından çıkmıştı, bunun nasıl olduğunu anlatmaya imkân yok. Ortaya çıktığı sırada küçüktü de yaklaştıkça büyüdü diyemem, çalıların arasındaki görünmez bir duvarm arkasından da çıkmadı. Daha ilk göründüğü anda inanılmaz derecede büyüktü - yine de bir koyunun bile saklanamaya-cağı bodur çalıların arasından çıkmıştı.

Birkaç dakika önce hissettiğim şeyi yine hissetmeye başlamıştım; sanki çok önemli bir şeyi anlamanın eşiğindeydim, her an gerçeklik tülü aralanabilir, her şeyi hareket ettiren makinenin kolları ve kabloları ortaya çıkabilirdi. Ama bu duygu geçti, kocaman beyaz fil ise hâlâ karşımda duruyordu.

Kafasının her iki yanında üçer tane dişi vardı. Halüsinas-yon gördüğüm izlenimine kapıldım birden, ama bu gördüğüm bir halüsinasyon bile olsa özünde diğerlerinden hiçbir farkı yoktu.

İgnat file doğru yürüdü ve merdiven çıkar gibi çevik hareketlerle dişlerden tırmanarak sırtına bindi. Sanki hayatı boyunca başkasının fantastik hayal gücüyle yaratılmış bir platoda, altı dişli fillerin sırtında gezmiş gibi görünüyordu. Hâki üniformalı ve sarı kalpaklı adamların oturduğu yere doğru dönüp el salladı, sonra da topuklarıyla filin karnına vurdu. Fil birkaç adım attı ve kör edici bir ışık patlaması oldu: İkisi birden

yok oldu. Işık o kadar parlaktı ki bir dakika boyunca gözümün retinasında beliren sarı ve mor izlerden başka bir şey göremedim.

“Hay Allah, bir parlama olacağını söylemeyi unuttum,” dedi Jungern. “Gözler için gerçekten çok zararlı. Asya Süvari Tümeni’nde gözlerimizi korumak için siyah gözbağları kullanırdık.”

“Yani bu alışıldık bir durum mu?”

“Öyleydi, eskiden günde birkaç kez olurdu. O kadar sık olunca insanı kör edebilir. Bugünlerde çocuklar pek doğru cevap veremiyor. Eee? Geçti mi? Görebiliyor musunuz?”

Çevremdeki nesnelerin karaltılarını görmeye başlamıştım.

“Evet.”

“Eskiden nasıl olduğunu görmek ister misiniz?”

“İyi ama, bunu nasıl yapacaksınız?”

Cevap vermek yerine kılıcını kınından çıkardı.

“Kılıcın çeliğine bak.”

Kılıca bakınca sanki sinema perdesine bakıyormuşum gibi bir yansıma gördüm. Bir kum tepesinin üzerinde on kadar subay duruyordu; çoğunun üzerinde normal askeri üniforma-_ lar vardı, ama iki üç tanesinin başında karakul kalpağı, üstünde her yanı fişekliklerle donanmış Kazak kamuflaj elbisesi vardı. Hepsi siyah gözbağları takmışlardı ve aynı yöne bakıyorlardı. Gözbağı yüzlerini kısmen örtüyordu, ama ansızın Çapayev’in tanıdık yüzünü gördüm: Çok daha genç görünüyordu ve daha şakaklarına aklar düşmemişti. Bir eliyle küçük sahra dürbününü gözbağına bastırıyor, diğer elindeki kamçıyı da çizmesine vuruyordu. Yanındaki Kazak üniforması giyen adamı da Baron Jungern’e benzettim, ama daha fazla bakamadım, çünkü Baron kılıcı çevirdi ve tepenin üstündeki adamlar kayboldu. Şimdi dümdüz bir çöl manzarası vardı karşımda. Parlak göğün altında ilerleyen iki şekil gördüm; daha dikkatli bakınca bu şekillerin aslında iki fil olduğunu fark ettim. Çok uzakta olduklarından üzerlerinde iki küçük çıkıntı gibi duran binicileri tanıyamadım. Birden ufukta parlak bir ışık göründü, ışık kaybolduğunda yalnızca bir filin kalmış olduğunu gördüm. Tepenin üzerindekiler alkışladılar. Sonra bir ışık patlaması daha oldu.

“Böyle giderse kör olacağım Baron,” dedim gözlerimi kı-lıçtan uzaklaştırarak.

Jungern kılıcı kınına koydu.

"Otların içindeki şu sarı şey nedir?" diye sordum. "Yoksa hâlâ gözlerimin önünde benekler mi uçuşuyor?"

"Hayır, benek değil, İgnat'ın kalpağı o."

"Yaa! Şu şiddetli rüzgârlar mı düşürmüş? Doğu'dan gelen rüzgârlar mı?"

"Sizinle konuşmak gerçekten çok zevkli Pyotr. Her şeyi çok iyi anlıyorsunuz. Hatıra olarak almak ister misiniz?"

Eğilip başlığı aldım. Tam bana göreydi. Bir an kendi kalpağımı ne yapacağımı düşündüm. Yere atmaktan başka bir şey gelmedi aklıma.

"Aslında her şeyi anladığım söylenemez. Mesela o kocaman filin şuradaki çalıların içinden nasıl çıktığını anlayamadım."

"Sevgili Pyotr, sürekli çevremizde dolaşan o kadar çok görünmez fil var ki aslında, söylesem inanamazsınız. Rusya'da kargalardan daha çoktur bu filler. Ama izin verirseniz konuyu değiştirmem gerek, artık geri dönme zamanınız geldi. Anlıyorsunuz değil mi? O yüzden size gitmeden önce son bir şey söyleyeyim. Belki de söyleyeceğim en önemli şey bu."

"Nedir?"

"Hiçbir yerde olan tahta tırmanmayı başaran kişinin gittiği yer hakkında. Biz bu yere 'İç Moğolistan' deriz."

"Biz dediğiniz kim?"

"Çapayev ve ben diyelim isterseniz," dedi Baron gülümseyerek, "ama zamanla sizi de aramıza alacağımızı umuyorum."

"Peki bu yer nerede?"

"İşin püf noktası burada zaten, bu yer hiçbir yerde. Coğrafi anlamda bir yerde bulunduğunu söyleyemeyiz. Moğolistan'ın içinde olduğu için İç Moğolistan denmiyor. Boşluğu görebilen insanların içindedir, ama 'içinde' kelimesi de tam denk düşmüyor. Aslında Moğolistan'la bir ilgisi de yok, yalnızca laf olsun diye öyle deniyor. Bunu size tarif etmeye çalışmak da zaten olabilecek en aptalca hareket olur. Siz bana güvenin yeter

- hayatı onu aramak uğruna harcamaya değecek bir şey. Bu hayatta oraya gitmekten daha iyi bir şey olamaz."

"Peki ama insan bu boşluğu nasıl görebilir?"

“Kendinize bakın,” dedi Baron. “İstemeden soyadınızla cinas yapmama kızmazsınız umarım.”

Birkaç saniye düşündüm.

“Sizinle açık konuşabilir miyim?” dedim.

“Elbette.”

“Az önce gittiğimiz yer -yani ateşlerin yandığı karanlık stepler- bana hayli sıkıcı göründü. Eğer sözünü ettiğiniz İç Moğolistan öyle bir yerse, orada olmayı pek istemem doğrusu.”

“Hah hah hal Ah Pyotr ah! Mesela şu Müzikli Enfiye Kutusu gibi izbelerde sağa sola ateş ederken, çevrenizde gördüğünüz şeyleri başka insanların da gördüğünü düşünebilirsiniz

- aslında o da gerçek sayılmaz. Ama, biraz önce bulunduğumuz yerdeki her şey tamamıyla kişiseldir. Orada var olan her şey, deyim yerindeyse, aslında yoktur. Hepsi de bakan kişiye bağımlıdır. Örneğin benim için oradaki her şey kör edici bir ışıkta akar durur. Ama benim çocuklar,” -Jungern bu sırada ateşin çevresinde dolaşan sarı kalpaklı küçük şekilleri işaret etti- “etraflarına bakınca sizin gördüğünüz şeyleri görürler. Daha doğrusu siz onlarm gördüğü şeyleri görüyorsunuz.” “Neden?”

“Tasavvur etme kavramını bilir misiniz? Bir Tanrıya çok fazla insan iman ederse o Tanrının gerçekten var olacağına, hem de kullarının kafalarında tasavvur ettikleri şekilde var olacağına inanılır.”

“Biraz bilirim.”

“Aslında bu diğer her şey için de geçerlidir. İçinde yaşadığımız dünya, hepimize daha küçük birer çocukken öğretilen kolektif bir tasavvur etmedir. Aslında bir nesilden sonrakine miras kalan tek şey budur. Yeterli sayıda insan bu stepleri, bu çimenleri gördüğünde, bu yaz rüzgârını yüzünde hissettiğinde, biz de onlarla beraber görür ve hissederiz. Ama bizden öncekiler zihnimize ne kazırlarsa kazısınlar, aslında hepimiz hayatımız boyunca yalnızca kendi ruhumuzun yansımasını görürüz. Eğer zifiri bir karanlıkla çevrili olduğunuzu görüyorsanız, bu yalnızca sizin iç dünyanızın gece gibi karanlık olmasından kaynaklanır. Dinsiz olmanız çok iyi, yoksa bu karanlığın içinde bin bir türlü Tanrı ve şeytan da dolaşıyor olabilirdi.”

“Baron...” diye başladım, ama sözümü kesti.

“Bunları söylerken sizi aşağılamak istediğimi sanmayın lütfen. Aslında başkalarından hiçbir farkı olmadığını kabul edebilecek çok az insan vardır dünyada. Ama insanın genel durumu da bu değil mi zaten? Bir başkasının merhametiyle yanan bir ateşin başında, karanlıkla çevrelenmiş olarak oturup, yardımın bir şekilde kendisine gelmesini beklemiyor mu insanlık?”

“Haklı olabilirsiniz. Ama yine de bu İç Moğolistan nedir?” “iç Moğolistan tam olarak bu yardımın geldiği yerdir.” “Hiç orada bulundunuz mu?”

“Evet, bulundum.”

“Peki neden geri döndünüz?”

Baron başıyla ateşin başında sessizce oturan Kazakları işaret etti. “Hem zaten, hiçbir zaman oradan geri gelmedim. Ben hâlâ oradayım. Ama, artık gerçekten de gitmeniz gerekiyor Py otr. ”

Çevreme bakındım.

“İyi de tam olarak nereye gideceğimi söyler misiniz?”

“Göstereyim,” dedi Baron.

Elinde beliren kocaman parlak tabancayı görünce irkildim.

Baron güldü. “Ah Pyotr ah! Neyiniz var sizin? İnsanlara karşı bu kadar güvensiz olmamalısınız.”

Diğer elini cebine sokup Çapayev’in verdiği paketi çıkardı. Açtığı zaman bunun kara tapalı sıradan bir mürekkep hokkası olduğunu gördüm. “Şimdi iyi izleyin ve sakın başka yere bakmayın.”

Hokkayı havaya fırlattı ve daha iki metre bile uzaklaşmadan ateş etti.

Hokka, içinde cam parçaları olan mavi bir buluta dönüştü, sonra masanın üzerine yayıldı.

Geriye doğru sendeledim ve bu ani şokla düşmemek için bir elimle duvara tutundum. Karşımda bir daha temizlenme-mecesine lekelenmiş haritanın üzerinde durduğu masa ve ağzı şaşkınlıkla açılmış Kotovsky duruyordu. Parçalanmış lambadan yayılan gliserin döşemeye damlıyordu.

Çapayev, namlusundan duman tüten mavzerini sallayarak konuştu: “Evet Grişa, şimdi zihnin ne olduğunu anladın mı, ha?”

Kotovsky yüzünü ellerinin arasına alarak utanç içinde kaçıp gitti. Çok sarsılmış olduğu belliydi. Tabii, benim durumum da farklı sayılmazdı.

Çapayev bana döndü ve bir süre dikkatle süzdü. Ansızın kaşlarını çattı. “Hoh de bakayım?” diye öfkeyle bağırdı. “Bir dakika boş bırakmaya gelmiyorsun be adam! Ayrıca kafanda neden sarı bir kalpak var? Divanıharbe mi gitmek istiyorsun ulan hıyar!”

“Sadece bir kadehçik...”

“Kapa çeneni! Çeneni kapa diyorum sana! Dokumacılar Birliği gelmiş, yerleştirilmeleri gerekiyor, beyimiz leyla olmuş ortalıkta geziyor! Furmanov’un önünde beni utandırmak istiyorsun, değil mi? Çabuk git yat! Ayrıca bir daha seni sarhoş görürsem, divanıharbi boylarsın, hadi toz ol. Benim divanıhar-bi nasıl kurduğumu öğrenmek ister misin?”

Çapayev nikel kaplı mavzeri üzerime doğrulttu.

“Hayır Vasily İvanoviç, istemem.”

“Git yat!” diye tekrarladı. “Giderken de kimsenin üzerine hohlamaya kalkma sakın.”

Arkamı dönüp kapıya doğru yürüdüm. Kapıya gelince tekrar dönüp arkama baktım. Çapayev masanın yanında durmuş tehdit dolu bakışlarıyla hareketlerimi izliyordu.

“Tek bir soru soracağım,” dedim.

“Neymiş?”

“Sadece şeyi söylemek istiyorum... Gerçek olan tek zamanın ‘şimdi’ olduğunu uzun süredir biliyorum. Ama art arda gelen bu kadar çok duyguyu kısacık bir ana nasıl sığdırdığımı anlayamıyorum. Eğer insan sadece bu anın sınırları içinde kalır, geçmişe ya da geleceğe doğru kaymazsa, az önce şahit olduğuma benzer bir fenomeni olanaklı kılacak kadar genişler mi bu an?”

“Peki nereye kadar genişletmek istiyorsun?”

“Anlatamadım galiba. Yani bu an, geçmişle gelecek arasındaki bu sınır, sonsuzluğa açılan kapının ta kendisi olabilir mi?”

Çapayev mavzerin horozunu kaldırınca sesimi kestim. Yüzünde güvensizliğe çok benzeyen bir ifadeyle bir süre beni sey-retti.

“Bu an, Petka, sonsuzluğun ta kendisidir. Kapı falan da değildir. Bu yüzden belli bir zamanın içinde olduğunu nasıl söyleyebiliriz? Ne zaman kendine geleceksin sen?”

“Hiçbir zaman.”

“Vaay, demek sonunda anladın ha Petka?” dedi hayretle.

Odama geldiğim zaman sinirlerimi yatıştırmak için neyle meşgul olabileceğimi düşünmeye başladım. Çapayev’in, kâ-huşlarımı yazmamı öğütlediğini hatırlayarak Japonlarla ilgili olan son kâbusumu kafamda canlandırmaya çalıştım. Kâbusta geçen olaylar anlaşılmaz ve karmaşıktı, ama en ufak ayrıntısına kadar aklımdaydı. Bir sonraki istasyonun adının söylendiği tuhaf bir yeraltı treninde başlıyordu - bu adı, hatta neden öyle bir ad duyduğumu bile hatırlıyordum: Rüyalar dünyasının karmaşık kuralları dahilinde hareket eden bilincim, ben uyanmadan hemen önce penceremin altındaki askerin kovaladığı atın adını duymamla birlikte yaratmıştı istasyonun adını. Hatta bu ad aynı anda iki aynadan yansımıştı, yalnızca istasyonun adına dönüşmekle kalmamış, aynı zamanda uyanmadan önce rüyamda duyduğum son konuşmadaki futbol takımının adına da dönüşmüştü. Demek ki bana çok uzun ve ayrıntılı gibi görünen rüya aslında bir saniye bile sürmemişti, ama Baron Jungern’le karşılaşmamdan ve Ça-payev’le konuşmamdan sonra beni hiçbir şey şaşırtamazdı. Masaya oturup önüme birkaç kâğıt koydum, diviti mürekkebe daldırıp birinci sayfanın en üstüne büyük harflerle şu sözleri yazdım: “Bir sonraki istasyon, Dinamo!”

Uzun süre masanın başında oturmama rağmen, hatırladıklarımın yarısını bile yazamadım. Kalemimden çıkan ayrıntılarda öyle bir dekadanlık parıltısı vardı ki sonlara doğru gerçekte rüyamı mı kâğıda döküyorum, yoksa rüyamdan hatırladıklarımla ilgili bir şiir mi yazıyorum diye şüpheye düştüm. Canım sigara istedi, masanın üzerinden sigaralarımı alıp avluya çıktım.

Aşağıda herkes telaşla oradan oraya koşuşturuyor, yeni gelmiş adamlar sıra olmaya çalışıyorlardı; havada zift ve at teri kokusu vardı. Sıranın arkasında küçük bir askeri bando olduğunu gördüm - bir iki tane yamuk yumuk paslı boru ve Deli Pedro’nun bıyıksız haline benzeyen iriyarı bir herifin boynunda asılı duran kocaman bir davuldan oluşuyordu bu orkestra. Nedendir bilinmez, orkestrayı görünce anlatılamaz, acı bir hüzün kapladı içimi.

Birliğin başında, daha önce pencereden gördüğüm, yüzünde kılıç yarası olan adam vardı. İstasyonun önündeki karla kaplı meydanı ve kızıl kumaşla örtülmüş platformu, Çapa-yev’in sarı eldiveniyle havayı yarışını hatırladım. Çapayev, kare şeklinde dizilmiş karla kaplı askerlere ürkütücü ve manasız

kelimelerle ateş ederken, bu adam yapmacık bir şekilde başını sallayarak onu onaylıyordu. Furmanov'dan başkası olamazdı bu adam. Başını benden yana çevirdi, ama beni tanımasına fırsat vermeden konağın içine çekildim.

Odama geri döndüm, yatağa uzanıp tavanı seyretmeye başladım. Ölümden sonraki dünyada ateşin başında oturan dazlak kafalı, şişman ve sakallı adamı düşündüm, birden adının Volodin olduğu geldi aklıma. Hafızamın karanlık aynasında, fayans döşeli büyük bir oda, yere sabitlenmiş küvetler, küvetlerden birinin yanında da çıplak ve ıslak olarak kurbağa gibi yere çömelmiş olan bu Volodin'in görüntüsü belirdi. Tam başka şeyler de hatırlamaya başlıyordum ki avluda boruların ve davulun çalmaya başladığını duydum; trenle gittiğimiz geceden çok iyi hatırladığım dokumacılar korosu şarkı söylemeye başladı:

Beyaz orduyla Kara Baron Bizim için çar tahtını hazırlar Yok Kızılordudan güçlüsü Sibirya'dan Batı'ya kadar!

Yüzümü duvara döndüm, dünyaya karşı hissettiğim umutsuz nefretle yaşlar dolmuştu gözlerime. "Ahmaklar," diye fısıldadım. "Tanrım, ahmaklar... hatta ahmak bile değil, yalnızca ahmakların gölgeleri... Karanlıktaki gölgeler..."

"Ama tam olarak neden gölgelere benzediklerini düşündünüz?" dedi Timur Timuroviç.

Volodin huzursuzca kıpırdandı, ama kollan ve ayaklan ga-rotteye sımsıkı bağlanmış olduğundan hareket edemedi. Alnında iri iri ter damlaları birikmişti.

"Bilmiyorum. O sırada ne düşündüğümü sormadınız mı? Tamam işte; o an dışarıdan bizi gözetleyen biri olsa herhalde gerçek olmadığımızı, yalnızca kımıldayan gölgeler ve ateşin yansımaları olduğumuzu düşünürdü. Orada bir kamp ateşi olduğunu söylemiştim. Ama yine de aslında bu gözetleyen kişiye göre değişir Timur Timuroviç."

Açıklıktaki ateş daha yeni parlamıştı ve yaydığı ışık henüz karanlığı dağıtıp başına çökmüş olanları aydınlatamıyorduj sanki ateşin çevresindeki görünmez dalların ve otların oluşturduğu bir duvara vuran hayaletvari gölgelerden başka bir şey değildiler. Belki belirli bir felsefi bakış açısına göre gerçekten de öyleydiler - ama yerli neo-Platoncuların en sonuncusu da Yirminci Parti Kongresinden hemen önce bedeninden utanmayı bıraktığından, en az

yüz kilometrelik bir çevrede bu bakış açısına sahip bir kişi bulmaya imkân yoktu.

Bu yüzden gerçekleri daha yüzeysel bir açıdan görmek daha iyi olacaktı - yarı karanlıkta ateşin başında üç herif oturuyordu. Görünüşlerine bakılırsa, eğer bizim neo-Platoncu Yirminci Kongre'den ve o kongreyle ortaya çıkan anlayıştan sağ kurtulmuş olsaydı, ormanın içinden çıkıp yeni gelenlerle neo-Platonizmi tartışmaya kalktığında, büyük olasılıkla "neo-Platonculuk" kelimesi gecenin sessizliğini bo-

zar bozmaz ciddi fiziksel hakaretlere maruz kalırdı. Olayların bu şekilde olacağına dair sayısız kanıt vardı ortada.

Bu kanıtların en önemlisi hemen yakında duran "Toyota Harbour Pearl" amfibikcip, bir sonraki kanıt da motor kapağının üzerindeki devasa vinçti - normal hayatta hiçbir işe yaramayan ama haydutların arabalarında genellikle görülen bir cihazdı bu. (Kendini "Yeni Ruslar" konusunu incelemeye adamış antropologlara göre bu vinçler gerektiğinde koçbaşı olarak kullanılıyor; bazı akademisyenler ise bu vinçlerin popülerliğini millet ruhunun yeniden uyanmasına duyulan arzunun dolaylı bir işareti olarak yorumluyorlar. Onlara göre bu cihaz tarih öncesi Slav kayıklarının önündeki gemi aslanının gizemli yerini dolduruyor). Kısacası bu cipin içinde oraya gelen adamlar pek öyle ağzımıza geleni söyleyebileceğimiz tipler değillerdi ve onların yanınday-

ken boş laflar ederek tehlikeye atılmak hiç de akıllıca olmazdı. Alçak

«

sesle aralarında konuşuyorlardı.

"Kaçar tane alacağız Volodin?" diye sordu adamlardan biri.

"Bu sana bağlı/' dedi Volodin kucağındaki kâğıt paketi açarken. "Mesela, ben bir kerede yüz tane alabiliyorum. Ama sana otuzla başlamanı öneririm."

"Yeter mi?"

"Yeter Şurik," dedi Volodin. Paketin içindeki kuru ve gevrek tanelerden oluşan yığını eşit olmayan üç parçaya böldü. "Uçuş

başladığında, saklanacak bir yer bulmak için ormanda dört döneceksin. Sen de kaçacaksın Kolyan.”

“Ben mi?” diye sordu ateşin başındaki kalın sesli adam. “Peki kimden kaçacakmışım?”

“Kendinden Kolyan. Kendinden kaçacaksın,” dedi Volodin.

“Ben kimseden kaçmam,” dedi Kolyan oyuncak bir damperli kamyona benzeyen kocaman avcunu uzatıp payını alırken. “Lafını bil de konuş. Ne diye kendimden kaçayım? Ne anlamı var?”

“Bunu ancak bir örnek vererek açıklayabilirim,” dedi Volodin.

“Ver o zaman şu örneği.”

Volodin biran düşündü.

“Tamam, aşağılık bir herifin bizim ofise geldiğini, parmağını yüzüne doğru sallayarak haraç istediğini farzet. Ne yaparsın?”

“Kafasını uçururum,” dedi Kolyan.

"Ne dedin? Ofiste mi yapacaksın?” diye hayretle sordu Şurik. “Ne olacak ki? Bana parmak sallamayı gösteririm ona.”

Şurik, Kolyan’ın omzuna vurduktan sonra Volodin’e döndü. “Ofiste değil tabii. Dışarıda bir yer ayarlarız.”

“Tamam,” dedi Volodin. “Yer ayarlarsın, değil mi? Sonra ne yaparsın? Bırak Kolyan cevap versin.”

“Ne yapacağım belli. Geliriz oraya. O domuz suratlı geldiğinde ona şöyle derim: ‘Hadi bakalım ortak, dökül üstünde ne varsa/ Yalvarmaya başlar, bir dakika kadar beklerim, affetmiş gibi yaparım. Ondan sonra da gebertirim iti. Sonra da diğerlerini gebertirim.”

Avcunun içindeki küçük siyah yığına bakarak sordu: “Ne olacak şimdi, hemen yutacak mıyız?”

“Önce biraz çiğne,” dedi Volodin.

Kolyan avcunun içindekileri ağzına attı.

“Mantar çorbasına benziyor.”

“Yut, yut,” dedi Shurİk. “Ben yedim, bir şey olmuyor.”

“Demek onun kafasını uçurursun,” dedi Volodin düşünceli bir şekilde. “Peki ya önce o senin kafanı uçurursa?”

Kolyan birkaç saniye ağzındakini çiğneyerek düşündü, sonra yuttu ve güvenle konuştu: “Nah uçurur!”

“Tamam, öyle olsun. Nerede uçuracaksın kafasını? Arabasının içinde mi vurursun yoksa çıkmasını mı beklersin?”

“Çıkmasını beklerim. Öyle pislikleri arabada vurmak için odun olmak gerek. Arabanın her yerinde delikler açılır ve koltuklara kan bulaşır. Niye şahane bir arabayı kirleteyim ki? En iyisi benim arabaya yaklaştığı zaman vurmaktır.”

“Tamam, en iyisini düşünelim o zaman. Düşün ki arabasından indi, seninkine geldi ve onu vurmak üzeresin, tam o sırada...” Volodin gerilimi artırmak için bir an sustu. “Tam o sırada bir bakıyorsun karşında o pislik değil, sen kendin varsın. Yani kendini vurman gerekiyor. O anda şanzımanı dağıtırsın, değil mi?”

“Eee, herhalde.”

“Hazır senin şanzıman dağılmışken, geri vitese takmaz mısın?” “Takarım.”

“Eh, o zaman kendinden kaçmış olmuyor musun? Çaktın mı?” Kolyan bir an düşündü.

“Pek değil. Eğer karşımdaki o değil de bensem, ben neredeyim?” “Sen O’sun.”

“O kim peki?”

“0 sensin.”

“Yine anlamadım.”

“Bak şimdi, düşün ki çevrende hiçbir şey yok, sadece sen varsın. Hiçbir şey, anladın mı?”

“Haa, birkaç kez oldu; eroin çektiğimde, bir keresinde de hamama gitmiştim.”

“Eh, etrafında hiçbir şey yoksa ve yalnızca sen varsan nasıl vuracaksın onu? Ne yaparsan yap, sonuçta kurşunu kendine sıkmış olacaksın. Bak şimdi, karşındakinin sen olduğunu görünce şanzımanı dağıttın, doğru mu? Tamam, öyleyse onu vurmak yerine oradan tüydün. Şimdi bir de rakamlara vurarak düşünelim. Ne olursa olsun sonuçta kendinden kaçacaksın gibi geliyor bana.”

Kolyan uzun uzun düşündü.

“Şurik’i de götürürüm, Şurik vurur onu,” dedi nihayet.

“O zaman seni vurmuş olacak. Sadece sen varsın ya.” “Nedenmiş o?” dedi Şurik. “Ben şanzımanı dağıtmadığıma göre doğru adamı vururum.”

Bu kez Volodin daha uzun düşündü.

“Yok, böyle anlatamayacağım. Bu iyi bir örnek değil. Mantarlar sizi uçurmaya başlayınca bir daha deneriz.”

Sonra beş dakika kadar konuşmadılar. Ateşin başındaki birkaç konserve açıldı, biraz salam doğranıp yendi ve bu arada votka içildi; ama bunlar mutlak bir sessizlik içinde yapıldı, sanki böyle basit işleri yaparken konuşulan şeyler, içinde bulundukları anı bir arada tutan karanlık ve gizemli bir varlığın yanında, pek yersiz, pek önemsiz kalıyordu.

Votkadan sonra birer sigara yaktılar, hâlâ konuşmuyorlardı.

“Bu muhabbet nereden açıldı yahu?” diye ansızın sordu Şurik. “Ne bu kendi kendini vurma muhabbeti?”

“Mantarlar bizi uçurunca ormanın içinde kendimizden kaçacağımızı söylüyordu Volodin.”

“Doğru ya. Baksana, neden ‘uçmak’ derler? Nasıl uçuruyor bizi bu mantarlar?” dedi Şurik

“Bana mı sordun?” dedi Volodin.

“Diyelim ki sana sordum.”

“Bence içimizde olan bir şey, sonsuz bir keyif, ortaya çıkarak bizi uçuruyor.”

“Nasıl yani, içimizde bekleyip duran sonsuz bir keyif mi var?”

“Eh işte. Öyle de diyebilirsin. Zaten sadece mantarlar da değil aslında. Dünyadaki her türlü bok içimizdeki keyif sayesinde uçuruyor bizi... Bir şey yuttuğunda ya da çaktığında sadece içindeki keyfin bir kısmını serbest bırakarak uçuyorsun. Uçuş, hapın içinde olmaz, tozun ya da mantarın içinde de olmaz... bunlar sadece kasanın anahtarlarıdır. Çaktın mı?”

“Sıkı anlatıyorsun,” dedi Şurik dalgınca, nedense kafasını saat yönünde çevirmeye başladı.

“Haa, sıkı gerçekten,” dedi Kolyan da, birkaç dakikalığına sohbet yine kesildi.

“Baksana,” diyerek yine sessizliği bozdu Şurik. “İçimizde gerçekten çok keyif var mı?”

“Sonsuz miktarda,” dedi Volodin güvenle. “Anlatılamayacak kadar sonsuz miktarda. Hatta burada ulaşamayacağın bir keyif mertebesi bile var.”

“Hassiktir... Yani içimizde bir kasa var ve bu keyif de o kasanın içinde, öyle mi?”

“Aşağı yukarı öyle bir şey.”

“Peki kasayı uçurabilir miyiz? Yani, içindeki keyfi ortaya çıkarmak için.”

“Evet.”

“Nasıl?”

“Bütün hayatını buna adamalısın. Neden insanlar manastırlara gidip hayatları boyunca orada kalıyorlar sanıyorsun? Orada bütün gün kafalarını duvarlara vurmuyorlar herhalde. Onlar orada acayip uçuyorlar, senin burada bin papele bile alamayacağın keyfin tadını çıkarıyorlar. Üstelik hiç inmiyorlar; çaktın mı? Sabah, öğle ve akşam yükseldikçe yükseliyorlar. Hatta bazıları uyurken bile havada süzülüyor.”

“Nasıl süzülüyorlar? Nereye çıkıyorlar?” dedi Kolyan.

“Oranın birçok adı vardır. Genel olarak inayet ya da sevgi diyebilirsiniz.”

“Kimin sevgisi?”

“Sadece sevgi. Hissetmeye başladığın zaman kimin olduğunu, nedenini, nasıl ortaya çıktığını düşünmezsin. Hatta düşünmeyi tamamen terk edersin.”

“Sen bunu hiç hissettin mi?”

“Evet, ben o mertebeye ulaştım.

“Nasıl bir his? Neye benziyor?”

“Söylemesi çok zor.”

“Genel olarak tarif et. Eroin gibi mi?”

“Hiç alakası yok. Bunun yanında eroin pudra şekeri gibi kalır.” “Haa, tamam. Kokain gibi o zaman, amfetamin gibi mi yoksa?” “Hayır Şurik. Herhangi bir şeyle kıyaslamaya kalkma. Bir avuç amfetamin aldığını ve uçtuğunu düşün. Diyelim ki bir gün boyunca uçuyorsun. Koynunda bir hatun falan olsun istersin, değil mi?”

Şurik pişkin pişkin sırıttı.

“Sonra da kafan nal gibi olur ve bir gün boyunca düşersin. Büyük ihtimalle bu arada, ne diye yaptım ki ben bunu, diye hayıflanırsın, doğru mu?”

“Eh, öyle oluyor,” dedi Şurik.

“Ama, benim söylediğim şeye bir kez ulaştın mı hiç ayrılmıyorsun. Ne kadına ihtiyacın oluyor ne de yiyeceğe. Tekrar düşmüyorsun. Mahmurluk da yok. Sadece yolculuğun sonsuza kadar devam etmesi için dua ediyorsun. Çaktın mı?”

“Eroinden daha mı ağır yani?

“Ühüü-ü! Çok daha ağır.”

Volodin eğildi ve ateşe birkaç dal attı. Ateş, sanki üzerine benzin dökülmüş gibi birden canlandı. Alevler biraz tuhaftı, olağanüstü güzellikte kıvılcımlar saçıyorlardı; ateşin başında oturan adamların yüzüne vuran ışık da en az alevler kadar tuhaftı, gökkuşağı kadar renkli, yumuşak ve tüm hatlarını ortaya çıkaracak kadar parlaktı.

Şimdi çok daha net görünüyorlardı. Volodin kırk yaşlarında, tıknaz bir adamdı. Dazlaktı ve küçük bir keçi sakalı vardı - görünüşü tam da uygarlaşmış bir Orta Asya haydutuna benziyordu. Şurik, yerinde duramayan, sıska, diğerlerine göre ufak tefek bir adamdı - elleri kolları sürekli oynuyordu. Çok güçlü kuvvetli bir adam gibi görünmüyordu, ama sürekli sinirli sinirli kıpırdanışlarında öylesine korkutucu bir şeyler vardı ki, insan irisi Kolyan onun yanında sakin bir çoban köpeği gibi kalıyordu. Kısacası, eğer Şurik seçkin bir Petersburg haydutuysa; Kolyan da, yüzyılın başında fütüristler tarafından dâhiyane bir şekilde eşgali çizilmiş olan sıradan bir Moskova ayışıydı. Tüm siması geometrik şekillerden oluşmuş gibi

görünüyordu -küreler, küpler ve piramitler- küçük ve biçimli kafası bir taşı; evangelistlere göre yapıcıların fırlatıp bir kenara attığı, ama yine de yeni Rus devletinin köşe-taşı haline gelmeyi başaran taşı anımsatıyordu insana.

"İşte, şimdi mantarlar beni yörüngeye soktu," dedi Volodin. "Anaa! Baksanıza masmavi oldum," dedi Kolyan.

"Hımm, gerçekten de bambaşka oldum şimdi," dedi Şurik. "Volodin be, az önce anlattıklarında ciddi miydin?"

"Hangi anlattıklarımda?"

"Hayatın boyunca sürecek bir uçuşa geçmek konusunda anlattıkların... Hani hep havada kalıyorsun ya."

"Hayatın boyunca demedim. Yanlış anlamışsın."

"Her zaman uçabilirim dedin ya az önce."

"Onu da demedim."

"Kolyan, demedi mi?"

"Hatırlamıyorum," diye homurdandı Kolyan. Konuşmayı dinlemiyor, başka bir şeyle meşgul oluyormuş gibi görünüyordu.

"Ne dedin öyleyse?" diye sordu Şurik.

"Her zaman demedim. Sürekli, dedim. Kulağınla dinle, başka yerinle değil."

"İyi de, ne fark var arada?"

"Fark mı? Uçmaya başladığında artık zaman diye bir şey kalmaz ki." "Ne olur peki?"

"İnayet."

"Başka?"

"Hiçbir şey."

"Yahu, bir türlü dank etmiyor. Öyle boşlukta asılı mı duruyor bu inayet dediğin şey?"

"Boşluk da yok."

"Ne var peki?"

"İnayet var dedim ya."

"Bak, yine kafam karıştı."

“Aldırma sen. Öyle küt diye dank etse, Moskova’nın yarısı bedavadan uçuyordu şimdi. Düşünsene, bir gram kokaini yüzden aşağı alamıyorsun, ama bu şekilde bedava uçuyorsun.”

“Yüz elli,” dedi Şurik. “Bir saniye, burada yanlış bir şeyler var.

Dank etmesi zor olsa da herifler yine bir şekilde öğrenip uçmanın

yolunu bulurdu. Burun damlasından nasıl amfetamin yaptıklarını unuttun mu?”

“Kafanı kullan, Şurik. Diyelim ki kokain satıyorsun, tamam mı? Gramını yüz elliden veriyorsun ve böylece her gram için eline yüz dolar geçiyor. Diyelim ki bir ayda beş yüz gramı sattın bitirdin. Ne kadar yapıyor?”

“Beş bin,” dedi Şurik.

“Şimdi de hıyarın birinin çıkıp dalgana taş attığını, senin satışlarının beş yüz gramdan beş grama düştüğünü farz et. Ne kalır elinde?” Şurik dudaklarını oynatarak kafasında birtakım hesaplar yaptı. “Bir bok kalmaz.”

“Kesinlikle. Belki elindeki parayla bir orospuyu McDonald’s’a götürebilirsin, ama bir şey koklamayı rüyanda bile göremezsin. O zaman seni bu hale düşüren hıyara ne yaparsın?”

“Kafasını uçururum, başka ne yapacağım?” dedi Şurik.

“Şimdi neden bunu kimsenin bilmediğini anladın mı?”

“Yani sence satıcılar işi sıkı mı tutuyor?”

“Haptan çok öte bir şey bu,” dedi Volodin. “Burada çok daha fazla para var. Bu sonsuz keyfe bir kez ulaştın mı, artık ne arabaya, ne benzine, ne reklamlara, ne pornoya, ne de haberlere ihtiyacın kalır. Hiçkimsenin kalmaz. Ne olur o zaman?”

“Her şey bok olur,”dedi Şurik çevresine bakarak. “Tüm kültür ve uygarlık mahvolur. Gün gibi ortada bu.”

“İşte bu yüzden kimse sonsuz keyfi bilmiyor.”

“İyi de ipler kimin elinde?” dedi Şurik bir an düşündükten sonra. "Bu iş otomatik oluyor. Pazar böyle.”

“Pazar konusunda cayırdamaya başlama şimdi,” dedi Şurik kaşlarını çatarak. “Daha önce de duyduk. Otomatikmiş. Eh ister

otomatik olsun ister tek tek atsın. Emniyet mandalını açtın mı biter. Her zaman tek bir adamın borusu öter, o kadar. Belki bir gün kim olduğunu buluruz, en az kırk yıl sürer, ama buluruz.”

“Hiçbir zaman bulamayız,” dedi Kolyan gözlerini açmadan. “Bir düşünsene be. Bir milyon doları olan adam yan gelir yatar, kendisine bok atmaya kalkan olursa da bir hareketiyle bitirir. Borusu öten adamlar ya da gerçekten güçlü olan adamlar çok daha sıkıdır. Bizim gücümüz ancak önemsiz herifleri vurmaya ya da dükkân basmaya yetiyor, hepsi o kadar. Biz sırtlan gibi leşlerle besleniyoruz. Ama bu adamlar konuşarak çözemedikleri işleri bitirmek için tanka biniyorlar. O da işe yaramazsa uçakları, hatta gerekirse atom bombaları var. Çeçenler haracı kesince ne olduğuna baksana, adamların kıçlarına tonlarca bomba sokmadılar mı? Son anda yakalanmasalar ödeme yapacakları bir yer kalmayacaktı. Beyaz Saray’ı hatırlasana. Petrokim’le bu şekilde nasıl başa çıkarız?”

“Başlarım şimdi senin Beyaz Sarayı’na,” dedi Şurik. “Siyasetten bahsetmiyoruz burada. Sonsuz keyiften bahsediyoruz... Dinle... Bu arada... Televizyonda dediler ki, Duma başkanı Beyaz Saray’da sürekli zom geziyormuş. Belki orada yardımcısıyla beraber sonsuz keyfe ulaşmışlardır, ha? Belki de bunu televizyondan herkese anlatmak istediler ve bu yüzden Ostankino’nun peşine düştüler; biliyorsun önlerindeki tek engel kokain mafyası olacaktır... Off, aklım iyice başımdan gitti.”

Şurik başını ellerinin arasına alarak sustu.

Çevrelerindeki orman kımıldayıp duran gizemli ışıklarla doluy-du, açıklığın üzerindeki gök, insanın yorucu günlük yaşamında karşılaştığı şeylere hiç benzemeyen inanılmayacak kadar güzel bir desenle kaplıydı. Çevrelerindeki dünya değişiyor, giderek daha çok anlam kazanıyor, canlanıyordu, sanki neden yerde çimen bittiği, rüzgârın neden estiği ve yıldızların neden gökyüzünde göz kırptığı birdenbire aydınlanıvermişti. Ama bu değişim yalnızca dünyayı değil, ateşin başında oturan adamları da etkilemişti.

Kolyan kendi içine çekilmiş gibi görünüyordu. Gözlerini kapamıştı, her zaman karanlık bir öfkeyle çarpılmış gibi duran küçücük köşeli yüzünde hiçbir duygu ifadesi yoktu, bir parça bozulmuş etten farkı kalmamıştı. Tepesindeki kirpi gibi saçlar bile yumuşamış, komik bir

şapkanın tüyleri gibi rüzgârda salınmaya başlamıştı. Ateşin titreyen ışığın-da pembe kruvaze ceketi tarihi bir Tatar zırhına benzemişti, altın düğmeleri bir mezar taşının üzerindeki süslü levhalar gibi görünüyordu.

Şurik daha da sıskalaşmış, gerilmiş ve korkunçlaşmıştı. Çürümüş kalaslar çakılarak yapılmış bir çerçeveyi andırıyordu; sanki adamın teki yıllar önce kurusun diye üzerindeki paçavraları buraya asmış, sonra da unutup gitmişti. Gel zaman git zaman bu paçavralar bir şekilde canlanmış ve hayata öyle bir açıdan bakmıştı ki, sonuçta çevresinde yaşayan herkesin hayatını zindan etmişti. Yaşayan bir canlıya çok az benziyordu, kaşmirden gemici ceketi onu elektriğe tutulmuş bir gemici kuklasına benzetebiliyordu en fazla.

Volodin'de ani değişimler olmamıştı. Sanki görünmez bir keskiyle dış görünüşünün sert köşeleri ve çıkıntıları yavaş yavaş düzeltilmiş, geriye hafifçe birbirine karışan yumuşak hatlar kalmıştı. Yüzü biraz be-yazlaşmıştı ve ateşten fırlayan kıvılcımlardan daha fazlası yansıyor gibiydi gözlük camlarından. Hareketlerinde de bir yumuşaklık ve asalet vardı - kısacası bu mantarları daha önce birçok kez yemiş olduğu her halinden belli oluyordu.

"Ohh, eziliyoruum," diye sessizliği bozdu Şurik, "Ağğırmışş. Senn nnasılssınn Koli?"

"Bir şey yok," dedi Kolyan sımsıkı kapalı gözlerini açmadan. "Işıklar falan görüyorum."

Şurik birden Volodin'e döndü ve yaptığı hareketin beyninde yarattığı dalgalanma duruluncaya kadar bekledikten sonra konuştu:

"Volodin, şu sonsuz keyfe nasıl ulaşıldığını biliyor musun sen?"

Volodin cevap vermedi.

"Şimdi çaktım köfteyi," dedi Şurik. "Galiba neden kimsenin onu bilmediğini ve bilenlerin neden konuşmadığını anladım. Ama sen bana söylersin, değil mi? Aptal değilim ben. Hiç kimse görmeden evde çakacağım, sadece."

"Kes artık," dedi Volodin.

"Nee? Yani, harbiden güvenmiyor musun bana? Gidip sağda solda öteceğimi mi sanıyorsun?"

“Hayır, ondan değil. Sana bir faydası olmayacağı için."

“Hadii, puştluk yapma be.”

Volodin gözlüğünü çıkardı ve gömleğinin ucuyla camlarını iyice sildikten sonra yeniden taktı.

“Anlamak istiyorsun, ama ben nasıl anlatacağımı bilmiyorum... İçimizdeki savcı konusunda söylediklerimi hatırlıyor musun?”

“Hatırlıyorum. Çizgiyi geçtiğin zaman seni sıkmaya başlayan herif değil mi? Raskolnikov da o kocakarıyı geberttiğinde içindeki avukat onu bu işten kurtaracağım sanıyordu, ama işler düşündüğü gibi gitmedi, ha?”

“Kesinlikle. Peki sence kimdir bu içimizdeki savcı?”

Şurİk bir süre soruyu düşündü.

“Ne bileyim... herhalde ben kendimim, benim bir parçam. Kim olacak başka?”

“Seni kurtaran içindeki avukat kim peki?”

“Herhalde o da benim. Kulağa tuhaf geliyor, kendi kendime dava açıp sonra da beraat ediyorum.”

“Hiç de tuhaf değil. Hep böyle olur aslında. Şimdi farz edelim ki içindeki savcı seni tutuklattı, içindeki avukatlar seni kurtaramadılar ve içindeki hapishaneye tıkıldın. Farz edelim ki içinde dördüncü bir adam daha var; savcı desen değil, savcının içeriye attığı adam desen değil, avukat hiç değil. Davalarda kesinlikle bulunmayan bir adam bu.”

“Tamam, farz ettik bakalım.”

“Güzel, işte bu adam sonsuz keyif içinde süzülüyor ve ona bu keyifle ilgili hiçbir şey anlatmaya gerek yok, çaktın mı?”

“Kim bu dördüncü adam?”

“Hiç kimse.”

“Onu görmeme imkân var mı?”

“Kesinlikle yok.”

“Göremesem de hissedebilirim, değil mi?”

“Hayır, onu da yapamazsın.”

“Ee? Aslında yok o zaman bu adam.”

“Doğrusunu istersen savcılar ve avukatlar da yoklar aslında. Aslında sen de yoksun. Eğer gerçekten var olan bir kişi varsa, o da bu dördüncü adamdır.”

“Yavaş git be. Neden sadece bu sonsuz keyfe ulaşmak için ne yapmam gerektiğini söylemiyorsun?”

“Hiçbir şey,” dedi Volodin. “İşin püf noktası burada zaten, hiçbir şey yapman gerekmiyor. Bir şey yapmaya kalktığın anda içinde mahkeme başlıyor, öyle değil mi?”

“Tamam, mantıklı görünüyor.”

“Anlaşana... Mahkeme başlayınca da şu savcılar, avukatlar ve bürokrasi devreye giriyor.”

Şurik sesini kesip hareketsiz kaldı. Ondaki yaşam enerjisi Kolyan’a geçti, Kolyan birden uyandı - gözlerini açtı ve düşmanca Volodin’e baktı, sonra sırıttı. Sırıtırken ağzındaki metal dişlerinden biri parladı.

“Geçen sefer şu içindeki savcıyla bir olup atmıştın da atmıştın, Volodin.”

“Nedenmiş o?” dedi Volodin şaşkınlıkla.

“Çünkü Vovchik Maloi sonra bana bir kitap verdi. Yazarı Nietzsche’ymiş. Şerefsiz herif öyle abuk sabuk yazmış ki, normal bir adam okuyunca hiçbir şey anlamıyormuş. Vovchik, şu sefil profesörlerden birini kiralamış, yanına da doğru dürüst konuşmayı bilen genç bir çocuk oturtmuş, bir ay çalışmışlar ve kitabı tüm kardeşlerimizin okuyabileceği hale getirmişler. Yani günlük dile çevirmişler. Kısacası şu senin içindeki aynasızı gebertmen gerekiyor ve hepsi bu kadar. O zaman kimse kimseye madik atmaz, anladın mı?”

“Olur mu hiç, Kolyan?” diye kibarca, hatta acıyarak isyan etti Volodin. “Söylediğini aklın alıyor mu? Bu aynasızın kılına zarar verirsen sana ne yaparlar biliyor musun?”

Kolyan gürültüyle güldü.

“Kim yapacakmış? İçimdeki diğer aynasızlar mı? Mesele de bu zaten, hepsini geberteceksin.”

“Tamam, diyelim ki içindeki aynasızların hepsinden kurtuldun. Ama bu sefer içindeki özel tim peşine düşecektir.”

“Sen gelirken biz gidiyorduk oğlum. Nereye varmaya çalıştığını iyi biliyorum. Ondan sonra ordu, ondan sonra Kırmızı Bereliler diye devam edeceksin. Ben de diyorum ki, hepsini atarsın ve kendini içindeki başkan yaparsın.”

“Tamam, diyelim ki kendini içindeki başkan yaptın. Peki bir konuda şüphelerin olursa o zaman ne yapacaksın.”

“Hiç sorun değil. Şüphelerin hakkından gelirim ve yaşamaya devam ederim.”

“O zaman şüphelerin hakkından gelmek için yine içindeki aynasızlara ihtiyacın olmayacak mı? Hatta şüpheler daha büyükse içindeki orduya ihtiyacın olacak, değil mi?”

“Ama benim için çalışıyor olacaklar. Ben içimdeki başkanım!”

“Evet, Vovchik Maloi seni iyi düzmüş. Tamam, farz edelim ki içindeki başkan sen oldun, kendi iç polisin ve Tibetli kâhinleri bile olan dev bir güvenlik örgütün var.”

“Aynen öyle, kimse yanıma bile yaklaşamaz böylece.”

“Peki ne yapacaksın?”

“Canım ne isterse.”

“Mesela?”

“Mesela bir manita yapıp Kanarya Adaları’na uçarım.”

“Orada ne yaparsın?”

“Söyledim ya, ne istersem. Canım yüzmek isterse gider yüzerim, canım manita düzmek isterse gider düzerim, canım mal isterse gider çekerim.”

“Hımm,” dedi Volodin, ateşin kızıllığı gözlük camlarında parlıyordu. “Koko çekersin. Koko aklına bir sürü şey getirmiyor mu?” “Tabii getiriyor.”

“Eğer sen başkansan, senin düşündüklerin resmi ideoloji oluyor, doğru mu?”

“Yani."

“Öyleyse ne olacağını sana söyleyeyim. İlk koko çektiğinde kafan resmi ideolojiyle dolar ve içindeki başkana hemen güvensizlik oyu çıkar.”

“Bu durumla baş edebilirim, içimdeki tankları getiririm.”

“Nasıl getireceksin tankları? Tüm o ideoloji senin kafandan çıkmadı mı? Bu durumda kendi içindeki başkanı suçlamış oluyorsun. Kim getirecek tankları?”

Kolyan sessizliğe gömüldü.

“Diyelim ki yeni bir başkan seçtin. İçindeki Devlet Güvenlik Güçlerinin yeni başkana yaranmak için eskisine ne yapacaklarını düşünmek bile istemezsin.”

Kolyan düşünmeyi tercih etti.

“Eee... ne olmuş?” dedi tutunacak yeni bir dal bulmuş gibi. “Yine de yeni bir başkan olacak.”

“Ama sen eski başkandın, öyle değil mi? Yaa, ne oldu gördün mü, içindeki Lubyanka'da Filistin askısına kim düştü? Söyleyecek bir şeyin kalmadı değil mi? Şimdi söyle bakalım hangisi daha iyi; içindeki domuzların kocakarıyı geberttiğin için seni yakalaması mı yoksa içindeki güvenlik güçlerinin eski başkan olarak canını çıkarana kadar işkence yapmaları mı?”

Kolyan’ın düşünmekten alnı kırıştı, bir şey söylemeye hazırlanırken parmaklarını yelpaze gibi açtı, ama tam söyleyecekken kötü bir fikir olduğuna karar vermiş olmalıydı ki, başı bıkkınca önüne düştü.

“Tamaam, tamam... Daha fazla kafanı ütülemesem iyi olacak. Harbiden doğru...”

“Şimdi içindeki aynasızlar seni yakaladı ve sen de bana Nietzsc-he, Nietzsche deyip duruyorsun... Senin şu Nietzsche’ye ne oldu biliyor musun?”

Kolyan boğazını temizledi. Neredeyse bulteriyer boyunda bir balgam fırlattı ateşin içine.

“Sen tam bir piçsin, Volodin. Yine düzdün beni. Daha yeni bir film seyrettim, *Pulp Fiction*, Amerika’daki kardeşlerimiz hakkında. O filmden sonra kendimi çok iyi hissettim! Sanki artık nasıl yaşayacağımı çok iyi biliyordum. Ama seninle konuşmak sifon çekilince boklar arasında lağıma karışıp gitmek gibi... Bana bak, ben şu senin bahsettiğin içimdeki aynasızlarla bir kez bile karşılaşmadım.

Karşılaşırsam da hemen harcarım onları, ya da hemen bir doktor bulur, cezai ehliyeti yoktur, diye bir rapor alırım."

"Neden içindeki aynasızları harcamak istiyorsun?" diye lafa girdi Şurik. "Üç beş kuruş tutuşturdun mu avuçlarına, tamam."

"İçimdeki aynasızlar de rüşvet alıyorlar mı?"

"Tabii ki alıyorlar. *Baba III* filmini izlemedin mi? Don Corleone'yi hatırlasana... İçindeki aynasızlardan kurtulmak için Vatikan'a altı milyon dolar gönderdi adam. Bir sürü pisliği harcamasına rağmen şartlı tahliyeyle çıktı."

Volodin'e döndü.

"Sen şimdi çıkar içimizdeki aynasız rüşvet almaz dersin."

"Rüşvet alıp almamaları ne fark eder ki?"

"Çok doğru, konumuz bu değildi," dedi Şurik. "Aynasızları işin içine Kolyan soktu. Nerede kalmıştık? Sonsuz keyiften konuşuyorduk, öyle ya. Bir de sen içindeki savcılar ve avukatlarla uğraşırken sonsuz yücelikte dans eden dördüncü kişiden bahsediyorduk."

"Doğru. İçindeki aynasızlarla işleri nasıl hallettiğinin bir önemi yok - ister gebert, ister rüşvet ver, istersen bir itirafname yaz. Çünkü ne aynasızlar, ne onlara para yediren herif, ne de itirafnameyi yazan adam gerçekten var aslında. Sadece sen kendin sırayla bir o oluyorsun, bir diğeri oluyorsun. Bunu anladığını sanmıştım."

"Pek anlayamadım."

"Demokrasi gelmeden önce Kızıl Meydan'da Kolyan'la beraber nasıl çalıştığınızı hatırlasana. O çalıntı mal satıyordu sen de polis kimliğiyle gelip mala ve paraya el koyuyordun, müşteri de tırsıp gidiyordu. Hatırlasana o sıralar ne dediğini, bir an için bile kendinin bir aynasız olmadığına inanırsan müşterinin de inanmayacağını ve çekip gitmeyeceğini söylemez miydin? O yüzden kendini aynasız gibi hissederdin."

"Ya, öyleydi."

"Belki gerçekten de o anda aynasız olurdun."

"Volodin, seni severim. Ama bak çok ciddi söylüyorum, lafını bil öyle konuş."

“Laflarımın hesabını sonra veririm, şimdi sadece dinle. Ne demek istediğimi anladın mı? Bir an için sen bile bir aynasız olduğuna

inanabiliyorsun. Farzet ki bunu hayatın boyunca yapıyorsun, yalnızca müşteriyi kandırmıyorsun, kendini de kandırıyorsun ve kendi yalanına inanıyorsun. Bazen aynasız oluyorsun, bazen de aynasızın parmak attığı adam oluyorsun. Bazen savcı oluyorsun bazen avukat oluyorsun. Neden onların aslında var olmadıklarını söyledim sanıyorsun? Çünkü sen savcıysan avukat nerede? Sen avukatsan savcı nerede? Hiçbir yerde. Yani sen onları hayal ediyorsun, çaktın mı?”

“Haa, tamam çaktım.”

“Aynasızlardan sonra sırada bekleyen o kadar çok hergele var ki tek tek her biri olmaya Ömrün yetmez. Bedava sosis dağıtılan bir yerde oluşacak kuyruktan çok daha uzun bir kuyruk bekliyor içinde. Eğer sonsuz keyfi anlamak istiyorsan bu kuyruktakilerin hepsinden kurtulman gerekiyor, çaktın mı? Kimse olmaman gerekiyor. Ne savcı, ne avukat.”

“Peki ne yapmam gerekiyor?”

“Anlatıyorum işte. Hiçbir şey. Bir şey yaptığın sürece ya savcı ya da avukat oluyorsun. Aslına hiçbir şekilde hiçbir şey yapman gerekmez.”

Şurik biraz düşündü.

“Amaan, sittiret. Beş gram koko çekip uçarım daha iyi. Zaten şu

sonsuz keyfin beni uçuracağı da kesin değil. Biliyorsun, haşhaş üfleyince de bi bok olmuyor.”

“İşte bu yüzden kimse sonsuz keyfi bilmez,” dedi Volodin. “Tam da bu yüzden.”

Bu kez daha uzun bir sessizlik oldu. Volodin dalları kırıp ateşin içine atıyordu. Şurik, üzerinde Özgürlük Heykeli kabartması olan metal bir matarayı cebinden çıkarıp birkaç yudum çektikten sonra Kolyan’a uzattı. Kolyan da içtikten sonra geri verdi, ardından düzenli aralıklarla ateşe tükürmeye başladı.

Ateşin içindeki d.allar köz olurken zaman zaman patlıyordu; bazen tek tek, bazen art arda birçok kez. Ateş küçük bir evrene benziyordu. Belli belirsiz gölgeleri alevlerin arasında kıvranıp duran küçücük yaratıklar, dayanılmaz sıcaklıktan bir anlığına bile olsa

kurtulmak için, közlerin üzerine düşen balgamların yanındaki yerlerini korumanın sonsuz mücadelesi içindeydiler. Ne kadar da talihsizdi bu yaratıklar. Aslında ateşin içinde değil, buz gibi bir gecede ormanın ortasında olduklarını, bir haydutun balgamlarına yaklaşabilmek için çabalamayı

bırakırlarsa tüm acılarının sona erebileceğini onlara anlatmak mümkün müydü? Büyük olasılıkla değildi. Belki buralarda bir yerde yaşamış olan neo-Platoncu anlatabilirdi ama zavallı adam, Yirminci Kongremi bile göremeden ölmüştü.

“Hakikaten bu dünya yanan bir eve benziyor,” dedi Volodin üzüntüyle.

“Yanan evi boşver,” dedi Şurik hemen. “Su basması sırasında tutuşan bir kulübe!.”

“Eh, yapılacak bir şey yok. Hayat böyle işte.” dedi Kolyan. “Söylesene Volodin, kıyamete inanıyor musun?”

“Bu çok kişisel bir soru,” dedi Volodin. “Çeçenin teki seni havaya uçurursa, senin için kıyamettir bu.”

“Kimin kimi uçurduğunu görürüz,” dedi Kolyan. “Tüm Ortadoks-ların affedileceği doğru mu sence?”

“Ne zaman?”

“Baş meleğin karşısına çıktıkları zaman,” dedi Kolyan neredeyse fısıltıyla.

“Böyle boktan şeylere inanmıyorsun değil mi?” dedi Şurik.

“İnanıp inanmadığımı kendim de bilmiyorum,” dedi Kolyan. “Bir

keresinde herifin birini gebertmiş eve gidiyordum, kendimi çok zavallı hissettim, kafamda hep o şüphe vardı; bilirsin canım, hani ruhunun zayıf düştüğünü hissedersin ya. Yolda tezgâh açmış bir kadın gördüm, ikonlar, kitapçıklar falan satılıyordu. Gittim bir kitapçık aldım; “Kabirde Hayat” yazıyordu üstünde. Ölümden sonraki hayatla ilgili yazılanları okudum. Harbiden, o kadar tanıdık geldi ki. Her nasılsa kitapçıkta yazan her şeyi biliyordum. Hücre cezası, yargılama, af, süre, maddeler. Ölmek, hapishaneden çıkarılıp çalışma kampına gönderilmek gibi bir şey. Ruhunu önce gökteki geçici hapishaneye gönderiyorlar, orada yargılama yapılıyor. Her şey aynı, iki tane

muhafızın var, bürokrasi de aynı, alt katta ceza hücresi, üst katta... güzel bir yaşam. Geçici hapishanedeyken suçlarını yüzüne çarpıyorlar- hem kendi suçlarını, hem herkesin suçlarını- yasanın tek tek her maddesinden hesap veriyorsun, öncelikle ceza yasalarını iyi bilmen gerekiyor. Ama, ne yaparsan yap, büyük patron isterse seni hücreye atabiliyor. Çünkü onun ceza yasalarına göre doğduğun günden beri yasa maddelerinin yarısını çiğnemiş durumda oluyorsun. Mesela bir maddeye göre hayatın boyunca söylediğin her sözcüğün hesabını vermen gerekiyor. Sadece ettiğin küfürler değil, söylediğin her şey; tek bir kelimenin bile hesabını veriyorsun. Çaktınız mı köfteyi? Ne kadar kıvırmaya çalışırsan çalış, her zaman seni suçlayacak bir şey buluyorlar. Yeter ki ruh olsun, yargılanacak şey her zaman bulunur. Ama değersiz bir bok olduğunu kabul edersen büyük patron cezanı biraz indiriyor. Bunu çok sever. Bir de kendinden korkulmasını sever. Korksunlar ve bok olduklarını anlasınlar. İşte, yukarıda muhteşem parlaklığıyla bekliyor, kanatlarını kocaman açmış, çevresinde muhafızlar, melekler... hepsi yani. Yukarıdan sana bakarak konuşuyor: 'Şimdi ne diyeceksin bakalım bok yığını?..' Nasıl bir şey olduğunu çaktınız mı şimdi? Okurken aklıma bir şey daha gelmişti; uzun süre önce, ben halterci olmak için çalışırken perestroyka oldu, *Ogonyok*da* buna benzer bir şeyler yazmışlardı. O yazıyı hatırlayınca sırtımdan terler boşandı. Anladım ki Stalin zamanında yaşamakla ölümden sonraki hayatı yaşamak arasında bir fark yokmuş."

"Ne anlatıyorsun sen be?" dedi Şurik.

"İyi dinle. Stalin zamanında ölümden sonra ateizm vardı, ama

şimdi yine din var. Dine göre, herkes ölünce Stalin zamanındaki gibi ya-

şıyor. Şöyle bir gözlerinin önüne getirsene: Herkes Kremlin'in pencerelerinden birinde ışık yandığını ve pencerenin arkasında onun olduğunu bilir, o seni bir kardeş gibi sever, ama sen ondan ölesiye korkarsın, yine de aynı zamanda tüm kalbinle onu sevmen beklenir. Söylesene, dinden ne farkı var? Stalin'i hatırlamamın sebebi de bu zaten; düşünüyorum da, nasıl hem birinden ölesiye korkarsın, hem de onu bütün kalbinle seversin?.."

"Peki ya korkmazsan?" dedi Şurik.

"Tanrıdan korkmadığın için hapishaneyi boylarsın."

“Nasıl bir hapishane bu?”

“Bu konuda pek bir şey yazılmamış. Asıl mesele oranın karanlık olması ve sürekli dişlerinin gıcırdaması. Okuduktan sonra neredeyse yarım saat, ruhların nasıl dişi olur diye düşündüm... Neredeyse düşünmekten tırlatacaktım. Biraz daha okuyunca anladım: Bir bok yığını olduğunu ne kadar çabuk kabul edersen, yani numaradan değil gerçekten kabul edersen, o kadar çabuk affediliyorsun - Onu görmen için seni cennete gönderiyorlar. Anladığım kadarıyla, oradaki en büyük keyif tribünlere oturup patronun yaptığı gösteriyi izlemek. Öylece oturup onu seyretmek sana yetiyor, çünkü aksi takdirde aşağıdaki bok çukurunun içinde dişlerini gıcırdatmakla geçecek zamanın. İşin ibneli-. ği de burada zaten, başka hiçbir şey yapamıyorsun; ya gidip tribünde oturacaksın ya da ceza hücresinde. Sistemlerinin işleyişini baştan sona çözdüm. Ama bu kadar şeyi kıçından uyduranın kim olduğunu bir türlü çözemedim. Sen ne dersin, Volodin?”

“Globus’u hatırlıyor musun?” dedi Volodin.

“Bankacı olan mı? Tabii hatırlıyorum.”

“Ben de hatırlıyorum,” dedi Şurik, mataradan bir yudum alarak. “Ölmeden önce tam bir kodaman olmuştu. Porche’la geziyordu ve her-

bir halkası beş bin papel eden zincirler takıyordu. Televizyona da çık-

ti; sponsor olarak hem de.”

“Kredi almak için Paris’e gittiğinde ne yapmış, biliyor musun? Oradaki bankacılardan biriyle iş yemeğine çıkmış, küfelik olunca Slav-yansky Pazarı’nda sanmış kendini ve bağırmaya başlamış; “Garson, iki oğlan ve bir çifir getir bana!” Aslında oğlancı değildi, ama çalışma kampında yirmi yıl boyunca başka göt görmeyince ne yapabilirdi ki?” “Biliyorum, biliyorum. Sonra ne olmuş?”

“Hiçbir şey. Çifiri getirmişler. Oğlanları da getirmişler. Biliyorsun, orada pazar ekonomisi var.” .

“Peki krediyi vermişler mi?”

“Krediyi vermelerinin ne önemi var şimdi? Biraz düşünmen için anlattım bunu. Eğer hayatının sonuna kadar kafasında böyle

düşüncelerle yaşadıysa, aslında çalışma kampından hiç çıkamadı demektir. İşleri çok büyüttü ve Porche'la gezip televizyona çıkmaya başladı. Ama zaten kendi Paris'ini çalışma kampında bulmuştu o. Eğer kamptaki oğlanlardan ve kafayı bulmak için içilen kopkoyu hapishane çayından başka bir şey bilmeyen Globus, ölümden sonraki hayatı düşünmeye kalksa aklına neler gelirdi dersiniz?"

"O böyle boktan şeyleri hiç düşünmez ki."

"Hadi düşündü diyelim. Eğer çalışma kampından başka dünyası yoksa, ama her insan gibi o da daha yüce şeylere özlem duyuyorsa, ne hayal edecektir?"

"Anlamıyorum. Nereye varmaya çalışıyorsun? O ancak hap atarak yüceliği bulurdu."

"Ben anladım," dedi Şurik. "Eğer Globus ölümden sonraki hayatı düşünmeye başlarsa, o da şu senin kitabında yazanları hayal eder ve bu herkes için geçerlidir. Biraz kafanı çalıştır Kolyan, doğduğumuzdan beri bu ülke büyük bir çalışma kampıydı ve hep öyle kalacak. İşte bu yüzden Tanrının da parlak ışıkları ve sirenleri var. Burada başka türlü bir Tanrıya kim inanır ki?"

"Yoksa ülkemizi sevmiyor musun?" dedi Kolyan ciddi bir sesle.

"Tabii ki seviyorum... Bazı yerlerini.

Kolyan, Volodin'e döndü.

"Baksana be. Paris'e gittiğinde Globus'a o krediyi verdiler mi?"

"Sanırım verdiler," dedi Volodin. "Bankacı gösteriyi beğenmiş, yani gerçekten hoşlanmış. Oğlanları becermesine aldırmamışlar, ama çifiri daha önce hiç denememişler. Çok tuttu orada. *Â ia russe nouve-au* demişler bizimkine."

"Bir dakika," dedi Şurik, "Şimdi aklımda bir şey vardı.... Ah... Haşşi ktir..."

"Ne?" dedi Kolyan.

"Belki de düşündüğüm gibi değildir aslında. Belki de bir kampta yaşadığımız için Tanrımız parlak ışıklar saçan bir patrona benzemiyor-

dur, belki de tam tersidir; polis sireni olan haydut gibi bir Tanrıya inanmayı seçtiğimiz için bir kampta yaşıyoruz belki de. Şu dişli ruhlarla, kardeşlerimizi içinde kaynattıkları kazanla ve gökteki

silahlı muhafızlarla ilgili hikâyeler yüzyıllar önce uyduruldu. Oysa burada dünyadaki cenneti yaratmaya çalıştılar. Yarattılar da! O beş yıllık planlarla gerçek bir cennet yarattılar! Ama, cenneti yarattıklarında bir baktılar ki cehennemsiz olmuyor. Cehennem olmadan cennetin ne anlamı olur ki? Cennet bile olmaz, boktan bir yer olur. Bu yüzden... Off, böyle şeyler düşünmek korkutuyor beni.”

“Belki insanların daha az ibnelik yaptıkları yerlerde Tanrı da daha iyidir. Belki Amerika’da ya da Japonya’da falan,” dedi Kolyan.

“Sen ne dersin, Volodin,” diye sordu Şurik.

“Ne mi derim? Yukarısı varsa aşağısı da vardır ve aşağısı varsa yukarısı da vardır. Her şey altüst olursa, aşağının ya da yukarının var olmadığını nasıl anlatabilirsin? Buralarda dedikleri gibi; gece oldu mu her şeye kıçın karar verir.”

"Amma uçtun be! Fazla incelme, kopacaksın. Ne kadar mantar yedin sen yahu?”

“Sen uçmuyorsun sanki,” dedi Şurik. “Ölümden sonraki dünyanın bir ucundan diğerine kadar uçtun ve bizi de yanında götürdün. Anlaşılan senin içinde yalnızca bir aynasız ve bir avukat yok, tüm Kilise Meclisi oturum yapıyor içinde.”

' Kolyan elini ileriye doğru uzatarak dikkatle inceledi. “İşte, bak yine mavi oldum. Neden bu mantarlar beni mavi yapıyor be?”

“Hemen bozuluyorsun,” dedi Şurik, sonra da Volodin’e döndü. “Dinle beni, dinlesene lan. Bu lakırtılara devam edersek hepimiz şanzımanı bozacağız gibime geliyor. Sonsuz keyiften bahsederken bak nerelere geldik.”

“Nerelere geldik?” diye sordu Volodin. “Bence hâlâ başladığımız

yerdeyiz. Ateş yanıyor, horozlar ötüyor.”

“Ne horozu be? Kolyan’ın cebi ötüyor.”

“Haa... Aldırma sen, birazdan horozlarda ötmeye başlar.”

Şurik gülerek mataradan bir yudum daha aldı. “Volodin, ben hâlâ şu dördüncü adamın kim olduğunu bilmek istiyorum.”

“Kim?”

“Dördüncü adam. Unuttun mu yoksa? Laf oradan açılmıştı; içimiz-

deki savcı, içimizdeki avukat ve sonsuz keyifle dans eden diğer adam. İyi de neden dördüncü diyoruz. Üç adam var içimizde.”

“Suçluyu unuttun mu?” dedi Volodin. “Diğerleri kimin davasını görüyorlar sanıyorsun? Kendi kendinin savcısıyken, hemen kendi kendinin avukatı olamazsın. En az birkaç saniye için suçlu olman gerekir. Üçüncü adam, o. Ama dördüncü adamın diğerleriyle işi yok. Zaten sonsuz keyif dışında hiçbir şeye ihtiyacı da yok onun.”

“Peki sonsuz keyfi nereden biliyor?”

"Bildiğini kim söyledi?”

“Sen söyledin ya.”

"Ben öyle bir şey söylemedim. Ona sonsuz keyfi açıklamaya gerek yok, dedim sadece; ama sonsuz keyfi bildiği anlamına gelmiyor bu. Eğer biliyor olsaydı,” -Volodin, *bilmek* kelimesini özellikle vurguladı- “içindeki mahkemede şahitlik yapıyor olurdu.”

“Yani içimde şahitler de mi var? Biraz daha açıkla.”

“Pekâlâ, diyelim ki, bir bok yedin. İçindeki savcı senin bir pislik olduğunu söyler, içindeki sanık duvara bakar, içindeki avukat da zor geçen çocukluğun hakkında bir şeyler geveler.”

“Eee?”

“Ama, duruşmanın başlaması için yediğin boku hatırlaman gerekir, değil mi?”

“Bu çok açık zaten.”

“Hatırlarken de bir şahit olursun işte.”

“Seni duyan da içimde bir mahkeme salonu var zanneder.”

“Ne bekliyordun ki?”

Şurik bir an düşündü, sonra aniden ellerini dizlerine vurdu.

“Hah, şimdi anladım!” diye bağırdı. “Sonsuz keyfe nasıl varacağı-

mı buldum! Dördüncü adam olmam gerekiyor, değil mi? Savcı ya da avukat olduğum gibi dördüncü adam da olacağım.”

“Bu doğru. İyi de nasıl olacaksın?”

“Ne bileyim. Olmak istemem yeter herhalde.”

“Dördüncü adam olmak istersen, dördüncü adam olamazsın; dördüncü adam olmak isteyen bir adam olursun yalnızca. Savcı olmak istediğin zaman da bir savcıya dönüşmüyorsun, sadece içinden gelerek, ‘Şurik, sen bokkafalı herifin birisin/ diyorsun. Sonra da içindeki avukat bir bakıyor ki daha bir saniye önce avukat değil, savcıymış.”

“Anladım. Söyle o zaman, dördüncü adam olmak istemezsen nasıl dördüncü adam olacaksın?”

“İstesen de istemesen de bir şey değişmez. Asıl sorun şu ki, eğer bir şey istiyorsan dördüncü adam olamazsın zaten. Çünkü dördüncü adam hiçbir şey istemez. Sonsuz keyif içinde süzülürken neden bir şey istesin ki?”

“Neden saklıyorsun be adam? Doğru dürüst anlatamaz mısın bu dördüncü adamın kim olduğunu?”

“Ne istersen anlatabilirim, ama bir faydası olmaz.”

“Olsun, sen yine de dene.”

“Tamam, mesela onun Tanrı'nın oğlu olduğunu düşünebiliriz.”

Tam bu sözleri söylediği sırada, ateşin başında oturan üç adam ormanın her yerinde yankılanan horoz ötüşleri duydular. Bu çok tuhaftı; çünkü Yirminci Parti Kongresinden beri ö bölgede ne tavuk, ne de horoz vardı. Yine de horozlar ötmeye devam ettiler, bir daha, bir daha; bu ilkel sesler yüreklerinde dehşet verici korkular uyandırdı. Neydi korktukları şey? Belki ormanda cadılar vardı, belki şeytanın müritleri, belki de Çeçen süvarileri Moskova’ya doğru hücuma kalkmışlardı; ateşlenmeye hazır Stinger’ları omuzlarında, steplerde rüzgâr gibi giderken askeri istihbaratı yanıltmak için horoz gibi ötüyorlardı. Horozların üç kez öttükten sonra kısa bir ara verip tekrar üç kez ötmeleri bu son İhtimali kuvvetlendiriyordu. Gerçekten gizemli bir durumdu bu. Bir an için hepsi büyülenmiş gibi susup bu unutulmuş müziği dinlediler, sonra ötüşler ya azaldı ya da çevrelerindeki seslerin arasına karışarak önemini yitirdi. Mantar başlarına vurduğu için horoz ötüşleri duyduklarını sanmış olmalıydılar. Konuşma tekrar başladı.

“Yeter artık, kafamı ütüleyip duruyorsun,” dedi Şurik. “Adam gibi anlatsana nasıl ona dönüşeceğimi.”

“Söylemiştim, ona dönüşmek o kadar kolay olsaydı çoktan herkes ulaşmıştı oraya. Dördüncü adam olmanın tek yolu, diğerleri olmamaktır.”

“Yani hiç kimse mi olmak gerekiyor?”

“Hiç kimse de olmamalısın. Aynı anda hem diğerleri olmayacaksın hem de hiç kimse olmayacaksın, çaktın mı? Başarabilirsen göz açıp kapayıncaya kadar kendini orada bulursun. Sonsuza kadar da orada kalırsın.”

Kolyan yavaşça bir oh çekti. Şurik, şöyle gözucuyla bir baktı ona. Kolyan hiç kıpırdamıyordu, tam anlamıyla taş kesilmişti. Ağzı yusyuvarlak bir deliğe dönüşmüş, gözleri içeri çekilmişti.

“İyice karıştırdım şimdi,” dedi Şurik. “Her an ipleri koparabilirim.”

“Bırak kopsun ipler,” dedi Volodin kibarca. “İpler kopmasa ne olur ki?”

“Pek iyi olmaz. Benim iplerim koparsa seninkilerde kopar.”

“Nedenmiş o?”

“Sana kim arka çıkıyor, ha? Ben ve Kolyan, öyle değil mi? Öyle değil mi Kolyan?”

Kolyan cevap vermedi.

“Sana diyorum Kolyan,” diye bağırdı Şurik.

Kolyan’dan yine ses çıkmadı. Ateşin başında oturmuş, dimdik önüne bakıyordu, ama karşısındaki Şurik*i ya da onun hemen yanındaki Volodin’i görmüyordu. Belli ki, hiçbir yere bakmıyordu aslında. Ama asıl tuhaf olan başının üzerinde beliren ışık sütunuydu, ışık taa göğe kadar yükseliyordu.

İlk bakışta incecik bir ipten farklı görünmüyordu, ama Şurik ve Volodin ışık sütununu fark edince sütun genişleyip parıldamaya başladı - yine de açıklığı ya da ateşin başındakileri değil, sadece kendini aydınlatıyordu. Sonra ışık ateşi ve çevresindeki dört adamı da içine aldı, birden her taraf bu ışıkla doldu ve başka hiçbir şey kalmadı.

“Hassiktir!” Şurik’in sesi dört bir yanda yankılandı.

Gerçekte, yan denebilecek herhangi bir yer ya da duyulduğu iddia edilebilecek herhangi bir ses yoktu. Sesin yerine, Şurik olduğunu

bir şekilde ilan eden bir varlık vardı ve bu ilanın anlamını en iyi ifade edebilecek sözcük de kesinlikle buydu: “Hassiktir!”

“Hişşt. Volodin, beni duyuyor musun?”

“Evet,” diye yankılandı Volodin’in sesi.

“Sonsuz keyif bu mu şimdi?”

“Niye bana soruyorsun? Kendin baksana. Artık her şeyi biliyorsun, her şeyi görebilirsin.”

“Oldu... Bu çevremizdeki de nedir? Haa, bu o... Tabii. Peki her şey nereye kayboldu?”

“Bir yere kaybolmadı. Her şey olması gereken yerde. Daha dikkatli bak...”

“Haa, tamam. Kolyan, neredesin? Nasılsın?”

“Ben!” diye bir cevap geldi parlak boşluğun içinden. “Ben!” “Heey! Cevap versene Kolyan!”

“Ben!!! Ben!!!”

“Demek, aslında böyle bir şey, ha? Kim bilebilirdi ki?”

Şurik, heyecan ve sevinçle devam etti: “Aklıma bile gelmezdi. Cevap vermene gerek yok artık Volodin. Kendim bulurum... Kimin aklına gelirdi ki? Hiç kimsenin, ama hiç kimsenin akima gelmez böyle bir şey! Hiçbir zaman, asla! Asla!”

“Ben!!!” diye cevap verdi Kolyan.

“Sanki bu dünyada korkacak hiçbir şey kalmadı,” diye devam etti Şurik. "Kesinlikle hiçbir şey kalmadı. Her şeyi biliyorum, her şeyi görüyorum. İstediğin her şeyi görebilirim, istediğin her şeyi anlayabilirim. Hatta... Tamam, tamam... O sırada Kosoy’u boşuna harcamışız Kolyan. Parayı çalan o değilmiş. O... parayı çalan şendin, Kolyan!”

“Ben!!! Ben!!! Ben!!! Ben!!!

“Kes sesini,” dedi Volodin. “Sesini kes yoksa dışarı atılacağız.” “Ama, hem parayı çaldı hem de başkalarına bok attı bu ibne.” “Kes, dedim. Şimdi sırası değil. Sen asıl kendine bak.”

“Neyime bakayım?”

“Ne diyorsun sen be? Şu salak salak konuşan adama bak, diyorum sana.”

“Kendime mi? Haa.... Tamam... Aaaah...”

“Gördün mü? Bir de dünyada korkacak hiçbir şey olmadığını söylüyordun, değil mi?”

“Evet... Doğru... Aaah, hassittiir! Volodin ben çok korkuyorum. Gerçekten korkunç bu. Volodin, duyuyor musun? İşık nerede? Volodin? Korkuyorum.”

“Bir de dünyada korkacak hiçbir şey olmadığmı söylüyordun, değil mi?” dedi Volodin. Başını kaldırıp sanki korkunç bir şeye bakıyor-

muş gibi gözlerini boşluğa dikti.

Şurik’i ve Kolyan’ı dürterek, “Hadi çabuk,” dedi. “Hadi, kalkın! Kalkın diyorum çabuk!”

"Seni çok zor duyuyorum Volodin!” diye bağıran Şurik iki yana sallanmaya başladı. “Volodin, korkuyorum! Hey, Kolyan! Cevap ver, Kolyan!”

“Ben. Ben. Ben.”

“Hey, Kolyan, beni görebiliyor musun? Sakın kendine bakma, yoksa sen de karanlıkta kalırsın. Kolyan, beni görebiliyor musun?”

“Ben? Ben?”

“Hadi kalkın! Ormana koşun, çabuk!” diye tekrarlayarak ayağa fırladı Volodin.

“Ne ormanı? Orman falan yok ki.”

"Sadece koşun, o zaman orman kendiliğinden oluşur. Kalkın çabuk, koşun! Sen de kalk Kolyan. Ateşin başında tekrar buluşuruz.”

“Ben?! Ben?! Ben?!”

“Duymuyor musun öküz! Ormana koş diyorum sana! Koş!”

Birkaç saat önce açıklıkta yanan ateşin gerçekten de kendi çapında bir evren olduğunu varsaysak bile, bu evren artık yok olmuş, içindekilerin acıları da evrenle birlikte sönüp gitmişti. Açıklığa, boşluk ve karanlık hâkim olmuştu şimdi; ateşin olduğu yerde, sönmüş közlerden çıkan ince bir duman dışında hiçbir şey yoktu artık.

Arabadaki telsiz telefon çalmaya başlayınca, çalıların arasında telaşlı bir hışırtı oldu. Telefon uzun süre çaldı ve yaklaşık bir dakika sonra gösterdiği sabrın karşılığını aldı. Çalının arasında kırılan dalların sesini aceleci ayak sesleri takip etti. Bir karaltı, açıklığı geçip cipe yaklaştı ve bir ses konuşmaya başladı:

“Alo! Utima Tule Limited mi dedin? Haa, tabii, tabii tanıdım. Evet! Evet! Hayır! Moğol Seryozha’ya söyle, canımı sıkmasın. Havale olmaz. KDV hariç peşin, yoksa sözleşmeyi yırtıp atarız. Yarın saat onda ofiste... Bir dakika, on iki olsun. Tamam.”

Sesin sahibi Volodin’di. Ahizeyi yerine koyduktan sonra cipin kaputunu açtı. İçeriyi biraz kurcaladıktan sonra bir teneke buldu ve gidip tenekenin içindeki benzini ateşin kalıntıları üzerine boşalttı. Hiçbir şey olmadı; herhalde közler tamamen sönmüştü. Volodin bir kibrit yakıp ateşin üzerine atınca, küllerin üzerinden sarı bir ateş topu yükseldi.

Dal parçaları toplayıp ateşe atarak birkaç dakika oyalandı. Şurik ve Kolyan ormanın içinden çıktıkları sırada ateş geçmeye başlamıştı bile.

Sırayla ortaya çıktılar. Önce Kolyan göründü, nedense açıklığa

çıkmadan önce bir süre çalıların arasında durup elini gözlerine siper ederek ateşe baktı. Nihayet kafasını toplayınca ateşe yaklaşıp eski yerine oturdu. Yaklaşık on dakika sonra da Şurik göründü; uzun susturuculu “TT”si elindeydi, Kolyan’a ve Volodin’e dikkatle baktıktan sonra tabancayı tekrar kaşmir gemici ceketinin içine gizledi.

“Bir daha o boku ağzıma alırsam eşşekler düzsün beni,” dedi duygusuz bir sesle. “Para verseler yutmam bir daha. İki şarjör bitirdim ve kime ateş ettiğim konusunda en ufak bir fikrim bile yok.” “Beğenmedin mi?” dedi Volodin.

“İlk başta iyi gidiyordu, ama sonra... Patlamadan önce neden bahsediyorduk yahu?”

“Ne patlaması?” diye hayretle sordu Volodin.

“Şu, şu... Her ne diyorsan işte...”

Şurik, aradığı kelimeleri bulmasına yardım etmesini bekliyormuş gibi Volodin’e baktı, ama Volodin sesini çıkarmayınca çaresizce devam etti:

“İlk başta sonsuz keyiften bahsediyorduk, onu hatırlıyorum. Sonra raydan çıktık, saçma sapan şeylerden konuşmaya başladık, ardından o ışık patlaması oldu... Sen bağırıyordun, ormana koşmamızı söylüyordun. Kendime geldiğimde arabanın havaya uçtuğunu düşündüm. Petrokim piçlerinin bomba koyduğunu sandım. Ama sonra bu çok mantıksız geldi; alevler vardı, ama gaz kokusu almadım. Demek ki her şey kafamızın içinde olup bitti.”

“Evet, bu doğru,” dedi Volodin. "Hepsi kafamızın içindeydi.” “Senin sonsuz keyfin o muydu?”

“Öyle de diyebiliriz,” dedi Volodin.

“Onu bize göstermek için ne yaptın?” diye sordu Şurik.

“Ben bir şey yapmadım. Kolyan yaptı. Bizi sonsuz keyfin içine götüren oydu.”

Şurik, Kolyan’a baktı. Kolyan şaşkınlıkla omuzlarını kaldırdı. Volodin, ateşin çevresindeki eşyaları toparlayıp cipe doldururken devam etti: “Bak işler nasıl da beklenmedik bir hal aldı. Ortağına iyice bir bak Şurik. Kafası ağır çalışıyormuş gibi durur hep, ama nuru o getirdi. Ruhu fakir olanların kutsanmış olduğu hakkında söylenenler doğruymuş demek ki.”

“Ne o, gidiyor muyuz?” diye sordu Şurik.

“Evet, gitme zamanı geldi. On İkide Petrokimcilerle hesaplaşacağız. Oraya gidinceye kadar da...”

“Hemen hemen hiçbir şey hatırlamıyorum,” dedi Şurik. “Ama kendimi biraz tuhaf hissediyorum. Hayatımda ilk kez iyi bir şey yapmak istiyorum. Ne bileyim, birine yardım etmek, birinin acısını dindirmek istiyorum. Aslında herkesi, ama herkesi alıp kurtarmak...” Yıldızlı göğe doğru kaldırdığı yüzünde soylu bir ifade belirdi. Hafifçe içini çekti, sonra kendine gelerek ateşe doğru ilerledi. Arkadaşlarına arkasını dönerek kemerini çözdü. Fışkıran sıvının etkisiyle alevler bir anda söndü.

Birkaç dakika, sonra ormanın içine kazılmış bir siper gibi duran toprak yolda ilerliyorlardı. Kolyan, arka koltukta horluyordu. Volodin, direksiyonun başında, farların delmeye çalıştığı karanlığa dikmişti gözlerini, Şurik ise bir şeyler düşünüyor ve sinirli sinirli alt dudağını ısırıyordu.

"Anlamadığım bir şey var," dedi nihayet. "Sonsuz keyfi bulunca bir daha asla kaybetmezsin, dememiş miydin?"

"Gerçekten de kaybetmezsin," dedi Volodin; direksiyonu sertçe çevirirken kaşlarını çattı. "Ama bunun için ön kapıdan girmelisin. Biz arka pencereden tırmandık diyebilirim. Bu yüzden de alarm çaldı." "Ne alarmdı ama, gerçekten fena yaptı beni."

"Bu hiçbir şey değil. Bizi kolayca yakalayabilirlerdi. Kolyan'ın ağzında geveleyip durduğu şu Nietzsche'yi ele alalım, onun başına da bu gelmişti."

"Peki seni orada yakalarlarsa nereye atıyorlar?" diye sordu Şurik, sesinde anlaşılmaz bir saygıyla.

"Maddi anlamda, tımarhaneye. Ama ruhani anlamda nereye atıyorlar bilmiyorum. Bu bir sır."

"Sen oraya bu kadar kolay gidebiliyor musun? Yani ne zaman istersen?""

"Eee... Ben... Nasıl desem? Ben o boşluktan sığmıyorum. Hayatım boyunca fazla zenginleştirdim ruhumu. Ruhumdaki zenginlikten kurtulmak, ayakkabının tabanına bulaşan boku temizlemekten bile daha zor. Bu yüzden genellikle zayıf ruhlu birini önden gönderiyorum, iğne deliği kadar bir yerden girip kapıyı içeriden açıyor bana. Şimdi olduğu gibi yani. Ama ruhları fakir olan iki herif bir araya gelince böyle bir şamata kopacağını tahmin etmemiştim."

"Ne şamatası?"

Volodin, yolun bozuk olduğu bir kısma geldiğinden cevap vermedi. Cip sarsıldı, sonra bir daha sarsıldı. Dik bir bayırı çıkarken motorun sesi yükseldi, sonra yol düzleşti ve nihayet asfalta çıktılar. Volodin hemen gaza bastı. Karşıdan eski bir Zhiguli, onun ardından da birkaç askeri kamyon geliyordu. Volodin radyoyu açtı; bir dakika sonra, cipin içinde oturan dört adam her şeyin belirgin ve tanıdık olduğu eski dünyaya geri dönmüşlerdi.

"Ne şamatasından bahsediyordun?" diye tekrar sordu Şurik.

"Bunu sonra konuşuruz. Önce bazı şeyler yapman gerekiyor. Ama şimdi Petrokim'i ne yapacağımızı düşünsek daha iyi olur."

“Onu sen düşün,” dedi Şurik. “Biz yalnızca korumayız. Çarkı çeviren sensin.”

Birkaç saniye sustuktan sonra yeniden başladı:

“Bir türlü kafam almıyor. Kim bu dördüncü adam?”

“Gerçekten de, kimdi bu dördüncü adam? Bunu kim bilebilir? Birkaç günahkârın ruhunu beraberinde geri götürmek için sonsuz karanlığın içinden çıkıp gelen şeytandı belki. Belki de belli olaylardan sonra dünyaya kendini tanıtmadan gelmeyi ve kimsenin gözüne fazla çarp-mamayı tercih eden, genellikle ıstırap içinde olanlarve günahkârlarla temasa geçen Tanrıydı bu. Belki de -en büyük ihtimal buydu- başka biriydi, ateşin başında oturanlardan çok daha gerçek biri; çünkü Volodin’in, KolyarTın ve Şurik’in, tüm bu horozların, tanrıların, şeytanların, neo-Platoncuların ve Yirminci Kongrelerin gerçekten var oldukları kesin değildi ve hiçbir zaman da kesin olmayacaktı, sen, daha şimdi ateşin başından kalkan sen, gerçekten varsın, aslında ilk var olan ve her zaman tek var olan sen değil misin?”

Çapayev, kâğıdı masanın üzerine bıraktı ve hiçbir şey söylemeden bir süre gözlerini öylece kemerli pencereye dikerek hareketsiz kaldı.

“Bu yazar senin kişiliğin içinde çok büyük bir yer kaplıyor-muş gibi görünüyor Petka,” dedi nihayet. Gerçekte var olmayan bir okuyucuya hitap etmek biraz ucuz bir numara. Bu anlaşılmaz hikâyeyi benden başkasının okuduğunu kabul etsek bile, emin ol, o kişi kendi bariz varlığının hatırlatılmasını bir an bile umursamayacaktır. Aslında senin bu son sözleri kendine yazdığını sanacaktır. Hem korkarım ki...”

“Ama ben hiçbir şeyden korkmuyorum,” diye öfkeyle sözünü kestim paketten bir sigara çekerken. “Başka şeyler beni zerre kadar ilgilendirmiyor. Yalnızca elimden geldiği kadar iyi bir şekilde en son kâbusumu yazmaya çalıştım ve bu

paragraf da kendiliğinden ortaya çıktı... Nasıl söylesem... Yazdım gitti işte. Baronla yaptığım konuşmadan sonra.” “Haa, bu arada, Baron ne anlattı sana?” diye sordu Çapa-yev. “Sarı bir kalpakla geri dönmene bakılırsa aranızda oldukça duygusal bir sohbet olmuş.”

“Eh, aslında öyle oldu. Özetlemek gerekirse, kendimi hastaneden taburcu ettirmemi tavsiye etti. Bitmek bilmeyen korkuların ve tutkuların doldurduğu bu dünyayı, hiçbir şey hak-kındaki düşünceleri ve hiç durmadan hiçbir yere

doğru kaçmayı, bir akıl hastanesine benzetti. Sonra da -eğer doğru anladıysam- aslında bu akıl hastanesinin var olmadığını, aslında onun da var olmadığını, sizin de var olmadığınızı söyledi sevgili Çapayev. Benden başka hiçbir şeyin olmadığını söyledi.”

Çapayev güldü.

“Demek öyle söylediğini düşünüyorsun. Bu ilginç işte. Bu konuya yeniden döneceğiz, sana söz veriyorum... Ama şu tımarhaneden kendini taburcu ettirmeni tavsiye etmesi... Bence bu gerçekten de mükemmel bir fikir. Nasıl oldu da ben bunu düşünemedim. Tabii ya, ikide bir hastalıklı bilincinin geceleri yarattığı kâbusları görüp dehşete kapılacağına...” “Affedersin, ama pek anladığımı sanmıyorum,” dedim. “Benim hastalıklı bilincim mi kâbusları yaratıyor, yoksa kâbuslar mı benim bilincimi yaratıyor?”

“İkisi de aynı kapıya çıkar,” dedi Çapayev eliyle aldırmamamı işaret ederek. “Tüm bu yapılar, kendi başına onlardan kurtulabilmen için gerekli. Nerede olursan ol, kendini içinde bulduğun dünyanın kurallarına göre yaşa ve bu kurallardan kurtulmak için kuralların kendisini kullan. Kendini hastaneden taburcu ettir Petka.”

“Sanırım buradaki mecazı anlayabiliyorum. İyi ama, ondan sonra ne olacak? Seni yine görebilecek miyim?”

Çapayev gülümseyerek kollarını göğsünde kavuşturdu. “Söz veriyorum.”

Ansızın bir şangırtı koptu ve üst camın parçalan döşemeye saçıldı. Camı parçalayan taş, duvara çarpıp masanın yanına düştü. Çapayev pencereye gitti ve kendini göstermemeye çalışarak dışarı baktı.

‘‘Dokumacılar mı?” diye sordum.

Çapayev başını salladı.

“İçtikçe vahşileşiyorlar.”

“Neden gidip Furmanov’la konuşmuyorsunuz?”

“Onları kontrol edebileceğine inanmak için bir nedenim yok. Onların komutanı olarak kalmasının tek nedeni, işlerine gelen emirleri veriyor olması. Tek bir hata bile yaparsa kendilerine hemen başka bir lider bulurlar.”

“Bu konuda ciddi endişelerim olduğunu itiraf etmeliyim. Bence bu durum tamamıyla kontrol dışı. Paniğe kapıldığımı sanmayın lütfen, ama her

an kendimizi... Son birkaç günde olanları hatırlasanıza.”

“Bu akşam meseleyi halledeceğiz,” dedi Çapayev bakışlarıyla beni susturarak. “Eh, gerçekten iyice içinden çıkılmaz hale gelen bu işin seni endişelendirdiğini söylediğine göre, neden sen de bir katkı sunmuyorsun? Bu sıkılmış insanları eğlendirmemize yardım et, onların Baküs Şenliği’ne sıcak baktığımız izlenimini uyandır. Buradaki herkesin tek vücut ve tek ruh olduğuna inanmaya devam etmelerini sağla.”

“Neye katkı sağlayacağım?”

“Bugün şenlik gibi bir şey olacak. Adamlar birbirlerine her türlü... Ee... becerilerini gösterecekler sanırım. Herkes ne yeteneği varsa ortaya koyacak. Bu yüzden sanırım sen de bir gösteri yapabilir, devrimci bir şiir falan okuyabilirsin. Mesela, Müzikli Enfiye Kutusu’nda okuduğun türden bir şey olmaz mır

Bu öneri beni huzursuz etti.

“Beni anlamaya çalışın, böyle bir toplantının ruhuna uygun bir şeyler yazabileceğimi sanmıyorum. Korkarım...”

“Az önce hiçbir şeyden korkmadığını söylemiştin,” diye sözümü kesti. “Ayrıca olaylara daha geniş bir açıdan bakmalısın. Son tahlilde sen de adamlarımdan birisin ve tek yapman gereken yeteneklerini diğerlerine göstermek.”

Bir an için Çapayev’in sözlerinde aşırı bir alaycılık var gi-

bi geldi bana, hatta bunun az önce okuduğu yazıya duyulan bir tepki olduğundan bile şüphelendim. Ama sonra bunun başka bir açıklaması daha olabileceğini fark ettim. Belki de tek istediği, gerçeklik açısından bakıldığında insanların faaliyetleri arasında bir hiyerarşi olamayacağını; Petersburg’un en ünlü şairlerinden biriyle askeri birlikteki köylülerin yetenekleri arasında özel bir fark olmadığını anlatmaya çalışmaktı.

“İyi o zaman, deneyebilirim.”

“Şahane, akşam görüşürüz.”

Arkasını dönerek masanın üzerine yayılmış haritayı incelemeye başladı. Haritanın işgal ettiği yeri kaplayan eden bir yığın kâğıdın arasında birkaç telgraf ve iki üç tane kırmızı mühürlü paket göze çarpıyordu. Topuklarımı birbirine vurarak selam verip (Çapayev, bu hareketteki alaycılığa en ufak bir tepki bile göstermedi) odadan çıktım ve merdivenlerden aşağıya

koştum. Tam kapıya geldiğimde avludan içeri girmekte olan Anna'yla çarpıştım. Çenesinin altına kadar her yerini örten ve etekleri yerde sürünen siyah kadifeden bir elbise giymişti: Tanrım! hiçbir kıyafet ona bu kadar yakışamazdı.

Onunla kelimenin tam anlamıyla çarpıştım; benden önde giden kollarımla bir an için onu hafifçe kucakladım, istemeden ve biçimsizce, ama yine de rahatsız ediciydi. Sonra sanki elektrik çarpmış gibi hemen geriye sıçradım, en alttaki basamağa takılarak sırtüstü merdivenlere yıkıldım ~ gerçekten de korkunç derecede komik bir görüntü olmalıydı. Ama Anna gülmedi - aksine yüzünde korku ve endişe belirdi.

"Başınızı mı çarptınız?" diyerek telaşla üzerime eğilerek elini uzattı.

"Hayır," dedim ve elini elimin içine alarak ayağa kalktım.

Ben ayağa kalktıktan sonra elini çekmedi; belki bir saniye kadar süren münasebetsiz bir sessizlikten sonra kendimi bile hayretlere düşüren şu sözleri söyledim:

"Benim aslında böyle bir insan olmadığımı anlamalısınız;

beni dünyanın en gülünç varlığı haline getiren sizsiniz, yalnızca sizsiniz Anna."

"Ben mi? Ama neden?"

"Sanki siz kendiniz bunun farkında değilsiniz... Tanrı ya da şeytan tarafından -hangisi bilmiyorum- bana bir ceza olarak gönderilmiş olmalısınız. Sizi görmeden önce kendi korkunçluğum hakkında en ufak bir fikrim bile yoktu. Belki kendi başıma korkunç değilim, ama sizin temsil ettiğiniz yüce ve ulaşılmaz güzelliğin yanında öyleyim. Bu dünyada sevdiğim her şeyden, benim için değerli olan her şeyden, benim için bir anlamı ya da önemi olan her şeyden beni ayıran geniş, geçilemeyecek uçurumu birdenbire gördüğüm bir aynasınız siz. Ve sadece siz, Anna -artık duyun sesimi ne olur- sizi trende ilk gördüğüm anda hayatımın sönen ışığını tekrar yakabilir, o anda kaybettiğim anlamı yeniden bulmamı sağlayabilirsiniz. Beni yalnız siz kurtarabilirsiniz!" Tüm bunları bir solukta söyledim.

Yalan söylüyordum tabii ki -Anna'nın ortaya çıkmasıyla hayatımdan herhangi bir ışık ya da anlam eksilmemişti, çünkü daha önceden de yoktu- ama bu kelimeler ağzımdan çıktığı sırada en kutsal doğrular gibi görünmüştü bana. Anna sessizce beni dinlerken, yüzündeki ifade giderek

daha güvensiz, daha anlaşılmaz oluyordu. Anlaşılan benden en son duymayı beklediği şeyleri söylemiştim.

“Ama ben sizi nasıl kurtarabilirim?” dedi kaşlarını çatarak. “Bunu yapmaktan memnun olurum, inanın bana, ama tam olarak ne istiyorsunuz benden.”

Eli hâlâ benim elimin içindeydi ve aniden göğsümde çılgınca bir umut dalgasının kabardığını hissettim.

“Arabayla yolculuk yapmak çok hoşunuza gidiyordu, değil mi Anna? Kotovsky’nin atları ve arabası benim oldu artık. Hemen şimdi konaktan çıkmamız yakışıksız kaçabilir. Bu akşam karanlık çökünce arabayla bir kır gezisine çıkalım isterseniz.

“Ne dediniz? Ne yapmak için çıkacağız?”

“Ne demek, ne yapmak? Ben düşünmüştüm ki...

Birdenbire yüzii bezgin ve sıkılmış bir hal aldı.

“Tanrım ne kadar adi bir kabalık bu!” dedi elini çekerek. “Geçen sefer olduğu gibi sadece soğan koksanız daha az iğ-renirdiıııı.”

Yanımdan rüzgâr gibi geçti, koşarak merdivenleri çıktı ve kapıyı bile çalmadan Çapayev’in odasına daldı. Bir süre olduğum yerde dikildikten sonra, yüz kaslarımı yeniden kontrol etmeyi başarır başarmaz avluya çıktım. Uzun bir arayıştan sonra Furmanov’un komuta merkezi olarak kullandığı ve evi gibi döşediği kulübeyi buldum. Masanın üzerindeki kocaman mürekkep lekesinin yanında bir semaver duruyordu, semaverin üzerine ters bir vodvil çizmesi geçirilmişti; anlaşılan ateşi kızıştırmak için bir tür körük niyetine kullanılıyordu. Semaverin çevresine ringa kılçıkları saçılmıştı. Furmanov’a akşamki toplantıda devrimci şiirler okuyacağımı söyledikten sonra, Dokumacılar Birliği’nden iki ahbabıyla birlikte rahat rahat çay içebilmesi için -masanın altında bir şişe votka saklı olduğundan kuşkum yoktu- kulübeden çıktım. Avlu kapısından geçtim ve ormana doğru yürüdüm.

Ne tuhaf! Az önce Anna’ya söylediğim şeyleri neredeyse tamamen unutmuştum şimdi. Kendime karşı en ufak bir kızgınlık bile yoktu içimde. Sanki, Anna her seferinde bir uzlaşma ihtimaliyle beni yüreklendiriyor, ben oltayı yutunca da olabilecek en komik duruma düşürüyordu beni - ama bu düşünceyi bile kolayca kafamdan attım.

Manzarayı seyrede seyrede yoldan yukarı yürüdüm. Yolun sonuna gelince biraz daha ilerledim ve çimenlerle kaplı yamacın biraz aşağısında oturarak sırtımı bir ağaca dayadım.

Kâğıdı dizlerimin üzerine koyarak hemen dokumacılara layık olabilecek bir şeyler karaladım. Çapayev'in istediği gibi tam "Müzikli Enfiye Kutusu" tarzında, kılıçlarla yırtılıp parçalanması gereken, kafiye düzeni uydurma, ritmi tak tak takırdayan bir soneydi bu. Bitirdiğim zaman, içinde hiçbir devrimci tasvir olmadığını fark ederek son dizeleri yeniden yazdım.

Tam konağa geri dönmek için kalkıyordum ki, dokumacılar için çalakalem yazdığım bu dizeler, içimde uzun süredir uyuyan yaratıcılığı uyandırdı; başımın üzerinde görünmez kanat çırpışları başladı ve çevremdeki her şey önemini yitirdi« İmparatorun ölümünü düşündüm - Furmanov'un getirdiği bir kara haber- ve neredeyse tamamen katışıksız bir failün vezniy-le örülmüş kafiyeli dizeler sanki bir şarkı gibi kalemimden dökülmeye başladı.

Ormanda iki denizci Yelin ve alacakaranlığın içinden Omuzlarını saran kara montlarıyla Yürüyor yararak yeşillikleri Kalpleri ta uzakta Palaskalarının hemen altında Ayakları birer dal sanki İnerken gürül gürül akan dereye İmparatorun yorgun adımları Ormandan şehre kadar yolculuk O sert dirsek vuruşları Ve bir de dizindeki morluk Çalılıklarda belli belirsiz yüzler Sakalına tüküren sedyeciler Ve Rus ruhunun çürümesinin Diğer çirkin meyveleri Ne küfür duyuyor, ne feryat Ne de gözünü kapat önerileri Ne ana avrat dümdüz gidenleri Ne de doldurulan tüfekleri İmparator vedalaşıyor o anda Orman, sokak ve günbatımına Elveda

Ve hakkında söylenenleri Umursamadan bağırıyor onlara İşte, söyleyeceğim budur:

In the midst o this stillness and sorrow,

In these days of distrust

Maybe all can be changed - who can tell?

Who can tell what will come To replace our visions tomorrow And to judge our past?[5]

İmparatorun İngilizce konuşuyor olması beni hiç şaşırtmadı. Ne de olsa ölümünden önce (ya da belki başka bir şeyden önce - burayı ben de tam anlayamamıştım) konuşacaksa, Halk Komiserleri Konseyi'nin kirlettiği

anadilini, yani Rusça’yı kullanarak kendini küçültemezdi. Asıl sedyeciler tuhaf görünmüştü bana; ne demek istediklerini anlayamıyordum. Zaten yazdığım şiirleri hiçbir zaman tamamıyla anlayamadım ve şairlik denilen kavramı da hep şüpheli buldum; eline kalemi alan bir kişinin tek yapması gereken şey, ruhunun içinde darmadağınık duran anahtar deliklerini bir sıraya sokarak güneş ışınlarının bu deliklerden kâğıda yansımasını sağlamaktır.

Konağa döndüğümde şenlik çoktan başlamıştı. Dokumacılar bir çitin kalaslarını sökerek avlunun köşesine uydurma bir sahne yapmışlardı. Askerler sağdan soldan toparladıkları sıraların ve sandalyelerin üzerine oturmuş pür dikkat gösteriyi izliyorlardı. Yanlarına yaklaştığım sırada, bir atı yularından tutmuş, izleyicilerin kahkahaları ve sataşmaları arasında sahneden indiriyorlardı - zavallı hayvanın göstermesi için zorladıkları bir yeteneği olmalıydı. Sonra kemerine kılıç takılı, görünüşü köylü ateistlere benzeyen zayıf bir adam göründü sahnenin kenarında; adamın gösterileri sunmakla görevli olduğunu anladım. Curcunanın bitmesini bekledi, sonra ciddi bir edayla konuşmaya başladı:

“Sıradaki gösterinin yanında iki kamışlı bir at çok önemsiz kalır. Şimdi huzurlarınızda kıçıyla Rusça konuşabilen er Straminsky; işçilerin ve köylülerin özgürleşmesinden önce bir sirkte çalışıyordu. Yüksek sesle konuşamıyor, o yüzden sessiz olun, tamam mı?”

Gözlüklü, kel kafalı genç bir adaın sahneye çıktı. Furma-nov’un diğer adamlarının tersine, aydın ve insani bir görünüşü olduğu hemen dikkatimi çekti. Hiçbir zaman neşesini kaybetmeyen tiplerdendi fakat çektiği acılardan yüzü kırışmıştı. Bir tabure istedi, sonra tabureye karnım dayadı ve kıçını izleyicilere döndü, yüzü de bacaklarının arasından onlara bakıyordu.

“Yüce Nostradamus, söyle bize düşmanın dokuz başlı yılanı Kızılorduya daha ne kadar direnecek?”

Nostradamus isminin onlar için ne anlama geldiğini merak ettim; yoksa proleter efsanelerinin karanlık dehlizlerinde dolaşan bir kahraman mıydı? Görünmez Nostradamus cevap verdi:

“Uzun sürmez.”

“Peki bu dokuz başlı yılan neden hâlâ direniyor?” diye sordu ağız.

“Anlaşma,” diye cevap verdi muhatabı.

Cevaplar sırasında adamın dudakları kesinlikle oynamıyordu, ama kıçıyla hızlı hareketler yapıyordu. Konuşma politika ve liderlerin sağlığı hakkındaydı; Lenin'in kalbinden rahatsız olduğu için yine hastaneye yattığı ve yalnızca muhafız şefinin onu görebildiği yolunda söylentilerden söz açıldı; bu sırada izleyiciler büyülenmiş gibi sessizce izliyorlardı.

Aniden bunu nasıl yaptığını anladım. Çok uzun zaman önce Floransa'da, Dante'nin ruhunu çağıran bir sokak vant-roloğu görmüştüm. Sahnedeki adamın gösterisi de o türden bir şey olmalıydı, tabii burada cevap veren, gösterinin sahnelendiği yer dolayısıyla Avrupa'nın ilk Marksisti olması gereken Nostradamus adında bir ruhtu. Cevap verirken çıkan fısıltıya benzer genizden konuşma, onun bir vantrolog olduğunu ele veriyordu. Tek anlayamadığım nokta, neden dokumacıları kıçıyla konuştuğuna ikna etmeye çalıştığıydı.

Bu gerçekten ilginç bir problemdi. Kızıl dokumacılara bir ruhla konuştuğunu söyleyemeyeceğini, çünkü onlara göre ruhların var olmadığmı düşündüm önce. Sonra birden başka bir açıklama daha olabileceğini ve cevabı bambaşka bir yerde aramam gerektiğini fark ettim. İzleyicilerin ilgisini canlı tutabilmek için tek yapabileceği şeyin açık saçık bir öğe kullanmak olduğunu içgüdüsel olarak sezmişti adam. Zaten sahip olduğu yetenek her yöne çekilebilirdi -anladığım kadarıyla vantrolog-lar sadece karınlarından konuşmakla kalmıyorlar, dudaklarını açmadan kelimeleri telaffuz edebiliyorlardı- bu yüzden gösterisini mide bulandırıcı bir edepsizlikle yapması gerekiyordu.

O anda Petersburg sembolistlerinden birinin yanımda olmasını çok isterdim. İnsan bundan daha derin anlamları olan bir sembol bulabilir mi -belki de daha geniş demeliydim. Ta-rihin lokomotifinin bizi getirdiği çıkmaz tünelde tüm sanatların kaderi bu işte, diye düşündüm acıyla. Eğer bir panayır vantroloğu izleyicilerin ilgisini çekmek için böyle ucuz numaralar yapmak zorunda kalıyorsa, şiir sanatını ne gibi iğrençliklerin beklediğini kim bilebilir? Hatta belki de yeni dünyada şiirin yeri olmayacak - daha doğrusu belki olacak, ama şiirlerin ilgi çekebilmesi için şairin iki kamışının olduğunu ya da şiirlerini kıçıyla okuyabildiğini belgelerle ispatlamak gerekecek. Neden, diye sordum kendime, neden bu dünyadaki her sosyal felaketin ardından en cahil pislikler baş köşelere yerleşiyor ve herkes onların gizlice belirlediği kurallara göre yaşamak zorunda kalıyor?

Ben bunları düşünürken, sahnedeki vantrolog kapitalizm dünyasının yakında yok olacağı kehanetinde bulundu, ardından izleyicilerden hiçbirinin anlayamadığı sıkıcı, bayat bir fıkra anlattı, nihayet veda niyetine kıçından birtakım edepsizce gürültüler çıkardığında izleyiciler coşkuyla alkışlamaya başladılar.

Sunucu yeniden sahnede göründü ve benim sıramın geldiğini bildirdi. Derme çatma kalaslardan yapılmış tahta merdivenlerden çıkarak sahnenin kenarında yerimi aldım ve tek söz etmeden izleyiciler arasında bir göz gezdirdim. Hiç de hoş bir görüntü yoktu karşımda. Doldurulmuş yaban domuzlarının gözlerinde bazen bir ifade olur, bu öyle bir ifadedir ki hayvan hayatta olsa bir anlam kazanacaktır sanki; izleyen kişinin zihninde böyle bir imaj yaratır. Benim edindiğim izlenim de böyle bir şeydi, ama tersinden; karşımdaki bir sürü gözün canlı olmasına ve benim de bu gözlerdeki duyguyu anlıyor görünmeme rağmen, benim düşündüğüm şeyin yanına bile yaklaşamadıklarından hiç kuşkum yoktu. Belki de bu gözlerde parıldayan anlamın sırrını hiçbir zaman çözemeyecektim; gerçi çözmeye değeceği de şüpheliydi.

Herkes beni izlemiyordu elbette. Furmanov, *aides-de-camp* ile, yani yaverlerinden ikisi ile bir şey tartışıyordu - ancak bu koşullarda c<*aides*” kelimesinin etimolojisinin “Hades”[6] kelimesine kadar uzandığına hiç kuşku yoktu. Anna’nın en arka sırada oturduğunu fark ettim. Ağzında bir saman parçası, yüzünde ise tepeden bakan bir gülümseme vardı. Bu gülümsemenin benimle ilgili olmadığını farz ettim, zaten sahneye doğru bakmıyordu; üzerinde birkaç saat önceki kadife elbise vardı yine.

Bir ayağımı öne doğru atıp kollarımı göğsümde kavuşturdum, ama gözlerimi avlu kapısının orada bir noktaya dikerek sessizce beklemeye devam ettim. İzleyiciler huzursuzca mırıldanmaya başladı, birkaç saniye sonra bu mırıltı ıslıklar ve yuhalamalarla karışık bir homurtuya dönüştü. Tam o sırada bilerek sesimi alçalttım ve konuşmaya başladım:

“Size hitap etmek için ağzımı kullanmamı affedeceğinizi umuyorum baylar, ama burada kabul gören konuşma biçimlerini öğrenmek için ne zamanım, ne de fırsatım oldu...”

İlk kelimeleri kimse duyamadı, ama cümlenin sonuna doğru öyle bir sessizlik çöktü ki, izleyicilerin üzerinde uçan sineklerin vızıltısını bile duyabiliyordum.

“Yoldaş Furmanov, size devrimci bir şiir okumamı istedi,” diye devam ettim. “Bir komiser olarak bu konuda söylemek stediğim bazı şeyler var. Yoldaş Lenin, biçim konusunda faz-

la deneme yapmamak gerektiği konusunda bizi uyarmıştı. Benden önceki sanatçının üzerine alınmayacağını umuyorum - evet, evet, sen yoldaş, sen, şu kıçıyla konuşan. Lenin bize sanatın olağandışılığıyla değil, proleterya görüşlünün derinliğinden ilham almasıyla devrimci olduğunu öğretti. Bir örnek vermek için, çeşitli kontların ve prenslerin hayatından bahseden, ama yine de proleter sanat anlayışının belki de en iyi örneği olan bir şiir okuyacağım sizlere.”

Sıralarda oturanların üzerinde sessizliğin tartışılmaz krallığı kurulmuştu artık. Sanki görünmez bir sezan selamlar gibi elimi başımın üzerine kaldırdım, sonra da he£ zamanki gibi tonlama falan kullanmadan, sadece dörtlükler arasında kısa soluklanmalarla şiiri okumaya başladım:

İspanyol göğü kadar kara, dar bir kadife elbise vardı Prenses Meşerskaya’nın gardırobunda.

Giydi büyülemek için Moskova’dan gelen ahbabını, Adamcağız titreyerek çekildi gözden uzağa.

Ne kadar yorucu, diye düşündü prenses, ne acı verici bir sıkıntı, Gidip biraz Brahms çalacağım şimdi, neden olmasın?

O çalarken ziyaretçinin çıplak bedeni perdenin arkasındaydı, Arzulu okşayışlarıyla sarsılıyordu siyaha boyalı simidi.

Bu hikâye yalnızca bir şaka belki

Yalnızca tuşlara vurulduğunu duyan

İşçilerin ve köylülerin nasıl kanının içildiğini

Bilmeyen küçük çocuklar için

Ama şimdi her çalışan insan bir simit takabilir

Aynen daha önce kontların ve Baronların yaptığı gibi.

Sessizlik, birkaç saniye daha sıraların üzerinde asılı kaldı, sonra izleyiciler Petersburg’da Sokak Köpeği’nde aldığım alkıştan bile daha gürültülü bir şekilde alkışlamaya başladılar. Anna’nın kalkıp konağa doğru yöneldiği gözüme çarptı, ama o anda hiç ilgimi çekmedi. Dürüst olmak gerekirse, gerçekten de koltuklarım kabarmıştı, hatta izleyiciler hakkında-ki kötü düşüncelerimi bile unutmuştum. Görünmez bir düşmana karşı

yumruğumu kaldırdım, sonra Brovvning’i çıkarıp havaya iki kez ateş ettim. İzleyicilerin oturduğu sıralardan havaya kalkan öfkeli namlular ormanı, bir yaylım ateşle Brovvning’ime cevap verdi ve hemen ardından coşkulu haykırışlar başladı. Hafifçe eğilip selam vererek sahneden indim ve hâlâ alkışlayan dokumacıların çevresinden dolaşıp konağa doğru ilerledim.

Elde ettiğim başarı beni sarhoş etmişti. Gerçek sanat sahtesinden işte böyle ayrılır, diye düşünüyordum; en kaba, en katı yüreklere giden zorlu yollan aşabilir, bu şeytani global büyünün en umutsuz kurbanlarını bile göğe doğru uçurabilir, sonsuz ve sınırsız bir özgürlüğe kavuşturabilir. Ancak, her ne kadar gururumu incitse de beni alkışlamalarının gerçek nedenini bulmam uzun sürmedi; beni alkışlamışlardı, çünkü sınırsız ve cezasız yetkilerini biraz daha genişleten bir tür teminat olarak algılamışlardı şiirimi. Lenin’in “bizden çalınanları çalalım” çağrısına, henüz bedeli belirsiz olsa da bir “simit takma” izni eklemiştim ben de.

Odama geri döndüm, kanepeye uzanıp ellerimi ensemde birleştirerek tavanı seyretmeye başladım. Son iki üç saat içinde başıma gelenlerin, Rus aydınlarının değişmez kaderini nasıl da açıkça gösterdiğini düşündüm. Gizlice kızıl bayrağa övgüler düzerken, hayatını kazanmak için polis şefinin doğum günü onuruna şiirler yazmak - ya da tam tersi, yüreği İmparator için kan ağlarken, kontların simitlerinin proletaryanın nasır bağlamış cinsel organlarına takılması için övgüler düzmek.

Hep böyle olacak, diye düşündüm. Bu korkunç ülkenin iktidarını şimdiki kliğin eline değil de Müzikli Enfiye Kutusu gibi yerlerde sürünen alçakların ver hırsızların eline versek bile, Rus aydınları kapılarında köpeklik etmek için bu sefer onlara koşacaklar.

Bunları düşünürken uykunun yatıştırıcı kolları beni sarmaya başlamıştı, ama aniden kapının çalmasıyla gerçekliğe geri döndüm.

Yataktan kalkmayı bile düşünmeden, “Evet, evet, gir!” diye bağırdım.

Kapı açıldı, ama içeri giren olmadı. Birkaç saniye bekledikten sonra sabrım taştı ve kapıda kimin olduğunu görmek için başımı uzattım. Üzerinde aynı siyah kadife elbisesiyle Anna duruyordu kapıda.

“Girebilir miyim?” diye sordu.

“Tabii, elbette,” diyerek hemen doğruldum. “Gelin, oturun lütfen.”

Anna koltuğa oturdu - içeri girerken bir an için arkasını döndüğünde, yere fırlatılmış bir çorabı ayağımla yatağın altına ittim.

Anna koltuğa oturduktan sonra ellerini dizlerinin üzerinde birleştirdi ve henüz kendisinin bile tam olarak emin olamadığı bazı düşüncelerle gölgelenmiş gözleriyle birkaç saniye beni inceledi.

“Sigara ister misiniz?” diye sordum.

Başını salladı. Sigaralarımı çıkarıp masaya koydum, sonra da onların yanına kültablası olarak kullandığım çay tabağını koyarak bir kibrit yaktım.

“Teşekkür ederim,” dedi ince bir duman sütununu tavana doğru üfleyerek. İçinde onu dürten bir şeyi engellemeye çalışıyormuş gibi duruyordu. Konuşmayı başlatmak için bayağı bir söz söylemek üzereyken, bu girişimlerimin genellikle nasıl sonuçlandığını hatırlayarak kendimi tutmayı başardım. Ansızın konuşmaya başladı Anna.

“Prenses hakkındaki şiirinizi pek beğendiğimi söyleyemeyeceğim, ama diğer katılımcılara göre bayağı etkileyiciydiniz doğrusu.”

“Sağ olun,” dedim

“Bu arada, dün gece boyunca sizin şiirlerinizi okudum. Birlik kütüphanesinde sizin bir kitabınızı buldum da...”

“Hangisi?”

“Bilemiyorum. İlk sayfalar yoktu, sanırım birisi sigara sarmak için yırtmış.”

“Benim kitabım olduğunu nereden biliyorsunuz peki?”

“Kütüphaneciye sordum. Puşkin’in yeniden yazımı olan bir şiir vardı, insanın gözünü açınca kar, boşluk ve sisten başka bir şey görememesinden bahsederek başlıyordu... Çok iyiydi. Nasıldı sözleri? Hayır, hatırlayamıyorum. Ay, tamam hatırladım:

Oysa hâlâ özlem var içinde,

Trenler kalkıyor oraya,

Ve bir hiçlikten diğerine kanat çırpıyor Bilincin kelebeği.

“Şimdi, hatırladım,” dedim. “Kitabın adı ‘Ben Krallığından Şarkılar.’”

“Ne tuhaf bir ad. Acayip bir kendini beğenmişlik var bu adda”

“Aslında değil. O kelimenin başka bir anlamı var. Çin’de ‘Bir’ adında bir krallık varmış bir zamanlar. Bu ada her zaman hayran kalmışımdır. Konuşurken ‘bir’ orman ya da ‘bir’ ev deriz, ama bu ad sadece ‘bir’den oluşuyor. Sözle ifade edilemeyen bir yeri işaret eder gibi, sadece ‘bir’, ama ‘bir’ *ne*... Orası belli değil.”

“Çapayev olsa hemen ‘ben’ derken ne demek istediğinizi sorardı.”

“Sordu zaten. Ama bu kitap bağlamında -bu arada yazdığım en kötü kitaplardan biridir, fırsat bulursam size diğerlerini getirmeliyim- açıklamak zor değil. Eskiden çok yolculuk yapardım; günün birinde, nereye gidersem gideyim aynı mekânın içinde dönüp durduğumu ve bu mekânın da kendim olduğunu anladım. O zamanlar ‘Ben’ diyordum bu mekâna, bugün olsa ‘bir’ derdim gerçi. Ama aslında bu hiç de önemli değil.”

“Ya diğerleri?” diye sordu Anna.

“Diğerleri mi?”

“Evet. Çoğunlukla başkaları hakkında yazıyorsunuz. Mesela...” hafifçe kaşlarını çatarak hatırlamaya çalıştı, “Mesela şu:

Eski hamamda toplandılar,

Kol düğmelerini taktılar, getr giydiler, Günleri ve milleri sayarken Başlarını duvardan duvara vurdular... Suratlarmı görmekten öyle tiksiniyordum ki Artık onlarsız duramıyordum -Anıların dilini arıtan

Ansızın burnuma çarpan morgun kokusu...

“Tamam, tamam,” diye sözünü kestim. “Hatırladım. Aslında iyi şiirlerimden biri olduğunu söyleyemem.”

“Ben seviyorum. Ve kitabınızdaki şiirlerin çoğuna bayıldım Pyotr. Ama benim soruma cevap vermediniz; diğerleri hakkmda ne düşünüyorsunuz.”

“Ne demek istediğinizi anladığımdan emin değilim.” “Gördüğünüz, hissettiğiniz ve anladığınız her şey sizin içinizdeyse, yani şu ‘Ben’ krallığındaysa, diğer insanların var olmadığı anlamına gelmez mi bu? Örneğin, benim gibi insanların.”

“İnanın bana Anna,” dedim tutkuyla. “Eğer dünyada benim için gerçek olan tek bir şey varsa, o da sizsiniz. Çok acı çektim, yani aramızda geçen... Nasıl desem -başarısızlık- yüzünden.”

“Bu benim suçum,” dedi Anna. “İşte böyle kötü bir kişiliğim var benim.”

“Olur mu öyle şey, ben yalnızca kendimi suçluyorum. Sizin sabırla dayandığınız onca beceriksizliğimi, onca akılsızlığımı...”

“Kim daha nazik olacak yarışmasına bir son verelim. Sadece cevap verin; bir ara söylediğiniz o tuhaf sözlerdeki kadar çok şey ifade ediyor muyum size?”

“Siz benim için her şeysiniz,” dedim, sonsuz bir samimiyetle.

“Tamam o zaman. Yanlış hatırlamıyorsam arabayla bir gezinti yapmayı önermiştiniz. Kırlara gidecektik değil mi? Gidelim hadi.”

“Şimdi mi?”

“Neden olmasm?”

Biraz yaklaştım.

“Anna, size karşı olan...”

“Lütfen, burada olmaz.”

Avlu kapısından çıkmca arabayı sağa döndürdüm. Anna, yanakları al al olmuş yanımda oturuyor ve yüzüme bakmaya çekiniyordu. Daha şimdiden yaptığı şeyden pişman olmuş gibi göründü bana. Sessizce ormana doğru gittik; yeşil dalların bizi iyice gözlerden sakladığı bir yere gelince atları durdurdum.

“Beni dinleyin, Anna,” dedim ona dönerek. “İnanın bana, hisleriniz beni derinden etkiledi, ama pişman olduysanız...” Bitirmeme fırsat vermedi. Kollarını boynuma doladı ve dudaklarını dudaklarıma yapıştırdı. O kadar hızlı hareket etti ki beni öpmeye başladığında hâlâ konuşuyordum. Eh, kurduğum cümle onu durdurmaya değecek kadar önemli değildi zaten.

Öpüşmenin insanlar arasındaki hayli enteresan bir ilişki biçimi olduğunu düşünmüşümdür her zaman. Anladığım kadarıyla bu ilişki biçimi uygarlaşmanın getirdiği yeniliklerden biri; kadın ve erkeğin cennetten aşağı düştüğü uçurumun kenarına henüz gelmemiş olan, güneydeki adalarda yaşayan vahşilerin ve Afrikalıların öpüşmediği çok iyi bilinir. Onların aşk yapma biçimi gayet doğal ve basittir, hatta aralarında geçen şeye aşk demek bile biraz uygunsuz kaçacaktır. Aşk dediğimiz şey bir başına yaşanır, âşık olunan kişi orada değildir, hatta âşık olunan şey bu kişi değil, onunla zayıf bir bağlantısı olan, zihnimizde yarattığımız bir imgedir. Gerçek aşk yaratıcılık gerektirir. Anna beni öperken, aslında kendisini derinden etkileyen şiirleri yazan adamı, hiçbir zaman var olmamış bir adamı

öpüyordu. Benim de kitabı yazdığım sırada acılar içinde o adamı aradığımı, yazdığım her şiirle onu hiçbir zaman bulamayacağıma, çünkü hiçbir yerde olmadığına daha çok inandığımı nereden bilebilirdi? O adamdan geriye kalan tüm kelimeler sahteydi; Babillilerin, eski tanrıların dünyaya indik-

lerine kanıt gösterdikleri, aslında köleler tarafından kayalara oyulmuş ayak izleri kadar sahteydi. Aslına bakarsanız tanrıların Dünya'ya gelişi tam da bu şekilde gerçekleşmiyor mu?

Bu son düşünce Anna hakkındaydı. Titreyen dilinin tatlı dokunuşunu hissettim; yarı açık gözkapaklarının altında gözleri o kadar yakındı ki, o nemli parlaklığın içine dalıp sonsuza dek orada kaybolabileceğini hissettim. Nihayet nefessiz kalınca ilk öpüşmemiz sona erdi. Başını çevirdi ve yüzünün profilini gördüm; gözlerini kapadı ve dudakları kurumuş gibi diliyle yaladı; başka koşullarda hiçbir anlamı olmayan bu küçük yüz hareketleri şimdi inanılmaz bir şekilde tahrik ediyordu beni. Artık bizi ayıran hiçbir şey yoktu; her şeyi yapabilirdim, bir dakika önce dokunmamın bile günah sayılacağı omzunun üzerinde duran elim, doğal bir şekilde göğsüne doğru kaydı. Hafifçe geri çekildi ama bunu elimi rahatça aşağı kaydırabilmem için yaptığını hemen fark ettim.

"Şu anda ne düşünüyorsunuz?" diye sordu. "Dürüstçe söyleyin."

"Ne mi düşünüyorum?" dedim ellerimi boynuna dolaya-, rak. "Mutluluğun zirvesine doğru ilerlemenin, edebi açıdan bir dağa tırmanmak gibi olduğunu düşünüyorum..."

"Öyle değil. Kopçayı çıkarın. Hayır, hayır. Bırakın ben yaparım... Kusura bakmayın sözünüzü kestim."

"Evet, zor ve tehlikeli bir tırmanışa benziyor. Arzu edilen nesne yukarıda olduğu sürece insan kendini tamamen tırmanmaya adıyor. Ayağını yerleştireceğin bir sonraki taş, tutunman gereken bir sonraki dal... Ne kadar güzelsiniz, Anna... Ne diyordum... Evet, her şeyi anlamlandıran hedeftir, ama hareket sırasında hedefin kendisi kesinlikle ortada yoktur; aslında hedefe yaklaşmak, hedefin kendisinden daha önemlidir. Yanlış hatırlamıyorsam hedefin hiçbir şey, hareketin her şey olduğunu söyleyen Bernsteen adında bir oportünist vardı..." "Bernsteen değil, Bernstein. Nasıl açılıyor bu... Ay nereden buldunuz bu kemeri?"

"Tanrım, beni delirtmek mi istiyorsunuz Anna?" "Konuşmaya devam edin," dedi bir an başını kaldırarak.

“Ama zaman zaman sözlerinizi takip edemezsem lütfen aldırmayın.”

Başımı geriye yaslayıp gözlerimi kapayarak devam ettim. “Evet... Ama, en önemlisi de zirveye tırmandığında, tam hedefine ulaştığında hedefin yok olmasıdır. Aslında, zihninde yarattığın her şey elle tutulmaz, gözle görülmezdir. Mesela siz, Anna, insan en güzel kadının hayalini kurduğunda, o kadın bütün şahaneliğiyle zihninde canlanır, ama o kadını kollarına aldığında bu şahanelik yok olur. Artık basit ve çoğunlukla biraz edepsiz tutkuların esiri olmuştur ki bunları doğal olarak karanlıkta yaşar... Oo-ohh-oh... Ama bu tutkular ne kadar kanını kaynatırsa kaynatsın, daha bir dakika önce seni saran güzellik yok olmuştur, ona ulaşmaya çalışmanın manasızlığını hissedersin. Yani güzellik ulaşılmazdır. Daha doğrusu ulaşılabilir, ama aynı güzellik değildir, şehvetin etkisiyle aklını esir eden o tutkuların arkasına gizlenmiştir hedefin, bu yüzden yoktur. En başından beri güzellik... Hayır, devam edemiyorum. Şöyle gelin... Evet, tamam. Evet. Evet. Rahat mısınız? Aman Tanrım!.. Hareket ve hedef konusunda o lafları söyleyen adamın adı ne demiştiniz?”

“Bernstein,” diye fısıldadı.

“Söylediği şeyin aşk konusuna çok iyi uyduğunu düşünmüyor musunuz siz de?”

“Evet,” diye fısıldayarak, hafifçe kulak mememi ısırdı. “Hedef hiçbir şeydir, hareket her şeydir.”

“Devam edin, devam edin o zaman, yalvarırım.”

“Siz de konuşun, konuşun...”

“Ne konuşayım?”

“Ne isterseniz, sadece konuşun. Olduğu sırada sizin sesinizi duymak istiyorum.”

“Elbette. Diyelim ki güzel bir kadının insana verebileceği şeylerin toplamı yüzde yüzdür.”

“Seni muhasebeci...”

“Evet, yüzde yüz. Bu durumda, sadece onu gördüğün zaman yüzde doksanını verir sana, diğer kısmı ise, binlerce yıldır pazarlık konusu olmasına rağmen çok önemsizdir. Ayrı-

ca bu ilk yüzde doksan daha küçük parçalara da bölünemez, Schopenhauer ne üfürürse üfürsün umurumda değil, bence güzellik

tanımlanamaz ve bölünemez. Geriye kalan yüzde on ise hayal gücü ve belleğin desteği olmasa hiçbir anlam taşımayacak olan sinirsel sinyaller toplamından başka bir şey değildir. Anna, yalvarırım bir saniye için gözlerinizi açın... Evet, aynen öyle... evet, tam olarak hayal gücü ve bellek. Eğer gerçekten etkili bir erotik sahne tasvir etmek isteseydim, sadece birkaç imada bulunur, geri kalanını...Ohh, aman Tanrım, Anna... geri kalanını şimdiki gibi anlamsız konuşmalarla doldururdum. Çünkü tasvir edecek bir şey yoktur aslında, her şey zihinde olur. Asıl hile, belki de kadınların en büyük sırrı... Ah, eski malikânenin küçük kızı... güzelliğin bir etiket gibi olmasıdır, bu etiketin arkasında çok daha büyük bir şey, çok daha fazla arzu edilen bir şey var sanırsın. Bu etiket yalnızca yolu gösteriyor sanırsın, oysa yolun sonunda hiçbir şey yoktur aslında... Boş şişenin üzerindeki altın yaldızlı bir etiket... Vitrininde her türlü mal ihtişamlı bir şekilde sergilenen, ama içeride küçücük, minicik bir odası olan bir dükkân... Lütfen tatlım, lütfen biraz yavaş... Evet, bu oda boş. O talihsizlere okuduğum şiiri hatırlayın. Şu prenses ve simit... Ahh-ıhh, Anna... Ne kadar arzu çekici bir tuzak olursa olsun, bir anda anlıyorsun ki siyah simidin içindeki şey sadece boşluk, elimizde kof bir nesneden başka bir şey yok. Sadece boşluk, kofluk, boş-kof, boş-kof!”

“Ne var?” diye bağırdım başımı yastıktan kaldırarak. “Boşkov!” diye bir ses tekrar çağırdı kapının ardından. “İçeride misin?”

“Merde,” diye mırıldanarak odanın içinde gözlerimi gezdirdim. Dışarıda karanlık çöküyordu. “Tanrının cezası! Ne istiyorsun?”

“Girebilir miyim?”

“Gir.”

Kapı açıldı, sarışın ve çarpık bacaklı bir insan irisi göründü. Teorik olarak bu benim emirerimdi (ismi galiba Sem-yon’du, ama emin değildim), fakat geçtiğimiz haftalarda Kı-

zılların yaşadığı moral bozucu olaylardan sonra, ne yapacağı belli olmazdı, tam da bu yüzden akşamları çizmelerimi kendim çıkarıyordum artık.

“Ne? Uyuyor muydun?” dedi odanın içini gözleriyle tarayarak. “Uyandırdım mı? Kusura bakma. Bugün bizi çok şaşırttın. Askerler sana bir hediye gönderdiler.”

Gazete kâğıdına sarılı bir şeyi yatağın üzerine koyunca burnuma tuhaf, tanıdık bir koku geldi. Gazete kâğıdının içinde bir simit vardı, meydandaki fırında satılanlardan; yalnız bu siyahtı ve askerlerin çizmelerini boyamak için kullandıkları katran kokusu sinmişti üzerine.

“Beğenmedin mi?” dedi.

Yüzüne öyle bir baktım ki hemen geriye sıçradı; Brow-ning’imi cebimden çıkardığımda koridoru bulmuştu bile, kapıya doğru ateşlediğim üç kurşun koridorun taş duvarından sekerek melekler korosu şarkıları gibi çın çın öttü.

“Tüm kadınlar sürtüktür,” diye haykırarak yeniden yatağa yıkıldım.

Uzun süre kimse beni rahatsız etmedi. Pencerenin dışından sarhoş kahkahaları geliyordu sürekli; havaya birkaç kez ateş edildi, sonra uzun ve sıkıcı kavgalar başladı. Kulağıma gelen seslerden çıkarabildiğim kadarıyla; gündüz ortalığı kaplayan neşe, havanın kararmasıyla yerini tam bir rezalete bırakmıştı; Petersburg liberallerinin söylemeyi çok sevdiği gibi insanlardaki bu öfke fırtınasını dindirmeyi başarabilecek birilerinin olduğu da kuşkuluydu. Sonra birinin koridorda sessizce yürüdüğünü duydum. Yüreğimde bir kıpırtı oldu -bazen düşlerimizde geleceği görmez miyiz zaten, diye düşündüm- ama yüreğim bir kuş gibi çırpınmadı doğrusu, belki de bu yüzden Kotovsky’nin geniş vücudunu kapıda görünce çok fazla hayal kırıklığına uğramadım. Hatta atlar ve kokain meselesini tartışmak için geri gelmesi biraz komik göründü gözüme.

Kotovsky kahverengi bir takım elbise giymişti, başında fötr şaka vardı ve iki deri bavul taşıyordu. Bavulları yere koyup bir asker selamı verdi.

“İyi akşamlar Pyotr. Veda etmek için geldim.”

“Gidiyor musunuz?”

“Evet. Sizin neden kaldığınızı da anlayamıyorum. Yarın öbür gün bu dokumacılar her şeyi ateşe verecekler. Çapa-yev’in neyi beklediğini bir türlü anlayamıyorum.”

“Sorunu bugün halletmeyi düşünüyordu.”

Kotovsky omuz silkti.

“Biliyorsunuz, sorunları halletmenin birçok yolu vardır, küp gibi içersin ve sorunlar bir süre için yok olur. Oysa ben sorunları gerçekten halletmeye

çalışırım - en azından sorunlar beni halledene kadar. Tren bu akşam sekizde kalkıyor. Geç kalmış sayılmazsınız. Beş günde Paris'teyiz."

"Kalıyorum."

Kotovsky dikkatle yüzüme baktı.

"Bu yaptığınızın delilik olduğunun farkında mısınız?" "Tabii ki."

"Bu işin sonunda siz üçünüz tutuklanacaksınız ve komutayı Furmanov alacak."

"Bu beni korkutmuyor."

"Tutuklanmaktan korkmuyor musunuz? Tabii ya, biz Rus aydınları akıl hastanesinde bile olsak *â la Pushkine* gizli bir özgürlük kalır içimizde ve belki de..."

Gülmeye başladım. "İçimden geçenleri okumak konusunda gerçek bir yeteneğiniz var Kotovsky. Ben de bugün tam bu konuyu düşünüyordum, Rus aydınlarının gizli özgürlüğünün asıl sırrını anlatayım mı size?"

"Uzun sürmezse çok sevinirim."

"Sanırım bir yıl önceydi, Petersburg'da çok ilginç bir akşam geçirdim. İngiltere'den bir grup sosyal demokrat gelmişti -elbette gördükleri şeyler karşısında dehşete düşmüştü hepsi- Şairler Birliği'nin bir toplantısında Basseineya Caddesi'nde görüşmüştüm onlarla. Aleksandr Blok da oradaydı ve bütün akşamı onlara Puşkin'den bize miras kalmasıyla övündüğümüz bu gizli özgürlükten bahsederek geçirdi. O akşam onu son kez görmüştüm. Karalara bürünmüştü ve son derece üzgün görünüyordu. Nihayet kalkıp gittiğinde İngilizler onun

söylediklerinin tek kelimesini bile anlayamamışlardı, bu *secret freedom*[9] un ne olduğunu sorup durdular; önce hiç kimse doğru dürüst bir cevap veremedi, sonunda İngilizlerle birlikte yolculuk eden bir Romanyalı lafa karıştı ve gizli özgürlüğün ne olduğunu anladığını söyledi."

Kotovsky, "Öyle mi," diyerek gözucuyla saatine baktı. "Merak etmeyin uzun sürmeyecek. Romanya'da da buna benzer bir deyimleri olduğunu söyledi -*baz baragaz* mıydı neydi- nasıl söylendiğini tam hatırlamıyorum ama bu kelimeler "yeraltı kahkahası" anlamına geliyor. Ortaçağda Romanya sık sık barbarların işgaline uğrarmış, bu yüzden köylüler çok büyük yeraltı sığınakları yapmışlar, bu sığınaklar ev gibiymiş, ufukta bir toz bulutu görünce hayvanlarıyla birlikte bu sığınaklara giriyorlarmış. Bu sığınakların

girişi çok iyi gizlendiği için barbarlar hiçbir şey bulamıyorlarmış tabii. Yeral-tındayken köylüler hiç ses çıkarmazlarmış, ama bazen yukarıdaki herkesi kandırmanın verdiği zevkle ellerini ağızlarına kapatıp çatlayıncaya kadar gülerlermiş. İşte gizli özgürlük de böyle bir şey, dedi Romanyalı, pis pis kokan keçilerin ve ko-yunlarm arasında otururken parmağınızla yukarıyı göstererek kıkır kıkır gülüyorsunuz. Biliyor musunuz, durumu çok iyi tarif etmişti, öyle iyi tarif etmişti ki o akşamdan sonra Rus *aydın* tabakasının bir üyesi olmaktan vazgeçtim. Yeraltında kahkahası bana göre değil. Özgürlük gizli olamaz."

"Enteresan," dedi Kotovsky. "Enteresan, ama korkarım gitmek zorundayım."

"Sizi kapıya kadar götüreyim," dedim ayağa kalkarak. "Dışarıda tam bir curcuna var."

"Söylemiştim."

Browning'i cebime koydum, tam Kotovsky'nin bavullarından birini almış çıkıyordum ki, sanki bu odayı hayatımda son kez görüyormuşum gibi bir hisse kapıldım. Kapıda durup dikkatle içeriye baktım; iki hafif koltuk, bir yatak, üzerinde 1915'den kalma /sz's'ler olan küçük bir masa. Tanrım, diye düşündüm, eğer durum gerçekten kötüyse, buraya bir daha asla dönemeyecek olmamın ne önemi var? Nereye gittiği-

mi bilmemin ne önemi var? Daha önce birçok yeri bir daha dönmemecesine terk eden ben değil miydim?

"Bir şey mi unuttun?" dedi Kotovsky.

"Hayır, hiçbir şey unutmadım."

Taraçaya çıktığımızda karşımda gördüğüm manzara Briul-lov'un *Pompei'nin Son Günü* tablosunu hatırlattı bana. Yıkılan sütunlar ya da göğü kaplayan kara duman bulutlan yoktu, sadece karanlığın içinde yakılmış iki büyük şenlik ateşi ve çevrede körkütük dolaşan dokumacılar vardı. Ama, birbirlerinin sırtına ya da omzuna vuranlar, uluorta yellenenler, şişeyi kafasına dikmiş lıkır lıkır içki içenler, yarı çıplak dolaşan sarhoş kadınların attığı kahkahalar; tüm bu Baküs Şenliği manzarasını aydınlatan alevlerin kızıl ışığıyla birleşince nihai ve geri dönülmez bir tehlikenin yaklaştığı duygusu veriyordu insana.

Konuşmadan, hızlı hızlı avlu kapısına yürüdük; şenlik ateşinin başındaki birtakım tüfekli adamlar bize dönerek onlara katılmamızı işaret ettiler ve

bağırarak anlayamadığımız bir şeyler söylediler, Kotovsky huzursuzca elini cebine soktu. Neyse ki kimse arkamızdan gelmedi, ama kapıya ulaşmak için yürürken savunmasız sırtlarımızı bu sarhoş yığına döndüğümüz kısacık zaman dilimi sanki sonsuz kadar uzunmuş gibi geldi bana. Kapıdan çıkıp yirmi adım kadar yürüdükten sonra durdum. Döne döne tepeden aşağı inen yol bomboştu, birkaç sokak lambası ve bu lambaların aydınlattığı yoldan başka bir şey yoktu görünürde.

“Ben daha fazla gitmeyeceğim,” dedim. “Size iyi şanslar.”

“Size de. Kim bilir, belki bir gün bir yerde yine yollarımız ir,” dedi tuhaf bir gülümsemeyle. “Belki birbirimizden haber alırız bir gün.”

El sıkıştık. Son bir kez asker selamı verdikten sonra arkasına bakmadan yürüdü gitti. Geniş siluetini bir kıvrımda kay-boluncaya kadar takip ettim gözlerimle, sonra yavaş yavaş geriye doğru yürüdüm. Avlu kapısında durdum ve sakınarak içeriye baktım. Çapayev’in odası karanlıktı. Avluda gördüğüm manzaranın beni neden dehşete düşürdüğünü birden fark ettim; Baron Jungern’in dünyasına gittiğimde gördüğüm şeyleri hatırlatmıştı bana. Şenlik ateşlerinin ve sarhoş dokumacıların yanından bir kez daha geçmeyi hiç istemiyordum.

Çapayev’in gidebileceği tek bir yer vardı. Duvar boyunca yürüdükten sonra çevreyi iyice bir kolaçan ettim. Etrafta kimseler yoktu. Bir çıkıntıya basarak duvara çıktım ve bir şekilde kendimi diğer tarafa atmayı başardım.

Sessizliğe gömülmüş konağın arkasmdaydım şimdi, şenlik ateşlerinin ışığı buraya kadar gelmiyordu. Bir iki gün önceki yağmur yüzünden hâlâ nemli olan ağaçların arasından el yordamıyla ilerlemeye başladım, birden dengemi kaybettim ve bayırdan aşağı yuvarlandım, ama hemen toparlanarak çimlerin üzerine oturdum ve kayarak aşağıya kadar indim. Göremediğim dere sağımda bir yerlerde şırıldıyordu; ellerimi öne doğru uzatarak dereye doğru ilerlemeye başladım ve birkaç adım attıktan sonra ağaçların arasında, hamamın penceresinden sızan ışığın yarattığı gölgeleri fark ettim.

Kapıyı çalmamla beraber Çapayev içeriden “İçeri gir, Pet-ka,” diye seslendi.

Artık iyi tanıdığım ahşap masanın başındaydı, masanın üzerinde yine kocaman bir votka şişesi, birkaç bardak ve tabak, bir kerosen lamba ve kalın bir dosya vardı; Çapayev yine pantolonunun üzerinden bıraktığı Rus

gömleğini giymişti, gömleğin düğmelerini göbeğine kadar açmıştı ve şimdiden körkütük sarhoştu.

“Nasıl gidiyor?” diye sordu.

“Dokumacılar sorununu çözeceğinizi sanıyordum,” dedim.

“Çözüyorum zaten,” dedi Çapayev bardaklardan ikisine votka doldurarak.

“Anlaşılan Kotovsky sizi iyi tanıyor.”

“Doğru, ben de onu iyi tanırım.”

“Akşam treniyle Paris’e gitmek için biraz önce çıktı. Aynısını yapmamakla büyük bir hata yapıyoruz gibime geliyor.”

Çapayev kaşlarını çattı.

“Oysa hâlâ özlem var içimde, trenler kalkıyor oraya ve bilincin kelebeği bir yokluktan diğerine kanat çırpıyor...”

“Demek siz de okudunuz? Koltuklarım kabardı doğru-

su,” derken *siz de* dememin ne kadar saçma olduğunu kederle anımsadım. “Dinleyin beni, hemen çıkarsak hâlâ treni yakalayabiliriz.”

“Şu senin Paris’inde görmem gereken ilginç bir şey mi var?” diye sordu Çapayev.

“Biraz daha burada kalırsak ne göreceğinizi söyleyebilirim.

Çapayev bir kahkaha attı. “Hay çok yaşayasın emi!” “Bu arada, Anna nerede?” diye endişeyle sordum. “Konakta güvende olmayacaktır.”

“Ona bir iş verdim, yakında gelir. Gel otur. Saatlerdir oturmuş seni bekliyorum; şişenin neredeyse yarısı bitti be.” Karşısına oturdum.

“Sağlığına!”

Eh, artık yapacak bir şey yoktu. “Sağlığınıza, Vasily iva-noviç.”

İçkilerimizi içtik. Çapayev’in sabit bakışları kerosen lambanın loş ışığına odaklandı.

“Şu senin kâbuslarını düşünüyordum da,” dedi elini dosyanın üzerine koyarak, “Yazdığın tüm hikâyeleri okudum. Serdyuk’u, Maria denen adamı, doktorları ve haydutları, hepsini okudum. Bu kâbuslardan nasıl uyandığına hiç dikkat ettin mi?”

“Hayır.”

“Hadi, hatırlamaya çalış.”

Biraz düşündüm.

“Bir anda hepsinin rüya olduğunu anlayıveriyorum. Hepsi bu. Kendimi çok kötü hissetmeye başladığımda, birden aslında korkacak hiçbir şey olmadığını fark ediyorum, çünkü...” “Çünkü ne?”

“Kelimeleri bulmaya çalışıyorum. Şöyle söyleyeyim... çünkü uyanarak kurtulabileceğim bir yer var.”

Çapayev avcunu masaya vurdu.

“Tam olarak nerede uyanıyorsun?”

Bu soruya verecek cevabım yoktu.

“Bilmiyorum.”

Gözlerimin içine bakarak gülümsedi. Sanki birdenbire ayıl-mıştı.

“Güzel çocuğum, sorun da burada işte. Rüyalarının akışı içinde yüzerken sen de o rüyaların bir parçası oluyorsun; çünkü bu akışta her şey görecelidir, her şey hareket halindedir, tutunabileceğin veya sığınabileceğin hiçbir şey yoktur. Düşünsene, bir girdabın içine çekildiğinde, suyla birlikte hareket ettiğin için suyun hareket etmediğini sanırsın. İşte rüyalar da bu yüzden gerçeklik gibi geliyor sana. Ama öyle bir yer vardır ki, yalnızca diğerlerine göre hareketsiz olmakla kalmaz, mutlak olarak hareketsizdir ve bu yere ‘bilmiyorum’ denir. Rüyanda bu yere rastlayınca uyanıyorsun. Daha doğrusu uyanırken bu yere doğru itiliyorsun. Ondan sonra da,” -eliyle odayı gösterdi- “buraya geliyorsun.”

Duvarın ötesinde bir makineli tüfek takırtısı duydum, hemen ardından bir patlama oldu ve pencere camları sarsıldı.

“Bu yer mutlak olarak hareketsizdir, onunla karşılaştırıldığında, bu dünya da en az rüyanda gördüklerin kadar hayal ürünüdür. Dünyadaki her şey dönüp duran bir düşünceler girdabıdır, ancak bu girdabın bir parçası haline gelirsen dünyanın gerçek olduğunu görürsün. Bunun tek nedeni *biliyor* olmandır.” *Bilmek* kelimesini özellikle vurgulamıştı.

Ayağa kalkıp pencereye doğru gittim. “Çapayev, galiba konağı ateşe verdiler.”

“Ne yapabiliriz ki Petka? Bu dünya böyle işte, bütün sorulara yanan evin ortasında cevap vermek zorundasın.” “Haklısınız,” diyerek tekrar karşısına oturdum. “Şu düşünceler girdabı ve diğerleri gerçekten ilginç. Dünya

gerçek ve gerçekdışı oluyor, bu kısmı çok iyi anladım. Ama her an bazı tatsız adamlar buraya gelebilirler; anlamalısınız, onların gerçek olduğunu söylemek istemiyorum, ama gerçekliklerini hissetmemiz için ellerinden geleni yapacaklardır.” “Hissetmek mi? Asla. İzle şimdi beni.”

Büyük şişeyi aldı ve mavi bir çay tabağını ağzına kadar doldurdu, sonra da bir bardağı doldurdu.

“Bak şimdi Petka. Kendi başına biçimi yoktur votkanın.

Burada bir bardak ve bir çay tabağı var. Bu biçimlerden hangisi gerçek ? ”

“İkisi de, ikisi de gerçek.”

Çapayev önce çay tabağındaki votkayı, sonra da bardak-takini içti ve ikisini de bütün gücüyle duvara fırlattı. Çay tabağı da bardak da küçük parçalara ayrıldı.

“Asla unutma Petka. Eğer sen gerçeksen, ölüm gerçekten bir gün seni yakalayacaktır. Ben bile sana yardım edemem. Bir kez daha soruyorum. İşte bardaklar, işte şişe. Bu biçimlerden hangisi gerçek?”

“Ne demek istediğinizi anlamıyorum.”

“Göstermemi ister misin?”

“Evet, gösterin.”

Elini masanın altına sokup nikel kaplı mavzeri çıkardı. Son anda bileğinden yakaladım.

“Tamam, tamam. Şişeye ateş etmeyin.”

“Haklısın Petka. Gel birer bardak daha içelim.”

Çapayev bardakları doldurduktan sonra düşüncelere daldı, söyleyeceği kelimeleri tartıyormuş gibi görünüyordu.

“Gerçekte votka için çay tabağı, bardak ya da şişe yoktur - kendisinden başka hiçbir şey yoktur aslında. Bu yüzden göze görünen ve gözden kaybolan her şey, votka tarafından gerçek kılmmadıkları sürece varlıkları olmayan boş biçimlerdir. Çay tabağına koyarsan cehennem, kadehe koyarsan cennet olur. Ama biz bardaktan içiyoruz, bu da bizi insan yapıyor Petka. Dinliyor musun?”

Dışarıda bir patlama daha oldu. Artık, yangının kızılımsı ışıltısını görmek için pencereye yaklaşmama gerek yoktu.

“Bu arada, cehennem demişken aklıma geldi,” dedim. “Size söyledim mi bilmiyorum. Dokumacıların neden bu kadar uzun zaman bizi rahat bıraktıklarını biliyor musunuz?”

“Neden?”

“Çünkü sizin ruhunuzu şeytana satmış olduğunuza sahiden inanıyorlar.”

“Öyle mi?” diye hayretle sordu. “Çok ilginç. Ama ruhunu satan kimdir, Petka?”

“Nasıl yani?”

“Hani, derler ya ‘ruhunu şeytana sattı ya da ruhunu Tanrıya sattı’... Ama kim satıyor bu ruhu? Bir şeyi satabilmen için sattığın şeyden farklı olman gerekir, öyle değil mi?”

“Çapayev, bir Katolik olarak büyütüldüğüm için böyle konularda şaka yapmak hoşuma gitmiyor maalesef.”

“Anlıyorum. Bu söylentileri kimin çıkardığını biliyorum. Ruhunu şeytana nasıl satacağım öğrenmek için bana gelen adam olmalı. Kurmay Yüzbaşı Koyunov. Tanıyor musun?” “Lokantada karşılaşmıştık.”

“Nasıl yapacağını açıkladım ve ayini eksiksiz bir şekilde yaptı.”

“Ne oldu peki?”

“Pek bir şey olmadı. Ne birden servet sahibi oldu, ne de sonsuz gençliği buldu. Sadece askeri kayıtlarda Koyunov olarak geçen soyadı Yılanov oldu.

“Neden öyle oldu?”

“İnsanları kandırmak iyi bir şey olmadığı için. Sen de olmayan bir şeyi nasıl satabilirsin?”

“Yani Koyunov’un ruhu olmadığını mı söylemeye çalışıyorsun?”

“Tabii ki yok.”

“Ya sizin?”

Çapayev zihninin derinliklerini yokluyormuş gibi bir iki saniye sessizce boşluğa baktıktan sonra başını iki yana salladı.

“Ya benim?”

“Hayır.”

Hissettiğim karmaşa yüzüme vurmuş olmalıydı ki, Çapayev gülerek bileğimi yakaladı.

“Petka, ne benim, ne senin, ne de Kurmay Yüzbaşı Koyu-nov’ıın ruhu var. Ruhun Koyunov’u, Çapayev’i ve Petka’sı var aslında. Herkesin farklı bir ruhu olduğunu da söyleyemezsin, herkesin aynı ruhu olduğunu da. Tek söyleyebileceğimiz şey, ruhun da var olmadığı.”

“Tek kelime bile anlamadım.”

“Sorun da bu zaten Petka... Kotovsky de burada hata yaptı işte. Şu lamba ve mum meselesini hatırladın mı?” “Evet.”

“Kotovsky biçimin var olmadığını anladı, ama aslında mumun da var olmadığını anlayamadı.”

“Neden yok?”

“Çünkü, -şimdi iyi dinle Petka- mum ya da votka her biçimi alabilir, ama kendileri de biçimden başka bir şey değildir.” “Ne biçimi?”

“İşin püf noktası burası işte. Haklarında tek söyleyebileceğimiz şey, hiçbir şeyin onları gerçek kılmadığı. Dinliyor musun? Bu yüzden aslında ne mum ne de votka vardır. Hiçbir şey yok. Hatta ‘yok’ diye bir şey de yok.”

Sanki bir saniye için anlamanın eşiği üzerinde gidip geldim, sonra sarhoşluğun verdiği bir uyuşuklukla gerisin geriye yuvarlandım. Düşünmek çok zor gelmeye başlamıştı şimdi.

“Mum olmayabilir, ama hâlâ yarım şişe votka var,” dedim. Çapayev puslu gözleriyle şişeye baktı.

“Haklısın. Ama onun da var olmadığını anlayabilirsen göğsümdeki nişanı sana vereceğim. Ve sen bu nişanı alıncaya kadar da buradan gitmeyeceğiz.”

Birer bardak daha içtik ve bir süre dışarıdan gelen silah seslerini dinledim; Çapayev’in umurunda bile değildi. “Gerçekten korkmuyor musunuz?” diye sordum. “Neden Petka? Sen bir şeyden korkuyor musun?” “Biraz.”

“Neden korkuyorsun?”

“Ölümden... Daha doğrusu ölümün kendisinden değil, ama... Bilmiyorum. Bilincimi korumak istiyorum sadece.” Çapayev gülerek başını iki yana salladı.

“Komik bir şey mi söyledim?

“Gerçekten de öyle Petka. Senden beklemezdim. Her seferinde kafanda böyle düşüncelerle mi gidiyorsun yoksa savaşa? Sokak lambasının altında

durup üzerindeki ışığı korumak istediğini düşünen bir gazete kâğıdından ne farkın var? Bilincini neye karşı korumak istiyorsun?”

Omuz silktim. “Yok olmaya karşı.”

“Ama yokluk da bilincin bir nesnesi değil mi?”

“Yine sofistliğe başladınız. Üzerindeki ışığı korumak istediğini düşünen bir gazete kâğıdı bile olsam, yine de böyle düşündüğüm ve bu düşüncenin bana acı verdiği gerçeği değişecek mi?”

“Gazete kâğıdı düşünemez. Sadece üzerine kalın italik harflerle yazılmış kelimelerden bahsediyorum: ‘*Sokak lambasının ışığını korumak istiyorum*.’ Hemen yanında da başka bir şey yazıyor: ‘*Ah, ne acı, ne korkunç bir acı...'* Hadi Petka! Daha nasıl anlatayım sana bunu? Tüm dünya Tanrının kendi kendine yaptığı bir şakadan ibarettir ve Tanrının kendisi de bir şakadan başka bir şey değildir.”

Dışarıda bir patlama oldu, bu seferki o kadar yakındı ki pencere camları zangırdadı. Dışarıdaki yaprakları parçalayan şarapnellerin sesini duyar gibi oldum.

“Bir şey soracağım, Vasily İvanoviç, neden teoriyi bir yana bırakıp pratik işlerle uğraşmıyoruz.”

“Eğer korkuyorsan pratikte ikimiz de tehlikedeyiz demektir Petka. Çünkü korku her zaman korkulanı kendisine çeker. Ama korkmazsan görünmez olursun. En iyi saklanma yöntemi kayıtsızlıktır. Gerçekten kayıtsız kalırsan, sana zarar verebilecek kişilerin senin varlığından bile haberleri olmaz; seninle ilgili düşüncelerini unuturlar. Ancak, şimdiki gibi sandalyende kıvranıp durursan, beş dakika içinde bir oda dolusu dokumacı buraya gelecektir.”

Evet, gerçekten de haklıydı, gerginliğimden dolayı utandım, onun muhteşem kayıtsızlığının yanında acınacak haldeydim. Daha biraz önce Kotovsky ile birlikte gitmeyi reddeden ben değil miydim? Buradaydım, çünkü burada kalmayı seçmiştim, belki de hayatımın son dakikaları olan bu süreyi endişe ve korkuyla geçirmek kesinlikle aptalca bir şey olacaktı. Çapayev’e baktım ve aslında bu adam hakkında ne kadar az şey bildiğimi düşündüm.

“Söylesenize Çapayev, gerçekte kimsiniz siz?”

“Sen kendin gerçekte kim olduğunu düşün Petka. O zaman beni gayet iyi anlayacaksın. Ama sen sürekli kâbusta gördüğün haydut gibi ‘ben, ben, ben’ diye tekrarlayıp duruyorsun. Nedir bu ‘ben’in anlamı? Nedir ‘ben’? Kendine bir baksana. ”

“Kendime bakmak istedim, ama...”

“Bakmak istiyorsan neden kendine bakacağına, ‘kendime’, ‘bakmak’, ‘istedim’e bakıyorsun?”

“Tamam, soruma cevap verin o zaman. Sadece bir cevap vermenizi istiyorum.”

“Pekâlâ, tekrar sor.”

“Kimsiniz siz, Çapayev?”

“Bilmiyorum.”

Tavan kirişlerine iki üç mermi isabet etti, kıymıklar havada uçuştu ve içgüdüsel olarak başımı eğdim. Dışarıdan konuşmalar geldi, bir şey tartışıyorlardı. Çapayev iki bardak daha doldurdu ve bardakları tokuşturmadan içkilerimizi içtik. Bir an tereddüt ettikten sonra masanın üzerinden bir soğan aldım.

“Ne söylemeye çalıştığınızı anlıyorum,” dedim soğanı ısırırken, “Ama başka bir şekilde cevap veremez misiniz?” “Verebilirim.”

“Öyleyse, kimsiniz siz Vasily İvanoviç?”

“Ben kimim?” diye tekrarladı ve bakışlarını gözlerime dikti. “Ben şu şişenin üzerine vuran ışığım.”

Sanki gözlerindeki parıltıyla yüzüme bir tokat gibi çarpmıştı gerçeği, ansızın her şeyi anladım ve tüm unuttuklarımı hatırladım.

Bunun etkisi o kadar güçlü oldu ki bir an odanın içinde bomba patladı sandım, ama hemen toparlandım. Bir şey söylemem gerekmiyordu, ama konuşmanın eylemsizliği bir anda düşündüklerimi kelimelere döktü.

“Tanrım, ne kadar ilginç,” diye fısıldadım. “Ben de öyleyim.

“Peki bu kim?” diye beni işaret etti.

“Boşkov.”

“Ya bu?” diye kendisini işaret etti.

“Çapayev.”

“Şahane! Ya bu?” diye odayı işaret etti.

“Bilmiyorum.”

O anda pencereden bir kurşun geldi ve masanın üzerindeki şişe patlayarak her yanımızı votkayla yıkadı. Birkaç saniye sessizce birbirimize baktık, sonra Çapayev kalktı, tuniğinin durduğu sıraya doğru ilerledi, gümüş yıldızı ceketinin göğsünden çıkarıp bana fırlattı.

Hareketleri hızlı ve kesindi, az önce taburenin üzerinde sallandığına ve boş gözlerle şişeye baktığına inanmak çok zordu. Lambayı masadan aldı, içini açıp keroseni yere döktü ve yanan fitili de üzerine attı. Önce kerosen, sonra da her yana saçılmış votka alev aldı ve yeni başlayan bir yangının ışıklarıyla oda aydınlandı. Alevler Çapayev’in yüzüne aşağıdan vuruyordu, onun bu hali, çağlar Öncesinden kalma tanıdık bir şeyler hatırlattı bana. Tek harekette masayı devirdi, yere eğilip döşemenin üstündeki küçük bir kapağın metal halkasını çekti.

“Artık gidebiliriz. Burada yapacak bir işimiz kalmadı.”

Soğuk ve nemli bir karanlığın içine doğru inmeye başladım merdivenlerden. Delik yaklaşık iki metre derinliğindey-di; ilk önce bu çukura girmenin bize ne faydası olacağını anlayamadım, ama sonra duvara değen ayağım birden boşluğa geldi. Arkamdan gelen Çapayev çizmesiyle kafama vurdu.

“İleri! Hadi çabuk!”

Merdivenin altında, kalaslarla sağlamlaştırılmış dar bir tünel vardı. Karanlıkta önümü görmeye çalışarak ileriye doğru emekledim. Karşıdan gelen havanın tazeliği, çıkışın yakında bir yerde olduğunu söylüyordu.

, “Dur,” diye fısıldadı Çapayev. “Burada bir dakika beklemeliyiz.”

Yaklaşık iki metre arkamdaydı. Yere oturup sırtımı kalaslardan birine dayadım. Yukarıdan gelen bağrışmaları ve başka gürültüleri duyabiliyorduk; bir ara Furmanov’un sesini ayırt ettim: “Çıkın ordan, şerefsizler! Yanıp gebereceksiniz!.. İçeride olmadıklarını söylemiştim size, kaçmışlar! Dazlak olanı yakaladınız mı?” Dumanların içinde kendi zihinlerinin ya-

rattığı hayaletlerle savaştıklarını düşündüm, her şey olağanüstü komik göründü gözüme.

“Vasily ivanoviç!” dedim fısıltıyla.

Ne var?”

Bir şeyin farkına vardım. Tek bir özgürlük vardır; zihninin yarattığı her şeyden kurtulunca özgür olabilirsin ancak. Bu özgürlüğe de ‘bilmiyorum’ denir. Kesinlikle haklıydınız. ‘Bir düşünce söze dökülünce yalana dönüşür’ diye bir söz vardır, ama bence sözcüklere dökülmemiş bir düşünce efe yalandır, çünkü her düşünce ifade biçimini kendi içinde taşır.”

“Çok iyi söze döktün Petka.”

“Bildiğim zaman özgürlüğümü kaybederim. Ama bilmediğim zaman kesinlikle özgür kalırım. Özgürlük en büyük sırdır. Onlar ne kadar özgür olduklarının farkında bile değiller. Gerçekte kim olduklarını bilmiyorlar. Onlar...”

Parmağımla yukarıyı gösterdim ve kıkır kıkır gülmeye başladım; “onlar kendilerini dokumacı sanıyorlar...”

“Sessiz ol. Deli beygirler gibi kişnemesene. Duyacaklar.” “Yok, yok öyle değil,” dedim nefes nefese. “Sadece dokumacı olduklarını sansalar yine iyi... Dokumacı olduklarını biliyorlar...”

“İleri,” diyerek, çizmesiyle beni dürttü.

Kendimi toplamak için derin derin nefes aldıktan sonra ilerlemeye devam ettim. Tünelin sonuna kadar bir daha konuşmadık. Tünel aslında uzun değildi, ama çok dar olduğu için bana uzun gibi gelmişti. Yerin altında yoğun bir rutubet ve nedense biz ilerledikçe artan bir saman kokusu vardı. Nihayet elim topraktan bir duvara değdi. Doğrulup ayağa kalkınca kafamı demirden bir şeye çarptım. Karanlığın içinde el yordamıyla biraz çevremi araştırınca, düz, metal bir levhanın altında, bir çukurda olduğumu anladım. Metal parçasıyla yer arasında yarım metre kadar bir boşluk vardı; bu boşluğa doldurulmuş samanları yana iterek bir iki adım emekledikten sonra bir arabanın lastik tekerleğine tosladım. O anda dilsiz Başkir’in başında beklediği büyük saman yığınını hatırladım ve Çapayev’in zırhlı arabasının nereye kaybolduğunu anladım. Bir saniye sonra arabanın yanında duruyordum; aralık bırakılmış metal kapısının önündeki samanlar temizlenmişti.

Arkamı döndüğüm zaman konağın alevler içinde olduğunu gördüm. Ne etkileyici, ne muhteşem bir manzara, diye düşündüm, ama herhangi bir büyük yangından farkı yoktu aslında. Elli metre kadar ileride ağaçların arasında daha küçük bir yangın daha vardı; biraz önce Çapayev’le birlikte

içinde oturduğumuz hamam alevler içindeydi şimdi. Hamamın çevresinde bazı karaltılar görür gibi oldum, ama rüzgârla oraya buraya savrulan alevlerin ağaçlıkta yarattığı gölgeler de olabilirdi bunlar. Yine de seslerini duyabiliyordum; bağırıp çağırıyorlar ve yangın yerlerine ateş ediyorlardı. Orada gerçekte neler olduğun bilmesem, iki düşman birliğin çatışmakta olduğunu sanabilirdim.

Yanı başımda bir hışırtı duyunca hemen tabancama davrandım.

“Kim var orada?” diye fısıldadım endişeyle.

“Benim,” dedi Anna.

Ceketi, binici pantolonu ve çizmeleri üzerindeydi yine, elinde de otomobil motorlarını çalıştırmak için kullanılan bir manivela vardı.

“Tanrıya şükür,” dedim. “Sizin için ne kadar endişelendiğimi tahmin bile edemezsiniz. Bu sarhoşlar yığınının sizi...”

“Lütfen, bana doğru solumayın. Soğan kokuyorsunuz. Çapayev nerede?”

Çapayev, “Buradayım,” diyerek arabanın altından çıktı.

“Nerede kaldınız?” diye sordu Anna. “Endişelenmeye başlamıştım.”

“Pyotr bir türlü anlayamadı. Neredeyse oraya kök salacaktık.”

“Peki artık anladı mı?”

Çapayev bana baktı.

“Hiçbir şey anlamadı. Ama dışarıdan ateş etmeye başladılar...”

“Bakınız Çapayev,” diye söze başladım ama buyurucu bir işaretle lafı ağzıma tıkıverdi.

“Her şey tamam mı?” diye sordu Anna’ya.

Anna, “Evet,” diyerek manivelayı uzattı.

Aniden Çapayev’in her zamanki gibi haklı olduğunu fark ettim; anladığımı söyleyebileceğim bir şey yoktu ki ortada.

Çapayev hızla arabanın kaputunun üzerindeki samanları temizledi, manivelayı radyatördeki deliğe sokarak birkaç kez çevirdi. Motorun hafif ama güçlü sesi duyulmaya başladı.

Anna kapıyı açıp içeri girdi, Çapayev ve ben de onu takip ettik. Çapayev kapıyı çekip bir düğmeye bastı, yeraltmdaki tünelin karanlığından sonra kör

edici gibi gelen bir ışık yandı ve içerideki tanıdık eşyaları gördüm: Deri sedirler, duvardaki manzara resmi, masa, masanın üzerinde arasına ayraç

konmuş bir Montesquieu cildi ve bir paket “Ira” sigarası. Anna hızla spiral merdivenden çıkarak makinalı tüfeğin döner koltuğuna oturunca bedeninin üst tarafı makineli tüfek kulesinin içinde kayboldu.

“Hazırım, ama samanlar yüzünden bir şey göremiyorum,” dedi.

Çapayev, sürücü koltuğuyla iletişimi sağlayan haberleşme borusuna yaklaştı -sürücü koltuğunda Başkir oturuyor olmalıydı- ve konuşmaya başladı.

“Samanların arasından çık. Sakın tekeri çukura düşürme.”

Zırhlı arabanın motoru gürledi ve araç birkaç metre ilerledi. Yukarıda mekanik bir ses duyuldu - başımı kaldırdığım zaman Anna’nın kahve makinesinin koluna benzer bir şeyi çevirdiğini gördüm. Kule ve koltuk da onunla birlikte dönüyordu.

“Şimdi daha iyi,” dedi.

“Farları yak,” dedi Çapayev boruya doğru.

Kapıdaki gözetleme deliğinden dışarı baktım. Arabanın her yanına doğru farlar yerleştirilmiş olmalıydı, çünkü farlar yanınca sanki karanlık bir parkta sokak lambaları yanmış gibi her yer aydınlandı.

Dışarıda tuhaf bir görüntü vardı. Ağaçların üzerine vuran parlak elektrik ışığı yangının ışığından çok daha fazlaydı; insana benzer hareket eden gölgeler kayboldu ve çevrede kimsenin olmadığını gördüm.

Ama, hu yalnızlık uzun sürmedi. Dokumacılar tüfekleriyle birlikte ışığın içinde belirmeye başladılar. Farların kör edici ışığından gözlerini korumaya çalışarak sessizce bize baktılar. Çok geçmeden zırhlı araba tüfekli adamlardan oluşan canlı bir çemberin içinde kaldı. Bağrışmalarını duyabiliyordum: “İşte oradalarmış... Hah, şimdi yakaladık... Bir kez elimizden kaçtılar... Dur, el bombası atma salak, bizim çocukları parçalayacaksın...”

Zırhlı arabaya ateş etmeye başladılar, mermiler çınlayarak zırhtan sekiyordu. Farlardan biri kırılınca çevremizde sevinç çığlıkları yükseldi.

“Hadi bakalım,” dedi Çapayev. “Her şeyin bir sonu vardır. Hazır ol Anna...”

Anna dikkatle makineli tüfeğin örtüsünü kaldırdı. Bu sırada gözetleme deliğinin yakınlarına bir mermi çarpınca ne olur, ne olmaz diyerek delikten uzaklaştım. Anna, makineli tüfeğin üzerine eğilerek nişan aldı ve yüzü soğuk bir öfkenin etkisiyle çarpıldı.

"Ateş! Su! Toprak! Boşluk! Hava!" diye bağırdı Çapayev.

Anna hızla kolu çevirdi ve kule hafif bir gıcırtıyla kendi ekseni etrafında dönmeye başladı. Makineli tüfek takırtısı gelmediğini fark ederek hayretle Çapayev'e baktım. Aldırmamamı işaret etti. Kule üç yüz atmış derece döndükten sonra durdu.

"Sıkıştı mı?" diye sordum.

"Hayır, işini bitirdi," dedi Çapayev.

Dışarıdaki bağrışmalar ve tüfek sesleri kesilmişti. Motorun hafif mırıltısı dışında hiçbir şey duyulmuyordu.

Anna, kuleden inerek yanıma oturdu ve bir sigara yaktı. Parmaklarının titrediğine dikkat ettim.

"İşte kilden makineli tüfek buydu," dedi Çapayev. "Artık onun ne olduğunu açıklayabilirim. Aslında bir makineli tüfek bile değil. Binlerce yıl evvel, Buda Dipankara ve Buda Şakyamuni dünyaya gelmeden çok daha önce, Buda Anaga-ma vardı. Bir şeyi açıklamak için zaman kaybetmezdi, sadece sol elinin serçe parmağıyla bir şeye işaret ederdi ve işaret ettiği şeyin gerçek doğası görünürdü. Parmağıyla dağı gösterdi, dağ yok oldu; nehri gösterdi, nehir yok oldu. Bu çok uzun bir hikâye, ama en sonunda serçe parmağıyla kendisini gösterince kendisi de yok oldu. Geriye sadece sol elinin serçe parmağı kaldı. Müritleri bu parmağı bir kil parçasının içinde sakladılar. İşte kilden makineli tüfeğin içinde de bu kil parçası var. Uzun zaman önce Hindistan'da yaşayan bir adam, parmağı dünyanın en korkunç silahı olarak kullanmak istedi, ama kilin içinde açtığı delik doğrudan parmağın ucuna çıktı ve o da yok oldu. Ondan sonra parmak bir sandığa kilitlenerek oradan oraya gönderilmeye başladı ve bir gün Moğolistan'daki manastırlardan birinde kayboldu. Bir dizi olay sonucunda da benim elime geçti. Kil parçasının arkasına mekanik bir aksam ekledim ve adına da kilden makineli tüfek dedim. Az önce de bu silahı kullandık."

Çapayev ayağa kalktı, kapıyı açıp dışarı atladı. Çizmelerinin toprağa çarptığını duydum. Anna da peşinden gitti ama ben hâlâ sedirin üzerinde oturmuş duvardaki İngiliz kır manzarasını izliyordum. Bir nehir, bir köprü,

bulutlu bir gök ve uzaktaki harabeler; gerçekten olabilir mi, diye düşündüm, olabilir mi?”

“Petka, orada oturmuş ne yapıyorsun?” diye seslendi Çapayev.

Ayağa kalkıp dışarı çıktım. Orasına burasına saman parçaları saçılmış, yedi metre çapında topraktan bir dairenin üzerinde duruyorduk. Bu dairenin sınırları dışında hiçbir şey yoktu; belirsizlik, ya da sözcüklerle ifade edilemeyecek bir bulanıklık görülüyordu yalnızca. Dairenin kenarında bir süngülü tüfeğin yarısı duruyordu. Blok’un “Sirk Çadırı”nda Harlequin’in pencereden fırlayıp ufku gösteren kâğıdı yırttığını ve kâğıdın ardından gri bir boşluk göründüğünü anımsadım. Çevreme baktım. Zırhlı arabanın motoru hâlâ çalışıyordu.

“Peki neden geride bu adacık kaldı?”

“Burası menzil dışındaydı,” dedi Çapayev. “Parmak çevresindeki her şeyi işaret etti, yalnız burası kaldı. Lambanın dibindeki gölgeye benzetebilirsin bunu.”

Yana doğru bir adım atmamla beraber Çapayev omzumu kavradı.

“Nereye gittiğini sanıyorsun... Makineli tüfeğin menziline gireceksin! Pekâlâ, tüfeği zararsız hale getir Anna.”

Anna başını sallayarak kuleye çıktı.

“İyi izle Petka,” dedi Çapayev.

Anna, sigarasını dişlerinin arasına sıkıştırarak bir ayna çıkardı. Aynayı namluya doğru kaldırdı ve ne yapmaya çalıştığını anlamama fırsat kalmadan zırhlı araba yok oldu. İnanılmaz bir hızla kaybolmuştu, sanki birisi büyülü bir feneri söndürmüş ve perdedeki görüntü yok olmuştu. Geriye yalnızca tekerleklerin bıraktığı izler kaldı. Artık sessizliği bozabilecek hiçbir şey yoktu.

“İşte bu kadar,” dedi Çapayev. “Dünya yok artık.”

“Lanet olsun,” dedim, “Sigaralar içindeydi... bir dakika... sürücü nerede?”

Çapayev birden irkildi ve korkuyla önce bana sonra An-na’ya baktı.

“Hay lanet olsun, onu tamamen unutmuştum,” dedi, “Anna, neden söylemedin?”

Anna kollarını iki yana açtı. Bu hareketi o kadar yapmacıktı ki, bütün güzelliğine rağmen asla bir oyuncu olamayacağını düşündüm.

“Hayır, hayır,” dedim. “Burada yanlış giden bir şeyler var. Sürücü nerede?”

“Çapayev,” dedi Anna. “Daha fazla dayanamayacağım. Bunu kendi aranızda halledin.”

Çapayev içini çekerek bıyığıyla oynamaya başladı.

“Sakin ol Petka. Aslında sürücü yoktu. Üzerinde özel işaretler olan şu kâğıt parçalarını bilir misin? Bir kütüğe yapıştırırsın ve...”

“Haa, demek bir golemdi. Anladım. Lütfen, tam bir beyinsizmişim gibi davranma bana, oldu mu? Onun biraz tuhaf olduğunu çok daha önceden fark etmiştim zaten. Çapayev, sen bu yeteneklerinle Petersburg’da iyi bir kariyer yapabilirsin.”

“Şu senin Petersburg’unda görmem gereken ilginç bir şey mi var?”

“Bir dakika, Kotovsky’ye ne oldu?” dedim telaşla. “O da mı kayboldu?”

“Ashnda hiç var oldu mu diye sormalısın, buna cevap vermek pek kolay değil. Ama içindeki insan sevgisinden dolayı onun için endişeleniyorsan, merak etme. Kotovsky’nin de senin ya da benim gibi kendi evrenini yaratabileceğinden eminim.”

“Peki o evrenin içinde biz de olacak mıyız?”

Çapayev biraz düşündü.

“İlginç bir soru. Bunu hiç düşünmemiştim. Belki oluruz. Ama tam olarak ne kadar oluruz, bilemiyorum. Kotovsky’nin şu Paris’te kendine nasıl bir dünya yaratacağını nereden bilebilirim? Belki de şöyle demeliyim; yarattığı dünyada nasıl bir Paris olacak?”

“Yine sofistliğe başladın,” dedim.

Dönüp dairenin kenarına doğru yürümeye başladım, ama kenara ulaşamadım. İki metre kala başım dönmeye başladı ve yere yığıldım.

“Kendini kötü mü hissediyorsun?” dedi Anna.

“Kendimi harika hissediyorum,” diye cevap verdim. “İyi ama, ne yapacağız burada? Üçümüz mü yaşayacağız?”

“Ah, Petka, ah,” dedi Çapayev. “Sana tüm biçimlerin yalnızca boşluktan ibaret olduğunu tekrarlayıp duruyorum. Peki, söyle bakalım ne demek

istiyorum?”

“Ne demek istiyorsunuz?”

“Boşluk yalnızca biçimlerden ibarettir, demek istiyorum. Gözlerini kapat... Aç şimdi.”

O anı kelimelerle ifade etmek mümkün müydü?

Gördüğüm şey, gürül gürül akan yedi renkli bir ışık ırmağına benziyordu; sonsuzluktan doğmuş ve sonsuzluğa doğru akan bir ırmak. Üzerinde durduğumuz adanın dört bir yanında ufku kaplıyordu, ama okyanus değil ırmaktı, çünkü akmakta olduğunu görebiliyordum. Üzerimize vuran ışığı çok parlaktı ama kor edici ya da ürkütücü değildi, çünkü bu ırmak aynı zamanda hem inayetti, hem mutluluktu, hem de sonsuz ve güçlü bir sevgiydi. Yine de edebiyatın ve sanatın oburca yi-yip bitirdiği bu kelimeler onun üzerimde bıraktığı izlenimi tanımlamaktan çok uzaktı. Sadece bu ırmağın üzerinde oynaşan rengârenk kıvılcımları ve pırıltıları görmek bile yeterliy-di, çünkü düşünebileceğim ya da hayal edebileceğim her şey bu yedi renkli akışın içinde vardı. Daha doğrusu, bu yedi renkli akış, düşünebileceğim ya da yaşayabileceğim her şeydi; olabileceğim ve olmayabileceğim her şeydi, benim dışımda bir şey olmadığından kesinlikle emindim artık. Bu ırmak bendim ve ben bu ırmaktım. Her zaman bu ırmağın içindeydim, başka hiçbir şeyin değil.

“Bu nedir?” diye sordum.

“Hiçbir şey,” dedi Çapayev.

“O anlamda değil, adı nedir?”

“Birçok adı vardır,” diye cevap verdi Çapayev. “Ben, Ulaşılmaz ve Reddedilmez Aşkın Lavları, diyorum. Kısaca Ural. Bazen ona dönüşürüz, bazen başka biçimler alırız, ama aslında ne başka biçimler var, ne biz varız, ne de Ural var. “Ama neden yapıyoruz bunu?”

Çapayev omuz silkti. “Bilmiyorum.”

“Peki, ya açıklamaya çahşman gerekseydi?”

“Bu sonsuzluğun içinde bir şeylerle meşgul olmak durumundayız. Bu yüzden şimdi gerçekte var olmayan Ural İrmağını geçmeye çalışmakla vakit geçiriyoruz. Korkma Petka, atla hadi!”

“İyi ama, ya tekrar yüzeye çıkamazsam?”

Çapayev beni tepeden tırnağa şöyle bir süzdü.

“Daha önce çıkıyordun. Şu an burada olduğuna göre...” “Ama, yine kendim olabilecek miyim?”

“Eğer var olan her şey sensen, neden kendin olmayasın ki Petka?” dedi Çapayev.

Sözlerini daha bitirmemişti, ama tam bu sırada Anna sigarasını bitirdi, izmariti yere atıp çizmesiyle ezdi ve dönüp bize bakmaya bile zahmet etmeden cup diye atladı ırmağa.

“İşte böyle,” dedi Çapayev. “Neden boş laflarla zaman harcıyoruz ki?”

Yüzünde kurnaz bir gülümsemeyle bana bakarak adacığın kenarına doğru geri geri yürümeye başladı.

“Çapayev, bekleyin,” dedim korkuyla. “Beni böyle bırakıp gidemezsiniz. En azından açıklamalısınız...”

Ama artık çok geçti. Ayağının altındaki toprak kaydı ve dengesini kaybetti, yedi renkli ışığın içine doğru düşerken son bir kez el salladı. Işık denizi su gibi açılarak onu içine aldı ve sonra eski haline geldi, artık yalnızdım.

Birkaç dakika donmuş gibi Çapayev’in düştüğü yere bakakaldım. Sonra ne kadar yorgun olduğumu fark ettim. Çevreye dökülmüş samanları toplayıp bir yere yığdım, yığının üzerine uzanarak gökyüzünün bulanık griliğini seyre daldım.

Birden aklıma gelen bir düşünceyle sarsıldım, sanki zamanından başlangıcından beri UraPın kıyısında duruyordum, bir düşten diğerine geçiyor ve her seferinde aynı yerde uyanıyordum. İyi de gerçekten de durum boyleyse ne için harcamıştım hayatımı? Edebiyat ve sanat, Evren de kalan son saman yığının üzerinde uçuşan sineklerden başka bir şey değildi. Kim, diye düşündüm, kim okuyacak rüyalarımın öyküsünü? Ural’ın her yana doğru sonsuzluğa uzanan dalgalı yüzeyine baktım. Kalem, kâğıt, kâğıdın üzerindekileri okuyacak olanlar, hepsi, hepsi de, bir görünüp bir kaybolan kıvılcımlar ve parıltılardı yalnızca. Yine bu ırmağın kıyısında uyuyup rüyalara mı dalacağım, diye düşündüm.

Kararsızlığın beni yeniden sarmasına fırsat vermeden ayağa fırladım, kenara doğru koşarak UraPın içine balıklama daldım.

Hemen hemen hiçbir şey hissetmedim; şimdi her tarafımda yalnızca akış vardı, hatta taraf diyebileceğim bir yer de yoktu. Bu akışın geldiği yeri

gördüm ve asıl evimin orası olduğunu hemen anladım. Rüzgâra kapılmış bir kar tanesi gibi o yere doğru ilerliyordum. Önce hareketlerim kolay ve rahattı, ama sonra tuhaf bir şey oldu; ayaklarımın ve ellerimin ne olduğunu anlayamadığım bir şeyler tarafından engellendiğini hissettim ve hareketlerim yavaşladı. Ben yavaşladıkça çevremdeki ışık sönmeye başladı, tamamıyla durduğumda ışık da puslu bir aydınlığa dönüşmüştü, bu aydınlığın tavandaki elektrik ampulünden kaynaklandığım fark ettim.

Kollarım ve ayaklarım garotteye sıkıca bağlanmıştı ve başım da muşamba kaplı bir yastığın üzerindeydi.

Sislerin arasından Timur Timuroviç'in kalın dudakları çıktı ve alınma uzun, ıslak bir öpücük kondurdu.

"Tam bir katarsis. Tebrikler."

"Sekiz bin iki yüz millik hiçlik" diye içli içli şarkı söylüyordu radyodaki ses, *"ve yine geceleyecek yer bulamadık... Senin uğruna olmasa Rusya ana, senin uğruna olmasa sevgili anayurdum...*"

Volodin kalkıp düğmeyi çevirdi. Müzik kesildi.

"Neden kapattın?" dedi Serdyuk.

"Grebenşikov'u dinlemeye dayanamıyorum," dedi Volodin. "Yetenekli olduğunu kabul ediyorum, ama çok karmaşık cümleler kuruyor. Şarkıları hep Budizme dayanıyor; kelimeleri sade bir şekilde kullanmayı bilmiyor bence. Anayurtla ilgili şarkıyı dinliyorduk ya... sözlerinin kökenini biliyor musun? Çin'in Beyaz Lotus Tarikatı'nm meditasyon için kullandığı bir tekerleme vardır: 'ınutlak boşluk ana yurdum, hiç doğmadı ana yurdum.' Ama, Grebenşikov bunu şifreleyerek

söylediğinden, neden bahsettiğini anlamak için uzun uzun ka-

fa yormak zorunda kalıyorsun."

Serdyuk omuz silkerek işine geri döndü. Hamurdan heykelimle uğraşırken, ara sıra başımı kaldırıp, becerikli elleriyle alıştırma kitabının sayfalarını yırtıp uçak yapmasını izliyordum. Bu işi inanılmaz bir hızla yapiyordu, yaparken başını eğip bakmıyordu bile. Estetik terapi odasındaki masanın üstü silme kâğıttan uçaklarla dolmuştu; Zerbunov ve Barbo-lin daha sabahleyin koca bir yığını koridora süpürmüş olmalarına rağmen yerler de uçaklarla doluydu. Yaptığı uçakların kaderiyle ilgilenmiyordu

Serdyuk: Bitirdiği her uçağın kanadına bir numara yazıp köşeye doğru uçuruyor, sonra hemen bir sonraki sayfayı yırtıp yeni bir tane yapıyordu.

“Daha kaç tane kalkması gerekiyor?” diye sordu Volodin. “Bahara kadar hepsi biter,” dedi Serdyuk, sonra bana dönerek, “Dinle bak, bir tane daha hatırladım,” dedi. “Anlat bakalım,”dedim.

“Tamam, şöyle bir şeydi: Petka ve Vasily İvanoviç oturmuş içiyorlar, sonra birden içeri bir asker giriyor ve ‘Beyazlar geliyor!* diye bağırıyor. Petka, ‘Hadi kalk Vasily İvanoviç,’ diyor. Ama Çapayev iki bardak daha içki doldururarak, ‘Dik kafana Petka,’ diyor. İçkilerini içiyorlar. Sonra asker yine içeri giriyor. ‘Beyazlar geliyor!’ Çapayev iki bardak daha dolduruyor, ‘Dik kafana, Petka,’ diyor. Asker bir daha içeri giriyor ve Beyazların eve girmek üzere olduklarını söylüyor. O zaman Çapayev diyor ki: ‘Petka, beni görüyor musun?’ Petka da diyor ki: ‘Hayır.’ Çapayev de şöyle diyor: ‘Ben de seni göremiyorum, iyi kamufle olmuşuz.’”

Alaylı alaylı içimi çekerek masanın üzerinden bir parça daha hamur aldım.

“Bunu ben de biliyorum, ama sonu farklıydı,” dedi Volodin. “Beyazlar kapıyı omuzlayıp içeri giriyor ve şöyle diyorlar: “Lanet olsun, yine kaçmışlar.”

“Bu biraz daha gerçeğe yakın, ama yine eksikli,” dedim. “Tüm şu Beyazlar... Her şeyin nasıl böyle çarpıtılabileceği-ni bir türlü anlayamıyorum doğrusu. Evet, başka var mı?” “Ben bir tane hatırlıyorum,” dedi Serdyuk. “Petka ve Vasily İvanoviç yüzerek Ural’ı geçmeye çalışıyorlar, Çapayev dişlerinin arasına bir çantanın kulpunu sıkıştırmış...”

“Vay, vay, vay... Nereden çıkarıyorsunuz bunca saçmalığı yahu?”

“Her neyse, boğuldu boğulacak, ama çantayı bırakmıyor. Petka ona dönüp bağırıyor: ‘Vasily İvanoviç çantayı bırak, yoksa boğulacaksın!’ Ama Çapayev, ‘Olmaz Petka! Askeri haritalar var içinde,’ diyor. Neyse bir şekilde karşı kıyıya çıkıyorlar. Kıyıya çıkınca Petka soruyor: ‘Evet Vasily İvanoviç, neredeyse boğulmanıza neden olacak şu haritaları gösterir misiniz?’ Çapayev çantayı açıyor. Petka bir bakıyor ki çantanın içi patates dolu. ‘Vasily İvanoviç, ne biçim harita bun-

lar?’ diyor. Çapayev iki tane patates alıyor eline. ‘Bak şimdi Petka,’ diyor, ‘bu biziz... bu da Beyazlar.’”

Volodin bir kahkaha attı.

“Bu seferki iyice mantıksız,” dedim. “Birincisi, sizin on bin hayatınız daha olsaydı Serdyuk, Ural’da boğulma şansını elde ettiğiniz için kendinizi hayli şanslı saymanız gerekirdi. İkincisi, bu Beyazları nereden çıkarıyorsunuz anlayamıyorum. Çeka görevlilerinin işi olmalı bu. Üçüncüsü, o bahsettiğiniz şey mecazi bir bilinç haritası, askeri harita değil. Onlar da patates değil soğandı.”

“Soğan mı?”

“Evet, soğan. Gerçi bazı kişisel nedenlerden dolayı, onların soğan değil patates olmaları için neler vermezdim!” Volodin ve Serdyuk anlamlı anlamlı birbirlerine baktılar. “Taburcu olmak isteyen adama bak hele,” dedi Volodin. “Hah, bir şey daha hatırladım. Çapayev günlüğünü yazıyor: *‘Haziranın altısı, Beyazları püskürttük...'*”

“Günlük tutmuyordu,” diye sözünü kestim, ama devam etti.

“ *Haziranın yedisi; Beyazlar bizi püskürttü. Haziranın sekizi; orman bekçisi gelip hepimizi kovaladı.”*

“Haa, bunun Baron Jungern’le ilgili olduğuna şüphe yok. Ama, maalesef Baron oraya gelmedi. Ayrıca gerçekte orman bekçisi değildi, sadece hep ormancı olmak istediğini söylemişti. Tüm bunlar çok garip baylar. Bir şekilde her şeyi öğrenmişsiniz, ama olanların hepsinden haberdar bir kişinin gerçekleri canavarca çarpıtmış olduğu duygusundan kurtulamıyorum. Bunun nedenini bir türlü anlayamıyorum.”

Bir süre kimse konuşmadı. Heykelime geri döndüm ve yakında Timur Timuroviç’le yapacağım görüşmeyi düşünmeye başladım. Yaptıklarının mantığını bir türlü kavrayamıyordum. Aristoteles büstünü kafamda kırmasından bir hafta sonra Maria’yı taburcu etmişti, ama hayatım boyunca gördüğüm normal insanlardan hiçbir farkı olmayan Volodin’e yeniden ilaç tedavisi uygulamaya başlamıştı. Vereceğim cevaplan kesinlikle önceden hazırlamamalıydım, çünkü her zamankinden farklı bir soru sorabilir ve ben önceden hazırladığım cevaplardan birini tamamıyla yanlış bir yerde kullanabilirdim. Şansıma güvenmekten başka yapabileceğim bir şey yoktu.

“Tamam o zaman,” diye yeniden konuşmaya başladı Vo-lodin. “Neden çarpıtılmış olaylardan bir örnek vermiyorsunuz bize? Gerçekte neler olduğunu anlatsanıza.”

“Neyi merak ediyorsunuz? Az önce sözünü ettiğiniz bölümlerden hangisini anlatayım?”

“Hangisi olursa. İsterseniz başka bir olay anlatın. Haa! Bakın mesela, şunun neresi çarpıtılmış söyleyin bakalım: Ko-tovsky, Çapayev’e Paris’ten kırmızı havyar ve konyak gönderiyor, Çapayev de ona bir mektup yazıyor. ‘Teşekkür ederim, tahtakurusu gibi kokmasına rağmen votkayı içtik, ama kızılcıkları yiyemedik; balık kokusu sinmişti hepsine.’

Kendimi tutamayarak güldüm.

Kotovsky Paris’ten hiçbir şey göndermedi. Ama buna benzer bir olay oldu. Bir lokantada konyak içip kırmızı havyar yemiştik - kulağa berbat geliyor, ama ne yapalım, siyah havyarları kalmamıştı. Hıristiyan paradigması hakkında konuşuyorduk ve bu yüzden önce terminolojiyi tartışmaya başladık. Çapayev, Swedenborg’un yazdığı bir yazıdan bahsediyordu. Göklerden bir ışık demeti tesadüfen cehennemin dibine kadar düşer ve cehennemde yaşayan ruhlar onu iğrenç kokulu bir leke sanır. Ben bunu ışığın oraya girdiği zaman geçirdiği transformasyon anlamında aldım, ama Çapayev ışığın doğasının değişmediğini, her şeyin algılayan kişiye göre değiştiğini söyledi. Günahkâr bir ruhun cennete gitmesinin önünde hiçbir engel olmadığından, ama çoğunlukla bu ruhun oraya gitmek istemediğinden bahsetti. Pek iyi anlayamamıştım, ama sonra Furmanov’un dokumacılarından birinin, yediğimiz havyarın balık kokan kızılcıklar olduğunu sanacağını söyleyince anladım.”

“Anlıyorum,” dedi Volodin. Nedense yüzü biraz solmuştu. Birden aklıma bir şey geldi.

“Bir dakika, konyağın nereden gönderildiğini söylemişti-

nız az once:

Volodin cevap vermedi.

“Ne fark eder ki?” dedi Serdyuk.

“Boşveı*... bir an için nihayet tüm bunlardan kimin sorumlu olduğu konusunda bir ipucu yakaladığımı hissettim. Çok garip, onun olmaması gerekir, ama tüm diğer açıklamalar o kadar anlamsız ki...”

“Dinleyin, bir şey daha hatırladım,” dedi Serdyuk. “Ça-payev Anka’yı görmeye geliyor, Anka çırılçıplak oturmuş...” Hemen sözünü kestim. “Biraz ileri gitmiyor musunuz bayım.”

“Ben uydurmadım ki,” dedi Serdyuk küstahça, köşeye doğru bir uçak daha fırlattı. “Neyse, soruyor: ‘Neden çıplaksın Anka?’ O da cevap veriyor:

‘Giyecek hiçbir şeyim yok.’ Çapayev elbise dolabını açıp içeriye bakıyor: ‘Bunlar ne peki? Bir elbise. İki elbise.’ -N’aber, Petka- ‘Üç elbise. Dört elbise.’” “Aslında bu söyledikleriniz için suratınıza bir yumruk atmam gerekir... ama nedense sadece hüzünleniyorum. Aslında olay tamamen bambaşkaydı. Anna’nın doğum günü için pikniğe gitmiştik. Kotovsky hemen içmeye başladı ve uyuya-kaldı, Çapayev de Anna’ya insan kişiliğinin elbise dolabından sırayla alınan elbiselere benzediğini anlatmaya başladı; kişi ne kadar gerçekdışıysa elbise dolabının içi o kadar kalabalık oluyordu. Bu, Anna’ya doğum günü hediyesiydi - elbiseler değil, açıklamaydı hediye. Anna inatla anlamamakta direniyordu. Çapayev’in söylediği şeyin teoride çok iyi olduğunu ama kendisi için uygulanamayacağını, çünkü kendisinin hep kendisi olarak kaldığını ve maske takmadığını iddia ediyordu. Çapayev ise onun her söylediğine, ‘Bir elbise... İki elbise...’ diye cevap veriyordu. Anladınız mı şimdi? Sonra, eğer durum buysa, elbiseyi giyenin kim olduğunu sordu Anna. Çapayev elbiseyi giyen hiç kimse olmadığını söyledi. İşte o zaman Anna her şeyi anladı. Birkaç saniye sesini çıkarmadı, sonra başını sallayarak ona baktı, o zaman Çapayev de gülümsedi ve ‘Günaydın, Anka!’ dedi. Bu benim için çok değerli bir anı... Ama, neden anlatıyorum ki size bunları?”

Birden kendimi bir düşünceler ve anılar girdabının içinde buldum. Kotovsky giderken yüzünde beliren tuhaf gülümsemeyi hatırladım. Anlayamıyorum, diye düşündüm, bilinç haritası meselesini duymuş olabilir, ama kamuflaj hikâyesini nereden duydu? O olaydan hemen önce ayrılmıştı... Sonra Kotovsky’nin kaderi hakkında Çapayev’in söylediklerini hatırladım.

Bir anda zihnimde her şey aydınlandı. Alçak herif! Göğsümden yükselen öfkeyle; yine de Kotovsky önemli bir faktörü hesaba katmayı unuttu, diye düşündüm, onun yaptığı şeyin aynısını benim de yapacağımı hiç tahmin etmedi herhalde. Eğer beni tımarhaneye kapattıran, Kotovsky denen at düşkünü, gizli özgürlük meraklısı kokainmansa, o zaman...

“Size bir fıkra anlatayım,” dedim.

O an benliğimi esir alan duygular yüzümden okunuyor olmalıydı, çünkü Serdyuk ve Volodin’in bakışlarında gerçekten telaş vardı; hatta Volodin sandalyesini biraz uzaklaştırdı.

“Bak, canını sıkma, tamam mı?”

“Dinleyecek misiniz dinlemeyecek misiniz? Tamam, kulaklarınızı açın şimdi... Hah, tamam. Vahşiler Kotovsky’yi yakalamışlar ve ona şöyle demişler: ‘Seni yiyeceğiz ve kel kafandan davul yapacağız. Şimdi son bir isteğin var mı, söyle bakalım.’ Kotovsky bir an düşündükten sonra, ‘Bana bir şiş getirin,’ demiş. Ona bir şiş uzatmışlar, şişi aldığı gibi kafasına saplamaya başlamış, bir yandan da bağırıyormuş: ‘Alın size davul, piç herifler sizi!’”

Zalimce güldüm, tam o sırada kapı açıldı ve Zerbunov’un bıyıklı suratı göründü. Dikkatle odanın içinde gözlerini gezdirdikten sonra bana baktı. Boğazımı temizledim ve pijamamın yakasını düzelttim.

“Timur Timuroviç sizi görmek istiyor.”

“Geliyorum,” diye cevap verdim, sandalyeden kalktım ve yarım kalmış hamurdan siyah simidimi Serdyuk’un kâğıttan uçaklarıyla kaplı masanın üzerine dikkatle yerleştirdim.

Timur Timuroviç’in keyfi yerindeydi.

“Umarım, en son seansta olanlara neden katarsis dediğimi anlamışsınızdır Pyotr.”

Ne anlama geldiği belirsiz bir hareket yaptım.

“Bakınız. Yanlış yönlendirilmiş psişik enerjinin herhangi bir mani ya da fobi biçimi alabileceğini daha önce açıklamıştım. Kabaca söylemek gerekirse, benim yöntemim bu maniye ya da fobiye kendi mantığı içinde yaklaşmaktan oluşuyor. Mesela, diyelim ki siz Napolyon olduğunuzu söylüyorsunuz.” “Ben öyle bir şey söylemedim.”

“Bir an için söylediğinizi varsayalım. Size yanıldığınızı anlatmak ya da insülin şoku uygulamak yerine şöyle diyorum: ‘Tamam, çok iyi, siz Napolyonsunuz. İyi ama ne yapacaksınız şimdi? Mısır’ı mı işgal edeceksiniz? Kıtadakilere ambargo mu uygulayacaksınız? Yoksa tahtı bırakıp Korsika’daki evinize mi gideceksiniz?’ Cevaba göre de tedaviyi başlatıyorum. Koğuş arkadaşınız Serdyuk’u ele alalım. Karnını yarması için kendisini zorladığını sandığı Japon, onun psikolojik dünyasının en yaşamsal öğesi. Ona hiçbir şey olmaz, hatta Serdyuk sembolik olarak ölse bile o Japon, Serdyuk’un hayal dünyasında yaşamaya devam eder. Bu yüzden Serdyuk kendine geldiği zaman, o küçük uçakları yapmaktan başka çaresi kalmaz. Gördüğü yeni bir halüsinasyonda uçak yapmasını söylediklerinden

hiç kuşkum yok. Başka bir deyişle, hastalık ruhunun o kadar geniş bir kısmını etkilemiş ki, cerrahi müdahaleyi bile düşünmeye başladım."

"Ne demek istiyorsunuz?"

"Bunun önemi yok. Sadece bir karşılaştırma yapmak için Serdyuk'tan bahsettim. İsterseniz şimdi size olanlara geçelim. Benim yöntemim, sizin vakanızda tam bir zafer kazandı. Puslu bilincinizin yarattığı, ayrıntılarla dolu hastalıklı dünya yok oldu, kendi içinde eridi gitti; hem de doktorun baskısıyla değil, kendi iç yasaları dolayısıyla gerçekleşti bu olay. Psikozunuz kendi kendini boğdu. Sapmış psişik enerjiniz ruhunuzun diğer kısmıyla bütünleşti. Eğer teorim doğruysa -ki öyle olduğuna inanmak isterim-şu anda tamamıyla iyileşmiş bulunuyorsunuz."

"Doğru olduğundan eminim," dedim. "Tabii çok derin bir konu olduğu için ben anlayamıyorum..."

"Anlamanıza gerek yok zaten," dedi Timur Timuroviç.

"Teorimin doğru olduğunu bana ispatlamanız yeterli. Çok teşekkür ederim Pyotr; halüsinasyonlannızt çok ayrıntılı olarak tasvir ettiniz, hastalarımın çoğu bunu başaramaz. Tezimi verirken sizin yazdıklarınızdan alıntı yapmamın bir sakıncası yok, değil mi?"

"Aksine, benim için şereftir."

Timur Timuroviç dostça omzuma vurdu.

"Hadi, hadi o kadar resmi olmayın. Ben sizin dostunuzum."

Masanın üzerinden kalın bir dosya aldı.

"Sadece, bu anketi ciddi bir şekilde doldurmanızı istiyorum."

"Anket mi?"

"Sadece formalite," dedi Timur Timuroviç. "Sağlık Bakanlığından hep böyle şeyler gönderip dururlar - bütün gün iş yapmadan oturan bir sürü insan var orada. Bu anketi bir tür sosyal yeterlilik testi olarak görüyorlar. İçinde her türden soru var, soruları çoktan seçmeli olarak yanıtlıyorsunuz. Cevaplardan biri doğru, diğerleri mantıksız. Her normal insan bir bakışta doğru cevabı görebilir."

Anketin sayfalarını karıştırdı. Yirmi otuz sayfa kadar süren uzun bir anketti.

“Gereksiz bir bürokrasi tabii, ama burada da resmi işlemler yapmak zorundayız. Taburcu olmak için bunu doldurmanız gerekiyor. Eh, ben de burada kalmanızın bir nedeni olmadığını düşündüğüme göre, işte kalem, işte kapı.”

Anketi alıp masaya oturdum. Timur Timuroviç nazikçe kütüphaneye dönerek kalın bir kitap seçti.

Ankette çeşitli kısımlar vardı: Kültür, Tarih, Politika ve birkaç başlık daha. Kültür kısmını açıp okumaya başladım:

• : •

32. Aşağıdaki filmlerden hangisinde filmin kahramanı ağır bir haçı kafasının üzerinde sallayarak hainleri kovalamaktadır?

a) Aleksandır Nevsky

b) Nasıra’lı İsa

c) Tanrıların Ölümü

33 Aşağıdaki isimlerden hangisi iyiliğin yenilmez gücünü temsil eder?

a) Arnold Schwarzenegger

b) Sylvester Stallone

c) Jean-Claude Van Damm

Hiç istifimi bozmadan Tarih kısmının ortalarında bir sayfaya geçtim:

74. *Aurora* Kruvazörü nereye ateş etmişti?

a) Reichstag

b) Potemkin zırhlısı

c) Beyaz Saray

d) İlk ateş Beyaz Saray’dan geldi

Aurora’nın Neva Nehri’nin ağzına vardığı, 1917 Ekiminin o korkunç, o karanlık gecesini hatırladım birden. Paltomun yakasını kaldırmış köprüde duruyor, sinirli sinirli sigara içerek kruvazörün uzaktaki siyah siluetine bakıyordum. Işıkları yanmıyordu, yalnızca direklerinin tepelerinde zayıf, titrek ampüllerin belirsiz ışığı görülüyordu. Akşam yürüyüşüne çıkmış iki kişi yanımda durdu: Olağanüstü güzel bir liseli kız ve ona eşlik eden tombul, caddelerdeki o üzerine poster asmak için dikilmiş kalın sütunları andıran bir müreb-biye.

Genç kız geminin siluetini göstererek, “Look at it, Miss Brown!” dedi “This is St Elmo’s fires!”^

“You are mistaken, Katya,” dedi mürebbiye sakin bir sesle. “There is nothing saintly about this ship.”[7] [7]

Gözucuyla bana baktı.

“Let’s go. Standing here could be dangerous.”[7,7] [7] Başımı iki yana sallayarak bu hatıradan kurtulmaya çalışırken birkaç sayfa daha atladım:

102. Evreni kim yarattı?

a) Tanrı

b) Şehit Anaları Derneği

c) Ben

d) Kotovsky

Anketi dikkatle kapatarak pencereden dışarı baktım. Karla kaplı kavak ağacının tepesine bir karga tünemişti. Bir daldan diğerine atlıyor, üzerine konduğu dallardan aşağıya kar parçaları dökülüyordu. Ansızın çalıştırılan bir makinenin sesiyle irkildi. Önce korkuyla kanatlarını açtı, sonra da daldan havalanıp hastaneden uzaklaştı. Uzaklarda küçük bir beneğe dönüşünceye kadar izledim onu. Sonra, dikkatle beni izleyen Timur Timuroviç’in gözlerine baktım.

“Söyler misiniz, neye yarıyor bu anket? Neden düzenlemişler bunu?”

“Ben de bilmiyorum. Gerçi biraz mantıklı olduğunu kabul etmeliyim. Bazı hastalar o kadar kurnazdır ki en deneyimli doktorları bile parmaklarında oynatabilirler. Yani az önceki örneğimizdeki Napolyon, hastaneden kurtulmak için deli olduğunu kabul etmeye karar verebilir ve hastaneden çıkar çıkmaz Yüz Günlük...”

Birden gözlerinde telaşlı bir parıltı oldu, ama hemen gözlerini kırpıştırarak aklına gelen şeyi bilinçaltına geri itti.

Hızla bana doğru gelerek tekrar konuşmaya başladı: “Ama, bu konuda kesinlikle haklısınız. Size hâlâ bir hasta gibi davrandığımı şimdi anladım. Sanki kesin olarak iyileştiğinize inanmıyorum... Gerçekten çok aptalca, ama bu sadece mesleki bir refleksti.”

Anketi elimden çekip aldı, tam ortasından yırttığı gibi çöp kutusuna attı.

“Gidip hazırlanın,” dedi pencereye dönerek. “Belgelerinizi hazırlattım zaten. Zerbunov istasyona kadar size eşlik edecek. İhtiyacınız olursa bu da benim telefon numaram.”

Zerbunov’un verdiği mavi kumaş pantolon ve siyah kazak küf kokuyordu. Pantolonun kırışık ve lekeli olmasına canım çok sıkılmıştı, ama Zerbunov’un söylediğine göre, iç hizmetler biriminde hiç ütü yoktu.

“Burası çamaşırhane değil, tamam mı? Lanet olası Kültür Bakanlığı da değil.”

Kalın tabanlı çizmeleri, yuvarlak kürk kalpağı ve gri yün paltoyu giydim. Paltonun sırtında kenarları siyahlaşmış bir delik olmasa, şık bile sayılabilirdi.

“Herhalde sarhoş olduğun zaman arkadaşlarından biri sigarasıyla yakmış,” dedi Zerbunov kendisi de zehir yeşili, kap-şonlu montunu giyerken.

Koğuşta asla göstermediği bu senli benli haline hiç aldırmadığımı fark ettim birden. Aksine sözleri kulağıma müzik gibi geliyordu, çünkü özgürlüğümü simgeliyorlardı. Aslında, bilerek kaba davrandığı da söylenemezdi, insanlarla böyle konuşmaya alışmıştı bir kere. Artık ben hasta, o da asistan olmadığımıza göre, mesleki ahlak kuralları geçerliliğini yitirmişti; bizi bir arada tutan şeylerin hepsi, içerideki bir çiviye asılı duran doktor önlüğünde kalmıştı.

“Peki ya çantam?” diye sordum.

Yapmacık bir şaşkınlıkla baktı.

“Çanta yoktu. İstersen gidip Timur Timuroviç’le konuş bu konuyu. İşte cüzdanın, içinde yirmi ruble vardı... Bak hâlâ duruyor.”

“Anladım. Yani alamayacağım, öyle mi?”

“Ne sanıyordun ki?”

Daha fazla tartışmanın anlamı yoktu. Bu yüzden ceketinin cebinden başını çıkarmış dolmakalemini yürütmekle yetindim.

Özgürlüğe açılan kapılar, öyle sıradan ve bayağı bir güne doğru açıldı ki biraz hayal kırıklığına uğradım. Kapının dışında, beton duvarlarla çevrili, karla kaplı boş bir avlu vardı. Tam karşımızda, nedense kızıl yıldızlarla süslenmiş, çift kanatlı yeşil giriş kapısı ve hemen yanında da bacasından duman tüten küçük kulübe görünüyordu. Zaten bu manzarayı pek

çok kez penceremden görmüştüm. Merdivenlerden indim ve geriye dönüp beyaz hastane binasına son bir kez baktım. “Zerbunov, hangisi bizim koğuşun penceresi?”

“Üçüncü kat, sondan ikinci. Bak, sana el sallıyorlar.” Pencerenin ardında iki karaltı gördüm. Bir tanesi avcunu cama dayadı. Ben de onlara el salladım. Zerbunov biraz sert bir hareketle kolumdan çekti.

“Hadi gidelim. Treni kaçıracaksın.”

Dönüp onu takip ettim.

Kapıdaki kulübenin içi sıkıntı verecek kadar dar ve sıcaktı. Küçük pencerenin yanında oturan adamın yeşil kasketinin tam alnında iki tane çapraz tüfek vardı; kulübenin hemen yanında, enlemesine şeritler halinde iki renge boyanmış metal bir boruyla kapatılmıştı yol. Adam Zerbunov’un verdiği belgeleri ve fotoğrafları inceledi, kafasını kaldırıp yüzüme baktı ve Zerbunov’a birkaç şey söyledi. En sonunda ikna oldu herhalde ki, metal boru havaya kalktı.

“Gördün mü işini ne kadar ciddiye alıyor,” dedi Zerbunov kulübeden çıktığımızda. “Eskiden gizli serviste çalışıyormuş.” “Enteresan. Onu da mı Timur Timuroviç iyileştirdi?” Zerbunov yan yan baktı, ama bir şey söylemedi.

Karla kaplı dar bir yoldan yürüyerek hastanenin kapısından uzaklaştık. Seyrek bir ağaçlığa geldik, on dakika kadar ağaçlığın kenarından yürüdükten sonra ağaçların arasına girdik. Dev boyutlardaki miğferli Kızılordu askerlerinin iskeletlerine benzeyen metal direkler arasında uzanan siyah kalın kablolar dışında hiçbir uygarlık belirtisi yoktu çevrede. Aniden ormandan çıktık ve kendimizi demiryolu istasyonuna çıkan ahşap merdivenlerin yanında bulduk.

İstasyon platformunun üzerindeki tek yapı, hastanenin kapısındakine tıpatıp benzeyen, bacasından ince bir duman çıkan kulübeydi. Hatta bu yabancı dünyanın mimarının ağırlıklı olarak böyle yapılar inşa ettiği yolunda bir izlenime kapıldım - ama, böyle genellemeler yapabilecek kadar yaşamışlığım yoktu aslında bu dünyada. Zerbunov, kulübenin önündeki küçük pencereye doğru gitti ve elinde bir biletle geri döndü.

“Hadi bakalım, işte trenin geliyor. On beş dakika sonra Yaroslavl İstasyonu’ndasın.”

“Mükemmel,” dedim.

“İlk işin geneleve gitmek olacak, değil mi?”

Bu kadar doğrudan sorması beni çok şaşırttı. Ama askerlerle uzun süre uğraştığımdan, iyi biliyordum: Bu alt sınıftan insanların gözünde, hayatın en özel yanlarını utanmazca tartışmak, üst sınıfların havadan sudan konuşması kadar doğal bir davranıştı.

Omuz silktim. “Genelev dediğin yeri çok özlediğimi söyleyemeyeceğim Zerbunov.”

“Nedenmiş o?”

“Çünkü, bütün kadınlar sürtüktür.”

“Çok haklısın,” dedi içini çekerek. “Her neyse. Ne yapmayı düşünüyorsun? Çalışmak zorunda olduğunu biliyorsun, değil mi?”

“Bilemiyorum. Şiir yazabilirim, belki bir süvari alayına falan komuta ederim. Yapacak bir iş bulunur.”

“Evet, bu kadar,” dedi Zerbunov kıskaca benzer elini uzatarak. “Görüşürüz.”

“Hoşça kalın. Lütfen koğuş arkadaşlarıma da iyi şanslar dilediğimi iletin.”

Elini sıkarken bileğinde daha önce dikkatimi çekmeyen bir dövme olduğunu fark ettim. Yarı silinmiş mavi bir çapa ve ancak “baltikdonan” kısmım okuyabildiğim bir yazı vardı dövmede. Dövme o kadar soluk ve belirsizdi ki, birinin onu silmeye çalıştığı izlenimine kapıldım.

Vagondan içeri girip sert bir tahta sıraya oturdum. Tren hareket etti ve Zerbunov’un iri gövdesi pencerenin önünden geçerek yokluğa doğru uzaklaştı, İstasyonun en sonundaki bariyerin üzerine dikilmiş iki direğin arasında, bir tabela vardı:

“ LOZOVAYA KAV ŞAĞI ”.

Tverskoi Bulvarı en son ziyaretimden bu yana hiç değişmemişti. Aylardan yine şubattı, her yanda kar yığınları ve her nasılsa gün ışığını sızdıran o tuhaf sıkıntı vardı. Bankların üzerinde aynı yaşlı kadınlar kıpırdamadan oturuyorlar; parlak kıyafetler içindeki çocukların kar yığınları arasında uzayıp giden kartopu savaşını izliyorlardı; yukarıda, elektrik kablolarından örülü kara bir kafesin üzerindeki gökyüzü sanki dokunmak ister gibi yeryüzüne sarkmıştı.

Bulvarın sonuna yaklaştığımda birtakım şeylerin değişmiş olduğunu fark ettim. Bronz Puşkin ortadan kaybolmuştu, ama onun bıraktığı boşluk dünyanın en güzel anıtı gibi göründü gözüme. Strastnoi Manastırının olduğu yerde seyrek ağaçlar ve birkaç sokak lambasıyla kapatılmaya çalışılan kocaman bir boşluk vardı.

Görünmez anıtın karşısındaki bir banka oturdum ve üniforması opera sanatçılarının smokinlerine benzeyen iyiliksever bir subayın verdiği kısa, sarı ağızlıktı sigarayı yaktım. Sigara Bickford fitili gibi bir anda yanıp bitti ve ağzımda belirsiz bir sodyum nitrat tadı bıraktı.

Cebimde birkaç buruşmuş banknot vardı - görünüş olarak yedi renkli yüzlük Duma banknotlarına çok benziyorlardı, ama bunlar biraz daha küçüktü. Zerbunov istasyondayken bununla ucuz bir lokantada öğle yemeği yiyebileceğimi söylemişti. Uzun süre ne yapacağımı düşünerek bankta oturmaya devam ettim. Hava hafifçe karardığında binaların üzerindeki dev ışıklı panolar yanmaya başladı, panoların üzerinde zevksiz bir hattatın elinden çıkmışa benzeyen kelimeler vardı: “SAMSUNG”, “OCA-CO a”, “olbi”. Bu koca şehirde gidebileceğim tek bir yer bile yoktu: Kendimi anlaşılmaz bir nedenden ötürü Maraton’dan Atina’ya kadar koşan Persli gibi hissettim.

“Peki gidecek hiçbir yer kalmadığı zaman neler olacağı konusunda bir fikriniz var mı sevgili bayım?” diye kendi kendime mırıldandım; gökyüzünde parlayan yazılara bakarken, “Müzikli Enfiye Kutusu”ndaki kadın Marmeladov’u hatırlayınca bir gülümseme yayıldı yüzüme.

Ne yapmam gerektiği bir şimşek gibi çaktı beynimde. Banktan kalktım, yola çıkarak bir otomobil durdurmak için elimi kaldırdım. Daha elimi kaldırır kaldırmaz, her yanı çamur içinde kalmış, oval biçimli tuhaf, hurda bir araba durdu önümde. Direksiyonda, bana Kont Tolstoy’u hatırlatan sakallı bir adam oturuyordu, tabii bu adamın sakalı biraz daha kısa ve seyrekti.

“Nereye?” diye sordu.

“Ee... Korkarım tam adresi hatırlamıyorum, ama “Müzikli Enfiye Kutusu” adında bir kulübe gitmeliyim. Çok uzakta değil - bulvarın aşağısından sola dönülüyor. Nikitsky Meydanına yakın.

“Herzen Caddesi’nde mi?”

Omuz silktim.

“Böyle bir kulüp ismi duymadım,” dedi sakallı adam. “Herhalde yeni açıldı.”

“Hayır, aslında çoktandır açık.”

“On ruble. Para peşin.”

Kapıyı açıp yanına oturdum. Araba hareket ederken göz-ucuyla adamı inceledim: Bolşevik liderlerin favorisi olan askeri ceketlere benzer bir ceket giymişti, ama bu ceket daha liberal olan ekose kumaştan dikilmişti.

“Güzel otomobil,” dedim.

Oturduğu yerde şöyle bir kabardı.

“Artık eskidi, ama savaş sonrasında Popeda’dan daha iyisini kesinlikle bulamazdm.”

“Savaş sonrası mı?”

“Elbette, savaş sonrası derken savaştan sonra yaklaşık beş yıl kadar. Ama şimdi her şeyi berbat ettiler. Komünistler iktidarı alınca görecekler.”

“Siyasetten bahsetmeyin lütfen,” dedim. “Siyasetten hiç anlamam ve siyasilerin de hepsini birbirine karıştırırım.”

Beni şöyle bir süzdü.

“İşte her şeyin tersine dönmesinin sebebi de bu, genç adam. Çünkü siz ve sizin gibiler siyasetten anlamıyorsunuz. Siyasetin ne olduğunu bile bilmiyorsunuz sizler. Siyaset bir yaşam biçimidir. Rusya’yı hizaya sokmak için hep birlikte uğraşsay-dık, o zaman hiçbir şeyin hizaya sokulması gerekmezdi, anlamıyor musun? Kusura bakmayın ama, diyalektik de böyle bir şeydir işte.”

“Peki bu diyalektiği astığınız çivi nerede?” dedim. “Efendim?”

“Neyse, önemli değil.”

Bulvarın başında durduk. Önümüzde uzun bir araç kuyruğu vardı, kornalar çalıyor, sarı-kırmızı ışıklar yanıp sönüyordu. Sakallı adamın sesi çıkmayınca, sözlerimin pek hoşuna gitmediğini düşündüm. Biraz havayı yumuşatmaya karar verdim.

“Biliyor musunuz, tarihin bize öğrettiği en önemli şey, Rusya’yı hizaya sokmaya çalışan herkesin eninde sonunda Rusya tarafından hizaya sokulduğudur.”

“Haklısınız,” dedi adam. “İşte bu yüzden de iyice düşünüp taşınıp her şeyi öyle bir hizaya sokmalıyız ki; bu durum bir daha tekrarlanmasın.”

“Benim bu konuda fazla düşünmemin gerekli olduğunu sanmıyorum,” dedim. “Rusya’nın nasıl hizaya sokulacağını gayet iyi bildiğim kanısındayım.”

“Öyle mi? Nasıl peki?”

“Çok basit aslında. Rusya kavramı ve görüntüsü bilincinde ortaya çıktığında, kendi iç yasaları içinde yok olmasına izin vermelisin. Böylece, Rusya kavramı ve görüntüsünün kendi iç yasaları olmadığı için her şey mükemmelen hizaya gelecektir.” Dikkatle yüzüme baktı.

“Hah, işte Amerikan Siyonistlerin duymak istedikleri şey de bu. İşte sizin neslinizi böyle şeylerle zehirliyorlar.”

Otomobil tekrar hareket etti ve biraz sonra Nikitskaya * Caddesi’ne döndü.

“Ne demek istediğinizi tam olarak anlayamadım,” dedim. “Ama eğer söylediğiniz gibiyse, yapmamız gereken tek şey Amerikan Siyonistlerini de hizaya sokmaktır.”

“Peki onları nasıl hizaya sokmayı düşünüyorsunuz?” “Tam olarak aynı yöntemle,” diye cevap verdim. “Amerika’nın kendisini de hizaya sokmak gerekiyor bence. Ama tek tek ağaçlan kurtararak ormanın yok olmasını önleyemezsin. Yapılması gereken şey bir an önce bütün dünyayı hizaya sokmaktır.”

“Peki neden yapmıyorsunuz bunu.”

“Aslında ben de bugün bu işi halletmeyi düşünüyordum.” Adam küçümseyici bir tavırla sakalını kaşıdı,

“Sizinle ciddi ciddi konuşmaya kalktığım için suç bende tabii, ama böyle saçmalıklardan bahseden ilk kişi olmadığınızı bilmelisiniz. Dünyanın varlığına inanmıyormuş gibi yapmak gerçeklikten kaçmanın en korkakça yoludur. Bana sorarsan sefil bir zekâ geriliğinden başka bir şey değil. Tüm anlamsızlığına, zalimliğine ve mantıksızlığına rağmen bu dünya yine de vardır, değil mi? Var olan dünyanın içindeki problemler de vardır ve gerçektir, anladınız mı?”

Bir şey söylemedim.

“Bu yüzden dünyanın yokluğundan bahsetmek manevi yücelmişliği ve arınmışlığı değil, tam tersine alçalmışlığı ve ilkelleşmeyi gösterir. Yaratılışı kabul etmezsen, yaratıcıyı da kabul edemezsiniz.”

“Manevi, dediğiniz şeyin ne olduğunu anlayamadım, dedim. “Ama bu dünyanın yaratıcısından söz ediyorsunuz, bir ara onunla tanışmıştım.

“Nasıl tanıştınız?”

“Basbayağı. Adı Grigory Kotovsky. Paris’te yaşıyor ve şu şahane otomobilinizin penceresinden gördüklerimize bakılırsa hâlâ kokain kullanıyor.”

Onun hakkında tüm söyleyebilecekleriniz bu kadar mı?” “Sanırım şu anda kafasının yara bandıyla dolu olduğunu da söyleyebilirim.”

“Anladım. Rica etsem hangi akıl hastanesinden kaçtığınızı da söyleyebilir misiniz?”

Bir an düşündüm.

“Sanırım kapı numarası on yedi. Evet, evet, kapının yanındaki büyük mavi levhada on yedi yazıyordu. Bir tür deneme hastanesi olduğu söyleniyor.”

Otomobil zınk diye durdu.

Pencereden baktığımda Konservatuvar binasını gördüm.

“Enfiye Kutusu”nun yakınlarında bir yerdeydik.

“Baksanıza, yoldan geçen birine sorsak olmaz mı?”

Daha bir adım bile gitmem. İnin arabadan ve cehennem olun.”

Kapıyı açıp dışarı çıktım, oval biçimli tuhaf otomobil Kremlin yönünde gözden kayboldu. Dürüstlüğümün ve samimiyetimin böyle karşılanmasına üzülmüştüm. Ama biraz sonra Konservatuvarın köşesine vardığımda sakallı adamı ve cehennemini çoktan hizaya sokmuştum bile.

Çevreye baktım; cadde tanıdık geliyordu. Elli metre daha yürüdükten sonra sağdaki bir aralık dikkatimi çekti ve o unutulmaz kış gecesinde Von ErneıTin otomobilinin önünde durduğu avluyu tanıyıverdim. Tıpkı eskisi gibi görünüyordu, yalnızca duvarın rengi değişmiş gibiydi ve kapının önünde farklı tip ve modellerde bir sürü otomobil duruyordu.

İnanılmaz derecede sıkıntı verici avluyu hızla geçtikten sonra kendimi fütüristik tarzda dizayn edilmiş cam ve çelikten bir gölgeliğin altındaki kapının karşısında buldum. Gölgeliğe küçük bir levha asılmıştı:

İVAN BOĞA

john bull: Pubis International

Kapının iki yanındaki birkaç pencerenin yarı kapalı pempe perdelerinin arasından ışık sızıyordu; bu pencerelerin ötesinde, ne olduğu anlaşılmaz müzik aletlerinden çıkan hüzünlü notaları duyabiliyordum.

Kapıyı hızla çekerek açınca, sağına soluna kürkler ve paltolar asılmış kısa bir koridor çıktı ortaya, koridorun sonunda şaşırtıcı bir çelik kapı vardı. Altın düğmeli, kanarya sarısı ceket giymiş hapishane kaçkınına benzeyen bir adam taburesinden kalktı; elinde tuhaf bir telefon ahizesi tutuyordu, ahizenin kablosu kesilmiş sadece birkaç santimlik kısmı kalmıştı. Kalkmadan bir saniye önce bu ahizeye doğru konuştuğuna yemin edebilirdim - daha da tuhafı ahizeyi ters tutuyordu, kesik kablo üst tarafa gelmişti. Böyle eşkıya görünüşlü bir adamın, hayal dünyasına gömülmekteki bu çocuk-

ça başarısı o kadar dokunaklıydı ki, neredeyse adamdan hoşlanmaya başlamıştım.

“Sadece kulüp üyeleri girebilir,” dedi.

“Şimdi iyi dinleyin. Daha geçen gün iki arkadaşımla gelmiştim, hatırladınız mı? Arkadaşlarımdan biri dipçiğiyle kasıklarınıza vurmuştu.”

Kanarya sarısı adamın yüzündeki düşmanlık birden bıkkınlığa ve teslimiyete dönüştü.

“Hatırladınız mı diyorum?”

“Evet, hatırladım,” dedi. “Ama, biz parayı ödemiştik.”

“Para için gelmedim,” diye cevap verdim. “Biraz içeride oturmak istiyorum. Gerçekten fazla kalmayacağım.”

Zoraki bir gülümsemeyle çelik kapıyı açtığı zaman kadife perde ortaya çıktı, perdeyi araladı ve loş salondan içeri girdim.

İçerisi pek değişmemişti; şık görünmeye çalışan sıradan bir lokantaya benziyordu hâlâ. Küme küme sigara dumanlarının arasında zorlukla fark edilen küçük, yuvarlak masalarda türlü türlü insanlar oturuyordu, kokuya bakılırsa birile-ri haşhaş içiyordu. Yavaşça kendi ekseni etrafında dönen küre şeklinde tuhaf bir avize vardı tavanda, salonda oradan oraya sürünen far ışıkları ağaçların arasından sızan ay ışığı gibi duruyordu. Kimse benim girdiğime dikkat etmedi, girişe yakın küçük masalardan birine oturdum.

Salonun bir duvarı pırıl pırıl aydınlatılmış bir sahneye ayrılmıştı. Sahnede, dağınık siyah sakallı, orta yaşlı bir adam küçük bir klavyeli orgun arkasına geçmiş, yavan bir sesle şarkı söylüyordu:

Adam öldürme - asla öldürmedim.

İnancını kaybetme - hiç kaybetmedim.

Merhametli ol - sırtımdaki gömleği çıkarırdım.

Hırsızlık yapma - işte burada biraz kaytardım.

Bir nakarattı bu. Şarkının sözleri Hıristiyanlık ilkelerine dayanıyordu, ama çok orijinal bir şekilde işlenmişti. Söylenen

şarkının türü bana yabancı geldi, ama dinleyenler pek beğeniyor gibiydiler - biraz gizemli olduğunu düşündüğüm, “işte burada biraz kaytardım” dizesi her tekrarlandığında alkışlar yükseliyordu ve şarkıcı, enstrümanını kocaman elleriyle okşamayı bırakmaksızın hafifçe eğilerek salona selam veriyordu.

Biraz canım sıkıldı. Her zaman sanattaki en son gelişmeleri takip ettiğim için kendimle gurur duyardım, her seferinde biçimin karmaşıklığının arkasında gizlenen sonsuz ve değişmez öğeleri hemen tanırdım, ama bu müzik benim alıştığım türlerden o kadar farklıydı ki deneyimlerim ışığında tanımlanabilir olmanın çok uzağındaydı. Bunun tek bir açıklaması olabilirdi tabii; Kotovsky’nin Çapayev’le tanışmadan önce adi suçlular gibi bir yaşam sürdüğünü söylemişti biri; daha tımarhanedeyken beni hayretlere düşüren görüntüler yaratan bu tuhaf kültürün şifresini çözmeyi başaramayışımm altında yatan neden bu olmalıydı.

Girişteki perde aralandı, kanarya sarısı ceketli adamın kafası ve omuzları göründü, telefon ahizesi hâlâ elindeydi. Parmaklarını şıklatarak benim masamı işaret etti. Hemen siyah takım elbiseli ve papyonlu bir garson gelip deri dosya içine konmuş mönüyü uzattı.

Yemeklerden ne istersiniz?”

Yemek istemiyorum, ama biraz votka çok iyi olur, dondum dışarıda.”

“Smirnov? Stolichnaya? Absolut?”

“Absolut, ayrıca biraz da... Nasıl söylesem?., rahatlatıcı bir şeyler.”

Garson şüpheyle yüzüme baktı, sonra kanarya sarısı adama dönerek oyun kâğıtlarını karıyormuş gibi bir işaret yaptı. Diğeri başını salladı. Garson kulağıma eğilerek fısıldadı:

“Amfetamin? Barbiturat? Ecstasy?”

Bu anlaşılmaz sözcükleri biraz düşündükten sonra cevap verdim:

“Şöyle yapalım. Absolut’un içine biraz ecstasy kat, öyle getir.”

Garson bir kez daha kanarya sarısı adama dönerek zorlukla fark edilebilecek bir şekilde omuz silktikten sonra parmağını şakağına yaklaştırarak birkaç çember çizdi. Diğer adam kaşlarını çatarak tekrar başını salladı.

Masama bir kül tablası ve kâğıt peçetelerle dolu bir vazo geldi. Peçeteler tam yazmaya uygundu. Bir tanesini çektim ve Zerbunov’dan yürüttüğüm dolmakalemi cebimden çıkardım, tam yazmaya başlayacakken dolmakalemin başında kalem ucu yerine tabanca namlusu gibi bir delik olduğunu fark ettim. Kalemin vidasını çevirip içini açtığım zaman, içinde siyah kurşundan bir mermi olan küçük bir şarjör masaya düşüp biraz yuvarlandı; Montekristo tabancaları için sattıkları türden bir şarjördü bu. Deha ürünü bu küçük icadı çok beğendim - pantolonumun cebinde Browning’im olmadan kendimi bir şarlatan gibi hissediyordum. Kartuşu dikkatle yerine yerleştirdim, kalemi tekrar kapattıktan sonra kanarya sarısı ceketli, yüzü beyaza kesmiş adama bir kalem getirmesini işaret ettim.

Garson bir bardak ve bir tepsiyle masaya geldi.

“Siparişiniz.“

Votkayı bir dikişte içtim, kanarya sarısı adamın getirdiği tükenmezkalemi alarak hemen işe koyuldum. İlk önce uygun kelimeleri bulamadım, ama sonra orgun hüzünlü ritmiyle havaya girdim ve daha on dakika geçmeden istediğim gibi bir şiir yazmıştım.

Bu sırada sakallı şarkıcı gözden kayboldu. Sahneden ayrıldığını fark etmemiştim, çünkü müzik kesilmemişti. Çok tuhaftı doğrusu; en az on aletten oluşan görünmez bir orkestra vardı ve çevrede hiç müzisyen göremiyordum. Müziğin sesi, klinikte duymaya alıştığım radyonun sesine hiç benzemi-yordu, gramafon kaydı da olamazdı, ses çok netti ve canlı bir orkestra olduğundan hiç şüphem yoktu. Bunun ancak garsonun getirdiği kokteylin etkisi olabileceği aklıma gelince bu karmaşa ortaya çıktığı gibi ansızın yok oldu. Müziğe dikkatimi verince kısık sesli bir sanatçının İngilizce söylediği şarkıyı çok net olarak duydum:

You had to stand beneath my window

With your bagel and your drum

While I was waiting for the miracle –

For the miracle to come..

İşte beklediğim işaret; şarkının içinde geçen “miracle”, “drum” (bu sözlerin Kotovsky hakkında olduğu belliy-

(artık en ufak bir şüphem yoktu) sözledi) ve “bagel

rinden açık seçik anlaşılıyordu bunun beklediğim işaret olduğu. Anlaşılan şarkıcının İngilizce’si pek iyi değildi, çünkü “bagel” kelimesini “bugle”[1] gibi okumuştu, ama bunun hiçbir önemi yoktu. Ayağa kalktım ve salondaki dev akvaryumun içinden yüzerek sahneye doğru ilerledim.

Müzik de tam zamanında susmuştu. Sahneye tırmanıp dirseğimi orgun tuşlarının üzerine dayadım; orgdan uzun, sevimsiz bir nota yükseldi; ardından sessiz ve gergin salonda bakışlarımı gezdirdim. Müşteriler çok farklı çevrelerdendi, ama insanlık tarihi boyunca hep olduğu gibi, çoğunluk domuz suratlı karaborsacılardan ve pahalı elbiseler içindeki orospulardan oluşuyordu. Sanki tüm yüzler tek bir

yüze dönüşüyordu; yaltaklanan, arsız, aşağılık bir kendini beğenmişlikle buruşan bir yüze - hiç şüphe yok o tefecinin, o yaşlı kadının ölü gibi bembeyaz, ama şeytan kadar canlı yüzüydü bu.

Kılık değiştirmiş denizcilere benzeyen elma yanaklı birkaç genç adam girişteki perdenin arkasından çıkıp girişi kapattı. Kanarya sarısı adam, benim olduğum tarafı göstererek onlara bir şeyler söyledi.

Dirseğimi uluyan orgun tuşlarından çektim, şiiri yazdığım peçeteyi gözlerimin hizasına kaldırdım, sonra da boğazımı temizledim ve her zaman yaptığım gibi hiçbir tonlama kullanmadan, sadece dörtlükler arasında kısa soluklanmalarla okudum:

Sonsuz Geri Dönüşsüzlük

Yüzlerce yılı kafesimi eğeleyerek geçirdim
Yüzümü ve bedenimi eriterek geçti zaman
Boşluğu adında taşıyan bir deliydim
Örnek bir enstitünün hücresinden kaçan

Bilmiyorum hangi zamana kaçnıalı
Ne çalacak bir kapı, ne bir yatak uyanacak
Daha kötüsü, bu kendinden kaçan deli adamı
Hiçbir yerde olmadığından kimse bulamayacak.

Eğelenecek bir kafes ya da eğenin kendisi
Hatta eğeleme işlemi var mıydı, dersen
Deli Boşkov sıkar avcunda tespihini
Bir taş olur tüm cevapları inkâr eden

Dünya hiç durmadan hareket eder, ama nereye gider bilmeyiz Bir kerede hem evet hem hayır der, ama ikisine de yemin etmeyiz.

Son sözleri söylerken Zerbunov'un kalemini havaya kaldırıp avizeye ateş ettim. Küre paramparça oldu ve tavandan kör edici elektrik kıvılcımları saçıldı. Salon bir anda karardı, kanarya sarısı adamın ve al yanaklı gençlerin bulunduğu yerden ateş açıldı. Hemen yere yapıştım ve yavaşça sahnenin ucuna doğru sürünmeye başladım, tabancalar dayanılmaz bir gürültü çıkarıyordu. Salonun diğer tarafından birisi onlara doğru ateş etmeye başladı, bir kerede birkaç şarjör birden boşalttı ve mermiler kıvılcımlar çıkararak çelik kapıdan sekti. Sahnenin ucuna doğru değil de yandaki perdenin arkasına doğru

sürünmem gerektiğini fark ederek, olduğum yerde doksan derece döndüm.

Çelik kapının oradan yaralı bir kurdun ulumasına benzer bir haykırış yükseldi. Bir kurşun yiyen org, ayaklığın üzerinde dengesini kaybederek hemen önüme devrildi. Perdenin arkasına doğru sürünürken, en sonunda, diye düşünüyordum, en sonunda avizeyi vurmayı başardım! Ama -Tanrım!- zaten yapmayı başardığım tek iş buydu belki de, bu sahte dünyanın parlak yüzeyine dolmakalemlerle ateş etmek en iyi yaptığım şey değil miydi? Ne kadar anlamlı bir işaret, diye düşündüm, salonda gördüklerine hayranlıkla bakmayı becerebilecek birinin olmaması ne kadar kötü. Ama... ama kim bilir?

Perdenin arkası da en az salon kadar karanlıktı - anlaşılan bütün binanın elektriği gitmişti. Beni gören birkaç kişi düşe kalka kaçıştılar. Düşenler tekrar kalkmıyorlar, karanlığın içinde saklanmayı tercih ediyorlardı. Ayağa kalkıp el yordamıyla koridordan ilerlemeye başladım. Sahnenin çıkış kapısını kolaylıkla buldum. Kilitliydi, ama kilitle bir iki dakika uğraştıktan sonra kapıyı açıp avluya çıkmayı başardım.

Buz gibi havayı içime çekince kendime geldim, ama bir süre sırtımı duvara dayamak zorunda kaldım; koridorda yürümek çok yormuştu beni.

Benden beş altı metre uzakta olan giriş kapısı sertçe açıldı ve iki adam dışarı fırladı, siyah bir otomobile doğru koşup bagajını açtılar. Birden ellerinde dehşet verici silahlar belirdi ve bagajı kapatmayı bile unutarak yeniden içeri daldılar, sanki hayatta en çok korktukları şey içerideki şamataya geç kalmaktı. Beni görmediler bile.

Lokantanın karanlık pencerelerinde birbiri ardına delikler açıldı; sanki içeride aynı anda birkaç makineli tüfek birden ateş ediyormuş gibi takırtılar duyuyordum. Benim zamanımda insanların daha iyiliksever olmamalarına karşın, o zamanların kendisinin bu kadar zalim olmadığını düşündüm. Neyse, artık gitme vakti gelmişti.

Avluyu geçip caddeye çıktım.

Çapayev'in zırhlı arabası, tam onu görmeyi beklediğim yerde duruyordu, tam olması gerektiği gibi makineli tüfek kulesinin tepesi karla kaplanmıştı. Motor çalışıyordu ve aracın arkasına gri-mavi bir duman bulutu kümelenmişti. Kapıya yaklaşıp tıkladım. Kapı açıldı, içeri girdim.

Çapayev hiç değişmemişti, yalnız sol kolu siyah bir bezle askıya alınmıştı şimdi. Eli de sarılmıştı, sargı bezinin altında, serçe parmağının olması gereken yerde bir boşluk olduğunu tahmin etmek hiç de zor değildi.

Tek kelime söyleyecek halim kalmamıştı; son kalan gücümle kendimi sedirin üzerine attım. Çapayev sorunun ne olduğunu hemen anladı. Kapıyı kapattı ve haberleşme borusuna doğru fısıltıyla bir şeyler söyledi; araba hemen hareket etti.

"Nasıl gidiyor?" diye sordu.

"Bilmiyorum, çelişkili iç dünyamın ölçüler ve renkler girdabında mantık aramıyorum artık."

“Anlıyorum. Anna selam söyledi. Bir de şunu vermemi istedi sana.”

Eğildi, sağlam eliyle koltuğun altına uzanıp altın yaldızlı etiketi olan boş bir şişe çıkardı. Şişenin ağzında sarı bir gül vardı.

“Senin anlayacağını söyledi,” dedi Çapayev. “Sanırım ona bazı kitaplar getireceğini söylemişsin.”

Başımı salladım, kapıya doğru yaklaşarak gözetleme deliğinden dışarıya baktım. Önce buz gibi geceyi aydınlatan sokak lambalarının mavi şeritler gibi gözümün önünden geçtiğini gördüm sadece, ama gittikçe hızlandık, hızlandık ve sonra, hemen sonra benim sevgili yurdum İç Moğolistan’ın fısıldayan çöllerine ve gürül gürül akan ırmaklarına ulaştık.

— Kafka-Yurt

1923-1925